

Avaleht>Kohtumenetlused>Tsiviilasjad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?**Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?**

Euroopa Liidu õigus saab määrata, milline kohus menetleb juhtumit juhul, kui vaidluse kumbki pool algatab menetluse eri liikmesriigis.

Näiteks võib juhtuda, et pärast liiklusõnnetust kahe isiku vahel, kellest ühe elukoht on Saksamaal ja teise elukoht Prantsusmaal, esitab kumbki kahju hüvitamise hagi teise vastu oma elukohajärgses liikmesriigis.

Euroopa Liidu (EL) õigusega määratakse asjas pädev kohus, et vältida vastuoluliste otsuste tegemine. Üldreeglina tuleks isik kaevata kohtusse selles liikmesriigis, kus on tema elukoht. Lisaks sellele võib alternatiivina konkreetsetel juhtudel kohaldada muid kohtualluvuse eeskirju. Näiteks võib isiku, kes ei täida lepingut, kaevata kohtusse seal, kus lepinguline kohustus oleks tulnud täita (nt kohas, kuhu ostetud kaup oleks tulnud toimetada). On olemas erieeskirjad selliste rühmade kaitseks nagu tarbijad, töövõtjad ja kindlustatud isikud.

Perekonnaõiguses on olemas ELi eeskirjad, millega määratakse lahutuse, vanemliku vastutuse või elatisnõude menetlemise asukoht.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Kui Te olete leidnud kohtualluvuse eeskirjade alusel õige liikmesriigi, peate leidma ka pädeva kohtu.

[Euroopa justiitsatlas tsiviilasjades](#) sisaldab liikmesriikide tsiviil- ja kaubandusajades pädevate kohtute nimesid ja aadresse (esimese astme kohtud, apellatsioonikohtud jne) ja nende kohtute tööpiirkondi.

Viimati uuendatud: 30/05/2023

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Belgia**1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?**

Vt allpool.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?**2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?****Sissejuhatus**

Belgia õigussüsteemi erijooni arvestades tuleb selguse huvides käsitleda küsimusi nr 1 ja nr 2.1 koos.

Esiteks tuleb eristada sisulist pädevust (*compétence d'attribution/volstrekte bevoegdheid*, mille puhul kasutatakse ka mõistet *compétence matérielle/matièrle bevoegdheid*), ja territoriaalset pädevust (*compétence territoriale/territoriale bevoegdheid*).

Igal hagil on ese ja sageli puudutab see mingit rahasummat. Kohtu sisuline pädevus määratakse kindlaks õigusaktidega, täpsustades nende nõuete laadi ja suurust, mida kohtul on lubatud menetleda.

Sisulist pädevust käsitletakse küsimustele nr 1 ja nr 2.1 antud vastustes.

Madalama astme kohtute pädevus ei hõlma kogu Belgia territooriumi. Seadusega on riik jaotatud territoriaalseteks pädevusüksusteks (alampiirkondadeks, piirkondadeks jne). Iga kohus on pädev ainult oma territooriumil. Seda nimetatakse territoriaalseks pädevuseks ning seda on kirjeldatud küsimusele nr 2.2 antud vastuses.

Täielik pädevus: esimese astme kohus

Esimese astme kohtul (*tribunal de première instance/rechtbank van eerste aanleg*) on „täielik pädevus“ (*plénitude de compétence/volheid van bevoegdheid*). See tähendab, et esimese astme kohus võib erinevalt teistest kohtutest menetleda kõiki asju, sealhulgas neid juhtumeid, mis kuuluvad teiste kohtute pädevusse.

Kohtumenetluse seadustiku (*Code judiciaire/Gerechtigelijk Wetboek*) artiklis 568 on sätestatud, et esimese astme kohus menetleb kõiki nõudeid, välja arvatud neid, mis esitatakse otse apellatsioonikohtule (*cour d'appel/hof van beroep*) või kassatsioonikohtule (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*). Esimese astme kohtu täielik pädevus on „tingimuslik“ selles mõttes, et kostja võib tugineda kohtu pädevuse puudumisele, lähtudes teise kohtu sisulisest eripädevusest.

Esimese astme kohtul on teatavates küsimustes ka ainupädevus. Teatavat liiki vaidlused tuleb esitada lahendamiseks esimese astme kohtule isegi juhul, kui nõude suurus on alla 2500 euro, näiteks isiku staatust käsitlevad asjad.

Muud kohtud

Allpool esitatakse muude kohtute loetelu koos nende sisulise pädevuse lühikirjeldusega.

a) Rahukohus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 590 kohaselt on rahukohtutel (*juge de paix/vrederechter*) üldpädevus lahendada kõiki nõudeid, mille suurus on alla 2500 euro, välja arvatud need nõuded, mille menetlemine on spetsiaalselt antud teisele kohtule. Lisaks sellele üldpädevusele on rahukohtule antud mitmes valdkonnas eripädevus (vt kohtumenetluse seadustiku artiklid 591, 593 ja 594) ja ainupädevus (kohtumenetluse seadustiku artiklid 595 ja 597) olenemata nõude suurusest. Rahukohtu eripädevuse näited on rendi-/üüri, ühisvara, servituutide ja ülalpidamistoetustega seotud vaidlused. Peale selle on rahukohus pädev vormistama lapsendamise ja isaduse omaksvõtmise dokumente. Kiireloomulised sundvõõrandamised ja pitseerimised kuuluvad samuti rahukohtu ainupädevusse.

b) Politseikohtus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 601a kohaselt lahendab politseikohtus (*tribunal de police/politierechtbank*) kõiki liiklusõnnetustest tulenevaid hüvitisnõudeid, olenemata nõude suurusest. See küsimus kuulub politseikohtu ainupädevusse.

c) Kaubanduskohus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 573 kohaselt lahendab kaubanduskohus (*tribunal de commerce/rechtbank van koophandel*) esimeses astmes ettevõtjatevahelisi vaidlusi, s.t kehtvalt majandusliku kasu saamise eesmärgil tegutsevate isikute vahelisi vaidlusi, mis on seotud asjaomase tegevuse raames teostatud toimingutega ja mis ei kuulu muu kohtu ainupädevusse.

Ka teised peale ettevõtjate võivad algatada ettevõtja vastu menetluse kaubanduskohtus. Kaubanduskohus menetleb ka käskvekslite ja võlakirjadega seotud vaidlusi.

Lisaks sellele üldpädevusele on kaubanduskohtul mitmes valdkonnas ka eri- ja ainupädevus. Valdkonnad, kus kaubanduskohtul on eripädevus, on loetletud kohtumenetluse seadustiku artiklis 574. Need valdkonnad hõlmavad vaidlusi, mis käsitlevad kaubandusettevõtjaid ning merekaubaveo ja riigisisese

kaubaveoga seotud vaidlusi. Kohtumenetluse seadustiku artikli 574 punkti 2 kohaselt on kaubanduskohtul ainupädevus nõuetes ja vaidlustes, mis tulenevad otseselt pankrotimenetlustest ja kohtulikest saneerimismenetlustest vastavalt 8. augusti 1997. aasta pankrotiseadusele (*loi du 8 août 1997 sur les faillites/ faillissementswet van 8 augustus 1997*) ja 31. jaanuari 2009. aasta seadusele ettevõtjate tegevuse jätkumise kohta (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises/wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), kus neid reguleeritakse erinormidega, mida kohaldatakse pankrotimenetluste ja kohtulike saneerimismenetluste suhtes.

d) Töökohus

Töökohus (*tribunal du travail/arbeidsrechtbank*) on peamine erikohus ja tal on eripädevus. Eripädevuse alla kuuluvaid küsimusi on kirjeldatud kohtumenetluse seadustiku artiklis 578 ja sellele järgnevatel artiklites ning need on järgmised:

töövaidlused;

tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud vaidlused;

sotsiaalkindlustusega seotud vaidlused.

Töökohul on ainupädevus selliste halduskaristuste kohaldamisel, mis on kindlaks määratud artiklites 578–582 osutatud õigusnormides ja teatavate sotsiaalõigusaktide rikkumise korral kohaldatavaid haldustrahve käsitlevas seaduses (*loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales/wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), ning seoses võlgade tasumise kollektiivse menetlusega seotud nõuetega.

e) kohtute esimehed – esialgse õiguskaitse menetlused

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 584–589 on sätestatud, et kohtute (esimese astme kohus, kaubanduskohus ja töökohus) esimehed on pädevad tegema kõigi kiireloomuliste asjade korral esialgse õiguskaitse määrusi selle kohtu pädevusse kuuluvates küsimustes (esialgse õiguskaitse menetlused (*référé/kort geding*)). Seda tingimusel, et asi on kiireloomuline ja otsus olemuselt ajutine, mõjutamata juhtumit ennast. Mõned näited: ekspertiisi tellimine, tunnistajate ärakuulamiseks korralduse andmine jne.

f) Täitemenetluse küsimusi lahendav kohus

Täitemenetluse küsimusi lahendav kohus (*juge des saisies/beslagrechter*, vt kohtumenetluse seadustiku artikkel 1395) lahendab kõiki nõudeid, mis on seotud kohtuotsuse tegemisele eelneva vara arestimisega (*saisies conservatoires/bewarende beslagen*), kohtuotsuste täitmisele pööramisega ja elatisnõuete ameti võetavate meetmetega, nagu on osutatud 21. veebruari 2003. aasta seaduses, millega luuakse elatisnõuete amet föderaalse justiitsministeeriumi haldusalas (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances/wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

g) Alaealiste kohus

Noorte kaitse eest vastutavad küll Belgia liitriigi piirkonnad, kuid alaealiste kohtute korraldus on ikkagi föderaalne pädevus ja see on reguleeritud 8. aprilli 1965. aasta föderaalse noorsookaitse seadusega (*loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965/wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Alaealiste kohus (*tribunal de la jeunesse/jeugdrechtbank*) on esimese astme kohtu kolleegium, mis tegeleb noorsookaitsega seotud meetmetega.

h) Perekonnaasjade kohus

Perekonnaasjade kohtul (*tribunal de la famille/familierechtbank*) on pädevus kõigi perekonnaga seotud vaidluste lahendamiseks. Eelkõige (kohtumenetluse seadustiku artikkel 572a) on kohtul pädevus järgmistes küsimustes:

abikaasade vahelised ja seaduslike elukaaslaste vahelised vaidlused;

vanemate hooldusõigust puudutavad vaidlused;

ülalpidamiskohustusi puudutavad vaidlused;

abieluvabaga seotud korraldusi puudutavad vaidlused.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Belgia õigussüsteemis lähtutakse hageja valikuvabaduse aluspõhimõttest. Üldreegel on sätestatud kohtumenetluse seadustiku artikli 624 punktis 1. Hageja esitab tavaliselt hagi kostja elukohajärgsele või ühe kostja elukohajärgsele (*domicile/woonplaats*) kohtule.

Mis saab siis, kui kostja ei ole eraisik, vaid on juriidiline isik? Juriidilise isiku asukoht on tema peakontori asukoht (*siège/hoofdzetel*), s.t koht, kust juhitakse äriühingu tegevust.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Teatud juhtudel on hagejal võimalik algatada menetlus teises kohtus. Seda on kirjeldatud eelkõige kohtumenetluse seadustiku artikli 624 punktides 2–4.

Lisaks kostja või ühe kostja elukohajärgsele kohtule võib hageja valida:

kohtu, mis asub seal, kus tekkisid vaidlusalused kohustused või üks neist kohustustest või kus neid kohustusi täidetakse, on täidetud või tuleks täita;

kohtu, mis asub kohas, mis on valitud asjaomase dokumendi täitmiseks;

kohtu, mis asub seal, kus kohtutäitur (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) rääkis kostjaga isiklikult, kui kostjal või kostjatel ei ole elukohta Belgias või välismaal.

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on esialgse õiguskaitse asjade puhul territoriaalne pädevus selle asukoha kohtu esimehel, kus kohtuotsus on täitmisele pööratav.

Ülalpidamisega seoses on kohtumenetluse seadustiku artiklis 626 sätestatud, et ülalpidamisega seotud nõuded (mis on seotud õigusega saada sotsiaalse lõimimise toetust) võib esitada kostja (s.t lapsevanem, kellel on õigus saada elatist) elukohajärgsele kohtule.

Need artiklites 624 ja 626 sätestatud normid kehtivad vastupidiste õigusnormide puudumisel ning pooltel on õigus neist kõrvale kalduda. Sellepärast võivad pooled sõlmida kohtualluvuse kokkuleppe, s.t et iga vaidluse võib anda lahendamiseks konkreetsele esimese astme kohtule.

Sellest valikuvabaduse aluspõhimõttest on siiski mõningaid erandeid.

Näiteks on seadusandja kindlaks määranud mitmed juhtumid, mil hagejal valikuvabadus puudub. Need juhtumid on konkreetsetelt loetletud kohtumenetluse seadustiku artiklites 627–629. Näiteks

töölepingutega seotud vaidlustes (artikli 627 punkt 9) on pädev selle piirkonna kohus, kus asub kaevandus, tehas, töökoda, pood või kontor, või üldiselt selle piirkonna kohus, mida kasutatakse ettevõtte käitamiseks, kutsealal tegutsemiseks või ettevõtte, ühenduse või organisatsiooni tegevuseks;

kui tegemist on lahutuse või lahuse luotlemisega kooselu pöördumatu lõppemise tõttu (artikli 628 punkt 1), on pädev selle piirkonna kohus, kus asub abikaasade viimane ühine elukoht või kostja elukoht.

Kuid ka selliste asjade puhul ei ole valikuvabadus täielikult piiratud. Kohtumenetluse seadustiku artiklis 630 on sätestatud, et vaidluse tekkimisel võivad pooled vastastikusel kokkuleppel nendest õigusnormidest kõrvale kalduda. Enne vaidluse tekkimist sõlmitud kokkulepped on siiski kehtetud.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Teataval juhul ja eelkõige kohtumenetluse seadustiku artiklites 631–633 kirjeldatud juhtudel on territoriaalne ainupädevus ainult ühel kohtul. Seega puudub hagejal valikuvabadus ning ei enne ega pärast vaidluse tekkimist ei ole võimalik sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid. Need asjad hõlmavad järgmist: pankrotimenetlus (kohtumenetluse seadustiku artikli 631 lõige 1): kaubanduskohus, millel on pädevus kuulutada välja pankrot, on see kohus, mis asub piirkonnas, mis on ettevõtja peamine tegevuskoht pankroti väljakuulutamise kuupäeval või nõude esitamise kuupäeval, või kui tegemist on juriidilise isikuga, siis piirkonnas, kus on tema registrijärgne asukoht. Teisene pankrotimenetlus: pädev kohus on kaubanduskohus, mis asub piirkonnas, kus asub pankrotistunud isiku asjaomane tegevuskoht. Kui tegevuskohti on mitu, on pädev see kohus, kellele avaldus esimesena esitati; kohtulik saneerimismenetlus (kohtumenetluse seadustiku artikli 631 lõige 2): pädev kohus on kaubanduskohus, mis asub piirkonnas, kus asub võlgniku peamine tegevuskoht avalduse esitamise kuupäeval, või kui tegemist on juriidilise isikuga, siis piirkonnas, kus on tema registrijärgne asukoht; maksuõiguse kohaldamisega seotud vaidlused (artikkel 632): pädev on see kohus, mis asub selle apellatsioonikohtu tööpiirkonnas, kelle territoriaalne pädevus hõlmab piirkonda, kus asub kontor, kus kogutakse maksu või peaks kogutama maksu, või kui vaidlus ei ole seotud maksukogumisega, siis see kohus, kelle pädevuspiirkonnas asub maksu- ja tolliamet, kes tegi vaidlustatud otsuse. Kuid kui menetlused toimuvad saksa keeles, on ainupädevus Eupeni esimese astme kohtul;

nõuded, mis on seotud kohtuotsuse tegemisele eelneva vara arestimisega ja täitmisele pööramise meetmetega (artikkel 633): pädev kohus on vara arestimise asukoha järgne kohus, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti. Kui arestimine on seotud kolmanda isikuga (*saisie-arrêt/beslag onder derden*), on pädev kohus, mis asub selle täitemenetlusaluse isiku elukohas. Kui selle kolmanda isiku elukoht, kelle vara arestiti, asub välismaal või ei ole teada, on pädev arestimise piirkonnas asuv kohus (vt ka nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) artikli 22 lõige 5).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Nagu eespool juba öeldud, kehtivad vastupidiste õigusnormide puudumisel artiklites 624 ja 626 sätestatud normid ning pooltel on õigus neist kõrvale kalduda. Pooled võivad sõlmida iga vaidlusega seoses kohtualluvuse kokkuleppe, s.t iga vaidluse võib anda lahendamiseks konkreetsele esimese astme kohtule.

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 627–629 osutatud juhtudel ei saa enne vaidluse tekkimist sõlmida mingeid kohtualluvuse kokkuleppeid, kuid artikli 630 kohaselt on kokkulepete sõlmimine lubatud pärast vaidluse tekkimist.

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 631–633 kirjeldatud juhtudel ei ole lubatud sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vastus sellele küsimusele on esitatud küsimustele nr 1 ja nr 2 antud vastuses.

Lingid

Kohtumenetluse seadustiku asjakohased artiklid: [föderaalne justiitsministeerium](#)

klõpsake lingil *Législation consolidée/Geconsolideerde wetgeving* (konsolideeritud õigusaktid);

lingi *Nature juridique/Juridische aard* (õiguslik olemus) alt valige *Code judiciaire/Gerechtigd Wetboek* (kohtumenetluse seadustik);

lahtrisse *Mot(s)/Woord(en)* (sõna(d)) sisestage „624“;

klõpsake lingil *Recherche/Opzoeking* (otsi);

klõpsake lingil *Liste/Lijst* (loetelu);

* klõpsake lingil *Justice de A à Z/Justitie van A tot Z* (õigusaktid Ast–Zni);

* valige link: *Cours: compétence/Hoven: bevoegdheid* (kohtud: kohtualluvus).

Territoriaalse pädevusega kohtu leidmiseks vt veebisait: [föderaalne justiitsministeerium](#)

klõpsake lingil *Compétence territoriale/Territoriale bevoegdheid* (territoriaalne pädevus).

Viimati uuendatud: 25/09/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Bulgaaria

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilmenetluses lahendavad üldkohtud tsiviilõiguslikest suhetest tulenevaid vaidlusi ja muid õigusküsimusi ning teevad neis otsuseid (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Grazhdanski protsesualen kodeks*) artikli 14 lõige 1) Mõnes suures regionaalses kohtus on eraldiseisev kaubanduskolleeium, mis tegutseb kriminaal- ja tsiviilkolleeiumist lahus.

Erandiks on hagd, mis esitatakse täitevvõimu asutuste ja nende ametnike ebaseaduslike aktide, tegevuse või tegevusetuse tõttu haldustegevuse käigus või selle tulemusena eraisikutele või juriidilistele isikutele tekitatud kahju hüvitamiseks. Neid kohtuasju on esimeses astmes pädevad arutama halduskohtud, kes lahendavad kõiki haldusasju, mis on seotud haldusdokumentide ja -lepingute väljaandmise, muutmise, kehtetuks tunnistamise või tühistamisega ning kaitsmisega haldusasutuste rikkumiste ja tegevusetuse eest. Erandiks on kohtuasjad, mis kuuluvad Bulgaaria kõrgeima halduskohtu (*Varhoven administrativen sad*) pädevusse. Muid erikohtuid tsiviilõiguse valdkonnas loodud ei ole.

Bulgaaria õiguse kohaselt võib kuriteoohver nõuda talle tekitatud kahju hüvitamist kas tsiviilkohtu- või kriminaalmenetluses, mis on algatatud süüdistatava vastu. Kriminaalmenetluses võib tsiviilhagi esitada nii süüdistatava vastu kui ka teise isiku vastu, kes kannab süüteo tekitatud kahju eest tsiviilvastutust.

Kohus võib siiski otsustada kriminaalmenetluses esitatud tsiviilhagi mitte menetleda. Sellisel juhul võib kannatanu esitada hagi ja kaitsta oma õigusi tavalises tsiviilkohtumenetluses.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Rajoonikohus (*rayonen sad*) on peamine kohus, mis on pädev esimeses astmes arutama kõiki tsiviilasju, mille arutamine ei kuulu esimeses astmes regionaalse kohtu (*okrazhen sad*) pädevusse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 103).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 104 kohaselt kuulub esimeses astmes regionaalse kohtu pädevusse järgmiste kohtuasjade arutamine:

põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise, lapsendamissuhte lõpetamise, eestkoste määramise või lõpetamise või järgmisega seotud kohtuasjad;

vara omandiõigus või muud asjaõigused, kui nõude summa on üle 50 000 leevi;

tsiviil- või kaubandusvaidlused üle 25 000 leevi suuruse summa üle (v.a elatisasjad, tööõiguse alusel esitatavad nõuded või loata tehtud kulutuste sissenõudmist puudutavad asjad);

äriühingu lubamatut, tühist või ebakorrektselt registreerimist puudutavad kohtuasjad, mille arutamine seaduse kohaselt kuulub esimeses astmes regionaalse kohtu pädevusse;

nõuded (olenemata nende väärtusest), mis on esitatud regionaalse kohtu pädevusse kuuluva ühishagiga, kui need tuleb läbi vaadata samas menetluses; vaidlus, mille lahendamine kuulub muude õigusaktide kohaselt regionaalse kohtu pädevusse.

Äriseaduse (*Targovski Zakon*) kohaselt menetleb selle seaduse alusel esitatud hagi, mille eesmärk on kaitsta oma õigusi äriühingu osanikuna, vaidlustada äriühingu osanike otsus, taotleda äriühingu asutamise tühistamist või äriühingu lõpetamist või algatada maksejõuetusmenetlus, äriühingu registreeritud asukoha järgne regionaalne kohus. Maksejõuetusmenetluse korral on pädev see regionaalne kohus, mille tööpiirkonnas asub maksejõuetusmenetluse alustamise taotluse esitamise ajal äriühingu peakontor.

Halduskohtud on pädevad esimeses astmes arutama kohtuasju, mis on seotud haldusasutuste ja nende ametnike ebaseaduslike aktide, tegevuse või tegevusetusega tekitatud kahju hüvitamisega.

Kriminaalmenetluses esitatud tsiviilhagi menetleb kohus, kelle pädevusse kuulub kriminaalasja menetlemine.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Hagi tuleb esitada kostja elukoha või registreeritud tegevuskoha või peakontori järgsele rajoonikohtule (*районен съд*).

Juriidilise isiku vastu tuleb hagi esitada selle registreeritud tegevuskoha järgsele kohtule. Kui vaidlus puudutab otsetehinguid juriidilise isiku allüksuse või filiaaliga, võib hagi esitada ka allüksuse või filiaali asukohas pädevale kohtule.

Hagi riigi- või valitsusasutuse, sealhulgas selle üksuse või osakonna vastu tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas vaidluse aluseks olev õiguslik suhe tekkis. Kui see õiguslik suhe tekkis välisriigis, tuleb hagi esitada pädevale kohtule Sofias.

Hagi isiku vastu, kelle aadress ei ole teada, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle isiku advokaadi või esindaja elukoht, või kui see ei ole võimalik, siis kohtule, mille tööpiirkonnas on hageja elukoht. See kehtib ka juhul, kui kostja elukoht on väljaspool Bulgaariat. Kui ka hageja elukoht on väljaspool Bulgaariat, tuleb hagi esitada pädevale kohtule Sofias.

Hagi alaealise või isiku vastu, kellel puudub õigusvõime, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on tema esindaja elukoht.

Kui hagi puudutab pärandit, testamendi täielikku või osalist tühistamist, pärandvara jagamist või selle vabatahtliku jagamise tühistamist, tuleb see esitada kohtule, mille tööpiirkonnas pärand avanes. Kui surnud isik on Bulgaaria kodanik, kuid pärand avanes väljaspool Bulgaariat, tuleb pöörduda surnud isiku viimase Bulgaarias asunud elukoha või vara asukoha järgsesse kohtusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Hagi, mis puudutab lepingust tuleneva rahalise nõude täitmist, võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on kostja praegune elukoht.

Elatisnõude võib esitada ka kohtule, mille tööpiirkonnas on hageja elukoht.

Töötajad võivad esitada hagi töandja vastu ka oma alalise töökoha järgi.

Töövaidlused, mille poolteks on ühelt poolt välisriigi isikud, äriühingud või ühissettevõtted, kelle registreeritud tegevuskoht on Bulgaarias, ja teiselt poolt nende heaks Bulgaarias töötavad välisriigi töötajad, kuuluvad töandja registreeritud tegevuskoha järgse kohtu pädevusse, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Töövaidlused, mille pooleks on Bulgaaria tööandjate heaks välisriigis töötavad Bulgaaria kodanikud, kuuluvad Sofia kohtute pädevusse, kui kohtuasi algatatakse töandja vastu, ja töötaja Bulgaarias asuva elukoha järgse kohtu pädevusse, kui kohtuasi algatatakse töötaja vastu.

Hagi, mis puudutab õigusvastaselt tekitatud kahju, võib esitada kahju tekkimise koha järgsesse kohtusse.

Kui hagi esitatakse eri kohturingkondades elavate/asuvate kostjate vastu või kui hagi puudutab mitmes kohturingkonnas asuvat vara, võib selle esitada hageja valikul ühes asjaomases kohturingkonnas.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Hagi, mis puudutab vara asjaõigusi, kaasomandi jagamist või kinnisasja omandiõiguste piiritlemist või taastamist, tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule. Hagi, mis puudutab vara asjaõigusi kinnitavat lepingut või kinnisasja omandiõigust kinnitava lepingu ülesütlemist, lõpetamist või tühistamist, tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule.

Hagi, mille esitab tarbija või mis esitatakse tarbija vastu, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on tarbija praegune elukoht, ja kui praegune elukoht ei ole teada, siis kohtule, mille tööpiirkonnas on tarbija alaline elukoht.

Hagi, mis puudutab hüvitise maksmist kindlustusseadustiku (*Kodeks za zastrahovaneto*) alusel ja mille kahjukannataja esitab kindlustusandja, tagatisfondi (*Garantsionen fond*) või Bulgaaria liikluskindlustusfondi riikliku büroo (*Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovатели*) vastu, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas oli hageja alaline elukoht või registrijärgne asukoht kindlustusjuhtumi toimumise ajal või mille tööpiirkonnas kindlustusjuhtum toimus.

Hagi, mis esitatakse kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks, tuleb esitada kriminaalmenetluse toimumise ajal kohtule, kus kriminaalasja arutatakse.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Õigusnormidega kindlaks määratud kohtualluvust ei saa pooltevahelise lepinguga muuta.

Varaga seotud vaidluse pooled saavad siiski territoriaalse kohtualluvuse normidest kõrvale kalduda, sõlmides kohtualluvuse kokkuleppe, millega määratakse vaidlust lahendama teatav kohus. See ei ole siiski võimalik, kui hagi puudutab vara asjaõigusi, kaasomandi jagamist, kinnisasja omandiõiguste piiritlemist või taastamist, vara asjaõigusi kinnitavat lepingut või kinnisasja omandiõigust kinnitava lepingu ülesütlemist, lõpetamist või tühistamist, mille puhul on territoriaalne kohtualluvus seadusega kindlaks määratud.

Kui hagi puudub tarbijakaitset või tööõigust, kehtib pooltevaheline kokkulepe selle kohta, millise kohtu pädevusse asi kuulub, ainult juhul, kui see sõlmiti pärast vaidluse tekkimist.

Omandivaidluse pooled võivad leppida kokku, et vaidlus lahendatakse vahekohtumenetluses, kui see ei puuduta asjaõigust või kinnisasja, elatist või tööõigust. Vahekohtumenetluse algatamiseks peavad kõik menetlusosalised sõlmima eraldi menetluskokkuleppe (*арбитражно споразумение* ehk vahekohtukokkulepe). Vahekohus võib tugineda asjakohastele rahvusvahelisele õiguse allikatele ja konkreetsele Bulgaaria allikale – rahvusvahelise kaubandusarbitraaži seadusele (*Законът за международния търговски арбитраж*).

Selle seaduse kohaselt tähendab vahekohtukokkulepe seda, et kõik menetlusosalised paluvad vahekohtul lahendada nende teatava lepingulise või lepinguvälise suhte raames tekkida võiva või tekkinud vaidluse või selle osa. Kokkuleppe võib vormistada muu lepingu vahekohtuklausli või eraldi kokkuleppena. Vahekohtukokkulepe peab olema kirjalik. Vahekohus võib olla alaline organ või loodud spetsiaalselt konkreetse vaidluse lahendamiseks.

Vahekohus võib kokku tulla väljaspool Bulgaariat, kui ühe menetluspoole tavapärane asukoht, põhikirjajärgne tegevuskoht või keskjuhatuse on seal.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tsiviilõiguse valdkonnas on ainsad Bulgaarias tegutsevad erikohtud halduskohtud.

Hagi täitevvõimu asutuste vastu ja tekitatud kahju hüvitamiseks võib esitada halduskohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitati või kus on kannatanu praegune elukoht või registrijärgne asukoht. Kui samal ajal vaidlustatakse ka haldusakt, tuleb hagi esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on kaebaja alaline elukoht või registrijärgne asukoht (haldusmenetluse seadustiku (*Administrativno protsesualen kodeks*) artikli 133 lõige 5).

Kõik haldusasjad kuuluvad halduskohtute pädevusse, välja arvatud need haldusasjad, mis kuuluvad Bulgaaria kõrgeima halduskohtu pädevusse. Bulgaaria kõrgeim halduskohus on pädev arutama asju esimeses astmes, kui soovite vaidlustada muu avaliku sektori asutuse kui kohaliku omavalitsuse volikogu määrust, ministrite nõukogu, peaministri, asepeaministri või ministri määrust, kõrgema justiitsnõukogu otsust, Bulgaaria keskpanga presidendi määrust või muud määrust, mille puhul on seaduse kohaselt asja esimeses astmes pädev arutama Bulgaaria kõrgeim halduskohus.

Viimati uuendatud: 10/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Tšehhi

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tšehhi Vabariigi tsiviilõiguses puuduvad menetluseeskirjad erikohtute määramiseks konkreetset liiki kohtuasjade menetlemiseks. Üldkohtul on põhimõtteliselt pädevus lahendada vaidlusi kõikides tsiviilõiguslikes küsimustes. Need on määratletud sisuliselt selliselt, et tsiviilkohtumenetluses lahendab kohus eraõiguslikest suhetest tulenevaid vaidlusi ja muid asju ning teeb nende kohta otsuse (muudetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 7 lõige 1). 1. jaanuaril 2014 jõustus Tšehhi Vabariigis uus seadus – seadus nr 292/2013 erikohtumenetluste kohta (õigusaktide kogumik). Selle seadusega reguleeritakse samas seaduses sätestatud õigusküsimuste kohtutepoolset menetlemist ja lahendamist.

Teatavatel juhtudel antakse eriõigusaktidega tsiviilasjades otsuse tegemise pädevus haldusasutustele. Vastavalt muudetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) V osale (artikkel 244 jj) võib aga tsiviilkohtus sel juhul haldusasutuse otsuse hiljem alati läbi vaadata.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tšehhi Vabariigis on esimese astme tsiviilkohtud maakohud (*okresní soud*) ja piirkonnakohtud (*krajský soud*) ning üksikudel juhtudel ka Tšehhi Vabariigi Ülemkohus (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Maakohud on pädevad menetlema asju esimeses kohtuastmes, välja arvatud juhul, kui seaduses on sõnaselgelt sätestatud piirkonnakohtute või Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu pädevus.

2.

a) Vastavalt seadusele nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) on piirkonnakohtud pädevad menetlema esimeses astmes järgmisi asju:

vaidlused pensionikindlustuse, haiguskindlustuse, riikliku sotsiaaltoetuse ja materiaalse toetuse puhul alusetult makstud summade arveldamise küsimustes ning vaidlused ravikindlustushüvitiste saamise õigusest tulenevalt makstud regressiivse hüvitise arveldamise küsimustes;

streigi või töösulu ebaseaduslikkust puudutavad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad välisriiki või diplomaatilise immuuniteedi ja diplomaatiliste privileegidega isikuid, kui need vaidlused kuuluvad Tšehhi kohtute pädevusse;

vaidlused kollektiivlepingust tulenevate kohustuste täitmist käsitleva vahekohtu otsuse tühistamise üle;

sellistest juriidilistest suhetest tulenevad kohtuasjad, mis on seotud äriettevõtete, sihtasutuste, heategevus- ja sihtkapitalifondide loomisega, ning vaidlused äriettevõtete, nende partnerite või liikmete vahel, samuti vaidlused partnerite või liikmete vahel, mis tulenevad nende osalusest äriettevõttes;

vaidlused äriettevõtete, nende partnerite või liikmete ja nende põhikirjajärgsete organite liikmete vahel või likvideerijate vahel, kui vaidlused puudutavad põhikirjajärgsete organite liikme ülesannete täitmist või likvideerimist;

autoriõiguse seadusest tulenevad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad selliste õiguste kaitset, mida on rikutud või võidakse rikkuda ebaseaduslike konkurentsi või ebaseaduslike konkurentsi piirangutega;

juriidilise isiku nime ja maine kaitsmist puudutavad kohtuasjad;

rahalist tagatist ning veksleid, tšেকে ja investeerimisvahendeid puudutavad vaidlused;

kaubandustegevustest tulenevad vaidlused;

omanike ühistu üldkoosolekutega seotud asjad ja neist tulenevad vaidlused;

äriühingute ja ühistute ümberkujundamisega seotud asjad, sealhulgas hüvitusmenetlused, vastavalt eriõigusnormidele;

ettevõtte ostmist ja ettevõtte või selle osa rentimist puudutavad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad piirmäära ületavaid ehitustööde riigihankelepinguid, sealhulgas selliste lepingute täitmiseks vajalikke tarneid.

b) Vastavalt seadusele nr 292/2013 (õigusaktide kogumik) on piirkonnakohtud pädevad menetlema esimeses astmes järgmisi asju:

asjad, mis puudutavad juriidiliste isikute staatust, sealhulgas nende lõpetamist ja likvideerimist, nende põhikirjajärgsete organite liikmete või likvideerija määramist ja taandamist, nende ümberkujundamist ja nende üldise tulusaaja staatusega seotud küsimusi;

juriidiliste isikute haldamist puudutavad asjad;

asjad, mis puudutavad hoiuseid seoses kohustusega maksta tasu või hüvitist rohkem kui ühele isikule äriühingute seaduse või äriühingute ja ühistute ümberkujundamise seaduse alusel tehtud kohtuotsuse kohaselt (edaspidi: „kohustuslik hoius“);

kapitaliturgu puudutavad asjad;

asjad, mis puudutavad eelneva nõusoleku andmist uurimiseks konkurentsi kaitse küsimustes;

asjad, mis puudutavad Tšehhi advokatuuri või maksunõunike koja esindaja nõusoleku asendamist seoses juurdepääsuga dokumentide sisule.

3. Tšehhi Vabariigi Ülemkohus on vastavalt seaduse nr 91/2012 (rahvusvahelise eraõiguse kohta) (õigusaktide kogumik) artiklile 51 pädev otsustama esimeses ja ainsas kohtuastmes selliste välisriikide kohtuotsuste tunnustamise üle, mis puudutavad abielu lahutamist, lahusel või abielu tühistamist, või millega määratakse kindlaks, kas abielu on kehtiv või mitte, kui vähemalt üks menetluspool on Tšehhi Vabariigi kodanik. Seda menetlust ei järgita siiski teiste ELi liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamisel, kui kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, või kui kohaldatakse kahepoolset või mitmepoolset lepingut, millega nähakse ette muu kui Tšehhi õigusega ette nähtud menetluse rakendamine. Vastavalt seaduse nr 91/2012 (rahvusvahelise eraõiguse kohta) (õigusaktide kogumik) artiklile 55 kuuluvad Ülemkohtu pädevusse ka põlvnemist tuvastavate ja välistavate välisriigi kohtuotsuste tunnustamise asjad.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kohtuasja esemega seotud pädevuse (vt küsimus 2.1) ja territoriaalse kohtualluvuse kindlaksmääramisel on määravad menetluse algatamise ajal valitsenud asjaolud. Selliste asjaolude hilisem muutumine (nt kostja elukoha muutumine) on mõne erandiga (pädevuse üleandmine alaealiste hooldamise, isikuhooldusõiguse ja teovõimega seotud juhtumite korral) ebaoluline.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 105 lõikele 1 on kohus reeglina pädev hindama territoriaalset kohtualluvust üksnes menetluse alguses – kuni ettevalmistava menetluse lõpuni, või juhul kui ettevalmistavat menetlust ei toimu, enne kui kohus hakkab asja sisuliselt arutama, st selle hetkeni, mil kohus nõuab hagejalt hagi esitamist esialgses menetluses või kuni tehakse otsus ilma kohtuistungit korraldamata. Territoriaalset kohtualluvust võib hiljem hinnata ainult siis, kui ettevalmistavat menetlust ei ole toimunud ja pool on esitanud vastuväite kohaliku kohtu pädevuse kohta kohe, kui tal oli selleks õigus. Võimalik, et teatavatel juhtudel on territoriaalne pädevus paljudel kohtutel. Hageja võib valida kas üldkohtu või siis tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 87 kohaselt määratud kohtu (nt vastavalt töökohale või hüvitise korral vastavalt kahju tekkimise kohale). Hageja peab tegema valiku hiljemalt hagi esitamise ajal – pädev kohus on see, kus menetlus algatati. Spetsiifiliste õigusküsimuste korral määratakse territoriaalne kohtualluvus kindlaks seadusega nr 292/2013 erikohtumenetluste kohta (õigusaktide kogumik).

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalse kohtualluvuse aluspõhimõtted on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklites 84–86 ja seaduse nr 292/2013 (õigusaktide kogumik) artiklis 4. Tuleb siiski meele pidada, et teatavatel juhtudel võib territoriaalset pädevust reguleerida vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimuslik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), mis tähendab, et Tšehhi õiguse kohaseid territoriaalse kohtualluvuse eeskirju alati ei kohaldata.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduses nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) sätestatud põhireegli kohaselt on üldise pädevusega kohus (üldkohus) kostja üldise kohtualluvuse järgne kohus. Üldkohus on alati maakohus. Kui esimeses astmes on pädev piirkonnakohus (vt küsimus 2.1), on territoriaalne pädevus sellel piirkonnakohtul, mille tööpiirkonnas asub menetluspoole üldkohus (maakohus). Kui hagiavaldus esitatakse mitme kostja vastu, on territoriaalne pädevus ükskõik millise kostja üldkohtul.

Füüsilise isiku puhul on üldkohus see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema elukoht, ja kui poolel elukoht puudub, siis see maakohus, mille tööpiirkonnas ta viibib. Elukohaks peetakse kohta, kus inimene elab kavatsusega seal püsivalt viibida (selliseid kohti võib olla mitu ja sel juhul on üldkohtuks kõik sellised kohtud).

Ettevõtlusega tegeleva füüsilise isiku üldkohus on äritegevusest tulenevates asjades see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema tegevuskoht (tegevuskoht on avalikus registris registreeritud aadress); tegevuskoha puudumisel on üldkohus see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema elukoht, ja kui poolel elukoht puudub, siis see maakohus, mille tööpiirkonnas ta viibib.

Juriidilise isiku puhul on üldkohtu määramise kriteeriumiks tema registrijärgne asukoht (vt tsiviilseadustiku seaduse nr 89/2012 (õigusaktide kogumik) artiklid 136–137).

Pankrotihalduri üldkohus on tema ametikohustuse täitmisel see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema registrijärgne asukoht.

Erinorme kohaldatakse riigi üldkohtu suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas on eriõigusnormi kohast pädevust omava riikliku organisatsioonilise üksuse registrijärgne asukoht, ja kui territoriaalset pädevust omavat kohut ei saa sellisel viisil kindlaks määrata, siis kohus, mille tööpiirkonnas toimusid nõude aluseks olevad sündmused), omavalitsusüksuse suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas asub kohalik omavalitsusüksus) ja kõrgema territoriaalse isemajandava üksuse suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas on tema haldusorganite registrijärgne asukoht).

Kui kostjal, kes on Tšehhi Vabariigi kodanik, puudub üldse üldkohus või puudub see Tšehhi Vabariigis, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas oli tema viimane teadaolev elukoht Tšehhi Vabariigis. Isiku vastu, kellel puudub Tšehhi Vabariigis muu pädev kohus, võib omandiõigusi kasutada kohus, mille tööpiirkonnas asub selle isiku vara.

Välisriigi juriidilise isiku vastu võib esitada hagi (menetluse algatamise avalduse ehk hagiavalduse) ka kohtusse, mille tööpiirkonnas Tšehhi Vabariigis asub tema ettevõtte või ettevõtte organisatsiooniline üksus.

Seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) artiklis 4 on sätestatud, et asja menetlemise pädevus on selle isiku üldkohtul, kelle huvides menetlus toimub, kui selles seaduses ei ole sätestatud teisiti. Piiratud teovõimega alaealise puhul, on üldkohus see kohus, mille tööpiirkonnas on alaealise elukoht vastavalt vanematevahelise kokkuleppele või kohtuotsusele või muude otsustavate asjaolude alusel.

2.2.2 Erandid

Lisaks kostja üldkohtu territoriaalsele pädevusele kohaldatakse territoriaalset erikohtualluvust, nagu a) valikuline territoriaalne erikohtualluvus (vt küsimus 2.2.2.1) ja b) erandlik territoriaalne erikohtualluvus (vt küsimus 2.2.2.2). Kaubandusasjades saab sõlmida ka kohtualluvuse kokkuleppe (vt küsimus 2.2.2.3). Peale selle on seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) artiklis 5 sätestatud, et kui kohtualluvust määravad asjaolud muutuvad menetlustes, mis puudutavad alaealise hooldusõiguse kohtule andmist, isikuhooldusõigust või teovõimet, on kohtul õigus anda oma pädevus üle teisele kohtule, kui see on alaealise, eestkostja või selle isiku huvides, kelle teovõime üle otsustatakse. Pädevuse üleandmine vastavalt sellele artiklile toimub siiski alati kohtu kaalutletud otsusel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Tegemist on nn valikulise territoriaalse erikohtualluvusega, mida reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikliga 87. Hageja võib valida, kas esitada hagi kostja üldkohtule või mõnele muule territoriaalse pädevusega kohtule. Järgida tuleb siiski territoriaalse kohtualluvuse eeskirju – kui esimeses astmes on pädev piirkonnakohus, peab hageja esitama hagiavalduse piirkonnakohtule. Kui hagiavaldus on kohtule esitatud, ei või hageja oma valikut muuta. Kui territoriaalset kohtualluvust reguleerib vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimuslik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), ei või Tšehhi õiguse kohaseid valikuõigusel põhineva territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldada.

Hageja võib kostja üldkohtu asemel valida kohtu, mille tööpiirkonnas:

on kostja alaline töökoht;

on toimunud sündmused, mis annavad õiguse saada hüvitist;

asub kostjaks oleva füüsilise või juriidilise isiku käitise organisatsiooniline üksus, kui vaidlus puudutab seda üksust;

on reguleeritud turgu korraldava või mitmepoolset kauplemissüsteemi haldava isiku registrijärgne asukoht, juhul kui on tegemist kaubandusliku vaidlusega, mis puudutab:

1) selle isiku korraldatud reguleeritud turgu või sellise äritegevusega seotud arveldusi või

2) selle isiku hallatud mitmepoolset kauplemissüsteemi või sellise kauplemistegevusega seotud arveldusi;

asub maksekoht, kus kasutatakse vekslit, võlakirjast või muust tagatisest tulenevat õigust;

asub kaubabörs, juhul kui tegemist on kaubabörsi puudutava vaidlusega.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Tegemist on nn erandliku territoriaalse erikohtualluvusega, mida reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikliga 88 ja seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) teatavate sätetega. Kui teatavates asjades on kehtestatud erandlik territoriaalne erikohtualluvus, ei või territoriaalset kohtualluvust määrata kostja üldkohtu või valitud kohtu järgi.

Kui territoriaalset kohtualluvust reguleerib vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimuslik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), ei või Tšehhi õiguse kohaseid erandliku territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldada.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklile 88 kohaldatakse erandlikku territoriaalset kohtualluvust eelkõige järgmiste menetluste suhtes:

otsuse tegemine abikaasade ühisvara või muu vara suhtes või korteri ühise üürilepingu tühistamine pärast lahutust – territoriaalne pädevus on abielulahutuse üle otsustanud kohtul;

menetlus, mis puudutab õigust kinnisasjale (menetlus peab otseselt puudutama selle kinnisasjaga seotud õigust, st peamiselt omandiõigust või üürimis- või rentimisõigust) – territoriaalne pädevus on kohtul, mille tööpiirkonnas asub vara, tingimusel et tegemist ei ole menetlusega otsuse tegemiseks abikaasade ühisvara või muu vara kohta või korteri ühise üürilepingu tühistamiseks pärast lahutust (sellistel juhtudel peaks territoriaalne pädevus olema abielulahutuse üle otsustanud kohtul, vt eespool);

pärimismenetlusega seotud vaidluse lahendamise menetlus – territoriaalne pädevus on kohtul, kus toimub pärimismenetlus.

Seadusega nr 292/2013 erikohtumenetluste kohta nähakse ette territoriaalse erikohtualluvuse kohaldamine eelkõige järgmiste menetluste suhtes:

abielulahutuse menetlus, abielu kehtivuse kindlakstegemiseks algatatud menetlus ja abielu kehtetuks tunnistamise menetlus – vastavalt artiklitele 373 ja 383 on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine elukoht Tšehhi Vabariigis, tingimusel et vähemalt üks abikaasa elab selles piirkonnas; kui sellist kohut ei ole, on pädev kohus selle abikaasa üldkohus, kes ei esitanud menetluse algatamise avaldust, ja kui isegi seda kohut ei ole, siis menetluse algatamise avalduse esitanud abikaasa üldkohus;

pärimismenetlus – vastavalt artiklile 98 on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on surnu alaline elukoht või tema viimane elukoht või viibimiskoht või kus asub surnud isiku kinnisvara või kus ta suri (need on tähtsuse järjekorras esitatud kriteeriumid);

rahvusvahelise lapseröövi (lapse tagasitoomise) menetlused – vastavalt artiklile 479 on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on laste rahvusvahelise kaitse ameti registrijärgne asukoht, st Brno munitsipaalkohtul.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklile 89a võivad pooled kokku leppida seadusega ettenähtust erineva territoriaalse kohtualluvuse (nn kohtualluvuse kokkulepe) üksnes äritegevusest tulenevates ettevõtjatevaheliste suhete asjades ja üksnes tingimusel, et selle kohtuasja suhtes ei ole kehtestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 88 kohast erandlikku territoriaalset kohtualluvust (vt eespool). Kohtualluvuse kokkulepe peab olema kirjalik. Kui hageja esitab hagi valitud kohtule ja rakendatakse kohtualluvuse kokkulepet, tuleks kokkulepe lisada hagiavaldusele (usaldusväärsel kujul – soovitatavalt originaal või kinnitatud ärakiri), kuigi see ei ole kehtivates õigusaktides sätestatud eeltingimus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tšehhi Vabariigis ei ole erikohtuid (vt vastus 1. küsimusele).

Viimati uuendatud: 16/09/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Saksamaa

Saksamaa kohtute rahvusvaheline pädevus määratakse kindlaks asjakohaste Euroopa Liidu õigusaktide või autonoomse rahvusvahelise tsiviilkohtumenetluse õiguse, sealhulgas rahvusvaheliste konventsioonide kohaselt. Küsimustik hõlmab ainult riigisisese kohtualluvuse küsimusi.

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Saksamaal kuulub tsiviilvaidluste lahendamine kahe eri kohtute süsteemi – tsiviilkohtute (*Zivilgerichte*) ja töökohtute (*Arbeitsgerichte*) – pädevusse. Töökohtud on pädevad kõikides töötajate ja tööandjate vahelistes tsiviilvaidlustes ning sotsiaalpartnerite vahelistes vaidlustes. Töökohtute muud ülesanded tulenevad töökohtute seaduse (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG) §-dest 2 ja 2a. Töökohtute seaduse § 5 lõike 1 teise lause kohaselt on nad pädevad ka töötajatega võrreldavas olukorras olevate isikute ja nende klientide vahelistes vaidlustes. Kõik muud tsiviilvaidlused kuuluvad üldise pädevusega tsiviilkohtute pädevusse.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Esimese astme tsiviilkohtud on kohalikud kohtud (*Amtsgerichte*) ja piirkonnakohtud (*Landgerichte*).

1. Kohalikel kohtudel on tsiviilasjades pädevus üldiselt juhul, kui hagihind ei ületa 5000 eurot ja kui piirkonnakohtul ei ole ainupädevust (kohtukorralduse seaduse (*Gerichtsverfassungsgesetz*, GVG) § 23 punkt 1).

Kohalikel kohtudel on olenemata hagihinnast ainupädevus ka järgmistel juhtudel (GVG §-d 23 ja 23a).

Kohalikud kohtud on pädevad arutama vaidlusi, mis on seotud eluruumide üürilepingutest tulenevate nõuetega või sellise lepingu olemasoluga (GVG § 23 punkt 2 alapunkt a).

Peale selle on kohalikel kohtudel ainupädevus perekonnaasjades ja üldiselt hagita menetlustega seotud asjades (GVG § 23a lõike 1 esimese lause punktid 1 ja 2).

Kohalikel kohtudel on ainupädevus ka muudes kohtukorralduse seaduse § 23 punkti 2 alapunktide b–d ja g kohastes asjades.

2. Piirkonnakohtud on esimeses astmes pädevad menetlema kõiki tsiviilvaidlusi, mis ei kuulu kohalike kohtute pädevusse. Need on eeskätt sellised kohtuasjad, mille korral hagihind ületab 5000 eurot.

Eelkõige on piirkonnakohtudel seaduse § 71 lõike 2 kohaselt olenemata hagihinnast ainupädevus:

- riigikassa vastu avaliku teenistuse seaduse (*Beamtengesetz*) alusel esitatud nõuete korral;
- selliste nõuete korral, mis põhinevad väära või eksitava kapitalituruteabe avaldamisel või kapitalituruteabe avaldamata jätmisel, avaldatud väära või eksitava kapitalituruteabe kasutamisel või avalikkuse teavitamata jätmisel, et avaldatud kapitalituruteabe on väär või eksitav;
- selliste vaidluste korral, mis on seotud tellija õigusega anda korraldusi ja töövõtja sellest tuleneva nõudega kohandada tasu, kui tegemist on ehituslepinguga tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) § 650a tähenduses;
- ametiisikute vastutusega seotud nõuete korral.

Piirkonnakohtud võivad moodustada kaubandusasjade kodasid (GVG § 93). Need on muu hulgas pädevad menetlema ettevõtjate vastu esitatud tsiviilhagisid ning selliseid vaidlusi, mida reguleerivad tšেকে ja käskveksleid käsitlevad õigusaktid. Kohtukorralduse seaduse §-s 95 on esitatud kaubandusasjade kodade pädevusvaldkondade ammendav loetelu. Hageja peab algses hagiavalduses taotlema, et asja menetleks kaubandusasjade koda (GVG § 96 lõige 1).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustikus (*Zivilprozessordnung*, ZPO; § 12–18) sätestatud kohtualluvuse põhireegli kohaselt määratakse territoriaalne pädevus kindlaks kostja elukoha alusel. Juhul kui isikul ei ole alalist elukohta, võetakse aluseks tema Saksamaal asuv viibimiskoht, ja kui selline koht ei ole teada, siis tema viimane alaline elukoht (ZPO § 16). Juriidilise isiku puhul määratakse territoriaalne pädevus kindlaks tema registrijärgse asukoha alusel (ZPO § 17).

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Teatavat liiki hagide korral võib hageja valida ka valikulise kohtualluvuse, kuid mitte ainupädevuse, mis erineb kostja elukohajärgsest kohtualluvusest. Selle näited on järgmised.

* Lepingulistest suhetest tulenevaid vaidlusi ja lepingu olemasolu käsitlevaid vaidlusi võib algatada ka selles kohtus, mille tööpiirkonnas tuleb vaidlusalust kohustust täita (kohustuse täitmise koha järgne valikuline kohtualluvus, ZPO § 29 lõige 1). Kohustuse täitmise kohta käsitlev kokkulepe on menetluse seisukohalt asjakohane ainult juhul, kui lepinguosalised on sellised isikud, kellel on õigus sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõikele 1. Vt küsimus nr 2.2.2.3.

Mõiste „lepingulised suhted“ hõlmab kõiki võlaõigusega reguleeritud lepinguid kohustuse liigist olenemata. Kui tegemist on töökohtute pädevusse kuuluvate asjadega, kohaldatakse seda sätet *mutatis mutandis*.

* Süüliste tegudega seotud tsiviilvastutusest tulenevate nõuete korral on pädev ka see kohus, mille tööpiirkonnas tegu toime pandi (ZPO § 32).

* Liiklusseaduse (*Straßenverkehrsgesetz*, StVG) § 20 kohaselt on sellel seadusel põhinevate nõuete korral pädev ka kohus, kelle tööpiirkonnas toimus kahjustav sündmus, st liiklusõnnetus.

* Kuriteoohver võib kriminaalmenetluse raames esitada kuriteost tulenevate rahaliste nõuete hagemiseks avalduse sellele kohtule, kus kriminaalasi on algatatud (astudes kriminaalmenetluse vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku (*Strafprozessordnung*, StPO) §-dele 403 ja 404).

* Abielulahutuse menetlustes reguleerib territoriaalset pädevust perekonnaasjade ja hagita menetlust käsitleva seaduse (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG) § 122. Sellest tulenevalt on territoriaalne pädevus üksnes sellel perekonnapädevusel (*Familiengericht*, kohaliku kohtu osakond), mille tööpiirkonnas on ühe abikaasa ja abielupaari kõigi alaealiste laste harilik viibimiskoht (st nende elu tegelik kese). Juhul kui menetluse algatamise, st hagiavalduse või nõudeavalduse kättetoimetamise ajal ühe abikaasa ja abielupaari kõigi alaealiste laste selline harilik viibimiskoht puudub, on ainupädevus sellel perekonnapädevusel, kelle tööpiirkonnas on ühe abikaasa ja abielupaari mõne alaealise lapse harilik viibimiskoht, tingimusel et ükski abielupaari laps ei ela harilikult teise abikaasa juures.

Kui selle alusel ei saa kohtualluvust kindlaks määrata, on ainupädevus sellel perekonnakonnapädevusel, mille tööpiirkonnas oli viimati abikaasade ühine harilik viibimiskoht, tingimusel et üks abikaasadest elab menetluse algatamise ajal endiselt seal (vt eespool). Juhul kui ka selle alusel ei ole võimalik kohtualluvust kindlaks määrata, võetakse aluseks kostja harilik viibimiskoht, välja arvatud juhul, kui kostjal see Saksamaal puudub. Sellisel juhul võetakse aluseks hageja harilik viibimiskoht.

Kui ka selle alusel ei ole võimalik kohtualluvust kindlaks määrata, on ainupädevus Berlin-Schönebergi kohaliku kohtu juurde loodud perekonnakohtul.

* Ülalpidamisasjades reguleerib territoriaalset pädevust perekonnaasjade ja hagita menetlust käsitleva seaduse § 232. Kohtul, kus esimeses astmes on või on olnud pooleli abieluküsimustega seotud menetlus, on ainupädevus abikaasale ja lastele elatise maksmise küsimustes, kui see menetlus on veel pooleli. Kui abieluküsimustega seotud menetlus ei ole enam pooleli, on alaealisele või samaväärsele lapsele elatise maksmise küsimustes ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on lapse või alaealise lapse nimel tegutsemise õigusega vanema harilik viibimiskoht. See ei kehti, kui lapse või vanema harilik viibimiskoht on välisriigis.

Kõikides muudes ülalpidamisasjades (eeltoodud normidega hõlmamata elatise maksmine abikaasale või lastele, aga ka elatise maksmine lapselastele, vanematele või üksikemadele) kohaldatakse kohtualluvuse põhireeglit, st aluseks võetakse kostja harilik viibimiskoht. Mõnel erijuhul saab kohtualluvust valida ka perekonnaasjade ja hagita menetlust käsitleva seaduse § 232 lõike 3 teise lause kohaselt.

* Vanema hooldusõiguse või suhtlusõigusega seotud menetlustes kehtib seaduse § 152 kohaselt seesama, st kui on pooleli abielu lõpetamise menetlus, säilitab pädevuse see kohus. Kui abieluküsimustega seotud menetlust pooleli ei ole, võetakse aluseks lapse harilik viibimiskoht. Kohtualluvuse kindlaksmääramise aluseks võetakse asja kohtusse andmise kuupäev.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui õigusaktides on sõnaselgelt sätestatud mõne kohtu ainupädevus, on see esimene kõigi muude pädevuste suhtes. See tähendab, et menetlust on lubatud algatada üksnes ainupädevusega kohtus. Ainupädevus tuleneb peamiselt tsiviilkohtumenetluse seadustikust, aga ka erioigusaktidest (nt perekonnaasjade ja hagita menetlust käsitleva seaduse §-st 122).

Juhul kui menetlus on seotud maaga või sellega samaväärse õigusega (nt päritav hoonestusõigus), on ainupädevus mõnel juhul sellel kohtul, mille tööpiirkonnas kinnisvara asub. See kehtib omandi või kinnisvara asjaõigusega koormamisega seotud menetluste, sellise koormamise lõpetamist käsitlevate vaidluste, valdushagide, piirivaidluste ja jagamist käsitlevate hagide kohta (ZPO § 24).

Juhul kui tegemist on vaidlustega, mis tulenevad ruumide üürilepingutest või käsitlevad selliste lepingute olemasolu, on ainupädev see kohus, kelle tööpiirkonnas üüritavad ruumid asuvad (ZPO § 29a lõige 1). Seda sätet ei kohaldata siiski eluruumide üürimisel nende ajutiseks kasutamiseks (puhkekodud, hotellitoad jms), möbleeritud ruumide üürimisel eraisikutele või majade ja ruumide üürimisel tööülesannete täitmiseks (ZPO § 29a lõige 2).

Saksamaal asuva käitise omaniku vastu algatatud sellise menetluse korral, mille raames nõutakse kahjuhüvitise maksmist seoses kahjuliku keskkonnamõjuga, on ainupädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonnast käitise põhjustatud keskkonnamõju pärines (ZPO § 32a).

Juhul kui tegemist on menetlustega, milles nõutakse hüvitist väära või eksitava avaliku kapitalituruteabe avaldamise või kapitalituruteabe avaldamata jätmise eest või väärtipaberite ostmise ja ülevõtmise seaduse (*Wertpapiererwerbs- und Übernahmegesetz*) kohasel pakkumisel põhineva lepingu täitmist, on ainupädevus sellel kohtul, mille tööpiirkonnas on asjaomase emitendi, asjaomase muude kapitaliinvesteeringute pakkuja või sihtettevõtja registrijärgne asukoht, kui see asub Saksamaal ja kaebus on vähemalt osaliselt esitatud emitendi, pakkuja või sihtettevõtja peale (ZPO § 32b).

Võla sissenõudmise menetlustes (kus kasutatakse maksekäsmenetlust (*Mahnverfahren*)) on ainupädevus hageja jaoks üldise pädevusega kohalikul kohtul, teisisõnu sellel kohtul, mille tööpiirkonnas asub hageja elukoht või juriidilise isiku korral registrijärgne asukoht (ZPO § 689 lõike 2 esimene lause). Kui hagejal ei ole Saksamaal üldise pädevusega kohut, on ainupädevus Weddingi esimese astme kohtul Berliinis. See kehtib isegi juhul, kui teistes õigusaktides on sätestatud teistsugune ainupädevus.

Täitemenetlustes on ainupädevus sellel kohalikul kohtul, mille tööpiirkonnas täitmine peab toimuma või toimus (ZPO § 764 lõige 2 ja § 802). Nõuete ja muude omandiõiguste täitmisele pööramise korral on pädev võlgniku elukoha järgne kohalik kohus (ZPO § 828 lõige 2). Kui tegemist on maa sundmüübiga enampakkumise teel või maa sundvalitsemisega, on täitekohtuna territoriaalne ainupädevus sellel kohalikul kohtul, mille tööpiirkonnas maa asub (sundenampakkumist ja sundvalitsemist käsitleva seaduse (*Gesetz über die Zwangsversteigerung und die Zwangsverwaltung* (ZVG)) § 1 lõige 1 ja § 146 ning ZPO §-d 802 ja 869).

Kui kolmas isik väidab, et tal on sundtäitmise objekti võõrandamist takistav omandiõigus, on ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas sundtäitmine toimub (*Zwangsvollstreckung in Forderungen und andere Vermögensrecht* § 771).

Kui kohustust ei saa täita keegi muu peale kohustatud poole (*unvertretbare Handlung*), on millegi tegemise, talumise või millestki hoidumise kohustuse sundtäitmist puudutavaid otsuseid pädev tegema esimeses astmes asja lahendav kohus (ZPO §-d 894, 895, 888 ja 890). Esimese astme kohus on pädev menetlema ka neid hagi, milles esitatakse vastuväide kohtuotsuses tuvastatud nõudele (ZPO § 767).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

a. Kokkulepped

Tsiviilkohtumenetluse seadustik võimaldab sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid. Seadustiku § 38 lõike 1 kohaselt võib esimese astme kohus, kellel puudub iseenesest pädevus, saada pädevuse poolte vahel sõlmitud sõnaselge või vaikiva kokkuleppe alusel, kui poolteks on ettevõtjad, avalik-õiguslikud juriidilised isikud või avalik-õiguslikud sihtasutused. Konkreetsele esimese astme kohtule võidakse anda pädevus ka juhul, kui vähemalt üks kokkuleppeosalistest ei ole hõlmatud ühegi Saksamaal asuva kohtu üldise pädevusega (ZPO § 38 lõige 2). Viimasel juhul tuleb kokkuleppe sõlmida kirjalikult või kui sõlmitakse suuline kokkulepe, tuleb seda kirjalikult kinnitada. Kui üks pooltest kuulub mõne Saksamaa kohtu üldisesse alluvusse, siis Saksamaal peab kohtualluvuse kokkuleppe sisaldama kas selle kohtu nime või sellise kohtu nime, kelle valikuline pädevus asjas oleks põhjendatud.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõike 3 kohaselt on kohtualluvuse kokkuleppe kasutamine lubatav ainult juhul, kui see on sõlmitud sõnaselgelt ja kirjalikult pärast vaidluse tekkimist või kui see on sõlmitud puhuks, kui tulevane kostja viib pärast lepingu sõlmimist oma peamise või alalise elukoha välisriiki, või puhuks, kui kostja peamine või alaline elukoht ei ole menetluse algatamise ajal teada.

Kohtualluvuse kokkuleppe peab alati olema seotud konkreetse õigussuhte ja sellest tulenevate õigusvaidlustega. Vastasel korral on kokkuleppe kehtetu (ZPO § 40 lõige 1). Kohtualluvuse kokkuleppe ei ole vastuvõetav ka juhul, kui see on seotud mitterahaliste nõuetega, mis on antud kohalikule kohtule arutamiseks vaidluse eseme väärtusest olenemata. Kohtualluvuse kokkulepet ei ole võimalik sõlmida, kui seaduses on sätestatud ainupädevus (ZPO § 40 lõige 2).

Kehtiv kohtualluvuse kokkuleppe on kohtute jaoks siduv. See, kas kokku on lepitud ainupädevuses, on kokkuleppe sõnastusest.

b. Kohtualluvuse vaidlustamata jätmine

Esimese astme kohtu pädevust võidakse kinnitada ka sellega, et kostja esitab põhikohtuasjas suulised avaldused, väitmata kohtualluvuse puudumist (ZPO § 39). Kohalikes kohtutes toimuva menetluse korral tekib selline õiguslik tagajärg ainult juhul, kui kohus on sellele asjaolule tähelepanu juhtinud (ZPO § 504). Kohtu pädevus ei saa siiski tugineda põhikohtuasja raames kohtualluvuse vaidlustamata jätmisele juhul, kui kohtualluvuse kokkuleppe ei oleks vastuvõetav (vt eespool mitterahalised vaidlused ja ainupädevus).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Töökohtu eripädevusest tulenevad eripärad ei ole seotud mitte üksnes töökohtute seaduse (*Arbeitsgerichtsgesetz*, ArbGG) §-de 2 ja 3 kohase sisulise pädevusega.

Eripärasid tuleb arvestada ka seoses territoriaalse pädevusega. Kui tegemist on kohtuotsuseni viiva menetlusega töökohtute seaduse § 2 tähenduses, võetakse esmalt aluseks tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-des 12–40 sätestatud üldnormid (ZPO § 46 lõige 1). Töökohtute seaduse § 48 lõikes 1a on siiski sätestatud, et valikuline pädevus (vt küsimus nr 2.2.2.1) on töökohajärgsel kohtul, kellele saab samuti hagi esitada. Kohtualluvuse kokkulepete suhtes kohaldatakse küsimusele nr 2 antud vastuses kirjeldatud üldnorme. Tuleb siiski märkida, et teatavate vaidluste korral on sotsiaalpartneritel töökohtute seaduse § 48 lõike 2 kohaselt õigus määrata kindlaks sellise kohtu pädevus, kellel ei ole iseenesest territoriaalset pädevust, järgimata tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 38 lõikeid 2 ja 3.

Kui tegemist on määruseni viiva menetlusega töökohtute seaduse § 2a tähenduses, on seaduse § 82 lõike 1 kohaselt ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on ettevõtja registrijärgne asukoht.

Viimati uuendatud: 31/07/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Eesti

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilvaidluste lahendamiseks on pädev maakohus. Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi tsiviilvaidlusi. Tsiviilvaidluste ring on väga lai ja sinna kuuluvad erinevatest lepingutest ja võlasuhetest tulenevad vaidlused, perekonna- ja pärimisasjad, asjaõigust puudutavad vaidlused, äri- ja mittetulundusühingute tegevuse ja juhtimise küsimused, pankrotiasjad ning tööõiguse küsimused.

Tsiviilasja alustamiseks tuleb maakohtule esitada hagiavaldus või hagita asja avaldus. Kohtule esitatavas hagiavalduses on vaja ära näidata kellelt nõutakse, mida nõutakse, hagi aluseks olevad faktilised asjaolud ja millised tõendid milliseid asjaolusid põhjendavad.

Tsiviilasjade menetlemist kohtus reguleerib [tsiviilkohtumenetluse seadustik](#).

Erikohtuid Eestis loodud pole, kuid teatud vaidluste lahendamiseks on enne kohtusse pöördumist võimalik pöörduda ka kohtuväliste komisjonide poole.

Näiteks töövaidlusalasju võib lahendada [Töövaidluskomisjon](#). Töövaidluskomisjon on kohtueelne sõltumatu individuaalseid töövaidlusi lahendav töövaidlusorgan, kuhu nii töötaja kui tööandja saavad pöörduda ilma riigilõivu maksmata. Töövaidluse lahendamist töövaidluskomisjonis reguleerib [töövaidluse lahendamise seadus](#). Töövaidluskomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Töövaidluskomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik. Töövaidluskomisjoni võib pöörduda järgmiste töösuhetest tulenevate vaidluste lahendamiseks: 1) töötaja ja Eestis registreeritud, Eestis filiaali kaudu tegutseva või mitteresidendist tööandjana registreeritud tööandja vahelisest töösuhetest ning töösuhete ettevalmistamisest tulenev töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 2) Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse §-st 7 tulenev Eestisse lähetatud töötaja ja tema tööandja vaheline töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 3) kollektiivlepingu täitmisest tulenev kollektiivne töötüli (kollektiivne töövaidlus). Töövaidluskomisjonis ei lahendata tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse, kehavigastuse või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitamise vaidlusi.

Töövaidluskomisjonile esitatavas avalduses tuleks välja tuua avaldaja selgelt väljendatud nõue, samuti asjaolud, mis omavad vaidluses tähendust. Näiteks töölepingu ülesütlemise vaidlustamisel tuleb näidata lepingu ülesütlemise aeg ja alus. Vajalik on kirjeldada, milles seisneb lahkarvamus poolte vahel, see tähendab, mida töötaja või tööandja on jätnud tegemata või teinud ebaseaduslikult. Oma ütlusi ja nõudeid peab põhjendama ja selleks tuleb välja tuua dokumentaalselt kinnitust leidvad asjaolud (tööleping, töötaja ja tööandja omavahelised kokkulepped või kirjavahetus jms) või viited muudele tõenditele ja tunnistajatele. Nimetatud dokumentaalsed tõendid, mis töötaja või tööandja nõuet põhjendavad, tuleb lisada tehtavale avaldusele. Kui nõude põhjendamiseks peab avaldaja vajalikuks kutsuda istungile tunnistaja, näidatakse avalduses tunnistaja nimi ja aadress. Tarbija ja kaupleja lepingust tulenevaid nõudeid on võimalik lahendada [tarbijavaidluste komisjonis](#). Tarbijavaidluste lahendamist vastavas komisjoni reguleerib [tarbijakaitse seadus](#). Tarbijavaidluste komisjoni pädevuses on lahendada tarbija ja kaupleja vahelisest lepingust tulenevaid nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid tarbija algatatud tarbijavaidlusi, mille üheks osapoolteks on kaupleja, kelle asutamiskoht on Eesti Vabariigis. Samuti kuulub tarbijavaidluste komisjoni pädevusse sellise vaidluse lahendamine, mis seondub puudusega tootest põhjustatud kahjuga, kui kahju on kindlaksmääratav. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid

kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus. Komisjon ei lahenda vaidlust, mis on seotud mittemajandusliku üldhuviteenuse osutamisega; avalik-õiguslike juriidiliste isikute pakutava haridusteenusega; tervishoiuteenusega, mida osutavad tervishoiutöötajad patsientidele nende tervise hindamiseks, säilitamiseks või taastamiseks, sealhulgas ravimite ja meditsiiniseadmete väljakirjutamine, väljastamine ja nendega varustamine. Ka ei lahenda komisjon vaidlust, mille puhul kahjunõue tuleneb surmajuhtumist, kehavigastusest või tervisekahjustusest, samuti vaidlusi, mille lahendamise kord on ette nähtud teistes seadustes. Need vaidlused lahendatakse pädevas institutsioonis või kohtus. Tarbijavaidluste komisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus ja vaidluse lahendamise tulemuseks ei ole täitemenetluses sundtäitmisele kuuluv otsus. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel avaldatakse kauplejate nimekirja, kes ei ole järginud komisjoni otsuseid. Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse. Üürivaidlusi on võimalik lahenda üürikomisjonis, millist menetlust reguleerib [üürivaidluse lahendamise seadus](#). Üürikomisjoni võib moodustada kohaliku omavalitsuse üksuse juures asuva üürivaidlusi lahendava sõltumatu organina. Üürikomisjonides ei lahendata vaidlusi rahaliste nõuete üle, mis ületavad 3200 eurot. Üürikomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Pärast üürikomisjoni otsuse jõustumist ei või pooled esitada kohtusse sama nõuet samal alusel ja üürikomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks, et teada millisesse kohtusse peab pöörduma, peab teadma kohtualluvuse põhimõtteid. Kohtualluvus jaguneb kolmeks: 1) üldine kohtualluvus, mis sõltub isiku elukohast; 2) valikuline kohtualluvus; 3) erandlik kohtualluvus (vt punkti 2.2).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Madalama ja kõrgema astme kohtud on erinevad, kuna Eesti kohtusüsteem on kolmeastmeline.

Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi kõiki tsiviilasju. Seadusega võib sätestada, et teatud liiki asju vaatab läbi üksnes mõni maakohus, kui see asja läbivaatamist kiirendab või muul viisil tõhustab.

Ringkonnakohus vaatab läbi tema tööpiirkonnas asuvate maakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud apellatsioon- ja määruskaebuste alusel. Ringkonnakohus lahendab ka muid seadusega tema pädevusse antud asju.

Riigikohus vaatab läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Samuti on Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve kohus.

Esmalt lahendab asja ja teeb otsuse maakohus ehk esimese astme kohus. Kui isik leiab, et esimese astme kohtu otsus põhineb õigusnormi rikkumisel või et apellatsioonimenetluses arvestamisele kuuluvate asjaolude ja tõendite kohaselt tuleks apellatsioonimenetluses teha esimese astme kohtu otsusest erinev otsus, on tal seadusest tulenev õigus esitada apellatsioonkaebus kõrgema astme kohtule ehk ringkonnakohtule. Ringkonnakohtud vaatavad teise astme kohtuna läbi maa- ning halduskohtute lahendeid nende peale esitatud apellatsioon- või määruskaebuste alusel. Ringkonnakohtus toimub asjade läbivaatamise kollegiaalselt – see tähendab, et apellatsioonikaebuse lahendamiseks tegeleb kohtukolleegium, kuhu kuulub kolm kohtunikku, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

Riigikohus on kõrgeim kohus. Riigikohus vaatab läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Kassatsioon on jõustumata kohtuotsuse peale edasikaebamine õigusküsimustes ning selle läbivaatamine kõrgema astme kohtus ilma faktiküsimuste ümberhindamiseta. Teistmine on menetlusosalise avalduse alusel uute asjaolude ilmsikstulekul jõustunud otsuste ja määruste uuesti läbivaatamine.

Ringkonnakohtu otsuse peale võib apellatsioonimenetluse osaline esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule, kui ringkonnakohus on oluliselt rikkunud menetlusõiguse normi või ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi. Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Hagita menetluses võib menetlusosaline Riigikohtus menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada ise või advokaadi vahendusel. Riigikohus võtab kassatsioonkaebuse menetlusse, kui kassatsioonkaebus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja on esitatud õigeaegselt ning, kui:

- 1) ringkonnakohus on oma otsuses ilmselt valesti kohaldanud materiaalõiguse normi ja selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse;
- 2) ringkonnakohus on otsust tehes rikkunud oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige otsuse.

Samuti võtab Riigikohus asja menetlusse siis, kui kassatsioonikaebuse lahendamisel oleks põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kohtualluvus on isiku õigus ja kohustus kasutada oma menetlusõigusi kindlas kohtus. Kohtualluvus on üldine, valikuline või erandlik.

Üldise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu isiku vastu võib esitada hagiid ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid, kui seaduses ei ole sätestatud, et hagi võib esitada või toimingut võib teha muus kohtus.

Valikulise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu võib isiku vastu esitada hagiid ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. See tähendab, et näiteks varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema pikema-aegse viibimiskoha järgi. Kui isiku elukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi.

Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda. Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Erandlik kohtualluvus võib olla määratud näiteks kinnisasja asukoha järgi, juriidilise isiku tegevuskoha järgi jms.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Füüsilise isiku vastu esitatakse hagi tema elukoha järgi ja juriidilise isiku vastu tema asukoha järgi. Kui füüsilise isiku elukoht ei ole teada, võib tema vastu hagi esitada tema viimase teadaoleva elukoha järgi.

2.2.2 Erandid

Välisriigis elava Eesti Vabariigi kodaniku vastu, kellele laieneb eksterritoriaalsus, ja välisriigis töötava avalikust teenistujast Eesti Vabariigi kodaniku vastu võib esitada hagi tema viimase Eesti-elukoha järgi. Kui isikul ei ole olnud Eestis elukohta, võib tema vastu esitada hagi Harju Maakohus. Eesti Vabariigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu võib esitada hagi selle riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse asukoha järgi, kelle tegevuse tõttu on kavas hagi riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu esitada. Kui riigiasutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi Harju Maakohus. Kui kohaliku omavalitsuse asutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi valla- või linnavalitsuse asukoha järgi.

Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsusüksuse vastu võib hagi esitada hageja ka oma elu- või asukoha järgi.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kohtu elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Seaduses toodud juhtudel võib valida kohtu, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. Kohtualluvus viibimiskoha järgi - varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema viibimiskoha järgi, kui isik on seal pikemat aega töö- või teenistussuhte või õpingute tõttu või muul sellesarnasel põhjusel.

Kohtualluvus tegevuskoha järgi - kostja majandus- või kutsetegevusest tuleneva hagi võib esitada ka tema tegevuskoha järgi.

Kohtualluvus juriidilise isiku asukoha järgi - liikmesusel põhinev juriidiline isik, muu hulgas äriühing, või selle liige, osanik või aktsionär võib esitada liikmesusest või osalusest tuleneva hagi juriidilise isiku liikme, osaniku või aktsionäri vastu ka juriidilise isiku asukoha järgi.

Kohtualluvus vara asukoha järgi - kui isiku elukoht või asukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi. Kui vara on kantud avalikku registrisse, võib hagi esitada selle registri asukoha järgi, milles vara on registreeritud. Kui varaks on võlaõiguslik nõue, võib hagi esitada võlgniku elu- või asukoha järgi. Kui nõude tagatiseks on asi, võib hagi esitada ka asja asukoha järgi.

Hüpoteegiga tagatud ja reaalkoormatisega seotud nõudega hagi kohtualluvus - hüpoteegiga tagatud või reaalkoormatisega seotud nõude sissenõudmise hagi või muu sellise nõudega seotud hagi võib esitada ka kinnisasja asukoha järgi, kui võlgnik on ühtlasi hüpoteegiga või reaalkoormatisega koormatud kinnistu omanik.

Korteriomandist tuleneva hagi kohtualluvus - hagi korteriomaniku vastu, mis tuleneb korteriomandiga seotud õigussuhtest, võib esitada ka korteriomandi esemeks oleva kinnisasja asukoha järgi.

Kohtualluvus lepingu täitmise koha järgi - lepingust tuleneva või lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka vaidlusaluse lepingust tuleneva kohustuse täitmise koha järgi. Vallasasja müügilepingu puhul loetakse kohustuse täitmise kohaks kohta, kus vallasasi anti ostjale üle või pidi üle antama, teenuse osutamise lepingu puhul kohta, kus teenus osutati või kus seda pidi osutatama. Muul juhul loetakse kohustuse täitmise kohaks võlgniku tegevuskohta, selle puudumisel elu- või asukohta. Sätestatud kohaldatakse niivõrd, kui võrd pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Kohtualluvus tarbija elukoha järgi - tarbija võib [võlaõigusseaduse](#) §-des 35, 46 ja 52, § 208 lõikes 4, §-des 379 ja 402, § 635 lõikes 4 ning §-des 709, 734 ja 866 nimetatud lepingust või suhtest, samuti muust Eestis asuva või siin tegevuskohta omava ettevõtjaga sõlmitud lepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha järgi. See ei kehti veolepingust tulenevate hagide suhtes.

Kindlustuslepingust tuleneva hagi kohtualluvus - kindlustusvõtja, soodustatud isik või muu kindlustuslepingu järgi kindlustusandjalt täitmist nõudma õigustatud isik võib esitada kindlustuslepingust tuleneva hagi kindlustusandja vastu ka oma elu- või asukoha järgi. Vastutuskindlustuse, samuti ehitise või kinnisasja või koos nendega vallasasjade kindlustamise puhul võib hagi kindlustusandja vastu esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Intellektuaalomandiõiguse lepingust tuleneva hagi kohtualluvus – autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse objekti võõrandamise lepingust või litsentsilepingust tuleneva või nimetatud lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka Harju Maakohtule.

Kohtualluvus töötaja elukoha või töötamise koha järgi - töötaja võib töölepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi.

Vekslit ja tšekist tuleneva hagi kohtualluvus - vekslit ja tšekist tuleneva hagi võib esitada ka veksli või tšeki lunastamise koha järgi.

Kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva hagi kohtualluvus - õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Merinõudest, päästetöödest ja päästelepingust tuleneva hagi kohtualluvus - hagi, mis tuleneb ühest või mitmest [laeva asjaõigusseaduses](#) nimetatud merinõudest, võib esitada ka kostja laeva asukoha või laeva kodusadama järgi. Päästetöödest või päästelepingust tuleneva hagi võib esitada ka päästetööde tegemise koha järgi.

Pärandihagi kohtualluvus - hagi, mille ese on pärimisõiguse tuvastamine, pärija nõue pärandi valdaja vastu, testamentaarsest annakust või pärimislepingust tulenev nõue või sundosa või pärandi jagamise nõue, võib esitada ka pärandaja surma aegse elukoha järgi. Kui pärandaja oli Eesti Vabariigi kodanik ja tal ei olnud surma ajal Eestis elukohta, võib hagi esitada ka pärandaja viimase Eesti-elukoha järgi. Kui pärandajal ei ole olnud Eestis elukohta, võib hagi esitada Harju Maakohtusse.

Hagi kaaskostjate vastu ja mitu hagi sama kostja vastu - hagi mitme kostja vastu võib hageja omal valikul esitada ühe kaaskostja elu- või asukoha järgi. Kui samast asjaolust tulenevalt võib sama kostja vastu esitada mitu hagi, võib hagi esitada ka kohtusse, kuhu võiks esitada üksnes ühe või mõne samast asjaolust tuleneva nõudega hagi.

Vastuhagi ja iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi kohtualluvus - vastuhagi võib esitada kohtusse, kuhu esitati hagi, kui on täidetud vastuhagi esitamise tingimused ja vastuhagile ei ole ette nähtud erandlikku kohtualluvust või sätestatud, et seda liiki kohtuasju vaatab läbi üksnes mõni maakohus. See kehtib ka juhul, kui vastuhagi tuleks üldsätete kohaselt esitada välisriigi kohtusse.

Iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi võib esitada kohtusse, kus vaadatakse läbi põhihagi.

Kohtualluvus pankrotimenetluses - Füüsilisest isikust võlgniku pankrotiavaldus esitatakse kohtule võlgniku üldise kohtualluvuse järgi. Kui juriidilisest isikust võlgniku asukoht on Harju maakonnas, esitatakse pankrotiavaldus Harju Maakohtule. Muul juhul esitatakse juriidilisest isikust võlgniku pankrotiavaldus Tartu Maakohtule. Eeldatakse, et võlgniku asukohaks on üks aasta enne pankrotiavalduse esitamist registris märgitud asukoht, kui ei tõendata, et võlgniku asukoht on mujal. Kui võlgniku suhtes on esitatud mitu erinevat pankrotiavaldust, liidetakse need ühte menetlusse ja pankrotiavaldused vaatab läbi kohus, kellele pankrotiavaldus kõigepealt esitati. Kui seoses pankrotimenetlusega juriidilisest isikust võlgniku suhtes taotletakse pankroti väljakuulutamist ka selle juriidilise isiku kohustuste eest oma varaga vastutava osaniku või liikme suhtes, võib pankrotiavalduse esitada kohtule, kes vaatab läbi juriidilisest isikust võlgniku vastu esitatud pankrotiavaldust. Vaidlused nõuete, sealhulgas avalik-õiguslike nõuete tunnustamise üle pankrotimenetluses kuuluvad pankrotiasja menetleva maakohu pädevusse. Kui võlgnik sureb pärast pankrotiavalduse esitamist, jätkatakse tema pärandvara suhtes läbiviidavat pärandvara pankrotimenetlust kohtus, kuhu vastavalt käesoleva paragrahvi lõikele 2 esitati pankrotiavaldus. Võlgniku surma korral esitatakse pärandvara pankrotiavaldus tema pärandvara suhtes kohtule surnud võlgniku surmaaegse elukoha järgi. Pankrotimenetluse või pankrotivaraga seotud hagi esitatakse pankroti väljakuulutanud kohtusse. Kui asi võib alluda üheaegselt mitmele Eesti kohtule, on avaldajal õigus valida, millisesse kohtusse avaldus esitada. Asja menetleb sel juhul kohus, kuhu avaldus esimesena esitati.

Kui hagi esitatakse kostja elu- või asukoha järgi või erandliku kohtualluvuse järgi, arutatakse asja kohtumajas, mille tööpiirkonnas on kostja elu- või asukoht või koht, mille järgi määratakse erandlik kohtualluvus. Kui muul juhul jäävad erinevad kohtualluvust määravad kohad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, märgib hageja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui hageja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Seaduses toodud juhtudel on kohtualluvus erandlik. Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda.

1) *Kohtualluvus kinnisasja asukoha järgi* - kinnisasja asukoha järgi esitatakse hagi, mille esemeks on:

kinnisasjale omandi, piiratud asjaõiguse või muu asjaõigusliku koormatise või selle puudumise tunnustamine või muu kinnisasjaõigusega seotud nõue;

kinnisasja piiri kindlaksmääramine või kinnisasja jagamine;

kinnisasja valduse kaitse;

korteriomandist tulenev asjaõiguslik nõue;

kinnisasja sundtäitmise seotud nõue;

kinnisasja üüri- või rendilepingust või muust kinnisasja kasutamise võlaõiguslikust lepingust või selle kehtivusest tulenev nõue.

Reaalservituuti, reaalkoormatist või ostueesõigust puudutav hagi esitatakse teeniva või koormatud kinnisasja asukoha järgi.

2) *Tüüptingimuste kasutamise lõpetamise nõue* - ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovitajalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi (võlaõigusseaduse § 45) esitatakse kostja tegevuskoha järgi, selle puudumise korral kostja elu- või asukoha järgi. Kui kostjal ei ole Eestis tegevus-, elu- ega asukohta, esitatakse hagi kohtusse, kelle tööpiirkonnas tüüptingimusi kasutati.

3) *Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise asja kohtualluvus* - juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise või tühisuse tuvastamise hagi esitatakse juriidilise isiku asukoha järgi.

4) *Abieluasja kohtualluvus*

Abieluasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on:

abielu lahutamine;

abielu kehtetuks tunnistamine;

abielu olemasolu või puudumise tuvastamine;

ühisvara jagamine või muu abikaasade varalisest vahekorrast tulenev nõue;

abikaasa abielusuhtest tulenev muu nõue teise abikaasa vastu.

Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

vähemalt üks abikaasa on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu sõlmimise ajal;

mõlema abikaasa elukoht on Eestis;

ühie abikaasa elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad on.

Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas esitatakse hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi.

Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib tema vastu esitada abielulahutushagi ka hageja elukoha järgi.

5) *Põlvnemisasja ja ülalpidamisasja kohtualluvus* - põlvnemisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on põlvnemise tuvastamine või sünniaktis või rahvastikuregistris vanema kande vaidlustamine. Eesti kohus võib põlvnemisasja lahendada, kui vähemalt üks pooltest on Eesti Vabariigi kodanik või kui vähemalt ühe poole elukoht on Eestis. Eesti kohtus lahendatavas põlvnemisasjas esitatakse hagi lapse elukoha järgi. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi.

Sätetatud kohaldatakse ka ülalpidamisasjade suhtes. Ülalpidamisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on nõue:

seadusest tuleneva vanema ülalpidamiskohustuse täitmiseks alaealise lapse suhtes;

vanematevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

abikaasadevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

seadusest tuleneva muu ülalpidamiskohustuse täitmiseks.

6) *Hagita asjade kohtualluvus*

Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Maksekäsu kiirmenetlus – maksekäsu kiirmenetluse asju, välja arvatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT L 399, 30.12.2006, lk 1–32), alusel esitatud Euroopa maksekäsu kiirmenetluse asju, lahendab maksekäsuosakond Pärnu Maakohu Haapsalu kohtumajas. Maksekäsu kiirmenetluse algatamiseks elatise nõudes või võlanõudes tuleb pöörduda elektrooniliselt läbi portaali <https://www.e-toimik.ee/> kaudu maakohu maksekäsuosakonna poole. Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu nõuete puhul, mille summa ületab 8000 eurot (võlanõuded). See summa hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid. Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui nõutav elatis ületab [perekonnaseaduse § 101](#) lõikes 3 sätestatud elatise alammäära 1,5 kordselt. Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui võlgnik ei ole kantud lapse vanemana lapse sünniakti.

Isiku surnuks tunnistamine ja surma aja tuvastamine – Eesti kohus võib tunnistada isiku surnuks ja tuvastada tema surma aja, kui: 1) teadmata kadunud isik oli temast viimase teate saamise ajal Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht oli sel ajal Eestis; 2) on olemas muu õiguslik huvi, et Eesti kohus tunnistaks isiku surnuks või tuvastaks tema surma aja.

Isiku surnuks tunnistamise ja surma aja tuvastamise avaldus esitatakse teadmata kadunud isiku viimase elukoha järgi. Kui isik on jäänud teadmata kadunuks Eestis registreeritud laeva hukkumise tõttu, esitatakse avaldus laeva kodusadama järgi. Muul juhul esitatakse isiku surnuks tunnistamise või tema surma aja tuvastamise avaldus avaldaja elu- või asukoha järgi. Kui avaldaja elu- või asukoht ei ole Eestis, esitatakse avaldus Harju Maakohusse. Surmaaja muutmise ja surnuks tunnistamise tühistamise avaldus esitatakse surmaaja tuvastanud või isiku surnuks tunnistanud kohtusse.

Eestkostetasjad – eestkostetasi on isikule eestkostja määramise asi ja eestkostega seotud muu asi. Eesti kohus võib lahendada eestkostetasja, kui: 1) eestkostet vajav isik või eestkostetav on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis; 2) eestkostet vajav isik või eestkostetav vajab muul põhjusel Eesti kohtu kaitset, muu hulgas kui Eestis asub tema vara.

Kui eestkoste võib seada nii Eesti kui ka välisriigi kohus ja kui välisriigis on eestkostja juba määratud või eestkostja määramine on menetluses, ei pea Eestis eestkostjat määrama, kui välisriigi kohtu lahend kuulub eeldatavasti Eestis tunnustamisele ja eestkostja Eestis määramata jätmine on eestkostet vajava isiku huvides.

Eestkostetasja lahendab eestkostet vajava isiku elukoha järgne kohus. Lapsele enne tema sündimist eestkostja määramise lahendab ema elukoha järgne kohus. Kui eestkostet soovitakse seada neile õdedele või vendadele, kes elavad või viibivad mitme kohtu tööpiirkonnas, määrab eestkostja noorima lapse elukoha järgne kohus. Kui eestkostemenetlus sellisel juhul juba toimub ühes kohtus, lahendab eestkostetasja see kohus. Kui eestkostet vajaval isikul ei ole Eestis elukohta või kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, võib asja lahendada kohus, kelle tööpiirkonnas isik või tema vara kaitset vajab, või Harju Maakohus. Eestkostetavasse või tema varasse puutuva asja lahendab eestkostja määranud kohus. Mõjuval põhjusel võib asja lahendada ka eestkostetava elukoha või vara asukoha järgne kohus.

Isiku kinnisesse asutusse paigutamine – isiku kinnisesse asutusse paigutamise asja lahendab kohus, kes on määranud isikule eestkostja või kus eestkoste asja menetletakse. Muul juhul lahendab asja kohus, kelle tööpiirkonnas asub kinnine asutus. Asja võib lahendada ka esialgset õiguskaitset kohaldanud kohus.

Menetluses võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada. Isiku kinnisesse asutusse paigutamise seotud muid asju, muu hulgas kinnisesse asutusse paigutamise peatamise ja lõpetamise ning paigutamise tähtaja muutmise asju, lahendab kohus, kes lahendas isiku kinnisesse asutusse paigutamise.

Äraolija varale hoolduse seadmine – äraolija varale hoolduse seadmise asja lahendab äraolija elukoha järgne kohus. Kui äraolijal ei ole Eestis elukohta, lahendab varale hoolduse seadmise asja vara, millele hooldust seada soovitakse, asukoha järgne kohus. Äraolija varale hoolduse seadmisega seotud muid asju, muu hulgas hoolduse lõpetamise ning hooldaja ja tema ülesannete muutmise asju, lahendab hooldaja määranud kohus.

Lapsendamine – lapsendamisasja võib lahendada Eesti kohus, kui lapsendaja, üks lapsendavatest abikaasadest või laps on Eesti Vabariigi kodanik või kui lapsendaja, ühe lapsendava abikaasa või lapse elukoht on Eestis. Lapsendamist käsitlev avaldus esitatakse lapsendatava elukoha järgi. Kui lapsendataval ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise asja lahendab lapsendamise otsustanud kohus. Alaealise teovõime laiendamine – alaealise teovõime laiendamise asja võib lahendada Eesti kohus, kui alaealine on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis. Alaealise teovõime laiendamise ja teovõime laiendamise tühistamise avaldus esitatakse alaealise elukoha järgi. Kui alaealisel ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma – kui isik taotleb, et tuvastataks põlvnemine isikust, kes on surnud, või kui isik vaidlustab vanema kande lapse sünniaktis või rahvastikuregistris pärast vanemana sünniakti või rahvastikuregistrisse kantu surma, esitatakse avaldus kohtule selle isiku, kellest põlvnemise tuvastamist taotletakse või kelle kohta sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud kannet vaidlustatakse, viimase elukoha järgi. Kui isiku viimane elukoht ei olnud Eestis või on teadmata, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Muud hagita perekonnaasjad – muudes hagita perekonnaasjades kohaldatakse vastavalt eestkostetasjade kohta sätestatud, kui seadusest või asja olemusest ei tulene teisiti. Abikaasade või lahutatud abikaasade vahelist õigussuhet käsitlevat hagita asja lahendab kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade ühine elukoht või kus viimati oli nende ühine elukoht. Kui abikaasadel ei ole Eestis olnud ühist elukohta või kui kummagi abikaasa elukoht ei ole enam viimase ühise elukoha järgse kohtu tööpiirkonnas, lahendab asja selle abikaasa elukoha järgne kohus, kelle õigust taotletava määrusega kitsendatakse. Kui selle abikaasa elukoht ei ole Eestis või kui elukohta ei saa kindlaks teha, lahendab asja avaldaja elukoha järgne kohus. Kui kohtualluvust ei saa kindlaks teha, lahendab asja Harju Maakohtus. Hagita perekonnaasjas võib esialgset õiguskaitset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada. Pärandvara hoiumeetmete rakendamine – Eestis asuva pärandvara hoiumeetmeid võib Eesti kohus rakendada sõltumata sellest, millise maa seaduse järgi pärimine toimub ja millise maa ametiasutus või -isik võib pärandimenetluse kohtualluvuse järgi üldiselt läbi viia. Pärandvara hoiumeetmeid rakendab pärandi avanemise koha järgne kohus. Kui pärand avaneb välisriigis ja pärandvara asub Eestis, võib pärandi hoiumeetmeid rakendada vara asukoha järgne kohus. Üleskutseasjade kohtualluvus – väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avaldus esitatakse kohtule väärtpaberi lunastamise koha järgi, lunastamiskoha puudumisel aga väärtpaberi väljaandja üldise kohtualluvuse järgi. Kinnisasja omaniku õiguste välistamiseks üleskutsemenetluse algatamise avalduse esitab kinnisasja valdaja [asjaõigusseaduse](#) §-s 124 sätestatu kohaselt kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub. [Laeva asjaõigusseaduse](#) §-s 13 ettenähtud juhul esitab õigustatud isik üleskutsemenetluse algatamise avalduse laevaomaniku õiguste välistamiseks Harju Maakohtusse. Üleskutsemenetluse algatamise avalduse teadmata hüpoteegipidaja õiguste välistamiseks ([asjaõigusseaduse](#) § 331) esitab koormatud kinnisasja omanik kohtusse, kelle tööpiirkonnas asub koormatud kinnisasi. Koormatud laeva omanik või registerpandiga koormatud pandieseme omaja esitab teadmata laevahüpoteegi või registerpandi pidaja õiguste välistamise avalduse [laeva asjaõigusseaduse](#) § 59 kohaselt Harju Maakohtusse.

Eraõiguslikku juriidilist isikut puudutavate hagita asjade kohtualluvus – äriühingu, mittetulundusühingu ja sihtasutuse tegevusse puutuvaid muid hagita asju kui registriasju, muu hulgas juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja likvideerija määramise ning äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramise asju, lahendab juriidilise isiku või välismaa äriühingu filiaali asukoha järgne kohus.

Korteriomandi- ja kaasomandiasjad – hagita korteriomandi- või kaasomandiasja lahendab kinnisasja asukoha järgne kohus.

Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajatise talumise asjad – avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajatise talumise asja lahendab selle kinnisasja asukoha järgne kohus, millelt avalikule teele juurdepääsu taotletakse või mille jaoks maaparandussüsteemi eesvoolu ehitamist taotletakse või millel paikneb tehnorajatis.

Välisriigi kohtulahendite tunnustamise, täidetavaks tunnistamise ja täitmise asjad – välisriigi kohtulahendite tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise avaldus, tunnustamisest või täitmisest keeldumise või täitmise peatamise avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

Lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnistamise asjad – [lepitusseaduse](#) § 14 lõikes 1 nimetatud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe tunnustab täidetavaks kohus, kelle tööpiirkonnas lepitusmenetlus toimus.

Vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise asjad – Eestis tehtud või välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise avaldus ning tunnustamisest või täitmisest keeldumise avaldus esitatakse Pärnu Maakohtule. Välisriigi vahekohtu otsuse täitmise peatamise avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti. Kui vahekohtumenetluse kokkuleppe üheks pooleks on tarbija, esitatakse vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise avaldus ning tunnustamisest või täitmisest keeldumise avaldus kohtule, kelle tööpiirkonnas asub vahekohtumenetluse koht.

Hagita asja arutatakse kohtumajas, mille tööpiirkonnas on koht, mille järgi määratakse kohtualluvus. Kui erinevad kohtualluvust määravad kohad jäävad ühe maakohtu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kohus võib kohtualluvuse järgi asja läbi vaadata ka juhul, kui selle kohtu alluvus on ette nähtud poolte kokkuleppega ja vaidlus on seotud mõlema poole majandus- või kutsetegevusega või kui leping on seotud ühe poole majandus- või kutsetegevusega ja teiseks pooleks on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik või kui mõlemaks pooleks on avalik-õiguslik juriidiline isik.

Kohtualluvuse kokkuleppe võib sõlmida ka juhul, kui ühe või kummagi poole elu- või asukoht ei ole Eestis.

Sõltumata eeltoodust, kehtib kohtualluvuse kokkulepe ka juhul, kui:

1) selles on kokku lepitud pärast vaidluse tekkimist;

2) kohtualluvus lepitati kokku juhuks, kui kostja asub pärast kokkuleppe sõlmimist elama välisriiki või kui viib sinna üle oma tegevuskoha või asukoha või kui tema tegevus-, elu- või asukoht ei ole hagi esitamise ajal teada.

Kokkulepitud kohtualluvus on erandlik, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Esimese astme kohus võib asja määrusega üle anda teisele esimese astme kohtule, kui pooled taotleavad seda ühiselt enne esimese kohtuistungi toimumist või enne kirjalkius menetluses seisukohtade esitamiseks antud tähtaja möödumist.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Eestis ei ole erikohtuid loodud.

Seonduvad lingid

[Kohtusüsteem](#)

Viimati uuendatud: 02/01/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - lirimaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Irimaa tsiviilkohtud on pädevad lahendama üksikisikute, organisatsioonide ja riigi vahelisi vaidlusi. Need vaidlused võivad puudutada mitmesuguseid küsimusi alates autoõnnetuses tekitatud kahjust kuni ettevõtte ülevõtmiseni. Tsiviilasjades esitab hageja kostja vastu hagi tekitatud kahju hüvitamiseks. Hüviit kujutab endast tavaliselt rahalist kahjutasu.

Piirkonnakohus (*District Court*), ringkonnakohus (*Circuit Court*) ja kõrgem kohus (*High Court*) on kõik esimese astme kohtud. Ülemkohus on apellatsioonikohus, välja arvatud teatavates põhiseadust puudutavates asjades. Apellatsioonikohtul on üksnes apellatsioonikohtu pädevus.

Piirkonna- ja ringkonnakohtud on kohaliku ja piiratud pädevusega kohtud, mis tähendab, et nad saavad menetleda üksnes hagsid, mille hind jääb alla teatava piirväärtuse ja mille puhul menetluspoolte alaline elukoht või registrijärgne asukoht on teatavas geograafilises asukohas või mille puhul leping sõlmiti teatavas geograafilises asukohas. Piirkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetleb ringkonnakohus ja ringkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetleb kõrgem kohus.

Väiksemate nõuete kohus kuulub piirkonnakohtu alla ja menetleb tarbijatega seotud asju, mille puhul nõutud summa ei ületa 2000 eurot. Seda menetlust võib kasutada ka üks ettevõtja teise vastu.

Piirkonnakohus menetleb asju, mille kahjunõuete väärtus on alla 15 000 euro. Ringkonnakohus menetleb kahjunõudeid, mille väärtus on alla 75 000 euro (60 000 euro isikukahju puhul). Tema pädevusse kuuluvad ka perekonnaõiguse, sealhulgas abielulahutuse, lahuselu ja abielu tühistuse asjad. Kõrgem kohus menetleb kahjunõudeid, mille väärtus on üle 75 000 euro (60 000 euro isikukahju puhul).

Tööõigusega seotud nõudeid menetleb tööasjade apellatsioonikohus (*Employment Appeals Tribunal*), mis on sõltumatu organ. Ta lahendab mitmesuguseid vaidlusi, mis puudutavad töölaseid õigusi. Teatavatel juhtudel võib kumbki pool esitada kuue nädala jooksul pärast tööasjade apellatsioonikohtu otsust kaebuse ringkonnakohtule. Kui ringkonnakohtule kaebust ei esitata ja töandja otsust ei täida, võib tööhõive-, ettevõtlus- ja innovatsiooniminister algatada ringkonnakohtus menetluse töötaja nimel. Kumbki pool võib tööasjade apellatsioonikohtu otsuse peale esitada kaebuse kõrgemale kohtule, kuid üksnes õigusküsimuse lahendamiseks.

2004. aastal asutatud kaubanduskohus (*Commercial Court*) on [kõrgema kohtu](#) eriosakond, mille tegevust reguleeritakse eelkõige [kõrgeimate kohtute kodukorra \(Rules of the Superior Courts\) artikliga 63A](#). Ta lahendab ärivaidlusi, mille puhul nõude väärtus on vähemalt 1 miljon eurot, intellektuaalomandiga seotud vaidlusi ja regulatiivsete otsuste kohtulikke läbivaatamist puudutavaid kaebusi või taotlusi. Samuti menetleb ta teisi asju, mida kohtunik peab asjakohaseks. Kaubandusasjad ei kuulu automaatselt kõrgema kohtu kaubanduskolleegiumi pädevusse. Seda otsustab kaubanduskohtu kohtunik. Kohus kasutab üksikasjalikku kohtuasjade haldamise süsteemi, mille eesmärk on kiirendada kohtuprotsessi ettevalmistamist, kaotada tarbetud kulud ja viivitused ning tagada täielik kohtuistungieelne avalikustamine.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Pädev kohus, kelle poole hagiga esimeses astmes pöörduda, määratakse kahjunõude laadi (leping, lepinguväline kahju jne) ja väärtuse järgi (vt eespool).

Piirkonnakohtu puhul on riik jagatud 24 territoriaalseks üksuseks ja igasse neist on alaliselt määratud üks või mitu kohtunikku. Kahes suurimas linnas, Dublinis ja Corkis, määratakse tegevusmahu tõttu alaliselt ametisse mitu kohtunikku. Ringkonnakohtu puhul on riik jagatud kaheksaks ringkonnaks. Igas ringkonnas määratakse ametisse üks ringkonnakohtu kohtunik, välja arvatud Dublinis ja Corkis, kus tegevusmahu tõttu määratakse ametisse mitu kohtunikku. Kõrgem kohus asub Dublinis ja menetleb esialgseid hagsid. Samuti menetleb ta kindlaksmääratud aegadel aasta jooksul mitmes paigas isikukahju ja surmaga lõppenud vigastusi puudutavaid asju. Lisaks sellele menetleb kõrgem kohus kohalikul tasandil tsiviil- ja perekonnaõiguse asjades tehtud ringkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebusi.

Piirkonnakohus on pädev menetlema asju, mis puudutavad lepinguid, teatavaid kahju õigusvastase tekitamise juhtumeid, järeelmaksu- ja krediidlepinguid, üürilepinguid (nt väljatõstmise üüri maksmata jätmise tõttu) ja kaupade ebaseadusliku kinnipidamise juhtumeid, kui nõude väärtus on kuni 15 000 eurot. Piirkonnakohtul on ka volitused pöörata täitmisele mis tahes kohtu otsuseid võlgade sissenõudmiseks, anda välja lubasid, näiteks alkoholimüügilubasid, ning otsustada lapse isikuhooldusõiguse ja ülalpidamise üle.

Ringkonnakohtu pädevusse kuuluvad lepingute ja lepinguvälise kahjuga seotud asjad, pärimis- ja pärandvara haldamisega seotud asjad, õigluse põhimõttel põhinevad asjad, väljatõstmist puudutavad asjad ja üürilepingu pikendamise taotlused üüri- ja krediidlepingutel põhinevates asjades, kus kahjunõude väärtus ei ületa 75 000 eurot (isikukahju korral 60 000 eurot). Ringkonnakohtu pädevusse kuuluvad ka perekonnaõigust puudutavad menetlused (sh kooselu lõpetamine, lahutuse kehtetuks tunnistamine ja piirkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebuste menetlemine) ning apellatsioonikohtuna selliste kaebuste menetlemine, mis on esitatud rendileandjaid ja rentnike käsitlevate õigusaktide alusel makstud maarenti puudutavates vaidlustes vahekohtunike poolt tehtud otsuste peale.

Ringkonnakohtus menetleb kohtunik tsiviilasju ilma vandekohtuniketa. Piirkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebuste lahendamiseks korraldatakse uus kohtuistung ning ringkonnakohtu otsus on lõplik ega kuulu edasikaebamisele.

Põhiseaduse kohaselt on kõrgemal kohtul täielik algne pädevus kõigis faktilistes või õiguslikes küsimustes. See tähendab, et ta on pädev menetlema kõiki tsiviilasju, mille kostja elab Irimaal, mille puhul on väidetav leping sõlmitud või väidetav lepinguväline kahju tekitatud Irimaal või mille puhul asub vaidluse esemeks olev kinnisasi Irimaal. Kõrgem kohus menetleb ringkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi ning teostab järelevalvet piirkonnakohtu ja teiste madalama astme kohtute üle. Kõrgema kohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetlevad apellatsioonikohus ja ülemkohus, kui viimane kinnitab, et asja lahendamine on üldistes huvides või õigluse huvides. Apellatsioonikohtu otsuse peale võib esitada kaebuse ülemkohtule, kui ülemkohus kinnitab, et asja lahendamine on üldistes huvides või õigluse huvides. Apellatsioonimenetluses ei korraldata uut kohtuistungi, vaid tuginetakse esimeses astmes esitatud tõenditele ja õiguslikele argumentidele.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Pädev piirkonna- või ringkonnakohus, kelle poole tsiviilhagiga pöörduda, määratakse asukoha järgi, kus kostja või üks kostjatest tavaliselt elab või mis tahes kutsealal, tegevusalal või ametikohal tegutseb. Enamiku lepingutega seotud kohtuasjade puhul on asjakohane koht või piirkond see, kus leping on väidetavalt sõlmitud, lepinguvälise kahju tekitamise puhul see, kus see kahju on väidetavalt tekitatud, perekonnaasjades see, kus taotluse esitaja elab, ja kinnisasja rentimise või üürimise või omandiõigusega seotud asjades see, kus asuvad vaidluse esemeks olevad hooned või kinnistud.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Ei ole asjakohane.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Ei ole asjakohane.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei ole asjakohane.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Iirimaa kohtute struktuuri on selgitatud põhjalikumalt [Iirimaa kohtuteenistus](#) veebisaidil. Üldsuse teavitamiseks on avaldatud ka brošüür „*Explaining the Court*“. Lisateavet kohtusüsteemi kohta saab lisaks teabenõukogult, s.o riigiasutusest, mis toetab mitmesuguste avalike ja sotsiaalteenuste alast teavitamist, nõustamist ja selgitustööd. Teabenõukogul on oma veebisait, abitelefon ja arvukalt teabekeskusi üle kogu riigi.

Lingid

[Iirimaa kohtuteenistus](#)

<http://www.citizensinformation.ie/>

Viimati uuendatud: 12/04/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Kreeka

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kreekas kuulub enamik tsiviil- ja kaubandusasu üldiste tsiviilkohtute pädevusse. Erandina on suurte linnade tsiviilkohtute juurde erioigusaktiga loodud eriosakonnad, millel on ainupädevus menetleda konkreetseid asju vastavalt õigusvaldkonnale. Need osakonnad on: osakonnad, mis on pädevad menetlema ühenduse kaubamärgiga seotud kohtuasju Ateenas ja Thessaloníkis, ja osakond, mille pädevusse kuulub mereõiguse asjade menetlemine Pireuses.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Enamikul juhtudel määratakse kohtute pädevus kindlaks vaidluse eseme väärtuse põhjal. Vaidluse eseme väärtuse hindamisel arvestatakse hagi esitatud nõuet, võmata arvesse lisanõudeid. Kui sama hagi hõlmab mitut nõuet, siis need summeeritakse.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilkohtute pädevusse kuuluvaid kohtuasju menetlevad esimeses astmes rahukohud (piirkondlikud tsiviilkohtud), mis jagunevad väiksemaid nõudeid menetlevateks kohtuteks (*Irinodikia*), ühe kohtunikuga esimese astme kohtuteks (*Monomeli Protodikia*) ja mitme kohtunikuga esimese astme kohtuteks (*Polymeli Protodikia*).

Väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute pädevusse kuuluvad eeskätt a) kõik vaidlused, mida saab rahaliselt hinnata, juhul kui hagihinnaks on kuni kakskümmend tuhat (20 000) eurot; b) kõik põhikohtuvaidlused ja neist tulenevad vaidlused, mis puudutavad üürilepinguid, tingimusel et kokkulepitud igakuine üür on kuni kuussada (600) eurot.

Väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute pädevusse kuulub enamik vaidlusi (olenemata hagihinnast), mis puudutavad põllumajandust, loomade müüki, naabritevahelisi omandivaidlusi, hotelli- ja transporditeenõutajatega sõlmitud lepingutest tulenevaid vaidlusi, ühenduste ja ühistute nõudeid oma liikmete vastu ja vastupidi, advokaatide nõudeid teenuste osutamisega esimese astme kohtutes ja politseikohtutes (*Ptaismatodikia*) ning kohtus tunnistusi andnud või kohtu määratud tunnistajate, tõlkide, sundvalitsejate või valvurite õigusi, hüvitiisi või kulusid.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad kõik vaidlused, mida saab rahaliselt hinnata, juhul kui hagihind on üle kahekümne tuhande (20 000) euro, kuid mitte üle kaheksa viiekümne tuhande (250 000) euro.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad ka järgmised vaidlused, isegi kui nende väärtus on üle kaheksa viiekümne tuhande (250 000) euro: üüri- või rendilepingutest tulenevad vaidlused; töötajatega või oskus- või käsitööliste valmistatud teose või esemega seotud töövaidlused; kollektiivlepingutega seotud vaidlused sotsiaalkindlustusorganisatsioonide ja kindlustatud isikute vahel; vaidlused advokaatide tasude, hüvitiste ja kulude üle, v.a eespool nimetatud vaidlused, mida menetletakse väiksemaid nõudeid menetlevates kohtutes; vaidlused, mis on seotud õigus-, meditsiini- või parameditsiini valdkonna töötajatega või inseneride, keemikute või maakerlite/agentide ja kohtuasutuse määratud isikutega, nagu ekspertide, ekspert-vahekohtunike, hindajate, vahekohtunike, testamenditäitjate, haldurite või likvideerijatega; vaidlused, mis on seotud sõiduki põhjustatud kahjust tulenevate mis tahes liiki hüvitisnõuetega, sh maismaasõidukite kindlustuslepingutega seotud nõuded, ning vallas- või kinnisasja valdamise või kasutamisega seotud vaidlused.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad väärtusest olenemata alati vaidlused, mis on seotud järgmisega: abielulahutus; abielu kehtetuks tunnistamine; abielu olemasolu või puudumise tuvastamine; abielusuhted abielu ajal ja sellest tulenevad, sealhulgas isaduse küsimused, põlvnemise või vanemliku vastutuse tuvastamine; väljaspool abielu sündinud lapse isast põlvnemise tuvastamine; selle tuvastamine, kas väljaspool abielu sündinud last tunnustatakse vabatahtlikult või mitte või kas selline tunnustamine on kehtetu või kas sellisel lapsel on samasugune staatus nagu lapsel, kes on vanemate abielust tulenevalt sündinud nende abielu kestel, sealhulgas vabatahtliku tunnustamisega seotud probleemid; selle tuvastamine, kas laps on lapsendatud või mitte või kas tema lapsendamise õigussuhe on lõppenud või mitte ja vanema hooldusõiguse olemasolu või puudumise tuvastamine. Samuti vaidlused, mis on seotud abielust, abielulahutusest või sugulusest tuleneva ülalpidamisega; vanemliku vastutuse teostamine; lapsevanemate lahkarvamused vanema õiguste ühisel teostamisel, samuti lapsevanemate ja teiste ülenejate sugulaste suhtlemine lapsega; ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamise reguleerimine abikaasade vahel, samuti muude ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamisega seotud küsimuste reguleerimine abikaasade vahel kooselu lõppemise korral; hoone korruste omandiõigusega seotud vaidlused ja ühingute või ühistute üldkoosolekute otsuste tühistamisega seotud vaidlused.

Mitme kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad kõik vaidlused, mis ei kuulu väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute ja ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalne pädevus on kostja alalise elukoha järgsel kohtul.

Kui kostjal puudub alaline elukoht Kreekas või välisriigis, on pädev kostja elukoha järgne kohus. Kui kostja elukoht ei ole teada, on pädev kostja viimase alalise elukoha järgne kohus Kreekas või alalise elukoha puudumisel tema viimase elukoha järgne kohus.

Riigi puhul on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas asub konkreetne asutus, mis peab seaduse kohaselt riiki kohtus esindama.

Juridilise isiku puhul, kes võib olla kohtuasja pooleks, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on tema registrijärgne asukoht või kus asub tema filiaal, kui vaidlus puudutab tema tegevust.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Kui asja on pädevad menetlema mitu kohut, on hagejal õigus sobiv välja valida. Tähtsuse järjekord määratakse kindlaks hagiavalduse esitamise kuupäeva alusel.

Kui kohus ei ole pädev ei sisuliselt (*ratione materiae*) ega ka territoriaalselt (*ratione loci*), teeb kohus ise oma ametiülesandest tulenevalt (*ex officio*) selle otsuse ja täpsustab, milline kohus on pädev, ning saadab kohtuasja sellesse kohtusse. Esitatud hagi õiguslikud tagajärjed säilivad.

Lepingulised vaidlused

Vaidlused, mis toimuvad isiku eluajal ning puudutavad õigusakti olemasolu või kehtivust ja kõiki sellest tulenevaid õigusi, võib esitada lahendamiseks ka kohtule, mille tööpiirkonnas õigusakt koostati või kus tuleks seda kohaldada. Vaidlused, mis puudutavad teise isiku usaldamisest tingitud kahju (negatiivne huvi) ja läbirääkimistel tehtud eksimusest tulenevaid hüvitisi, võib esitada samasse kohtusse.

Kahju õigusvastane tekitamine

Kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevad vaidlused võib samuti esitada lahendamiseks kohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitanud sündmus toimus või peaks toimuma.

Tsiviilhagi

Tsiviilhagi kahjutasu ja hüvitise nõudmiseks kuriteo eest, samuti moraalse kahju või psüühiliste kannatuste hüvitamiseks, võib esitada asjaomast kohtuasja menetlevale kriminaalkohtule.

Ülalpidamise, abielulahutuse ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjad

Abieluga seotud vaidlused (abielust, abielulahutusest või sugulusest tuleneva ülalpidamisega seotud vaidlused; vanemliku vastutuse teostamine; lapsevanemate lahkarmumused vanema õiguste ühisel teostamisel, samuti lapsevanemate ja teiste ülenejate sugulaste suhtlemine lapsega; ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamise reguleerimine abikaasade vahel, samuti muude ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamisega seotud küsimuste reguleerimine abikaasade vahel koostelu lõppemise korral) võib esitada lahendamiseks ka abikaasade viimase ühise elukoha järgsele kohtule.

Ülalpidamisnõuetega seotud vaidlused võib esitada lahendamiseks ka elatise saaja alalise elukoha või peamise elukoha järgsele kohtule.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kinnisasjaga seotud asjaõigust puudutavad vaidlused ja kinnisasja üürimisest või rentimisest tulenevad vaidlused kuuluvad selle kohtu ainupädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane kinnisasi asub.

(Kui kinnisasi asub piirkonnas, kus on mitu pädevat kohut, on hagejal õigus nende vahel valida.)

Kohtumäärusega kehtestatud vara valitsemisega seotud vaidlused kuuluvad määruse teinud kohtu ainupädevusse.

Pärimisega seotud vaidlused kuuluvad selle kohtu ainupädevusse, mille tööpiirkonnas oli surnu alaline elukoht või alalise elukoha puudumisel peamine elukoht surma hetkel.

Kui põhikohtuasjale järgnev kohtuasi on seotud põhikohtuasjaga, sealhulgas eelkõige täiendavate nõuetega või tagatise nõuetega, kuuluvad sellised sekkumised ja muud sarnased nõuded põhikohtuasja menetleva kohtu ainupädevusse.

Seotud põhikohtuasjad kuuluvad esimesena hagiavalduse saanud kohtu ainupädevusse.

Põhikohtuasja menetleva mitme kohtunikuga esimese astme kohtu pädevusse kuuluvad kõik järgnevad kohtuasjad, mis on ühe kohtunikuga esimese astme kohtu ja rahukohtu pädevuses, ning põhikohtuasja menetleva ühe kohtunikuga esimese astme kohtu pädevusse kuuluvad kõik järgnevad kohtuasjad, mis on rahukohtu pädevuses.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Esimese astme üldkohtust, kellel puudub territoriaalne pädevus, võib asjaosaliste sõnaselgel või vaikival kokkuleppel saada pädev kohus, välja arvatud juhul, kui asjaomased vaidlused ei puuduta vara. Ainupädevusse kuuluvate vaidluste korral tuleb saavutada sõnaselge kokkulepe.

Vaikimisi kokkuleppe olemasolu eeldatakse, kui kostja osaleb kohtuistungil ja ei esita õigel ajal pädevuse puudumisele tuginevaid vastuväiteid.

Pooltevaheline kokkulepe, mille alusel saab üldkohus tulevaste vaidluste menetlemise pädevuse, kehtib ainult juhul, kui see on kirjalik ja viitab konkreetsele õigussuhte, millest vaidlused võivad tekkida.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Ühenduse kaubamärgi ja mereõigust puudutavate vaidluste korral pädevate eriosakondade kohta: *ratione materiae* kohtualluvus määratakse kindlaks tavaliste tsiviilkohtute eeskirjade kohaselt. Territoriaalne kohtualluvus: a) ühenduse kaubamärgi puudutavates kohtuasjades pädev osakond Ateenas hõlmab Ateena, Egeuse, Dodekaneeside, Korfu, Kreeta, Lamía, Náfplio, Pátra ja Pireuse apellatsioonikohtute tööpiirkondi; b) ühenduse kaubamärgi puudutavates kohtuasjades pädev osakond Thessalonikis hõlmab Thessaloníki, Lääne-Makedoonia, Traakia, Ioánnina ja Lária apellatsioonikohtute tööpiirkondi ning c) mereõigust puudutavates asjades pädev osakond Pireuses hõlmab kogu Atika maakonda.

Viimati uuendatud: 04/06/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Hispaania

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Hispaanias on kohtud korraldatud kohtualluvuse ühtsuse põhimõttel. Ainsaks erandiks on sõjakohtute alluvus sõja- ja piiramisolukorras ning põhiseaduskohus (*Tribunal Constitucional*) kui põhiõiguste ja -vabaduste põhitagaja põhiõiguste ja -vabaduste kaitse hagi (*recurso de amparo*) kaudu. Kohtualluvus jaguneb siiski nelja liiki kohtute vahel: tsiviilkohtud, kriminaalkohtud, halduskohtud ja sotsiaalkohtud.

Tsiviilkohtute nurgakivi on esimese astme kohus (*Juzgado de Primera Instancia*), mis lahendab esimese astme kohtuna tsiviilvaidlusi ja vaidlusi, mis ei ole sõnaselgelt määratud mõnele teisele kohtule. Esimese astme kohut võib seega nimetada üld- või tavakohtuks.

Tsiviilasju lahendavad perekonnakohtud (*Juzgados de Familia*), mis on esimese astme kohtud. Perekonnakohtud on kättesaadavad üldiselt suuremates asulates ja lahendavad perekonnaõiguslikke vaidlusi abielu kehtetuks tunnistamise, lahusele ja abielulahutuse, vanemate ja laste suhete ning piiratud õigusvõimega isikute kaitse küsimustes. Kui ühe poole suhtes algatatakse naistevastase vägivalda kohtus (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*) kriminaalmenetlus, kuuluvad ka nimetatud tsiviilmenetlused selle kohtu pädevusse.

Tsiviilasju lahendavad ka kaubanduskohtud (*Juzgados de lo Mercantil*) ja ELi kaubamärgi kohtud (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Sotsiaalkohtud (*Juzgados de lo Social*) menetlevad tööõigust puudutavaid kohtuasju. Nende hulka kuuluvad tööandjate ja töötajate vahelised individuaalsed vaidlused töölepingute üle, kollektiivlepingualased vaidlused, sotsiaalkaitsega seotud nõuded ja riigi vastu esitatavad nõuded seoses tema tööõigusest tulenevate kohustustega.

Kriminaalkohtud arutavad kriminaalasju.

Hispaania õigusele on iseloomulik, et kuriteost tulenevat tsiviilhagi võib läbi vaadata koos kriminaalasjaga. Sellisel juhul otsustab kriminaalkohus kuriteoga tekitatud kahju hüvitise suuruse. Kui kannatanu ei esita tsiviilhagi, esitab selle prokurör tema nimel, välja arvatud juhul, kui kannatanu on sõnaselgelt loobunud õigusest esitada kriminaalasjas tsiviilhagi.

Halduskohtud kontrollivad riigiasutuste tegevuse õiguspärasust ja menetlevad nende vastu esitatud rahalisi nõudeid.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Vt vastused allpool.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Hispaanias ei eristata esimese astme kohtuid vastavalt nende menetletavate nõuete suurusele või juhtumite raskusele ja ükski esimese astme kohus ei aruta teiste esimese astme kohtute otsuste peale esitatud kaebusi. Tsiviilmenetlustes esitatud edasikaebusi arutavad provintsikohtud (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Hispaania on kohtumõistmise eesmärkidel jagatud territoriaalselt piirkondadeks, ringkondadeks, provintsideks ja autonoomseteks piirkondadeks. Ringkond on territoriaalne üksus, mis koosneb ühest või mitmest samas provintsis paiknevast külgnevast piirkonnast. See on kõige olulisem territoriaalne üksus, sest esimese astme kohtu pädevus hõlmab just seda. (Üksikasjad on avaldatud justiitsministeeriumi veebisaidil mjusticia.gob.es.)

Mõnes paigas töötab kohtuvaidluste arvukuse tõttu mitu sama liiki kohut. Nii on see praegu enamikus linnades. Kohtud on nummerdatud kronoloogiliselt vastavalt nende asutamise kuupäevale.

Kõikidel neil kohtudel on sisuliselt sama pädevus ja töö jaotatakse nende vahel vastavalt valitsuse kehtestatud sise-eeskirjadele. Mõningatel juhtudel võib neid eeskirju siiski kasutada eri liiki kohtuasjade jaotamiseks eri kohtutele samas ringkonnas.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kokkuleppe või kohustuslike eeskirjade puudumisel kehtib põhireegel, et pädev on see esimese astme kohus, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht või kui see puudub, siis tema peamine elukoht. Kui kostja alaline või peamine elukoht ei ole Hispaanias, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas kostja viibib või kus ta viimati elas. Kui ühegi nimetatud kriteeriumi alusel ei ole võimalik pädevat kohut kindlaks määrata, võib hageja esitada nõude oma alalise elukoha järgsele esimese astme kohtule.

Kohaldatavad põhimõtted:

nõuded ettevõtte omanike ja töötajate vastu, mis on seotud nende äri- või kutsetegevusega, võib esitada hageja valikul mis tahes kohas, kus nad tegutsevad; nõuded juriidiliste isikute vastu võib esitada ka kohtule, mille tööpiirkonnas hagi esemeks olev olukord või õiguslik suhe tekkis või kehtib, tingimusel et juriidilisel isikul on seal oma üksus või esindaja.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Praegune Hispaania menetlussüsteem ei võimalda hagejal üldiselt koha järgi pädevat kohut valida. See on võimalik ainult järgmistel juhtudel:

- kinnisasjaga seotud asjaõigust puudutavad hagi, mis hõlmavad mitut kinnisasja või ühte kinnisasja, mis asub eri ringkondades. Nendel juhtudel võivad hagejad valida hagi esitamiseks mis tahes ringkonna pädeva kohtu;
- hagi, millega nõutakse teise poole vara haldamise eest vastutavatelt isikutelt aruannete esitamist ja heakskiitmist, kui nende aruannete esitamise koht ei ole kindlaks määratud. Sellistel juhtudel võivad hagejad valida kostja alalise elukoha ja vara haldamise koha vahel;
- pärandvaraga seotud vaidlused: hagejad võivad valida surnud isiku viimase alalise elukoha järgse kohtu Hispaanias või kohtu, mille tööpiirkonnas asub enamik pärandvarast;
- intellektuaalomandit puudutavad hagi: hagejad võivad valida, kas esitada hagi sellele kohtule, mille tööpiirkonnas rikkumine toimus, mille tööpiirkonnas esineb esmapilgul usutavaid tõendeid rikkumise toimumise kohta või mille tööpiirkonnas on ebaseaduslikud koopiad;
- ebaausa konkurentsi juhtumid, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline või peamine elukoht: nendel juhtudel võivad hagejad valida kohtu, mille tööpiirkonnas ebaaus konkurents ilmnas või kus on tunda selle mõju;
- üksnes vanema hooldusõigusega seotud nõuded või ülalpidamishõlmed, mille üks lapsevanematest on alaealiste nimel esitanud teisele lapsevanemale, kui mõlemad elavad eri kohturingkondades. Sellistel juhtudel võivad hagejad valida kostja alalise elukoha või lapse peamise elukoha järgse kohtu;
- üksiku tarbija või kasutaja õiguste teostamist puudutavaid hagisid võib üldjuhul arutada tarbija valikul kas tarbija, kasutaja või kostja alalise elukoha järgne kohus.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Järgmistel juhtudel kehtivad kohustuslikud eeskirjad, mis näevad ette, et hageja pöörduks muu kohtu kui kostja alalise elukoha järgse kohtu poole. Nendel juhtudel ei ole pooltel sõnaselget või kaudset võimalust anda asi konkreetse kohtu lahendada:

- asjaõigus või üüri või rendi saamise õigus seoses kinnisasjaga ning ühisomandit (*propiedad horizontal*) puudutavad kohtuasjad: pädevus kuulub kohtutele, mille tööpiirkonnas kinnisasi asub;
- pärandvaraga seotud vaidlused: hagejad võivad valida surnud isiku viimase alalise elukoha järgse kohtu Hispaanias või kohtu, mille tööpiirkonnas asub enamik pärandvarast;
- õigus- ja teovõimeta isikute abistamist või esindamist puudutavad kohtuasjad: neid menetleb kohus, mille tööpiirkonnas asjaomane isik elab;
- põhiõiguste kaitsmine tsiviilkohtute kaudu: neid kohtuasju menetleb hageja alalise elukoha järgne kohus või kui hagejal puudub Hispaanias alaline elukoht, siis kohus, mille tööpiirkonnas asjassepuutuva õiguse rikkumine toimus;
- mootorsõidukite kasutamisega seotud kahju hüvitamise nõuded: pädev on kohus, mille tööpiirkonnas kahju tekkis;
- ettevõtte otsuste vaidlustamine: territoriaalne pädevus määratakse kindlaks ettevõtte registreeritud asukoha järgi;
- teatavate üldiste lepingutingimuste lepingu osaks mittetunnistamise või teatava klausli kehtetuks tunnistamise hagi: pädev on hageja alalise elukoha järgne kohus;
- deklaratiivsed lihthagi tüüplepingu tingimuste kehtivuse lõpetamiseks või tühistamiseks, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline elukoht: sellistel juhtudel on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas tüüpleping sõlmiti;
- hagi tüüplepingu tingimuste kehtivuse lõpetamiseks tarbijate või kasutajate kollektiivsete või ühiste huvide kaitseks, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline elukoht: sel juhul on pädev kohus hageja alalise elukoha järgne kohus;
- hagi, millega nõutakse mõnelt järgmiselt isikult, et ta täidaks oma kohustusi: kindlustusselts; isik, kes on müünud teisele isikule isiklikku vara osamaksetega või rahastanud selle vara ostmist; isik, kes on teinud isikliku vara või teenuste avaliku pakkumise, millega teine isik on nõustunud. Sellistel juhtudel on pädev kohus hageja alalise elukoha järgne kohus;
- kolmandate isikute vaie vara arestimisele: pädev on kohus, mille tööpiirkonnas arestimiskorralduse teinud üksuse asukoht;
- lahuselu, abielu kehtetuks tunnistamise või abielulahutuse taotlemine: pädev kohus on perekonnakohus või perekonnakohtu puudumisel abikaasade ühise kodu asukoha järgne esimese astme kohus. Kui ühine kodu puudub, on pädev kohus see kohus, mille tööpiirkonnas asus abikaasade viimane ühine kodu või kus on teise abikaasa elukoht. Kui need puuduvad, on pädev kohus asjaomase isiku alalise elukoha järgne kohus. Kui avaldus esitatakse vastastikusel kokkuleppel, allub asi viimase ühise kodu asukoha või emma-kumma abikaasa alalise elukoha järgsele kohtule;

- üksnes alaealiste isikuhooldusõigusega seotud nõuded või ülalpidamisnõuded, mille on üks lapsevanem esitanud alaealiste nimel teisele lapsevanemale: asi allub lapsevanemate viimase ühise kodu asukoha järgsele kohtule. Kui lapsevanemad elavad erinevates kohtupiirkondades, võib hageja valida kostja alalise elukoha või lapse elukoha järgse kohtu.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Üldjuhul saab Hispaanias territoriaalset pädevust muuta, mis tähendab seda, et kohtuvaidluse lahendamiseks võib sõnaselgelt või vaikimisi valida konkreetse ringkonna kohtu, tingimusel et asjaomane küsimus kuulub selle kohtu pädevusse.

Sõnaselge kohtualluvuse valimisega on tegemist siis, kui huvitatud isikud sõlmivad sõnaselge kokkuleppe, milles on märgitud konkreetne ringkond, milles asuva kohtu poole nad pöörduvad.

Vaikimisi kohtualluvuse valimisega on tegu järgmistel juhtudel:

- kui hageja või avaldaja pöördub konkreetse ringkonna kohtusse ja esitab hagi või avalduse või taotluse, mis tuleb esitada kohtule, kes on pädev seda hagi arutama;

- kui kostja või asjast puudutatud isik ilmub kohtusse ja teeb seejärel mõne muu menetlustoiminguga kohtu pädevuse õigel ajal ja õiges vormis.

Kui pärast menetluse algatamist muutub poolte alaline elukoht, vaidlusaluse eseme asukoht või menetluse eesmärk, ei muuda see kohtualluvust, mis määratakse kindlaks vastavalt menetluse algul kinnitatud olukorrale (*Perpetuatio iurisdictionis*).

Siiski kohaldatakse järgmisi põhimõtteid.

Sõnaselge kohtualluvuse valimine ei ole lubatud tüüplepingutes, lepingutes, milles üks pool on kehtestanud üldtingimused, või tarbijalepingutes /kasutajalepingutes. Sel juhul on siiski võimalik vaikimisi kohtualluvuse valimine.

Kui seaduses on sätestatud kohustuslikud territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad, ei ole kohtualluvuse valimine võimalik.

Kiirmenetluse, maksekäsumenetluse või täitemenetluse korral ei ole kohtualluvuse valimine lubatud.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Järgmisena on kirjeldatud Hispaania erikohtuid.

Perekonna kohtud, mis on esimese astme kohtud. Perekonna kohtud on kättesaadavad üldiselt suuremates keskustes ja neil on ainupädevus perekonnaõiguslikes kohtuvaidlustes. Täpsemalt menetlevad need kohtud asju, mis puudutavad järgmist:

lahuselu, abielu tühistamine ja abielu lahutamine ning

vanemliku vastutuse teostamine alaealiste suhtes.

Territoriaalse pädevuse eeskirjad on samad, mida kohaldatakse esimese astme kohtute suhtes, kes arutavad perekonnaasju, kui asjaomases piirkonnas puudub spetsiaalne perekonnakohus.

Sotsiaalkohtud arutavad tööõiguslikke nõudeid. Nende hulka kuuluvad tööandjate ja töötajate vahelised individuaalsed vaidlused töölepingute üle, kollektiivlepingualased vaidlused, sotsiaalkindlustushüvitislikud nõuded ja riigi vastu esitatavad nõuded seoses tema tööõigusest tulenevate kohustustega.

Üldjuhul on territoriaalne pädevus hageja valikul kas kohtul, mille tööpiirkonnas töötaja osutab oma teenuseid või kus on kostja alaline elukoht.

Kaubanduskohtud tegutsevad provintside tasandil ja arutavad kaubandusvaidlusi.

Nad arutavad ka seotud kohtuasju, mis puudutavad järgmist:

Need kohtud arutavad maksejõuetusega seotud asju, välja arvatud juhul, kui maksejõuetus puudutab muud isikut kui ettevõtjat: sel juhul on pädevad esimese astme üldkohtud.

Tsiviilõiguslikud rahalised nõuded maksejõuetu isiku vara vastu, välja arvatud nõuded õigus- ja teovõimet, põlvnemist, abielu ja alaealisi puudutavates menetlustes;

Juriidilise isikuga seotud hagid töölepingute kollektiivseks lõpetamiseks, muutmiseks või peatamiseks, kui tööandja on maksejõuetu isik, või hagid kõrgema juhtkonna lepingute peatamiseks või lõpetamiseks;

Mis tahes täite- või ajutine meede maksejõuetu isiku vara ja majanduslike õiguste vastu, olenemata sellest, milline kohus tegi täitekorralduse;

Tsiviilvastutusnõuded äriühingu juhtide, audiitorite või likvideerijate vastu seoses maksejõuetule isikule maksejõuetusmenetluse ajal tekkinud kahjuga;

Nõuded, mis on seotud järgmisega:

ebaaus konkurents,

intellektuaalomand ja reklaam,

äriühinguõigus ja ühistuid reguleeriv seadus,

riigisisene või rahvusvaheline transport,

mereõigus,

lepingu üldtingimused,

vahekohtumenetluse eeskirjade kohaldamine eespool loetletud asjades.

Maksejõuetusmenetluse algatamise ja lahendamise pädevus on sellel kaubanduskohtul, mille tööpiirkonnas on võlgniku põhihuvide kese. Kui võlgnik elab alaliselt ka Hispaanias ja kui tema alaline elukoht ja põhihuvide kese asuvad eri kohtades, on ka võlgniku alalise elukoha järgsel kaubanduskohtul asja arutamise pädevus. Selle valiku teeb võlausaldaja oma avalduse esitamisel.

Kui võlgnik on juriidiline isik, siis eeldatakse, et tema registrijärgne asukoht on tema põhihuvide kese. Seetõttu ei võeta arvesse registrijärgse asukoha muutust, mis on toimunud kuue kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist.

Alicante kaubanduskohtud tegutsevad ELi kaubamärgi kohtutena, kui nad kasutavad oma ainupädevust lahendada esimeses astmes kohtuvaidlusi, mis algatatakse nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määruse nr 40/94 (ühenduse kaubamärgi kohta) või nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse nr 6/2002 (ühenduse disainilahenduse kohta) alusel.

ELi kaubamärgi kohtutel on oma pädevuse teostamisel nendes küsimustes pädevus kogu riigi territooriumil.

Lisaks nendele erikohtutele võib kohtute üldnõukogu (*Consejo General del Poder Judicial*) seaduse kohaselt otsustada, et kui on mitu sama liiki kohut, siis on ühel või mitmel neist ainupädevus arutada teatavat liiki asju või jälgida asjaomastest õigusnormidest kinnipidamist.

Seda õigust on juba mitmel pool rakendatud, eelkõige seoses teovõimetusega ja hooldusasutusse sundsaatmisega vaimuhaiguse tõttu. Sellistel juhtudel kuulub pädevus üldiselt perekonnakohtutele.

Viimati uuendatud: 14/06/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Prantsusmaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Prantsuse kohtusüsteemis eksisteerivad kõrvuti kaht liiki kohtud: halduskohtud ja üldkohtud.

Mõlemal kohtul on kolmetasandiline struktuur.

Esimest liiki kohtute puhul teevad esimeses astmes kohtuotsuseid halduskohtud (*tribunaux administratifs*) ja mitmesugused erihalduskohtud. Nende otsuseid saab vaidlustada haldusapellatsioonikohtutes (*cours administratives d'appel*). Haldusapellatsioonikohtute otsuseid on pädev läbi vaatama riiginõukogu (*Conseil d'État*).

Teist liiki kohtute puhul teevad esimeses astmes kohtuotsuseid kõrgema astme kohtud (*tribunaux de grande instance*) koos mitmesuguste teiste kohtutega, mille pädevus on seadusega kehtestatud. Nende otsuseid võib vaidlustada appellatsioonikohtutes (*cours d'appel*), mis koosnevad mitmest kolleegiumist (tsiviil- (*civile*), sotsiaal- (*sociale*), kaubandus- (*commerciale*) ja kriminaalkolleegium (*criminelle*)). Appellatsioonikohtu otsuse peale võib esitada kaebuse kassatsioonikohtule (*Cour de cassation*) (mis koosneb samuti mitmest kolleegiumist, mis jagunevad vastavalt appellatsioonikohtute puhul nimetatud valdkondadele).

Kohtusüsteem koosneb järgmistest kohtutest:

Halduskohtud:

riiginõukogu (1),

haldusapellatsioonikohtud (8),

halduskohtud (42).

Üldkohtud:

kassatsioonikohus (1),

apellatsioonikohtud (36),

kõrgem appellatsioonikohus (*Tribunal supérieur d'appel*) (1),

kõrgema astme kohtud (164) (neist 16 on pädevad kaubandusajades),

esimese astme kohtud (*Tribunaux de première instance*) (4) (neist 2 on pädevad kaubandusajades),

alaealiste kohtud (*Tribunaux pour enfants*) (155),

sotsiaalkindlustuskohtud (*Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114),

alama astme kohtud (*Tribunaux d'instance*) (307),

töövaidluskohtud (*Conseils de prud'hommes*) (210),

töökohtud (*Tribunaux du travail*) (6),

kaubanduskohtud (*Tribunaux de commerce*) (134).

Üldkohtud on spetsialiseerunud järgmiselt:

kõige tavalisemaid vaidlusi lahendavad alama astme kohtud. Üldjuhul menetlevad nad kõiki nõudeid suurusega kuni 10 000 eurot. Samuti on nad pädevad lahendama teatavaid konkreetseid vaidlusi (tasumata rent või üür, töötasu arestimine, valimised töökoha tasandil, krediit tarbijaõiguse ajades);

kaubanduskohtute pädevusse kuuluvad ettevõtjatevahelised vaidlused, krediidiastutestevahelised vaidlused ning ettevõtjate ja krediidiastutestevahelised vaidlused, kaubandusettevõtjatega seotud vaidlused ning vaidlused, mis puudutavad äritehinguid mis tahes isikute vahel ja kaubandusettevõtjate finantsraskusi puudutavad vaidlused (likvideerimine ja pankrotivara haldamine jne);

põllumajandusmaale spetsialiseerunud kohtud (*tribunaux paritaires des baux ruraux*) arutavad põllumajandusmaa rentnike ja rendileandjate vahelisi vaidlusi (rendisuhte alusel põllumajandus, loonuserendisuhte alusel põllumajandus jne);

töökohtud arutavad eraõigusliku töölepingu sõlminud töötajate ja tööandjate vahelisi vaidlusi;

sotsiaalkindlustuskohtute (*tribunaux des affaires de sécurité sociale*) pädevusse kuuluvad kuni dekreediga kehtestatud kuupäevani, kuid hiljemalt

1. jaanuarini 2019 vaidlused, mille suhtes kohaldatakse sotsiaalkindlustust ja vastastikust põllumajanduskindlustust reguleerivaid õigusnorme; alates dekreediga kehtestatud kuupäevast ja hiljemalt alates 1. jaanuarist 2019 kuuluvad need vaidlused spetsiaalselt määratud kõrgema astme kohtute pädevusse; puuetega seotud vaidluste kohtud (*tribunaux du contentieux de l'incapacité*) lahendavad kuni dekreediga kehtestatud kuupäevani, kuid hiljemalt kuni

1. jaanuarini 2019 vaidlusi, mis puudutavad puuet või puudeastet, töövõimetust ja tööks sobimatust; alates dekreediga kehtestatud kuupäevast ja hiljemalt alates 1. jaanuarist 2019 kuuluvad need vaidlused spetsiaalselt määratud kõrgema astme kohtute pädevusse;

sõjaväepensionide kohtud lahendavad sõjaväepensionidega seotud vaidlusi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Pädevuse jaotumist kõrgema astme kohtute, alama astme kohtute ja kohalike kohtute (*juridictions de proximité*) vahel on selgitatud eespool. Tuleb märkida, et kui pädevus ei ole konkreetselt antud teistele kohtutele, on pädevateks üldkohtuteks tavaliselt kõrgema astme kohtud.

Alama astme kohtud on pädevad lahendama vaidlusi väärtuses kuni 10 000 eurot, aga ka piiramatul väärtusega vaidlusi teatavates küsimustes, nagu tarbijaõigus, täiskasvanute eestkosted ja eluaseme üürimine.

Kõrgema astme kohtud on pädevad lahendama kõiki muid tsiviilvaidlusi, mis ei kuulu teiste kohtute pädevusse, eelkõige vaidlusi perekonnaasjades.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul kuulub pädevus kostja elukoha järgsele kohtule. Selle reegli eesmärk on pakkuda kostjatele teatavat kaitset, sest neil on kergem end kaitsta kodule kõige lähemal asuvas kohtus.

Kui kostja on füüsiline isik, on pädev seega kostja alalise elukoha või viibimiskoha järgne kohus. Juriidilise isiku (äriühingu, ühenduse) puhul on pädev juriidilise isiku asutamiskoha järgne, st üldjuhul registreeritud asukoha järgne kohus. Mõnikord erineb peamine teadaolev tegevuskoht registrijärgsest asukohast. Sel juhul on võimalik pöörduda peamise tegevuskoha järgsesse kohtusse. Mitme filiaaliga suurettevõtja korral võib pöörduda ühe filiaali asukoha järgsesse kohtusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lepingud: hagejad võivad esitada hagi kas kostja elukoha järgsele kohtule või sõltuvalt lepingu laadist kohtule, mille tööpiirkonnas asub koht, kuhu kaup tuleb tarnida või kus tuleb teenuseid osutada.

Kahjustava sündmusega (kahju õigusvastase tekitamisega) seotud vastutuse asjades ja kriminaalvastutusele võtmisega liidetud tsiviilkohtumenetluse korral võib nõude esitada selle piirkonna kohtule, kus kostja elab või kus kahju tekkis või kahju tekitanud tegu toime pandi.

Kinnisasjaga seotud vaidlused: hageja võib pöörduda vara asukoha järgsesse kohtusse.

Ülalpidamise või abielu kuludes osalemise asjad: hagejal on õigus valida kas kostja elukoha järgne kohus või võlausaldaja elukoha järgne kohus, st hageja elukoha järgne kohus.

Tarbijatega seotud vaidlused: tarbijad võivad esitada hagiavalduse selle piirkonna kohtule, kus nad elasid lepingu sõlmimise või kahju tekitanud teo toimepanemise ajal.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Elatise või hüvitisega seotud vaidlused: pädevus kuulub võlausaldaja abikaasa või selle lapsevanema elukoha järgsele kohtule, kes on laste peamine hooldaja, isegi kui lapsed on juba täisealised.

Lahutus: pädev on perekonna elukoha järgne kohus. Kui abikaasad elavad eraldi, on pädev nende ühiste laste elukoha järgne kohus. Kui abikaasadel ei ole ühiseid lapsi, on pädev kostja elukoha järgne kohus.

Pärimine: pädev on surnud isiku viimase elukoha järgne kohus.

Kinnisasjaga seotud vaidlused: pädevus kuulub kinnisasja asukoha järgsele kohtule.

Kinnisasja üürimine: pädevus kuulub kinnisasja asukoha järgsele kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kõigil erikohtutel on ainupädevus ja pädevuse puudumise peab omal algatusel tõstatama kohus. Ainus võimalus pöörduda sellisesse kohtusse, mis ei ole tavaliselt pädev, on valiku tegemisel kõrgema astme kohtu ja alama astme kohtu vahel asjades, milles neil puudub ainupädevus.

Üldjuhul on igasugune lepingu klausel, mis on vastuolus territoriaalsel kohtualluvust ja kohtualluvuse jaotumist käsitlevate eeskirjadega, tühine, välja arvatud kahe ettevõtja vahel sõlmitud lepingute puhul, tingimusel et see klausel on väga täpselt sõnastatud.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Kaubanduskohtud: üldjuhul kuulub pädevus kostja elukoha järgsele kohtule. Kahju tekitanud teo toimepanemisega seotud vastutuse korral on pädev kas kahju tekitanud teo toimepaneku koha või kahju kandmise koha järgne kohus.

Põllumajandusmaale spetsialiseerunud kohtud: pädev on kinnisasja asukoha järgne kohus.

Töökohtud: töötajad võivad pöörduda selle töökohtu poole, mille tööpiirkonnas asub nende töökoht, sõlmiti tööleping või asub selle ettevõtja registrijärgne asukoht, kelle heaks nad töötavad. Kui töötaja tegi tööd väljaspool tegevuskohta, tuleb pöörduda töötaja elukoha järgse töökohtu poole.

Sotsiaalasja lahendavad kohtud (dekreediga kehtestatud kuupäevani ja hiljemalt kuni 1. jaanuarini 2019): üldjuhul kuulub pädevus asjaomase hüvitisesaaja elukoha või tööandja asukoha järgsele kohtule või kostja organisatsiooni registreeritud asukoha järgsele kohtule, juhul kui vaidlus toimub organisatsioonide vahel, mille registrijärgsed asukohad asuvad eri kohtupiirkondades.

Lingid

 [Justiitsministeeriumi veebisait](#)

 [Legifrance'i veebisait](#)

Viimati uuendatud: 23/07/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Horvaatia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Hagiavaldus esitatakse asjas territoriaalset või sisulist pädevust omavale kohtule ja spetsiifilise vaidluse korral erikohtule. Kuid vaid Zagrebi linnas (*Grad Zagreb*) on nendes küsimustes erikohtutena tegevad kohalik tsiviilkohtus (*Općinski građanski sud*) ja kohalik töökohus (*Općinski radni sud*), samal ajal kui mujal on üldjuhul pädevad kohalikud kohtud (*Općinski sudovi*).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Kohtute pädevust reguleerivad eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduses.

Täpsemalt öeldes esitatakse hagiavaldus kostja üldise territoriaalse kohtualluvuse järgi, kusjuures üldine territoriaalne kohtualluvus põhineb kostja ajutisel või alalisel elukohal või juriidilise isiku puhul tema registrijärgsel asukohal. Kui kohtuvaidlus on algatatud maakonna, Zagrebi linna, muu linna või kohaliku omavalitsuse vastu, määratakse üldise territoriaalse pädevusega kohus esindusorgani asukoha järgi.

Horvaatia Vabariigi vastu algatatud kohtumenetluste korral määratakse üldist territoriaalset pädevust omav kohus siiski hageja alalise elukoha või registrijärgse asukoha järgi Horvaatias. Kui hagejal ei ole Horvaatias alalist elukohta või registrijärgset asukohta, omab Horvaatia Vabariigi vastu algatatud kohtumenetluste korral üldist territoriaalset pädevust see kohus, kelle tööpiirkonnas asub Horvaatia parlament (*Hrvatski Sabor*).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Eristatakse alama ja kõrgema astme kohtuid. Kohalikud kohtud (*Općinski sudovi*) ja kaubanduskohtud (*Trgovački sudovi*) on esimese astme kohtud ning piirkondlikud kohtud (*Županijski sudovi*) ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohtus (*Visoki trgovački sud RH*) on apellatsioonikohtud. Täpsemalt öeldes menetlevad piirkondlikud kohtud kohalike kohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohtus menetleb kaubanduskohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi.

Ainult konkreetselt sätestatud erijuhtudel võivad piirkondlikud kohtud ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohtus mõista õigust esimeses astmes ning sel juhul võib nende otsuste peale esitada kaebuse Horvaatia Vabariigi Ülemkohtule (*Vrhovni sud RH*).

Seega on kõrgema astme kohtud pädevad hagisid läbi vaatama üksnes erandjuhtudel, kui madalama astme kohtud kinnitavad, et neil puudub pädevus, ja annavad asja edasiseks menetlemiseks üle.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Konkreetselt asja lahendama pädeva kohtu kindlaksmääramine oleneb mitmest asjaolust, kuid tavaliselt on pädev kohus kostja üldise territoriaalse kohtualluvuse järgne kohus.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Põhireegli kohaselt põhineb territoriaalne kohtualluvus eelkõige füüsilisest isikust kostja alalisel või ajutisel elukohal või kui kostjaks on juriidiline isik, siis tema registrijärgsel asukohal.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Erandina üldise territoriaalse kohtualluvuse põhireeglist nähakse tsiviilkohtumenetluse seaduses (artiklites 50–66) ette territoriaalse erikohtualluvuse juhtumid, mida kohaldatakse järgmise suhtes: menetluskaaslased, ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused, kahju hüvitamise vaidlused, tootja antud garantiist tulenevate õigustega seotud vaidlused, abieluga seotud vaidlused, isaduse või emaduse tuvastamise või vaidlustamise hagid, kinnisvaraga seotud

vaidlused ja omandi rikkumist puudutavad vaidlused, õhusõidukite ja laevadega seotud vaidlused, kohtualluvuse kindlaksmääramine isikute korral, kelle puhul puudub Horvaatia Vabariigis üldine territoriaalne kohtualluvus, kohtualluvus juriidilise isiku filiaali asukoha järgi, kohtualluvus välisriigi juriidilise isiku esinduse asukoha järgi Horvaatia Vabariigis, selliste vaidluste kohtualluvus, mis tekivad seoses Horvaatia Vabariigi relvajõudude organisatsiooniliste üksustega, pärimisõigusega reguleeritavates suhetes tekkivate vaidluste kohtualluvus, täite- ja pankrotimenetlustega seotud vaidluste kohtualluvus, maksekohajärgne kohtualluvus, tööga seotud vaidluste kohtualluvus ja välisriigi kodanike vastu esitatud kaebuste vastastikune kohtualluvus. Eespool nimetatud juhtudel võib hageja alati valida (kuid ei pea valima) muu kohtu kui kostja elukoha järgse kohtu, mis määrati kindlaks vastavalt põhireeglile.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklile 70 võivad pooled kokku leppida muu sisulist pädevust omava kohtu territoriaalses pädevuses, kuid üksnes siis, kui tegemist ei ole ainupädevust omava kohtuga.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Sõltuvalt sellest, kas tegemist on tsiviil- või kaubandusvaidlusega, saab hagiavalduse esitada kohalikule kohtule (*Općinski sud*) või kaubanduskohtule (*Trgovački sud*) ning Zagrebi linnas saab selle töövaidluse korral esitada ka kohalikule töökohtule (*Općinski radni sud*).

Viimati uuendatud: 28/03/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastada tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Itaalia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Itaalia õigussüsteemis kuulub asi tavaliselt üldkohtute pädevusse, sest neil on konkreetne pädevus subjektiivsete õigustega seotud vaidlustes. Rahukohus (*giudice di pace*), esimese astme üldkohus (*tribunale*) ja apellatsioonikohus (*corte di appello*) on kõik üldkohtud. Kõrgeima astme kohus on kõrgeim kassatsioonikohus (*suprema corte di cassazione*), samal ajal kui põhiseaduslikkuse järelevalve kohus on konstitutsioonikohus (*corte costituzionale*). Lisaks üldkohtute süsteemile on ette nähtud ka halduskohtute süsteem. Halduskohtute pädevusse kuuluvad õigustatud huvidega seotud vaidlused ja seaduses sätestatud konkreetsetes valdkondades tekkinud vaidlused, mis puudutavad üksikisiku õigusi, mis on seotud halduspädevuse kasutamise või kasutamata jätmisega ametiasutuste poolt seoses selle pädevuse kasutamist hõlmavate meetmete, toimingute, kokkulepete või tegevusega. Valitsuse poolt poliitilise võimu teostamisel vastu võetud seadusi või meetmeid ei saa kohtus vaidlustada. Halduskohtuliku pädevust teostavad maakondlikud halduskohtud (*tribunali amministrativi regionali* – TAR) ja riiginõukogu (*consiglio di stato*) halduskohtumenetluse seadustiku sätete kohaselt. Kõrgeima astme kohus on kõrgeim kassatsioonikohus, kuid üksnes pädevusega seotud alustel. Olemas on veel üks erikohus – maksukohus (*tributario*). Maksukohtuliku pädevust teostavad provintside maksukohtud (*commissioni tributarie provinciali* – CTP) ja maakondlikud maksukohtud (*commissioni tributarie regionali* – CTR). Maksukohtud on pädevad lahendama kõiki vaidlusi, mis on seotud mis tahes maksudega, sealhulgas maakonna-, provintsi- ja kohalike maksude ning Itaalia riiklikule terviseametile tehtavate maksetega, lisamaksude, asjaomaste karistumaksete ning intresside ja muude lisatasudega. Itaalia õigussüsteemis on üldkohtutel mitu erikoda. Mõned kõige olulisemad erikojad on a) sisserännet, rahvusvahelist kaitset ja ELi kodanike vaba liikumist käsitlevate asjade kojad, b) ettevõtlusasjade kojad ja c) põllumajandusasjade kojad. Eksisteerivad ka erikohtud, nagu alaealiste kohtud (*tribunale per i minorenni*) või *tribunale di sorveglianza* (karistuste täideviimise järelevalve kohus). Töövaidlustega pöördutakse üldkohtutesse, millest mõnel on selleks spetsiaalsed kojad (töövaidluskojad). Rangelt võttes ei ole need siiski erikojad, vaid pigem kohtusisesed töökorraldusvormid.

Esimese astme üldkohtul on tavaliselt pädevus kõikides asjades, mis ei kuulu teiste kohtute pädevusse. Esimese astme üldkohtul on ka ainupädevus kõikides maksude ja lõivudega seotud asjades (millega ei ole pöördutud maksukohtutesse), isikute staatust ja teovõimet ning auõigusi käsitlevates asjades, pettusi käsitlevates ja täiteasjades ning määramatu väärteusega asjades üldiselt.

Rahukohtuniku pädevusse kuuluvad asjad, mis on seotud vallasvaraga, mille väärtus on kuni 50 000 eurot, kui need ei kuulu seaduse kohaselt muu kohtu pädevusse. Alates 31. oktoobrist 2021 on nimetatud summa 30 000 eurot. Rahukohtuniku pädevusse kuuluvad ka kõik tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 7 osutatud vaidlustega seotud asjad.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Kriteerium, mille alusel tehakse kindlaks, millisesse kohtusse vaidluse lahendamiseks pöörduda, on kohtualluvus. Itaalia õigussüsteemis viitab kohtualluvus üldiselt kohtu pädevusele ja ülesannetele. Kohtualluvust on eri liiki, seda eristatakse: nõude eseme järgi, territooriumi järgi, kohtuastme järgi, nõude suuruse järgi. Tsiviilkohtumenetluse puhul viitab kohtualluvus igale kohtule antud võimupiiridele ja seega tema otsustuspädevuse ulatusele. Kõnealune kohtualluvus on määratletud tehnilisest vaatenurgast ja selle õiguslik korraldus on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 7 jj. Kõnealuste õigusnormide põhjal on kohtualluvuse menetluslik laad eelkõis, mis võib seega olla vaidluse raames tehtava otsuse esemeks. Just kohtualluvust käsitlevate õigusnormide rikkumise korral võib läbivaatav asutus teha õigustatult otsuse pädevuse puudumise kohta (vt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 38). Kohtualluvus kitsamas tähenduses erineb nn sisemisest kohtualluvusest, st asjade jaotusest pädeva kohtu siseselt. Viimatinimetatud liiki kohtualluvus oleneb esimese astme üldkohtu struktuurist: nt kohtukojad (tsiviilasjade koda nr 1), konkreetsetele teemadele keskenduvad üksused (töövaidluskoda) või eraldi üksused. Asjade jaotust reguleerivate õigusnormide täitmata jätmine ei tekita kohtualluvusega seotud menetlusprobleemi, vaid pigem lihtsalt töökorraldusliku probleemi, mis on seotud asja kohtusisesese jaotusega.

Mis puudutab kohta, kus vaidlus tuleb lahendada, siis juhul kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on pädev kostja elukoha või alalise asukoha järgne kohus. Kui kostja elukoht või harilik viibimiskoht ei ole teada, on selleks tema ajutise elukoha järgne kohus. Kui kostjal puudub Itaalias elukoht või harilik viibimiskoht või ajutine elukoht või kui ajutine elukoht ei ole teada, on pädev kohus hageja elukoha järgne kohus. Territoriaalse kohtualluvuse reeglid on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 18 jj.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Üldkohtute süsteem jaguneb kaheks sektoriks: kriminaalsektor, mis otsustab, kas prokuröri poolt üksikisiku või üksuse vastu algatatud kriminaalasjad on piisavalt põhjendatud, ja tsiviilsektor, mille eesmärk on õiguslikult kaitsta õigusi, mis tulenevad suhetest eraisikute vahel või eraisiku ja ametiasutuse vahel, kui viimane kahjustab oma ülesannete täitmisel teiste isikute subjektiivseid õigusi. Kriminaalsektoris täidavad kohtute töötajad kohtumõistmise ja süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid, millest esimesed hõlmavad otsuste langetamist ja teised uurimiste tegemist (prokuratuuri egiidi all). Kui uurimine on lõppenud, algatab prokuratuur kriminaalmenetluse või lõpetab kriminaalasja menetlemise, toetab kohtus süüdistust ja täidab süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid järgmistes kohtuastmetes. Itaalia põhiseaduse artikli 107 viimase lõigu kohaselt algatavad kriminaalmenetluse prokurörid (isegi kui nad töötavad üldkohtute juures). Kriminaalmenetluse käigus võib kannatanu esitada tsiviilhagi, et saada kantud kahju eest hüvitist. Ta võib esitada eraldi hagi ka tsiviilkohtule. Tsiviil- ja kriminaalmenetlust reguleerivad eraldi menetlusnormid: tsiviilkohtumenetluse seadustik ja kriminaalmenetluse seadustik. Üldkohtute pädevusse kuuluvates asjades mõistavad kohut elukutselised kohtunikud ja aukohtunikud, kes mõlemad kuuluvad kohtusüsteemi.

Esimeses kohtuastmes on tsiviil- ja kriminaalasju pädevad menetlema järgmised kohtud:

rahukohus – otsuseid teeb aukohtunik ainuisikuliselt;

esimese astme üldkohus (*tribunale ordinario*), mis olenevalt vaidluse olemusest koosneb ühest kohtunikust või kohtunike kolleegiumist;

alaealiste kohus, mis koosneb kohtunike kolleegiumist, mida abistavad eksperdid;

tribunale di sorveglianza, mis koosneb kas ühest kohtunikust või kohtunike kolleegiumist (mida abistavad eksperdid).

Esimeses kohtuastmes täidavad süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid:

esimese astme üldkohtu juures tegutsev prokurör (sh rahukohtu pädevusse kuuluvate õigusrikkumise puhul);

alaealiste kohtu juures tegutsev prokurör;

apellatsioonikohtu juures tegutsev prokurör *tribunale di sorveglianza*s algatatud menetluste puhul.

Teises kohtuastmes on pädevad järgmised asutused:

apellatsioonikohus esimese astme üldkohtu ja alaealiste kohtu otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste puhul;

esimese astme üldkohus rahukohtu otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste (ja isikuvabadusega seotud määruste peale esitatud määruskaebuste) puhul;

tribunale di sorveglianza karistuste täideviimise järelevalve kohtuniku otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste puhul.

Teises kohtuastmes täidab süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid apellatsioonikohtu juures tegutsev prokurör. Kohtuotsuste õiguspärasuse kontrolli pädevus on kõrgeimal kassatsioonikohtul. Selles kohtus menetletavate kohtuasjade puhul täidab süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid kõrgeima kassatsioonikohtu juures tegutsev prokurör. Kõigele lisaks tuleb märkida, et Itaalias on üks süüdistuse ettevalmistamise eest vastutavatest asutustest ka riiklik mafia- ja terrorismivastase võitluse direktoraat (*direzione nazionale antimafia e antiterrorismo*), mis täidab riiklikult kooskõlastatud süüdistuse esitamisega seotud ülesandeid, nagu on sätestatud seadusandlikus dekreedis nr 160/06.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on pädev kostja elukoha või harilikult viibimiskoha järgne kohus. Kui kostja elukoht või harilikult viibimiskoht ei ole teada, on selleks tema ajutise elukoha järgne kohus. Kui kostjal puudub Itaalias elukoht või harilikult viibimiskoht või ajutine elukoht või kui ajutine elukoht ei ole teada, on pädev kohus hageja elukoha järgne kohus. Vaidluse lahendamise koha määramiseks on siiski kehtestatud erinormid: üld- ja erinormid on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 18 jj. Mitmesugused asjaomased õigusnormid on siiski sätestatud ka erioigusaktides, mis käsitlevad näiteks perekonna või lastega seotud küsimusi, kohtuotsuste täitmisele pööramist või tarbijaõigusi.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on füüsiliste isikute puhul pädev kostja elukoha või harilikult viibimiskoha järgne kohus. Kui kostja elukoht või harilikult viibimiskoht ei ole teada, on selleks tema ajutise elukoha järgne kohus. Kui kostjal puudub Itaalias elukoht või harilikult viibimiskoht või ajutine elukoht või kui ajutine elukoht ei ole teada, on pädev kohus hageja elukoha järgne kohus.

Mis puudutab juriidilisi isikuid, siis juhul kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on juriidilisest isikust kostja puhul pädev tema peakontori asukoha järgne kohus. Kui juriidilisel isikul on muid valdusi või hagiga seoses kohtusse ilmuma volitatud esindaja, on pädev ka selle esindaja või nende valduste asukoha järgne kohus. Kohtualluvuse määramise seisukohast asub juriidilise isiku staatuse ühingute, ühenduste ja komiteede peakontor seal, kus toimub nende igapäevane tegevus.

Võlaõiguslikes asjades (*diritti di obbligazione*) on pädev ka kohustuse tekkimise või täitmise koha järgne kohus.

2.2.2 Erandid

Lastega seotud asjades pädev kohus (foro per le cause relative a bambini)

Vanemlikku vastutust käsitlevate sekkumismääruste puhul on põhikriteeriumiks lapse harilikult viibimiskoht avalduse esitamise ajal. Lapse harilikult viibimiskoht tuleb kindlaks teha objektiivsete kriteeriumide alusel. Kui laps kolib, ei lähe pädevus üle tema uue elukoha järgsele kohtule, kui kolimisest on möödunud lühike miinimumaeg, võttes arvesse lapse vanust.

Abieluasjades pädev kohus (foro per le cause relative al matrimonio)

Lahuselu. Lahuselu korral esitatakse avaldus paari viimase ühise elukoha järgsesse kohtusse või kui nad ei elanud kunagi koos, siis kostjaks oleva abikaasa elukoha või harilikult viibimiskoha järgsesse kohtusse. Kui kostjast abikaasa elab välisriigis või temaga ei ole võimalik ühendust saada, esitatakse avaldus hageja elukoha või harilikult viibimiskoha järgsesse kohtusse. Kui ka see abikaasa elab välisriigis, võib avalduse esitada mis tahes Itaalia kohtusse.

Lahutus. Ilmaliku abielu lahutamise või kirikliku [katoliikliku] abielu tsiviilõiguslike tagajärgede lõpetamise avaldusi on pädev menetlema kostjast abikaasa elukoha või harilikult viibimiskoha järgne kohus, olenemata muudest sama õigusnormiga alternatiivina ette nähtud kohtualluvuse määramise kriteeriumidest. Ühisavalduse võib siiski esitada ükskõik kumma abikaasa elukoha või harilikult viibimiskoha järgsesse kohtusse.

Tööga seotud küsimustes pädev kohus (foro per le cause di lavoro)

Esimeses kohtuastmes kuuluvad töövaidlused töökohtuna tegutseva esimese astme üldkohtu pädevusse. Territoriaalne pädevus on selle koha kohtul, kus töösuhe algas või kus asub äriühing või selle filiaal, kuhu töötaja tööle määrati, või kus töötaja osutas oma teenuseid töösuhte lõppemise ajal. See pädevus ei muutu pärast äriühingu asukohavahetust või äriühingu või filiaali sulgemist, tingimisel et avaldus esitatakse kuue kuu jooksul pärast asukohamuutust või sulgemist. Nende vaidluste puhul, mis on seotud töösuhetega avalike haldusasutuste haruosakondades, on pädev selle koha kohus, kus asub kontor, kuhu töötaja on tööle määratud või oli tööle määratud töösuhte lõpus. Vaidlustes, mille üks pool on riigiasutus, ei saa kohus tegutseda kui *foro erariale* (riigi rahanduse küsimustega tegelev kohus).

Kinnisasjaõigustega ning väljatõstmise või valduse taastamisega seotud küsimustes pädev kohus (foro per le cause relative a diritti reali e ad azioni possessorie)

Asjade puhul, mis puudutavad kinnisasjaga seotud asjaõigusi, hoonete üürimist ja tasuta kasutusele andmist ja äirenti ning õigus- ja haldusnormides või tavadege kehtestatud tingimuste kohaldamist ning puude ja hekkide istutamist puudutavaid tavasid, on pädev hoone või ärihoone asukoha järgne kohus. Kui hoone kuulub mitme kohtu tööpiirkonda, on pädev kohus, mille tööpiirkonnas asjaomane menetluspool riigile kõige rohkem makse maksab. Kui menetluspool makse ei maksa, on pädev mis tahes kohus, mille tööpiirkonnas asub hoone osa. Väljatõstmise või valduse taastamise ning uute tööde ja võimaliku kahjuga seotud kaebuste puhul on pädev selle koha kohus, kus vaidlusalune tegevus toimus.

Pärimisasjades pädev kohus (foro per le cause ereditarie)

Pädevus kuulub pärimismenetluse algatamise koha kohtule, kui asi:

- 1) on seotud pärimisõuete või pärandvara jagamisega või kui tegemist on muu kaaspärijate vahelise asjaga, mille eesmärk on pärandvara jagamine;
- 2) on seotud pärandvara jagamise tühistamisega ja osade kaitsmisega, tingimisel et see algatatakse kahe aasta jooksul pärast pärandvara jagamist;
- 3) on seotud surnud isikule antud laenude või pärija võlgnetavate annakutega, tingimisel et see algatatakse enne pärandvara jagamist ja igal juhul kahe aasta jooksul pärast pärimismenetluse algatamist;
- 4) on testamenditäitja vastu, tingimisel et see algatatakse eelmises punktis nimetatud tähtaegade jooksul.

Äripartneritevahelistes ja korterelamuelanike vahelistes vaidlustes pädev kohus (foro per le cause tra soci e tra condomini)

Äripartneritevahelistes vaidlustes on pädev äriühingu peakontori asukoha järgne kohus. Korteralamuelanike vahelistes või korteralamuelanike ja korteriühistu vahelistes vaidlustes on pädev kohus, mille tööpiirkonnas elamupiirkonnad (või enamik neist) asuvad.

Avalike haldusasutustega seotud asjades pädev kohus (foro della pubblica amministrazione)

Kui üks menetluspool on riigiasutus, on – vastavalt erioigusnormidele, mis reguleerivad riigi esindamist ja kaitset kohtus, ja neis sätestatud juhtudel – pädev selle prokuratuuri (*ufficio dell'avvocatura dello stato*) asukoha järgne kohus, kelle tööpiirkonnas asub kohus, kes oleks pädev tavanormide kohaselt. Kui haldusasutus on vastustaja, määratakse see tööpiirkond kindlaks kohustuse tekkimise või täitmise või avalduse esemeks oleva vallas- või kinnisasja asukoha järgi.

Täitmisasjades pädev kohus (foro dell'esecuzione forzata)

Vallas- või kinnisasjadele sissenõude pööramise puhul on pädev nende varade asukoha järgne kohus. Mootorsõidukitele ja haagistele sissenõude pööramise puhul on pädev võlgniku elukoha või hariliku viibimiskoha, ajutise elukoha või peakontori järgne kohus. Teatava toimingute tegemise või sellest hoidumise kohustuse täitmisele pööramise puhul on pädev kohustuse täitmise koha järgne kohus.

Tarbijaasjades pädev kohus (foro del consumatore)

Tarbijaasjades on pädev tarbija elukoha või hariliku viibimiskoha järgne kohus. Sellel kohtul on kohustuslik ainupädevus, kui pooled ei ole teiste kohtute poole pöördumises kokku leppinud. Tarbija menetluslik käitumine, mis on ilmselgelt tingitud kohtuasja algatamisest, ei saa olla samaväärne sellise kokkuleppega ega aluseks tarbijaasjade kohtu pädevusest erandi tegemisele.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Mõnikord võib pöörduda mitmesse eri kohtusse, mida nimetatakse alternatiivseteks kohtuteks. See on võimalik eelkõige asjades, mis on seotud õigustega konkreetsete isikute suhtes. Sel juhul on lisaks kostja hariliku viibimiskoha järgsele kohtule pädev ka kohustuse tekkimise või täitmise koha järgne kohus.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kostja elukohajärgsel kohtul puudub pädevus, kui Itaalia õigusega on ette nähtud teine, ainupädev kohus. Vt selle kohta punkt 2.2.2 („Erandid“).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kui tegemist ei ole kohustusliku kohtualluvusega (millest kokkuleppel erandi tegemine on välistatud), võivad pooled koos valida mõne teise kohtu (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 20).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Kui asi kuulub erikohtu pädevusse, kohaldatakse asjakohastes erioigusaktides sätestatud pädevuskriteeriume.

Halduskohtud. Avalike haldusasutuste meetmete, toimingute, kokkulepete või tegevusega seotud vaidluste puhul on alati pädev maakondlik halduskohus, mille tööpiirkonnas asub nende asutuste peakontor. Maakondlik halduskohus on alati pädev nende vaidluste puhul, mis on seotud avalike haldusasutuste selliste meetmete, toimingute, kokkulepete või tegevusega, mille otsene mõju piirduv selle maakonna territooriumiga, kus kõnealune kohus asub.

Riigiametnikega seotud vaidluste puhul on alati pädev kohus, mille tööpiirkonnas asub riigiametniku töökoht. Muudel juhtudel on seoses riigi aktidega alati pädev Lazio maakonna halduskohus (mille peakontor asub Roomas) ja maakonnaüleste avalike üksuste aktide puhul selle maakonna halduskohus, mille tööpiirkonnas asub asjaomase üksuse peakontor.

Maksukohtud. Provintsi maksukohtu pädevusse kuuluvad kõik nende tööpiirkonnas tegutsevate maksuasutuste ja maksukogujate peale esitatud kaebused.

Kui kaebus esitatakse maksuameti (*agenzia delle entrate*) sellise osakonna peale, mille pädevusse kuulub kogu Itaalia või osa sellest, on pädev provintsi maksukohus, mille tööpiirkonnas asub büroo, mis vastutab vaidlusaluses kaebuses käsitletud ülesannete eest.

Seotud lingid

► [Itaalia põhiseadus](#) (EN)

► https://www.senato.it/sites/default/files/media-documents/COST_INGLESE.pdf

► [Itaalia seadused ja seadustikud](#) (IT)

► <https://www.normattiva.it/?language=en>

► Itaalia tsiviilkohtumenetluse seadustik (IT)

► <http://www.altalex.com/documents/codici-altalex/2015/01/02/codice-di-procedura-civile>

► Halduskohtumenetluse seadustik (EN)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/mzk3/~edisp/nsiga_4276977.pdf

► Halduskohtumenetluse seadustik (FR)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/njiz/~edisp/nsiga_4506451.pdf

► Italienische Verwaltungsprozessordnung (DE)

► https://www.giustizia-amministrativa.it/cdsintra/wcm/idc/groups/public/documents/document/mday/nda5/~edisp/nsiga_4289867.pdf

► Itaalia kohtusüsteem (EN)

► https://www.csm.it/web/csm-international-corner/consiglio-superiore-della-magistratura/sistema-giudiziario-italiano?show=true&title=&show_bcrumb=

► Maksumenetluse seadustik (IT)

► <http://def.finanze.it/DocTribFrontend/getAttoNormativoDetail.do?id=%7bECD81E71-D37B-4722-AA36-116B5BCB2232%7d>

► Justiitsministeerium (IT)

► <https://www.giustizia.it/giustizia>

Viimati uuendatud: 06/12/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Küpros

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tavapärasel tsiviilkohtud (Küprose õigussüsteemis nimetatakse neid piirkonnakohtuteks) on pädevad menetlema enamikku tsiviilasju.

Kuid spetsiifilise kohtuvaidluse korral peaksite te siiski pöörduma erikohtusse, kelle pädevusse sellise asja menetlemine kuulub.

Näiteks perekonnavaidlusi (nt abielulahutus, elatis, vanema hooldusõigus, suhtlemine alaealiste lastega, varaga seotud vaidlused jne) menetlevad Küprose Vabariigi **perekonnakohtud**.

Töövaidluste korral (töötaja ja töötaja vahelised suhted, näiteks õigusvastane vallandamine, koondamine jne) peate te esitama hagi selle piirkonna **töövaidluste kohtule**, kus vaidlus tekkis, või sellise kohtu puudumise korral selle piirkonna töövaidluste kohtule, kus asub hageja tavapärane elukoht või alaline elukoht. Kuid tavapärasel tsiviilkohtud (piirkonnakohtud) on pädevad menetlema asju, mille raames esitatud nõude summa on suurem kui kahe aasta töötasu, ning seetõttu peaksite te pöörduma nende kohtute poole.

Renditud varaga seotud vaidluste korral (näiteks üüri suurendamine, väljatõstmine jne) peaksite te pöörduma selle piirkonna **üürilepingute kohtu** poole, kus vara asub.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Vt vastus küsimusele nr 2.2.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Küprose õigussüsteemis puuduvad tavapäraste esimese astme tsiviilkohtute vahel erinevused, kuid piirkonnakohtunikke eristatakse nende ametiastme järgi (piirkonnakohtu eesistuja, piirkonnakohtu vanemkohtunik, piirkonnakohtu kohtunik) ning nende pädevus menetleda konkreetseid asju sõltub sellest ametiastmest.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Piirkonnakohus (tavapärane tsiviilkohus) on pädev lahendama mis tahes vaidlusi, kui:

vaidluse põhjus tekkis täielikult või osaliselt selle kohtu tööpiirkonna piires;

kostja või üks kostjatest elas või töötas hagiavalduse esitamise ajal asjaomase kohtu tööpiirkonnas;

kõik menetlusosalised on Küprose kodanikud ning hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades või kostja (või üks kostjatest) elab või töötab seal;

hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades tulenevalt asjaolust, et mootorsõidukit kasutas isik, kes oli – või oleks pidanud olema – kindlustatud mootorsõidukiseaduse artikli 3 kohaselt (vastutuskindlustus);

hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades töötaja õnnetuse või kutsehaiguse tõttu, mis leidis aset tema töösuhte ajal ja mis on seotud tööandja vastutusega ning mille vastu ta oli – või oleks pidanud olema – kindlustatud mootorsõidukiseaduse artikli 4 kohaselt (vastutuskindlustus);

hagiavaldus on seotud mis tahes kinnisvara turustamise või müügi või mis tahes muu küsimusega, mis on seotud kinnisvaraga, mis asub asjaomase kohtu tööpiirkonnas.

2.2.2 Erandid

Kui hagiavaldus on seotud heategevusorganisatsiooniga või mis tahes patendi või kaubamärgiga, mille puhul piirkonnakohus on pädev seaduse nr 29/1983 artikli 7 ja selle seaduse lisa alusel, esitatakse hagiavaldus mis tahes piirkonnakohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Kui punktis 2.2.1 osutatud kohtuasjadega seoses on juba kindlaks määratud alternatiivne territoriaalne pädevus või punktis 2.2.2 osutatud juhtudel.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui kohtul on varaga seotud küsimustes ainupädevus (vt küsimusele 2.2.1 antud vastuse viimane punkt).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tavaliselt algatab menetluse volitatud advokaat, kes teab, millise kohtu poole pöörduda. Kui õigusesindaja abi ei kasutata, võite te pöörduda asjakohase teabe saamiseks ülemkohtu registriosakonna poole.

Küprose ülemkohus

Charalambou Mouskou,

1404 Nicosia, Cyprus

Telefon: +357 2286 5741

Faks: +357 2230 4500

E-post: chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Viimati uuendatud: 07/12/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Lätti

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilkohtumenetluse seadusega (*Civilprocesa likums*) on tagatud, et igal isikul, st nii füüsilisel kui ka juriidilisel isikul on õigus oma kodanikuõiguste kohtulikule kaitsele, kui nende õigusi rikutakse või need õigused vaidluse alla seatakse, ning õigusaktidega tagatud mis tahes huvide kohtulikule kaitsele. Üldiselt menetlevad kõiki tsiviilvaidlusi kohtud, kes järgivad tavapära kohtumenetlust. Erandjuhtudel ja ainult siis, kui see on ette nähtud õigusaktidega, võidakse tsiviilvaidlusi lahendada muid kohtuväliseid menetlusi kasutades. Kui õigusaktidega on nii ette nähtud, lahendab kohus ka füüsiliste ja juriidiliste isikute algatatud vaidlusi, mis ei ole oma laadilt tsiviilvaidlused. Kuid igal juhul teeb vaidluse lahendamise pädevuse kohta otsuse kohus või kohtunik. Kui kohus või kohtunik leiab, et vaidlus ei kuulu kohtu pädevusse, nimetatakse selles otsuses vaidluse lahendamise eest vastutav organ. Samas kehtivad tavapäraste kohtualluvust käsitlevate normide suhtes ka teatavad erandid, mille abil määratakse kindlaks, millise tasandi kohus menetleb asja esimeses astmes.

Alates 31. märtsist 2021 on Lätis tegutsenud majandusajade erikohus, mis lahendab teatavaid tsiviil- ja kriminaalasju.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Tsiviilasju on esimeses astmes pädevad arutama rajoonikohtud (*rajona tiesa*) ja linnakohtud (*pilsētas tiesa*). Riia linna Vidzeme piirkonnakohus (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) menetleb riigisadalusega seotud asju ning patente, pooljuhttoodete topoloogia, disainilahenduste, kaubamärkide ja geograafiliste tähistega seotud asju. Rajooni- või linnakohtu kinnistusamet menetleb nõude vaidlusest sundtäitmise (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) avaldusi ja avaldusi nõude sundtäitmiseks kohtuteate alusel (*saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtība*) ning ka enampakkumise aktide kinnitamise (*izsoles aktu apstiprināšana*) avaldusi, välja arvatud maksejõuetusmenetlusega seotud juhtudel.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Kohtuasja asjaolusid ei saa kõrgema astme kohus läbi vaadata enne, kui seda kohtuasja on menetletud madalama astme kohtus. Tsiviilasju on esimeses astmes pädev arutama rajooni- või linnakohus või regionaalne kohus (*apgabaltiesa*). Tsiviilkohtumenetluses menetleb kohtuasja sisuliselt see esimese astme kohus, kelle pädevusse kuulub kohtuasja menetlemine lähtuvalt selle liigist ja sisust ning vaidluse kohast.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Tsiviilasjad määratakse esimeses astmes menetlemiseks eri tasandi kohtutele kohtuasja sisu alusel. Kohtuasjad liigitatakse nõude liigi või laadi järgi, kuid isegi siis on iga sama tasandi kohtul oma territoriaalne pädevus.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalset pädevust käsitlevates üldnormides on sätestatud, et füüsilise isiku vastu tuleb hagi esitada selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 26). Juriidilise isiku vastu tuleb hagi esitada juriidilise isiku registrijärgse asukoha kohtule. Seega määratakse asjakohane esimese astme kohus kindlaks kohtuasja sisu järgi ja territoriaalset pädevust reguleerivate normide alusel.

2.2.2 Erandid

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud ka tsiviilasjade puhul kohaldatavad erandid territoriaalset pädevust käsitlevatest normidest. Neist eranditest tulenevalt võib hageja valida, kas ta esitab hagi territoriaalset pädevust käsitlevatest üldpõhimõtetest lähtudes, st pöördub kostja deklareeritud elukoha või registrijärgse asukoha järgse kohtu poole, või esitab hagi mõnele teisele sama tasandi esimese astme kohtule, mis on õigusaktide kohaselt määratud alternatiivseks kohtuks.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Hagi kostja vastu, kellel puudub deklareeritud elukoht, esitatakse kostja tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Kui kostja tegelik elukoht ei ole teada või kui kostjal puudub Lätis alaline elukoht, esitatakse hagi sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kostjale kuuluv mis tahes kinnisvara või kelle tööpiirkonnas asus kostja viimane teadaolev elukoht.

Teatavatel õigusaktides sätestatud juhtudel on hagejal teatav õigus valida, kas esitada hagi kostja deklareeritud elukoha või registrijärgse asukoha järgsele kohtule või mõnele muule kohtule.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Normid, mis reguleerivad pädeva kohtu valimist hageja poolt, on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvis 28, kus on esitatud kohtuasjade liikide ja nende alternatiivsete kohtute üksikasjalik loetelu, kellele hagi võib esitada.

Juriidilise isiku tütarettevõtja või esinduse tegevusega seotud hagi võib esitada ka tütarettevõtja või esinduse registrijärgse asukoha järgsele kohtule.

Lastele või vanematele ette nähtud elatise sissenõudmisega või isaduse tuvastamisega seotud hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule.

Isikukahjust (tsiviilseaduse paragrahvid 1635 ja 2347–2353) tuleneva hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha või kahju tekkimise koha järgsele kohtule.

Füüsilise või juriidilise isiku varale tekitatud kahjuga seotud hagi võib esitada ka kahju tekkimise koha järgsele kohtule.

Vara tagastamise või vara väärtuse hüvitamisega seotud hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule.

Merinõuded võib esitada ka sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostjale kuuluv laev arestiti.

Mitme sellise kostja vastu, kes elavad või asuvad eri kohtades, võib hagi esitada ka sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub ühe kostja elukoht või registrijärgne asukoht.

Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamisega seotud hagi võib esitada hageja valitud kohtule või kostja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral kostja tegeliku elukoha järgsele kohtule, kui:

hagejaga elavad koos alaealsed;

lõpetada soovitakse abielu isikuga, kes kannab vanglakaristust;

lõpetada soovitakse abielu isikuga, kellel puudub deklareeritud elukoht, kelle elukoht on teadmata või kes elab välisriigis.

Töösuhtest tuleneva hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha või töökoha järgsele kohtule.

Kui eespool osutatud juhtudel ei ole hagejal deklareeritud elukohta, võib hagi esitada hageja tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Samuti on tsiviilasjade puhul ette nähtud kohtu ainupädevus. Selline pädevus on esimuslik nii tavapärase territoriaalse pädevuse kui ka kõigi muude territoriaalse pädevuse liikide suhtes. Pädevus määratakse järgmistel juhtudel kindlaks kohtuasja liigi alusel.

Hagi, mis käsitleb omandiõigust või mis tahes muud varalist õigust seoses kinnisvara või selle päraldistega või selliste õiguste registreerimist

kinnistusraamatus või selliste õiguste võõrandamist ja vara kustutamist katastrist, tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule.

Kui hagi esitatakse seoses surnud isiku varaga ja puuduvad teadaolevad pärijad, kes oleksid pärijana üles astunud või pärandi vastu võtnud, on pädev seda menetlema surnud isiku deklareeritud elukoha järgne või tegeliku elukoha järgne kohus, kuid kui surnud isiku deklareeritud elukoht või tegelik elukoht ei asu Lätis või ei ole teada, on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub pärandvara või osa sellest.

Ainupädevus võib olla ette nähtud ka muude õigusaktidega.

Allpool esitatud norme kohaldatakse ka nende kohtuasjade korral, mille puhul kasutatakse erikohtumenetlusi.

Avaldus lapsendamise heakskiitmiseks tuleb esitada lapsendaja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule. Avaldus lapsendamise kehtetuks tunnistamiseks tuleb esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Välisriigi kodaniku või välisriigis elava isiku esitatav avaldus lapsendamise heakskiitmiseks tuleb esitada lapsendatava deklareeritud elukoha järgsele kohtule, kuid kui lapsendatav on perevälisel hooldusel, tuleb avaldus esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas perevälisest hooldusest pakutakse

(tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 259 lõige 2).

Avaldus isiku teovõime piiramiseks vaimse häire või mõne muu tervisliku põhjuse tõttu esitatakse selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule. Kui isik on paigutatud raviasutusse, tuleb see avaldus esitada raviasutuse asukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 264).

Avaldus isiku teovõime piiramiseks ja talle eestkostja määramiseks tema moraalitu või pillava elustiili tõttu või alkoholi või muu joovastava aine liigtarvitamise tõttu tuleb esitada selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 271).

Äraoleva või kadunud isiku vara hooldamisega seotud küsimusi menetleb isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 278).

Avaldus kadunud isiku surnuks tunnistamiseks tuleb esitada isiku viimase deklareeritud elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 282).

Avaldus õigusliku tähtsusega asjaolude kindlakstegemiseks tuleb esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 290).

Avaldus kinnisvaraga seotud õiguste lõpetamiseks tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule. Mis tahes muude õiguste lõpetamiseks tuleb avaldus esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule või juriidilise isiku puhul tema registrijärgse asukoha järgsele kohtule, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 294 lõige 2).

Avaldus kaotatud, varastatud või hävitatud dokumendi kehtetuks tunnistamiseks ja selle dokumendiga seotud õiguste taastamiseks tuleb esitada dokumendil märgitud maksekoha järgsele kohtule või kui maksekoht ei ole teada, siis võlgniku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise

korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule, kui võlgnik on füüsiline isik, või juriidilise isiku korral tema registrijärgse asukoha järgsele kohtule; kui ka võlgniku tegelik elukoht või registrijärgne asukoht ei ole teada, tuleb avaldus esitada dokumendi väljastamise koha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 299).

Kinnisvara tagasivõtmise avaldus tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 336).

Õiguskaitsega seotud asja menetleb võlgniku registrijärgse asukoha järgne kohus lähtuvalt võlgniku registrijärgsest juriidilisest aadressist kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 341.1).

Juriidilise isiku maksejõuetusaja menetleb võlgniku registrijärgse asukoha järgne kohus võlgniku, võlausaldaja või maksejõuetusseaduse (*Maksätņespējas likums*) paragrahvi 42 lõikes 3 täpsustatud võlausaldajate enamuse avalduse alusel lähtuvalt võlgniku registrijärgsest juriidilisest aadressist kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on asja pädev menetlema võlgniku põhihuide keskmee järgne kohus, kuid nimetatud määruse artikli 3 lõike 2 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on selleks võlgniku tegevuskoha (nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 2 punkti h tähenduses) järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 363.1).

Füüsilise isiku maksejõuetusaja menetleb selle isiku avalduse alusel võlgniku deklareeritud elukoha järgne kohus lähtuvalt võlgniku deklareeritud elukohast kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist või sellise elukoha puudumise korral võlgniku tegeliku elukoha järgne kohus. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on asja pädev menetlema võlgniku põhihuide keskmee järgne kohus, kuid nimetatud määruse artikli 3 lõike 2 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on selleks võlgniku tegevuskoha (nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 2 punkti h tähenduses) järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 363.22).

Krediitdiasutuste maksejõuetust või likvideerimist käsitlevaid küsimusi menetleb krediitdiasutuse registrijärgse asukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 364).

Töõandja võib esitada avalduse streigi või streigitate ebaseaduslikuks tunnistamiseks streigiseaduses (*Streiku likums*) sätestatud alustel ja vastavalt seal kehtestatud menetlusele. Avaldus streigi või streigitate ebaseaduslikuks tunnistamiseks tuleb esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas streik toimuma peaks (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 390).

Töötajate esindajad võivad esitada avalduse äriühingu ajutise sulgemise või sellist sulgemist käsitleva teate ebaseaduslikuks tunnistamiseks töövaidlusi käsitlevas seaduses (*Darba strīdu likums*) sätestatud alustel ja vastavalt seal kehtestatud menetlusele. Avaldus äriühingu ajutise sulgemise või sellist sulgemist käsitleva teate ebaseaduslikuks tunnistamiseks tuleb esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas sulgemine toimuma peaks (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 394.1).

Asjad, mis on seotud nõude vaidluseta sundtäitmise (saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana)

Avaldus kinnisvara vabatahtlikuks müügiks enampakkumisel kohtu kaudu tuleb esitada kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 395).

Avaldus rahalise nõude või vallasvara tagastamist puudutava nõude vaidluseta sundtäitmiseks või avaldus kommertsandiga tagatud lepinguliste nõuete vaidluseta sundtäitmiseks tuleb esitada võlgniku deklareeritud elukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile või sellise elukoha puudumise korral võlgniku tegeliku elukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 403 lõike 1).

Avaldus nõude vaidluseta sundtäitmiseks selliste dokumentide alusel, millega panditakse kinnisvara, või avaldus sellise vaidluseta nõude sundtäitmiseks, mis on seotud üüritud või renditud kinnisvara vabastamise või tagastamisega, tuleb esitada kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile. Juhul kui nõue on tagatud mitme kinnisvaraga ja avalduse menetlemine kuuluks eri rajooni- või linnakohtute kinnistusametite pädevusse, menetleb avaldust ühe kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusamet, kusjuures valiku teeb avalduse esitaja (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 403 lõike 2).

Laevahüpoteegil põhineva nõude vaidluseta sundtäitmise avaldus tuleb esitada laevahüpoteeги registreerimiskoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahvi 403 lõike 3).

Asjad, mis on seotud nõude sundtäitmise kohtute alusel (saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā)

Avaldus nõude sundtäitmiseks kohtute alusel esitatakse võlgniku elukohajärgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile või kui võlgniku deklareeritud elukoht ei ole teada, siis tema tegeliku elukoha järgsele või registrijärgsele asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 406.2).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Jah, selline võimalus on olemas. Läti õigusaktide kohaselt võivad pooled kokku leppida, millisel kohtul on nendevahelises kohtuvaidluses territoriaalne pädevus. Lepingu sõlmimisel võivad pooled kindlaks määrata esimese astme kohtu, kus lahendatakse lepinguga või lepingu tingimuste täitmisega seotud mis tahes tulevikus tekkivad vaidlused. Nad ei tohi muuta vaidluse sisuga seotud kohtualluvust, st määrata asja esimeses astmes menetlemiseks pädevast kohtust erinevat muu tasandi kohtu (tsiviilkohtumenetluse seaduse paragrahv 25). Samuti ei ole pädevuse muutmine lubatud ainupädevuse korral (seaduse paragrahv 29). Kokkuleppelise kohtualluvuse suhtes kohaldatakse kahte piirangut.

Kohtualluvuse võib kokku leppida ainult lepingust tulenevate vaidluste lahendamiseks.

Territoriaalse pädevuse kindlaksmääramise kokkulepe tuleb sõlmida lepingu sõlmimise ajal ning kindlaks tuleb määrata konkreetne kohus, mis menetleks võimalikke vaidlusi esimeses astmes.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Läti õigusaktide kohaselt menetlevad üldise pädevusega kohtud nii tsiviil- kui ka kriminaalasju. Erinevalt teistest riikidest ei ole Lätis erikohtuid (näiteks perekonnohtuid) ega konkreetsetele õigusküsimustele spetsialiseerunud kohtunikke.

Nagu eespool selgitatud, menetletakse tsiviilasja sisuliselt esimese astme kohtus ning kõrgema astme kohus ei saa seda asja menetleda enne, kui see on läbinud menetluse madalama astme kohtus. Tsiviilasja vaatab esimeses astmes läbi rajooni- või linnakohus, kelle pädevusse kohtuasi kuulub. Üldjuhul kuuluvad kõik tsiviilvaidlused kohtute pädevusse, kes lahendavad neid üldist kohtumenetlust järgides.

Viimati uuendatud: 27/04/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Leedu

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kohtute seaduse (*Lietuvos Respublikos teismų įstatymas*) artikliga 12 on kehtestatud ühtne kohtusüsteem, mis koosneb üldpädevusega kohtutest ja eripädevusega kohtutest.

Üldpädevusega kohtud (esimese astme kohtud, nii piirkonna- kui ka ringkonnakohtud) menetlevad kõiki tsiviilasju, mis hõlmavad tsiviil-, perekonna- ja töösuhete, intellektuaalomandi-, pankroti- ja restruktureerimisasju või muude eraõiguslike suhetega seotud või nendest tulenevaid vaidlusi; need kohtud

menetlevad asju ka erakorralise kohtumenetluse korras ning vaatavad läbi taotlusi välisriigi kohtute ja vahekohtute otsuste tunnustamiseks ja täitmiseks Leedu Vabariigis (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilinio proceso kodeksas*) artikkel 22).

Erikohtud, näiteks halduskohtud (ringkondlikud halduskohtud), lahendavad avalik-õiguslikest suhetest tulenevaid haldusvaidlusi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Hageja võib esitada hagi enda valitud kohtule järgmistel tingimustel:

kostja vastu, kelle elukoht on teadmata, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi;

kostja vastu, kellel puudub elukoht Leedu Vabariigis, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi Leedu Vabariigis;

hagi elatise määramiseks ja isaduse tuvastamiseks võib esitada hageja elukoha järgi;

hagi inimesele tekitatud tervisekahju, sealhulgas surma hüvitamiseks võib esitada hageja elukoha või kahju tekkimise koha järgi;

isikule tekitatud varakahju hüvitamise nõude võib esitada hageja elukoha (registreeritud asukoha) või kahju tekkimise koha järgi;

hagi õigusvastase süüdimõistva kohtuotsuse, ebaseadusliku vahi all pidamise, ebaseadusliku vahi alla võtmise, õiguslike piirangute ebaseadusliku kohaldamise või ebaseadusliku halduskaristuse (vahistamine) tekitatud kahju hüvitamiseks, sealhulgas sellise kahju hüvitamiseks, mis tuleneb kohtuniku või kohtu õigusvastasest tegevusest tsiviilasja menetlemisel, võib esitada hageja elukoha järgi;

hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada ka kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi;

eestkostja, hooldaja või varahalduri tegevusega seotud hagi võib esitada ka eestkostja, hooldaja või varahalduri elukoha (registreeritud asukoha) järgi;

tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada ka tarbija elukoha järgi;

juriidilise isiku filiaali tegevust puudutava hagi võib esitada ka selle filiaali registreeritud asukoha järgi;

nõude hüvitada kahju, mis tuleneb veesõidukite kokkupõrkest, ning merel toimunud abistamis- ja päästetööde kulude hüvitamise nõude, sealhulgas nõude kõikidel muudel juhtudel, kui vaidlus tuleneb meretranspordiga seotud õiguslikest suhetest, võib esitada ka kostja veesõiduki asukoha või registreerimissadama järgi.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilasju menetlevad esimese astme kohtutena piirkonna- ja ringkonnakohtud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 25).

Kõnealuses seadustikus sätestatud üldreegli kohaselt menetlevad piirkonnakohtud kõiki tsiviilasju. Üldreeglist sätestatud erandi kohaselt kuuluvad teatavad asjad siiski ringkonnakohtute pädevusse või Vilniuse ringkonnakohtu ainupädevusse.

See sõltub vaidlusaluse nõude väärtusest, kusjuures ringkonnakohtud menetlevad üle 150 000 Leedu liti suuruse nõudega tsiviilasju, välja arvatud perekonna- ja töösuhteid puudutavad kohtuasjad ning mittevaralise kahju hüvitamisega seotud asjad.

Kohtualluvus sõltub ka muudest teguritest peale vaidlusaluse nõude.

Ringkonnakohtud menetlevad esimese astme kohtutena ka järgmisi tsiviilasju:

autoriõigustega seotud mittevaralise õigussuhteid puudutavad asjad;

riigihangetega seotud õigussuhteid puudutavad asjad;

pankroti või restruktureerimisega seotud asjad, välja arvatud füüsilise isiku pankrotiga seotud asjad;

kohtuasjad, mille üks pool on välisriik;

aktsiate (osade, kaasosade) sundmüügi nõuded;

juriidilise isiku tegevuse uurimise nõuded;

kehtivate patsiendiõiguste rikkumisest tuleneva varalise ja mittevaralise kahju hüvitamisega seotud asjad;

9) muud tsiviilasjad, mida on eriseaduste kohaselt pädevad esimeses astmes lahendama ringkonnakohtud.

Vilniuse ringkonnakohtul on esimese astme kohtuna ainupädevus järgmistes tsiviilasjades:

patendiseaduses (*Lietuvos Respublikos patentų įstatymas*) osutatud vaidlused;

kaubamärgiseaduses (*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas*) osutatud vaidlused;

Leedu Vabariigis elava Leedu kodaniku lapsendamist puudutavad kohtuasjad, kui lapsendamise taotlejad on teise riigi kodanikud;

muud tsiviilasjad, mida on eriseaduste kohaselt esimeses astmes ainupädev lahendama Vilniuse ringkonnakohus.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Hagi esitatakse kostja elukoha järgsele kohtule. Hagi juriidilise isiku vastu esitatakse selle juriidilise isiku äriregistrisse kantud asukoha järgsele kohtule. Kui kostja on riik või kohalik omavalitsus, esitatakse hagi riiki või kohalikku omavalitsust esindava asutuse asukoha järgsele kohtule.

2.2.2 Erandid

Hagejal on õigus valida mitme kohtu vahel, kellel on asjaomase kohtuasja menetlemise pädevus.

Pooled võivad ka kokku leppida, millisele kohtule tuleks haginõue esitada. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 32 on sätestatud, et pooled võivad oma kohtuasja territoriaalset kohtualluvust vastastikusel kokkuleppel muuta, kuid poolte kokkuleppel ei saa muuta kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtu ainupädevuse või hagi eseme alusel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 30 võib hageja valida kohtute vahel järgmistel juhtudel:

kostja vastu, kelle elukoht on teadmata, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi;

kostja vastu, kellel puudub elukoht Leedu Vabariigis, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi Leedu Vabariigis;

juriidilise isiku filiaali tegevust puudutava hagi võib esitada ka selle filiaali registrijärgse asukoha järgi;

hagi elatise määramiseks ja isaduse tuvastamiseks võib esitada ka hageja elukoha järgi;

hagi inimesele tekitatud tervisekahju, sealhulgas surma hüvitamiseks võib esitada hageja elukoha või kahju tekkimise koha järgi;

isikule tekitatud varakahju hüvitamise nõude võib esitada hageja elukoha (registrijärgse asukoha) või kahju tekkimise koha järgi;

hagi õigusvastase süüdimõistva kohtuotsuse, ebaseadusliku vahi all pidamise, ebaseadusliku vahi alla võtmise, õiguslike piirangute ebaseadusliku kohaldamise või ebaseadusliku halduskaristuse (vahistamine) tekitatud kahju hüvitamiseks, sealhulgas sellise kahju hüvitamiseks, mis tuleneb kohtuniku või kohtu õigusvastasest tegevusest tsiviilasja menetlemisel, võib esitada hageja elukoha järgi;

nõude hüvitada kahju, mis tuleneb veesõidukite kokkupõrkest, ning merel toimunud abistamis- ja päästetööde kulude hüvitamise nõude, sealhulgas nõude kõikidel muudel juhtudel, kui vaidlus tekib meretranspordiga seotud õiguslikest suhetest, võib esitada kostja veesõiduki asukoha või registreerimissadama järgi;

hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada ka kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi;

eestkostja, hooldaja või varahalduri tegevusega seotud hagi võib esitada ka eestkostja, hooldaja või varahalduri elukoha (registrijärgse asukoha) järgi;

tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada ka tarbija elukoha järgi.

Lisaks võib hagi mitme kostja vastu, kes elavad või asuvad eri kohtades, esitada hageja valikul ühe kostja elukoha või registrijärgse asukoha järgi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 33 lõige 1).

Hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada hageja valikul kostja elukoha või registrijärgse asukoha või kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi. Tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada kostja või tarbija elukoha või registrijärgse asukoha järgi.

Hagi elatise määramiseks võib esitada hageja valikul kostja või hageja elukoha või registrijärgse asukoha järgi.

Tsiviilhagi kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks võib esitada selleks, et see vaadataks läbi vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohtualluvuse eeskirjadele, kui kahjunõuet ei ole esitatud ega lahendatud kriminaalasja arutamise raames.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 31 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud järgmised erandid territoriaalse kohtualluvuse üldreeglist, mis on kohtumenetluse algatanud hagejale siduvad:

nõuded, mis puudutavad kinnisasjaga seotud asjaõigusi, kinnisasja kasutamist (välja arvatud abikaasade varasuhte lõpetamise nõue abielulahutuse korral) ja kinnisasja arestimise tühistamist, kuuluvad selle kohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane kinnisasi või selle peamine osa asub;

pärandaja võlausaldajate nõuded, mis on esitatud enne seda, kui pärijad on pärandvara vastu võtnud, kuuluvad selle kohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane pärandvara või selle peamine osa asub.

Tuleb ka märkida, et Leedu Vabariigi tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 33 lõigete 2–4 kohaselt kohaldatakse järgmisi põhimõtteid.

Vastuhagi tuleb selle kohtualluvusest olenemata esitada esialgset hagi menetlenud kohtule. Kui nõude väärtus suureneb, selle eset muudetakse või vastuhagi esitamine muudab kohtuasja kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtuasja esemega, peab esialgset hagi menetlenud kohus tegema otsuse kõikides hagiga (ja vastuhagiga) seotud küsimustes ning lahendama kogu asja sisuliselt.

Kui mõni hageja nõuetest tuleb esitada ainupädevuse eeskirjade kohaselt, tuleb kogu hagi esitada nende eeskirjade kohaselt.

Kui mõni hageja nõuetest kuulub ringkonnakohtu pädevusse, peab ringkonnakohus kogu hagi läbi vaatama.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad muuta kohtuasja territoriaalset kohtualluvust kirjaliku vastastikuse kokkuleppega. Kuid pooled ei või sellise kokkuleppega muuta kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtu ainupädevuse või hagi eseme järgi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 32).

Kostja osalemine võib erandkorras õigustada kohtuasja menetlemise pädevust.

Kohus võib asja üle anda teisele kohtule, kui kostja, kelle elukoht ei olnud teada, palub asja üle anda tema elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 34 lõike 2 punkt 2).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Leedu Vabariigis tegutsevad erihalduskohtud ei menetle tsiviil-, kaubandus- või perekonnaasju. Nad lahendavad õiguslikest haldussuhetest tulenevaid vaidlusi.

Viimati uuendatud: 21/10/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Luksemburg

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Luksemburgi Suurhertsogiriigis tegeleb tsiviil- ja kaubandusasjadega üldkohtuna ringkonnakohus (*tribunal d'arrondissement*). Kohturingkondi on kaks – Luxembourg ja Diekirch – ning kummaski tegutseb üks ringkonnakohus.

Ringkonnakohus on pädev menetlema kõiki tsiviil- ja kaubandusasju, millega seoses ei ole õigusaktidega antud pädevust muule kohtule.

Puuduvad kaubandusasju menetlevad erikohtud, mis on olemas mõnes teises riigis. Kaubandusasju menetlevad ringkonnakohtu erikolleegiumid, kes järgivad tavapäraselt menetlust.

Erikohtud vastutavad peamiselt järgmise eest:

väiksemad kohtuvaidlused: kui nõude summa on alla 15 000 euro, on pädevad kohtud rahukohtud (*justices de paix*). Selliseid kohtuid on Luksemburgis kolm – üks asub Luxembourgis, teine Esch-sur-Alzette'is ja kolmas Diekirchis – ning neil kõigil on konkreetne territoriaalne pädevus.

Tööõiguse küsimused: töökohus (*tribunal du travail*) on pädev menetlema töölepingutega seotud kohtuasju. Selliseid kohtuid on Luksemburgi Suurhertsogiriigis kolm – üks asub Luxembourgis, teine Esch-sur-Alzette'is ja kolmas Diekirchis – ning neil kõigil on konkreetne territoriaalne pädevus.

Praktikas asub töökohus rahukohtu ruumides.

Üürilepingud: üürilepinguid käsitlevate vaidluste korral on pädev rahukohus (*juge de paix*), olenemata hagi summast. Kui hagi on seotud üürisummaga, tuleb see enne asjakohasele kohtule esitamist esitada konkreetse omavalitsuse üürikomisjonile (*commission des loyers*).

Naabritevahelised vaidlused: enamik sellistest vaidlustest on seotud servituudi seadmise õiguse või piirküsimustega ning kuuluvad rahukohtu pädevusse.

Kuid kui juhtum muutub keerukamaks ja taotletakse kahjuhüvitist, on otsustav tegur hagi summa – kui see on üle 15 000 euro, on pädev kohus ringkonnakohus.

Sotsiaalkindlustuse küsimused: sotsiaalkindlustuse asjades on pädev kohus sotsiaalkindlustuse vahekohus (*Conseil arbitral de la sécurité sociale*).

Vahekohus asub Luxembourgis ja tema pädevus hõlmab kogu riigi territooriumi.

Ülelaenamisega seotud probleemid: neid asju on pädev menetlema rahukohus.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Rahukohus on pädev menetlema tsiviil- ja kaubandusasju, kui nõude summa (mis ei hõlma intresse ja kulusid) on väiksem kui 15 000 eurot. Kui nõue on sellest suurem, menetleb asja ringkonnakohus.

Ringkonnakohus on alati pädev menetlema asju, millel puudub rahaline väärtus (näiteks perekonnaasjad).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul on pädev kohus kostja elukohajärgne kohus. Selle põhimõtte eesmärk on pakkuda kostjale teatavat kaitset, sest tal on lihtsam end kaitsta kodulähedases kohtus.

Kui kostja on füüsiline isik, on pädev tema elukoha või alalise asukoha järgne kohus.

Äriühinguid, ühendusi jt võib kaevata mitte ainult nende registrijärgse asukoha järgsesse kohtusse, vaid ka nende filiaali või agentuuri asukohajärgsesse kohtusse, tingimusel et neil on seal esindaja, kes on volitatud suhtlema kolmandate isikutega, ning et vaidlus on seotud selle filiaali või agentuuri tegevusega.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lepingud: hageja võib esitada hagiavalduse kas kostja elukohajärgsele kohtule või – olenevalt lepingu laadist – sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kaupa tarnitakse või teenuseid osutatakse.

Kahju põhjustanud teoga (lepinguväline kahju) seotud vastutuse küsimustes ning paralleelselt kriminaalmenetlusega algatatud tsiviilkohtumenetluse raames võib hagiavalduse esitada kostja elujärgsele kohtule või sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kahju kanti või tekitati.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Järgmistes küsimustes:

1. alaealiste abiellumisavaldused, abielu tühistamise avaldused, abielu edasilükkamise avalduste tühistamine või pikendamine, abielu suhtes vastuväite esitamise avaldused ja selliste avalduste tühistamine;
 2. abielulepinguid ja abieluvarežiimi käsitlevad avaldused ning varalahususe taotlused;
 3. avaldused, mis on seotud abikaasade õiguste ja kohustustega ning osalemisega abielu või registreeritud kooselu kulude tasumises;
 4. registreeritud kooselu lõpetamine;
 5. elatisnõuded;
 6. avaldused, mis on seotud suhtlusõiguste teostamisega, laste elukorraldusega ning osalemisega nende toetamises ja üleskasvatamises;
 7. avaldused, mis on seotud hooldusõiguse teostamisega, välja arvatud avaldused, mis on seotud hooldusõiguse äravõtmisega;
 8. otsused alaealiste vara seadusliku haldamise kohta ja otsused alaealiste eestkoste kohta;
 9. avaldused, millega taotletakse oma kodust eemaldatud isikute kojupöördumise keelamist vastavalt 8. septembri 2003. aasta koduvägivalda käsitleva muudetud seaduse (*loi modifiée du 8 septembre 2003 sur la violence domestique*) artikli 1 lõikele 1, avaldused selliste keeldude pikendamiseks vastavalt sama seaduse artikli 1 lõikele 2 ning selliste meetmete suhtes esitatud edasikaebused;
- kui ei ole konkreetselt teisiti sätestatud, kuulub territoriaalne pädevus ringkonna kohtule:

1. kohus, kelle tööpiirkonnas asub perekonna eluase;
2. kui vanemad elavad lahus, siis kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kelle juures alaealsed lapsed tavaliselt elavad, kui hooldusõigust teostatakse ühiselt, või kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kes teostab nimetatud hooldusõigust üksinda;
3. muudel juhtudel kohus, kelle tööpiirkonnas on selle isiku elukoht, kes ei ole menetlust algatanud.

Ühisavalduste korral valivad pooled ühe või teise poole elukohajärgse kohtu.

Kui vaidlus on seotud ainult abikaasa elatisega, osalemisega laste ülalpidamises ja üleskasvatamises, abielukulude kandmises osalemisega või kiireloomuliste ja ajutiste meetmetega registreeritud kooselu lõpetamise korral, võib pädev olla kohus, kelle tööpiirkonnas asub elatist saava abikaasa või endise partneri või laste hooldamise eest põhiliselt vastutava vanema elukoht, isegi kui lapsed on täiskasvanud.

Territoriaalse pädevuse määramise aluseks on elukoht avalduse esitamise kuupäeval või lahutusasjade puhul esialgse avalduse esitamise kuupäeval.

Laste hooldusõiguse ja suhtlusõigustega seotud tasuta õigusabi avaldused: pädev on kohus, kelle tööpiirkonnas laps elab või eeldatavasti elab.

Lahutus ja lahuselu ja nende tagajärjed: pädev on kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade alaline elukoht või selle puudumisel kohus, kelle tööpiirkonnas elab kostja või vastastikusel kokkuleppel lahutuse korral – üks abikaasast.

Pärimine: pädev on see kohus, kelle tööpiirkonnas asus pärandaja viimane elukoht.

Üürilepingud: pädev on vara asukohajärgne kohus.

Tööõiguse küsimused: pädev on töökohajärgne kohus. Teatavatel juhtudel, kui tööandja esitab hagi teises liikmesriigis elava töötaja vastu, on pädev töötaja elukohajärgne kohus.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Luksemburgi õigusaktid sisaldavad sätteid kohtualluvuse kokkuleppimise kohta, mille kohaselt määravad lepingu pooled kindlaks konkreetse kohtu, kes hakkab lahendama nende vahel tekkivaid vaidlusi.

Sellised sätted on eriti kasulikud juhul, kui tegemist on vaidlusega, mille pooled elavad eri liikmesriikides, sest konkreetsetes asjas pädeva kohtu on võimalik kindlaks määrata juba eelnevalt. Euroopa Liidu liikmesriikide vahel on selliste sätete kehtivuse tingimused reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012.

Pooled võivad ka kokku leppida, milline kohus on pädev ainult siseriiklike juhtumite korral. Sel juhul võivad pooled anda oma vaidluse lahendamiseks sellisele rahukohtule, kellel nõude summa või territoriaalset pädevust käsitlevate eeskirjade alusel üldjuhul pädevus puuduks. Poolte kokkulepe võib olla selgesõnaline või lihtsalt tuleneda asjaolust, et kostja ilmub kohtusse ja hakkab esitama oma väiteid, vaidlustamata eelnevalt ja enne vastuväite esitamist asja arutava kohtu pädevust. Pooltel ei ole siiski võimalik valida, milline ringkonnakohus nende asja arutab, kuna nõude summalt põhinevad pädevuseeskirjad kuuluvad avaliku poliitika valdkonda.

Kohtualluvuse kokkuleppimise säte kehtib ainult juhul, kui mõlemad pooled on sellega tõepoolest nõustunud. Tõendid sellise kokkuleppe kohta tuleb esitada vastavalt üldõiguse eeskirjadele.

Teatavatel juhtudel on poolte õigus valida kohut õigusaktidega piiratud. Näiteks tarbijakaitseseaduses (*loi sur la protection juridique du consommateur*) on sätestatud, et õigustühised on sätted, mille eesmärk on takistada tarbijatel kasutada oma õigust pöörduda üldkohtute poole.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Luksemburgi õiguse kohaselt tegutsevad erikohtud – töökohus, rahukohus üürilepingutega seotud asjade arutamisel, esimese astme halduskohus (*tribunal administratif*), sotsiaalkindlustuse vahekohus – arutavad esmajoonel kõiki nende pädevusse kuuluvaid juhtumeid olenemata nõude summast.

Kuigi rahukohus on üldõiguse kohaselt näiteks pädev tavaliselt ainult siis, kui nõude summa on alla 15 000 euro, ei kohaldata seda piirmäära üürilepingutega seotud vaidluste korral.

Territoriaalne pädevus

Territoriaalse pädevuse põhireegel

Kuigi tavaliselt on pädev kostja elukohajärgne kohus, on seoses erikohtutega kehtestatud erandeid.

Näiteks pädev töökohus on üldjuhul pigem töökohajärgne kohus, mitte ühe poole elukohajärgne kohus. Samamoodi tuleb üürivaidluse korral pöörduda kohtusse, kelle tööpiirkonnas asub üüritud vara.

Seda probleemi ei teki esimese astme halduskohtu või sotsiaalkindlustuse vahekohtu puhul, sest nende pädevus hõlmab kogu Luksemburgi Suurhertsogiriigi territooriumi.

Erandid põhireeglist

Erikohtutel on ainult neile sõnaselgelt antud pädevus ning reeglina ei ole pooltel võimalik valida muud kohut peale õigusaktidega ette nähtud kohtu.

Seda laadi pädevust käsitletakse sageli kui avaliku poliitika küsimust (näiteks tööõiguse asjade korral), mis tähendab, et isegi kui pooled ei esita pädevuse suhtes vastuväidet, peab kohus oma pädevuse puudumist kaaluma omal algatusel. Nagu eespool selgitatud, tehakse sellest põhimõttest erand rahukohtus

juhtudel, kui nõude summa ületab pädevust ja poolte vahel on sõnaselge või vaikiv kokkulepe. Sellisel juhul ei ole rahukohtul võimalik pädevuse omaksvõtmisest keelduda.

Seotud lingid

 <http://www.legilux.lu/>

 <https://justice.public.lu/fr.html>

Seotud dokumendid

Kohtukorraldus(147 kb) (147 Kb)

Viimati uuendatud: 22/10/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Ungari

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohusse)?

Kohtute korraldust ja haldamist käsitleva seaduse kohaselt tegutsevad Ungaris ainult ühte liiki erikohtud: tööõigus- ja haldusasju menetlevad haldus- ja töökohtud. Muud asjad peale tööõigus- ja haldusasjade kuuluvad üldkohtute pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, lahendatakse haldusvaidlus halduskohtumenetluses. Haldusvaidlus puudutab haldusastutuse sellise tegevuse või tegevusetuse seaduslikkust, mille eesmärk on muuta või mille tagajärjel muutub haldusõigusega reguleeritud või sellest mõjutatud üksuse õiguslik olukord. Avalik-õiguslikke teenistussuhteid ja halduslepinguid käsitlevad vaidlused on samuti haldusvaidlused.

Haldusasju menetleb esimeses astmes haldus- ja töökohtus või seaduses sätestatud juhtudel üldkohus (*törvényszék*) või Ungari Ülemkohus (*Kúria*).

Haldus- ja töökohtute pädevusse kuuluvad halduskohtuasjad ja muud halduskohtumenetlused, mis ei ole seaduse kohaselt antud üldkohtute või *Kúria* pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, kuuluvad üldkohtu pädevusse asjad, mis on seotud riigi keskvalitsusasutuste seaduses mõeldud sõltumatute reguleerivate asutuste, autonoomsete riiklike haldusorganite ja valitsusasutuste haldustegevusega ning raudteeameti, lennuameti ja Ungari Riigipanga haldustegevusega, välja arvatud avalik-õiguslikku teenistussuhet puudutavad asjad.

Üldkohtud teevad otsuseid haldusorganite määramise menetlustes ning kohtumenetlustes, mis käsitlevad kogunemisvabaduse kasutamist, juurdepääsu salastatud andmetele ja avalik-õiguslikke asutusi.

Kúria pädevusse kuuluvad kohaliku omavalitsuse määruste ja muude õigusaktide vahelise vastuolu hindamise menetlused, menetlused, mis käsitlevad juhtumeid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetlused, millega kehtestatakse põhiseadusliku kaebuse lahendamise menetluslikud vahendid.

Tööõiguslikud menetlused hõlmavad menetlusi, mis tulenevad tööseadustiku kohaselt sõlmitud õigussuhtest, avalikus sektoris töötamisest, teenistussuhtest (välja arvatud õigusaktides sätestatud juhud), riiklikus tööhõivekavas osalemisest, spordiseaduse kohaselt sõlmitud töölepingutest, kutseõppe raames sõlmitud õpipoisilepingutest, riikliku kõrgharidusseaduse kohaselt sõlmitud üliõpilase praktikalepingutest või töösuhetest, mille sotsiaalkooperatiivi või töökooperatiivi liikmed on sõlminud kooperatiiviga, ning muudest tööõiguslike nõuete maksmapanemise menetlustest vastavalt tööseadustikus sätestatule. Tööõiguslik menetlus jääb selleks isegi siis, kui menetlusosalise isik muutub üleandmise, võla ülevõtmise, töandja õigusjärglasena asendamise või töandja isiku muutumise tõttu. Kui töötaja esitab maksejõuetu töandja vastu rahalise nõude, mis tuleneb tööõiguslikust nõudest ja on seotud pankrotivara hulka kuuluva varaga, ning pankrotihaldur vaidlustab selle nõude, võib töötaja algatada pärast maksejõuetusmenetluse algatamist töandja vastu tööõigusliku hagi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vastavalt kohtute korraldust ja haldamist käsitlevale seadusele teevad esimeses astmes otsuseid piirkonnakohtud (*járásbíróság*) ja üldkohtud. Üldkohtud teevad esimeses astmes otsuseid asjades, mis ei kuulu seaduse kohaselt piirkonnakohtu pädevusse. Piirkonnakohtute pädevusse kuuluvad järgmised asjad:

- omandiõigust puudutavad menetlused, kui vara väärtus ei ületa 30 miljonit Ungari forintit või omandiõigusel põhineva nõude väärtust ei ole võimalik kindlaks määrata, välja arvatud

aa) autoriõigust ja kaasnevaid õigusi ning tööstusomandi õigusi käsitlevad menetlused;

ab) avaliku võimu teostamisega seotud kahjude hüvitamiseks ja esialgse olukorra taastamiseks algatatud menetlused;

ac) avalikes huvides algatatud menetlused;

ad) juriidilise isiku asutamise ja ebaseadusliku tegutsemisega seotud menetlused;

ae) juriidilise isiku ja tema praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused ning praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused, mis tulenevad nende osalusest juriidilises isikus;

b) isikustaatusega seotud menetlused;

c) täitemenetlused.

Üldkohtud menetlevad kohtuasju esimeses astmes. Samuti lahendavad nad teise astme kohtuna piirkonnakohtute ning haldus- ja töökohtute otsuste peale esitatud kaebusi.

Piirkondlikud apellatsioonikohtud (*ítélőtábla*) teevad otsuseid üldkohtute otsuste peale esitatud selliste avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning menetlevad muid nende pädevusse kuuluvaid asju.

Ungari ülemkohus on *Kúria*. Õigusaktides sätestatud juhtudel teeb *Kúria* otsuseid üldkohtute ja piirkondlike apellatsioonikohtute otsuste peale esitatud avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning kohtuliku läbivaatamise taotluste kohta. Samuti lahendab *Kúria* kohalike omavalitsuste määruste ja muude õigusaktide sätete vahelisi vastuolusid ning tunnistab vajaduse korral sellised määrused kehtetuks, teeb kindlaks juhtumid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetleb muid tema pädevusse kuuluvaid asju.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kohus, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht, on pädev menetlema kõiki kohtuasju, mis ei kuulu ühegi teise kohtu ainupädevusse.

Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha või kui kostjal selline elukoht puudus, määratakse kohtualluvus kindlaks hageja Ungaris oleva elukoha või – selle puudumisel – hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks tema Ungaris oleva asukoha alusel.

Kui kostja töökoht asub tema elukohast erinevas kohas, annab kohus kostja taotlusel, mis on esitatud hiljemalt koos kostja kirjaliku kaitsevõttega, asja arutamise ja otsuse tegemise üle kohtule, kelle tööpiirkonnas asub töökoht.

Kui hagi algatatakse isiku vastu, kes ei ole füüsiline isik, sõltub üldine kohtualluvus mitte ainult selle isiku asukohast, vaid ka sellise organi või organisatsioonilise üksuse tegevuskohast, kellel on õigus esindada seda isikut kohtuvaidluses. Kahtluse korral tuleb asukohana käsitleda selle isiku tegevuskohta. Kui muu kui füüsilise isiku asukoht on Budapestis, kuid tema tegevus toimub Pesti maakonna territooriumil, arutab kohtuasja see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab Pesti maakonda.

Kui muu kui füüsilise isiku asukoht ei ole Ungaris, määratakse Ungari hageja (kes ei ole füüsiline isik) esitatud hagi puhul kohtualluvus kindlaks hageja asukoha või tegevuskoha alusel. Kui hageja on Ungari füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks kas hageja elukoha alusel või selle puudumise korral hageja viibimiskoha alusel.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Ainupädevusega kohtu puudumisel võib hageja esitada hagiavalduse muule kohtule kui see, kellel on üldine pädevus seoses kostjaga. Konkreetsemalt võib seadusega ette nähtud elatise maksmise kohustuse määramiseks esitada avalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht. Kinnisvara omandi või valdusega seotud hagiavalduse või kinnisvara asjaõigusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub asjaomane kinnisvara. Lepingulise nõude maksmapanemiseks võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas tehti tehing või tuleb osutada teenust. Tarbija lepingulise nõude maksmapanemiseks äriühingu vastu võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht Ungaris või selle puudumisel hageja viibimiskoht Ungaris. Lepinguvälise kohustusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kahju tekitamise või tekkimise geograafiline asukoht.

Kui varalistes vaidlustes ainupädevust omav kohus puudub, on pädevaks kohtuks see kohus, kelle tööpiirkonnas kostja viibib eeldatavasti pika aja jooksul (nt töötaja või üliõpilasena). Neil alustel ei saa kohtualluvust kindlaks määrata nende kostjate puhul, kellel puudub kohtumenetluste võime.

Välisriigi juriidilise isiku vastu võib esitada varaga seotud hagiavalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kellele on tehtud ülesandeks välisriigi juriidilise isiku asjaajamine. Selliseid varalisi vaidlusi on pädev lahendama ka kohus, kelle tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku Ungari filiaal või kaubandusagent.

Käendaja ja põhivõlgniku vastu saab esitada ühise hagiavalduse kohtule, kes on kohtualluvuse kindlakstegemist käsitlevatel mis tahes alustel pädev menetlema kõiki hagisid, mis esitatakse põhivõlgniku vastu.

Eestkostete seadmiseks algatatud hagi on pädev menetlema kohus, kelle tööpiirkonnas asub hooldeasutus, kus on eestkostetava majutuskoht, või koht, kus eestkostetav saab pikaajalist haiglaravi või harilikult elab.

Abieluasjades on pädev ka abikaasade viimase ühise hariliku viibimiskoha järgne kohus.

Hagi põlvnemise tuvastamiseks, lapse hooldusõiguse määramiseks, lapse paigutamiseks kolmanda isiku juurde, lapse hooldusõiguse tühistamiseks, lapsendamise tühistamiseks või alaealise lapsele elatise määramiseks võib samuti algatada kohtus, kelle tööpiirkonnas asub asjaomase alaealise lapse elu- või viibimiskoht.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui õigusaktides on sätestatud, et konkreetsel kohtul on asjas ainupädevus. Seda kohaldatakse näiteks järgmistel juhtudel.

Kui seaduses, Euroopa Liidu siduvas õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti, on kostja Ungaris asuva elukoha kohtul ainupädevus menetleda hagisid, mille äriühing algatab tarbija vastu lepingulisest suhtest tuleneva nõude maksmapanemiseks. Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Kui kannatanu võib vastutuskindlustuslepinguga seotud õigusnormi kohaselt nõuda ka kahju hüvitamist ja esialgse olukorra taastamist kolmandalt isikult, kes ei ole kahju põhjustanud isik, kuulub kolmanda isiku vastu algatatud hagi hageja Ungaris asuva elukoha järgse kohtu ainupädevusse, kui seaduses, Euroopa Liidu siduva õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti. Kui hagejal puudub Ungaris elukoht, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks tema Ungaris oleva asukoha alusel. Kui hagejal pole Ungaris ei elu-, viibimis- ega asukohta, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Täitmise lõpetamiseks või piiramiseks algatatud hagi kuulub täitmismääruse teinud piirkonnakohtu ainupädevusse. Kui täitmismäärust ei teinud piirkonnakohus, kuulub asi võlgniku elukoha piirkonnakohtu pädevusse.

Hagi õigusvastaselt arestitud vara aresti alt vabastamiseks kuulub selle piirkonnakohtu ainupädevusse, kelle tööpiirkonnas toimus vara arestimine.

Hagi täitemenetluses osalemise loa saamiseks kuulub selle kohtu ainupädevusse, kes jättis kohtulikus täitemenetluses pandipidaja taotluse rahuldamata.

Hagi, mille eesmärk on muuta notari otsust omandikaitset puudutavas asjas, kuulub asjaomase notari asukoha kohtu ainupädevusse.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Varaga seotud asjades võivad pooled otsustada, et nendevahelist käimasolevat vaidlust või konkreetselt õigussuhtest tulenevat mis tahes tulevikus tekkivat vaidlust on pädev lahendama konkreetne kohus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kohtualluvuses võib kokku leppida kirjalikult, suuliselt (kirjaliku kinnitusega), vormis, mis vastab poolte vahel välja kujunenud äritavadele, või rahvusvahelises kaubanduses osalevate poolte vahel sellises vormis, mis vastab sellist laadi kokkuleppeid sõlmivate poolte asjaomases valdkonnas üldtuntud ja laialt kasutatud kaubandustavadele, mis on või peaksid olema pooltele teada.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohut. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes. Kohtualluvust ei tohi valida nii, et see takistab tarbijal lepingulise nõude äriühingu vastu maksmapanemist selles kohtus, kelle tööpiirkonnas asub tarbija elukoht Ungaris või selle puudumisel tarbija viibimiskoht Ungaris.

Varaga seotud küsimustes ei saa pooled poolelioleva kohtuvaidluse või konkreetselt õigussuhtest tuleneva mis tahes tulevase vaidluse lahendamiseks määrata pädevaks kohtuks Budapesti pealinnapiirkonna üldkohut ega Budapesti lähieümbruse üldkohut seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad üldkohtute pädevusse, ning Pesti keskset piirkonnakohut seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad piirkonnakohtute pädevusse.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Haldus- ja töökohtud on ainsad Ungaris tegutsevad erikohtud.

Tööõiguslike hagide suhtes kohaldatakse punktis 2.2.1 kirjeldatud kohtualluvuse üldnorme. Hagiavaldust esitav töötaja võib valida kohtu, kellel on üldine pädevus kostja suhtes, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub töötaja elukoht või elukoha puudumisel töötaja viibimiskoht Ungaris, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub koht, kus töötaja töötab või on kaua aega töötanud. Kui kaashageja või nõue kuulub selle kohtu pädevusse, kes on pädev lahendama tööõiguslikke hagisid, samas kui teine kaashageja või nõue kuulub piirkonnakohtu või üldkohtu pädevusse, kuulub hagi töökohtu pädevusse, tingimusel et poolte või nõuete liitmine on seadusega lubatud.

Haldushagid tuleb esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas teostati vaidlusalust haldustegevust, välja arvatud juhul, kui seadusega on sätestatud mõne teise kohtu ainupädevus. Kui vaidlusalust haldustoimingut teostati rohkem kui ühes menetlusalas, kuulub asi selle kohtu territoriaalsesse pädevusse, kelle tööpiirkonnas teostati haldustoimingut esimene aste.

Kinnisvaraga seotud õiguste, kohustuste ja õigussuhete puhul on haldustegevuse teostamise kohaks kinnisvara asukoht. Tegevusest teatamise või selleks loa andmise puhul on selleks koht, kus tegevust teostatakse või kavatakse hakata teostama. Kui eelnimetatud kaks juhtu välja arvata, on üleriikliku pädevusega piirkondliku riikliku haldusorgani haldustegevuse kohaks hageja elu- või viibimiskoht või juriidiliste isikute ja juriidilise isiku staatuse üksuste puhul üksuse asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht. Kui riiklik haldusorgan, kelle asukoht on Budapestis, kuid kelle tegevuspiirkond hõlmab peamiselt Pesti maakonda või selle osa, on teostanud haldustegevust oma asukohas, on tegevuskohaks Pesti maakond. Tegevusetuse korral on haldustegevuse teostamise kohaks haldusorgani asukoht, välja arvatud eespool nimetatud esimesel kolmel juhul.

Teatavate haldus- ja töökohtude territoriaalne pädevus hõlmab konkreetset piirkonda. Need on Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohus, Budapesti lähiümbruse haldus- ja töökohus, Debreceni haldus- ja töökohus, Győri haldus- ja töökohus, Miskolci haldus- ja töökohus, Pécsi haldus- ja töökohus, Szegedi haldus- ja töökohus ning Veszprémi haldus- ja töökohus.

Hagid, mis käsitlevad sotsiaalkindlustust, sotsiaal- või lastetoetusi ning riiklike tööhõiveasutuste antud hüvitisi või toetusi, kuuluvad selle haldus- ja töökohtu pädevusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht või juriidilisest isikust või juriidilise isiku staatuse üksusest hageja puhul hageja asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht.

Halduslepinguid käsitlevad hagid tuleb esitada sellele piirkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas leping sõlmiti. Käendaja vastu esitatud nõuet on pädev arutama kohus, kelle kohtualluvusse kuulub mis tahes alustel põhivõlgnik.

Kui haldustegevust teostati välisriigis, kuulub hagi Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohtu ainupädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, võivad halduslepingu pooled vastu võtta eraldi kokku lepitud kohtualluvuse klausli, millega lepitakse kokku, et nende vahel seoses halduslepinguga tekkivate tulevaste kohtuvaidluste pädevus on sellel haldus- ja töökohtul, kellel on territoriaalne pädevus konkreetsetes piirkonnas. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus kõikides halduslepinguga seotud hagides. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohtu.

Pooled ei saa halduslepingust tulenevate tulevaste vaidluste kohtualluvuse kohaks valida Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohut.

Avalik-õigusliku teenistussuhtega seotud hagiavaldus tuleb esitada kohtule, kelle territoriaalsesse pädevusse kuulub töö tegemise koht. Kui hageja on füüsiline isik, võib hagiavalduse esitada ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht.

Haldus- ja töökohtude otsuste peale esitatud kaebused ning üldkohtute pädevusse kuuluvad hagid kuuluvad Budapesti pealinnapiirkonna üldkohtu ainupädevusse.

Viimati uuendatud: 15/01/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Malta

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Üld- või erikohtu valik sõltub teie kohtuasja laadist. Ülekaalukalt kuuluvad tsiviil- ja kaubandusasjad üldiste tsiviilkohtute pädevusse, sest kaubanduskohut Maltal ei ole. Olemas on mõned spetsialiseerunud erikohtud, sealhulgas allpool loetletud komisjonid.

Töövaidluskomisjon (*Tribunal Industrijali*) arutab asju, mis käsitlevad ebaõiglast töölt vabastamist ning diskrimineerimist või muud ebaseaduslikku kohtlemist töökohal.

Üüri reguleerimise komisjon (*Bord li Jirregola l-Kera*) vaatab läbi asju, mis käsitlevad üürilepingu tingimuste muutmist, sealhulgas üürisumma suurendamist ja üürilepingu lõpetamist. Need asjad peavad olema seotud enne 1. juunit 1995 jõustunud üürilepingutega.

Maa-arbitraazikomisjon (*Bord ta' l-Arbitraġġ dwar l-Artijiet*) vaatab läbi asju, mis käsitlevad sundvõõrandatud maa klassifitseerimist ja omanikule makstava hüvitise suurust.

Kõigi nende erikohtude istungid toimuvad Vallettas samas hoones, kus asuvad üldkohtud.

Vt ka [teabelehel „Kuidas toimida?“ küsimusele nr 4 antud vastus](#).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks et kindlaks määrata, millisele kohtule tuleb hagiavaldus esitada, on oluline tutvuda Malta seadustekogu 12. peatükiga (kohtukorralduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustik).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Jah, eristatakse kõrgema ja madalama astme kohtuid. Erinevus on selles, et madalama astme kohtud võivad menetleda ja lahendada puhtalt tsiviilasju, mille raames esitatud nõude summa on kuni 15 000 eurot. Kõrgema astme kohtud seevastu võivad menetleda ja lahendada puhtalt tsiviilasju, mille raames esitatud nõude summa on üle 15 000 euro, ning mis tahes selliseid asju (olenemata nõude summast), mis käsitlevad kinnisvara või servituute, koormatise ja kinnisvaraga seotud muid õigusi, sealhulgas nõudeid väljatõstmiseks kinnisasjast, olenemata sellest, kas tegemist on linnas või maal asuva kinnisasjaga, kas see on renditud või hõivatud elaniku poolt, kes seal elab või kellel on tavapärane õigus seal viibida. Vt ka teabelehel „Kuidas toimida?“ küsimusele nr 4 antud vastus.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Territoriaalse pädevuse põhireegli kohaselt on pädev kostja elukohajärgne kohus. Maltal on kohtualluvus jagatud Malta ja Gozo vahel. Erinevate linnadega seotud kohtuid ei ole. Need isikud, kelle alaline või tavapärane elukoht on Maltal, peavad oma hagiga pöörduma Malta kohtu poole. Need isikud aga, kelle alaline või tavapärane elukoht on Gozo saarel, peavad oma hagiga pöörduma Gozo kohtu poole.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Vt küsimusele nr 2.2 antud vastus.

2.2.2 Erandid

Põhireeglist võib erandi teha juhul, kui kohustus tuleb täita konkreetsetes kohas. Näiteks juhul, kui kostja elab Gozo saarel, kuid nõude aluseks olev kohustus tuleb täita Maltal, on pädevus Malta kohtutel ja kõik hagid tuleb esitada Malta kohtutele olenemata asjaolust, et kostja elab Gozo saarel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse? Malta õiguses sätestatud territoriaalset pädevust käsitlevate eeskirjade kohaselt ei ole pooltel võimalik kohut valida.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Seda tuleb teha juhul, kui kohustus tuleb täita konkreetses kohas.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Seda küsimust käsitlevad õigusnormid puuduvad. Malta õigusnormide kohaselt ei saa pooled anda asja arutamise pädevust kohtule, kelle pädevusse asi tavapäraselt ei kuuluks. Pooltel ei ole seda õigust isegi juhul, kui nad selles kokku lepivad. Kohus võib ise tõstatada kohtu pädevuse puudumise küsimuse, sest see on avaliku huviga seotud küsimus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Veebisaidil <https://judiciary.mt/il-qراطي/> antakse konkreetset teavet selle kohta, millisele kohtule te peaksite oma hagiavalduse esitama. Peale selle võite te külastada veebisaiti <https://legislation.mt/>, mille abil saate juurdepääsu Malta õigusaktidele ja võite välja selgitada, millise kohtu poole teil tuleks pöörduda. Abi saamiseks tuleks võtta ühendust selle advokaadi või advokaadi abiga, kes dokumendid allkirjastab. Erikohtute pädevust on selgitatud asjaomaste kohtute loomist käsitlevates õigusaktides.

<http://www.justice.gov.mt> ([inglise keeles](#))

Viimati uuendatud: 28/11/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Holland

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töö vaidluskohtusse)?

Madalmaade tsiviilkohtumenetluse eeskirjade kohaselt puuduvad riigis erikohtud, nagu kaubanduskohus või töökohus. Ringkonnakohus on põhimõtteliselt pädev lahendama kõiki tsiviilasju.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Esimese astme kohtud menetlevad kõiki tsiviilasju, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel. Tsiviilkohus lahendab kahe poole (füüsilised või juriidilised isikud) vahelisi vaidlusi. Tsiviilkohtu pädevusse ei kuulu vaidlused, mille lahendamise pädevus on antud halduskohtule. See puudutab vaidlusi haldusastutustega (riigiasutustega). Madalmaade kohtusüsteem näeb eraõiguse valdkonnas ette kolme liiki kohtud: ringkonnakohtud (*rechtbanken*), apellatsioonikohtud (*gerechtshoven*) ja Madalmaade Ülemkohus (*Hoge Raad Nederlanden*).

Alates 1. aprillist 2013 on Madalmaad jagatud kümneks kohturingkonnaks ja neil kõigil on oma kohus: üksteist kohut, mis on pädevad neljas valdkonnas.

Lisaks sellele on neli apellatsioonikohut ja üks Madalmaade Ülemkohus.

Ringkonnakohtutesse on loodud organisatsiooniüksused ehk nn osakonnad. Need on ringkonnakohtu kohalik allüksus ning haldusastutuste, tsiviilasjade ja kriminaalasjade osakond. Kohtuasju võib arutada üks kohtunik või mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis. Ühest kohtunikust koosneva kohtukoosseisu korral arutab kohtuasju üks kohtunik; mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis hõlmab kolme kohtunikku. Vastavalt aluspõhimõttele menetleb ringkonnakohtu kohaliku allüksuse asju, lihtsaid kohtuasju ja kiireloomulisi asju üks kohtunik. Paljusid perekonnaasju arutab samuti üks kohtunik. Ühest kohtunikust koosneva kohtukoosseisu näide on alaealiste kohus, mis menetleb teatavaid lastega seotud asju. Õiguslikult keerulisi asju arutab mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Kohtuasi algatatakse tavaliselt ringkonnakohtus. Ringkonnakohtuid on nelja liiki:

tsiviilasju (kumbki menetluspool on füüsiline isik) menetlev kohus;

haldusasju (menetluspool on füüsiline isik ja riigiasutus) menetlev kohus;

kriminaalasju (õigusrikkumised ja kuriteod) menetlev kohus;

ringkonnakohtu kohalik allüksus.

Apellatsioonikohtud

Kõik, kes ei nõustu kohtuotsusega, võivad selle edasi kaevata. Apellatsioonkaebused kriminaal- ja tsiviilasjades esitatakse ühele neljast apellatsioonikohtust.

Olenevalt küsimusest võib haldusasjas apellatsioonkaebust menetleda:

apellatsioonikohus (*gerechtshof*);

kõrgeima astme kohus sotsiaalkindlustusküsimustes (*Centrale Raad van Beroep*);

kõrgeima astme halduskohus kaubandus- ja tööstusasjades (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

riiginõukogu (halduskolleegium) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Ülemkohus

Madalmaade Ülemkohus on Madalmaade kõrgeim kohtuorgan tsiviil-, kriminaal- ja maksuõiguse valdkonnas. Ülemkohus võib tühistada eelkõige apellatsioonikohtute otsuseid (nn kassatsioon). Ülemkohus vastutab ka õigusliku ühtsuse säilitamise ja Madalmaade õiguse arengu suunamise eest.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Madalmaades on esimese astme kohtud ringkonnakohtud (*arrondissementsrechtbanken*). Esimese astme kohtu otsuse peale võib esitada kaebuse apellatsioonikohtule. Peale selle tuleb arvesse võtta nn territoriaalselt kohtualluvust, et kindlaks teha, millise ringkonnakohtu pädevusse kümnest asi kuulub: näiteks kas Amsterdam ringkonnakohtu või Leeuwarden ringkonnakohtu pädevusse, st asja menetleva kohtu tööpiirkonda.

Kui rahvusvaheliste juhtumite, st piiriüleste juhtumite korral on kindlaks tehtud, et konkreetne asi kuulub Madalmaade kohtu pädevusse, määratakse territoriaalne kohtualluvus kindlaks Madalmaade õiguse alusel, välja arvatud juhul, kui rahvusvahelist kohtualluvust käsitleva õigusnormiga määratakse ka territoriaalselt pädev kohus, nagu on sätestatud Brüsseli I määruse (nõukogu määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) artikli 5 lõikes 1 või lõikes 3.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Esimeses astmes kohtukutsega algatatud menetluses kehtiva põhireegli kohaselt on pädev kohus kostja elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) artikkel 99). Kui Madalmaades olev elukoht ei ole teada, on pädev selle koha kohus, kus kostja tegelikult viibib (Madalmaades).

Kohtutööpiirkonnas asuva kohtumaja, kus tuleb piirkondliku kohtu kohaliku allüksuse kohtuasja menetleda, saab kindlaks määrata 10. detsembri 2001. aasta kohtuistungite täiendavate toimumiskohtade määruse (*Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) lisa (<http://www.overheid.nl/>) alusel.

Ringkonnakohtute territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldatakse vajalike muudatustega (*mutatis mutandis*).

Esimeses astmes hagiavallduse esitamisega algatatud menetluses kehtiva põhireegli kohaselt on pädev hageja (või ühe hageja või ühe hagiavallduses nimetatud huvitatud isiku) elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 262). Kui Madalmaades olev elukoht ei ole teada, on pädev selle koha kohus, kus hageja tegelikult viibib (Madalmaades). Kui hagiavalldus on seotud kohtukutsega algatatud menetlusega, on pädev ka kohtukutsega algatatud menetlust teostav kohus.

2.2.2 Erandid

Punktides 2.2.2.1, 2.2.2.2 ja 2.2.2.3 kirjeldatud eeskirjad puudutavad eelkõige kohtukutsega algatatud menetlust.

Hagiavallduse esitamisega algatatud menetlustes, kus üldjuhul on pädev hageja kohus, kohaldatakse elatise suuruse muutmise taotlemise korral teistsuguseid eeskirju.

Hageja peab elukaaslasel makstava elatise suuruse muutmise taotlemiseks esitama hagiavallduse elatisvõlgniku elukoha järgsele kohtule. Elatisvõlgnik, kes soovib taotleda elatise suuruse muutmist, peab esitama hagiavallduse ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha järgsele ringkonnakohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Madalmaade menetlusõigus sisaldab mitut kohtukutsega algatatud menetlusi käsitlevat sätet, milles antakse peale põhireegli kohaselt määratud pädeva kohtu (kostja elukoha või tegeliku viibimiskoha järgne kohus) pädevus muule kohtule. Tegemist on valikulise kohtualluvusega. Hageja võib valida põhireegli kohaselt määratud kohtu ja alternatiivse reegli kohaselt määratud kohtu vahel. Valikuvõimalusele viidatakse allpool sõnaga „ka“.

Kohtukutsega algatatud kohtuasjade puhul on olulised järgmised eeskirjad.

Töölepingute/esindamisega seotud asjad

Töölepingute ja esindamisega seotud kohtuasjade korral on pädev ka selle koha kohus, kus tööd tavaliselt tehakse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 100).

Tarbijavaidlused

Tarbijavaidlusi on pädev lahendama ka tarbija elukoha või selle puudumisel tarbija tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 101).

Lepinguväline kahju

Lepinguvälise kahjuga seotud asjades on pädev ka selle koha kohus, kus kahju tekitanud sündmus toimus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 102).

Kinnisasi

Kinnisasjaga seotud küsimustes on pädev ka kohus, kelle tööpiirkonnas kinnisasi või suurem osa sellest asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 103).

Eluaseme või äripindade üürimisega seotud küsimustes on ainupädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonnas üüritud kinnisasi või suurem osa sellest asub.

Pärandvara

Pärandvaraga seotud asjades on pädev ka surnud isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 104).

Juriidilised isikud

Juriidiliste isikutega seotud asjades (näiteks juriidiliste isikute lõpetamise, juriidiliste isikute otsuste tühisuse või kehtivuse, liikmete või partnerite õiguste ja kohustustega seotud asjad) on pädev ka juriidilise isiku või äriühingu asukoha või tegevuskoha järgne kohus.

Pankrot, maksete peatamine ja võlavabastus

Füüsiliste isikute pankrotti, maksete peatamist ja võlavabastust reguleerivate õigusnormide kohaldamise asjades on pädev ka kohus, kus töötab asjaomane pankrotikohtunik, või kui pankrotikohtunikku ei ole määratud, siis kohus, kes on otsustanud maksete peatamise (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 106). Pankrotiseadus (*Faillissementswet*) sisaldab ka kohtualluvust käsitlevaid erinorme, mis on tsiviilkohtumenetluse seadustikul põhinevate kohtualluvuse eeskirjade suhtes ülimuslikud.

Kohtu valik

Pooled määravad omavahelises lepingus vaidlust lahendama mõnikord õigusnormide kohaselt pädevast kohtust erineva kohtu (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 108 lõige 1). Sellest valikuvabadusest tehakse tarbijate, üürimise või rentimise ja töölepingutega seotud vaidluste puhul teatavaid erandeid (tsiviilmenetluse seadustiku artikli 108 lõige 2). Sellistel juhtudel kontrollib kohus, kas kohtu valiku klausel kehtib (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 110).

Hageja elukoht

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 109 on sätestatud, et kui eespool nimetatud territoriaalse kohtualluvuse sätete kohaselt ei saa Madalmaades määrata ühtegi pädevust omavat kohut, võib erandkorras olla pädev hageja elukoha järgne kohus. See olukord võib tekkida juhul, kui töötaja soovib kutsuda välisriigi tööandja Madalmaade kohtusse, samal ajal kui töö ei ole seotud kindla kohaga, vaid seda tehakse kogu riigis. Juhul kui kohtualluvust ei saa ka sel viisil kindlaks määrata, tuleb pöörduda Haagi piirkondlikku kohtusse.

Abielulahutusega seoses kehtivad järgmised põhimõtted.

Abielulahutust menetleva kohtu territoriaalset pädevust reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 262. Põhireegel on järgmine: pädev on hageja (või ühe hageja või ühe hagiavallduses nimetatud huvitatud isiku) elukoha järgne kohus ja kui sellel isikul ei ole teadaolevat elukohta Madalmaades, siis on pädev selle koha kohus, kus see isik tegelikult viibib (Madalmaades).

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Madalmaade menetlusõigus sisaldab mõningaid territoriaalset kohtualluvust reguleerivaid erinorme, mis erinevad põhireeglist. Erinormi tuleb kohaldada.

Allpool kirjeldatud erijuhtudel tuleb valida muu kohus kui kostja elukoha järgne kohus.

Alaealised

Alaealisi puudutavates asjades on pädev alaealise elukoha järgne kohus või Madalmaades elukoha puudumisel alaealise tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 265).

See ei ole alternatiivne reegel, vaid põhireeglit asendav erinorm. Pädevus ei kuulu mitte hageja elukoha või viibimiskoha järgsele kohtule (hagiavallduse esitamisega algatatud menetluse puhul kehtiv põhireegel), vaid alaealise elukoha järgsele kohtule või Madalmaades elukoha puudumisel alaealise tegeliku viibimiskoha järgsele kohtule. Kui selle reegli alusel ei saa kindlaks määrata konkreetset kohut, on pädev Haagi ringkonnakohus.

Perekonnaseis

Perekonnaseisuregistri või seal registreeritavate või juba registreeritud perekonnaseisutunnistuste täiendamise, registreerimise, tühistamise või muutmiseiga seotud asjades on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas on tunnistus registreeritud või tuleb registreerida (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 263).

Haagi omavalitsuse perekonnaseisuregistris registreeritavaid või juba registreeritud perekonnaseisutunnistusi puudutavates asjades on pädev Haagi ringkonnakohus kooskõlas tsiviilseadustiku (*Burgerlijk Wetboek*) esimese peatükiga.

Ehitatud kinnisvara üürimine

Ehitatud kinnisvara või selle osa üürile andmisega seotud asjades on pädev selle koha kohus, kus üüritud vara asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 264).

Täiskasvanu isikuhooldusõigus, vara valitsemine usaldusisikuna, hooldus

Täiskasvanute isikuhooldusõigust, vara valitsemist usaldusisikuna *täiskasvanud isiku nimel* ja hooldust puudutavates asjades on pädev selle isiku elukoha järgne kohus, kelle isikuhooldusõigust, vara või hooldust asi puudutab, või Madalmaades elukoha puudumisel tema tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 266).

Teadmata kadunud isikud; surma kinnitamine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 267)

Pärandvaraga seotud asjades on pädev surnud isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 268 lõige 1).

Teadmata kadunud isikutega seotud asjades on pädev teadmata kadunud isiku poolt maha jäetud elukoha järgne kohus. Surma kinnitamise puhul on pädev Haagi ringkonnakohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 269). Seega toimib tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 269 turvavõrguna.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 108 kohaselt võivad pooled teha kohtu valiku kirjalikult. Kohut on võimalik valida ainult seoses õigussuhetega, mida pooled võivad vabalt määrata. Seetõttu ei saa avaliku korraga seotud juhtumite korral kohut valida. Selle näiteks on teatavad perekonnaõiguse asjad ning pankroti- ja maksete peatamise menetlused. Ringkonnakohtu kohaliku allüksuse menetluste korral on kohtu valik piiratud. Näiteks ei ole kuni 25 000 euro suuruste nõuete korral kohtu valik võimalik (olenemata nõude laadist).

Kohtul, mille pädevus põhineb kohtu valikul, on põhimõtteliselt ainupädevus. Pooled võivad sõnaselgelt kokku leppida ainupädevuse välistamises.

Abielulahutusajades (abielulahutus, lahuselu, registreeritud kooselu lõpetamine, abielu lahutamine pärast lahuselu) kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 270 lõikes 2 sätestatud erinormi. Vastavalt sellele artiklile saadab territoriaalselt mittepädev kohus asja üldjuhul edasi territoriaalselt pädevale kohtule. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 270 lõike 2 kohaselt toimub see lahutusajades vaid juhul, kui kostja (abikaasa, kelle vastu menetlus algatati) vaidlustab kohtu pädevuse. Kohtu vaikimisi valik on võimalik, kui kõik kohale kutsutud isikud ilmuvad kohtusse ja ei vaidlusta kohtu pädevust või kui teine abikaasa ei ilmu kohtusse.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vastavalt Madalmaade menetlusõigusele erikohtud puuduvad.

Viimati uuendatud: 09/02/2022

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Austria

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilajades on esimeses astmes põhimõtteliselt pädevad esimese astme kohtud (*Bezirksgerichte*) ja liidumaa kohtud (*Landesgerichte*). Väljaspool Viini lahendavad esimese astme kohtud ja liidumaa kohtud ka kaubandusasju. Peale selle lahendavad liidumaa kohtud töö- ja sotsiaalkindlustusõigusega seotud asju. Ainult Viinis on olemas eraldi kaubandusasju menetlev esimese astme kohus, eraldi kaubanduskohus ning eraldi töö- ja sotsiaalkohus.

Kohtukorraldust käsitleval teabelehel on kirjeldatud, kuidas on sisuline pädevus jagatud esimese astme kohtute ja liidumaa kohtute ning kaubandus-, töö- ja sotsiaalkindlustusõiguse asju menetlevate kohtute vahel.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Põhimõtteliselt on pädevus kohtute vahel jagatud kohtuasja liigi alusel (*Eigenzuständigkeit*), kõigis muudes asjades, mis ei ole esimese astme ja liidumaa kohtutesse suunatud liigi alusel, sõltub pädevus aga hagi hinnast (*Wertzuständigkeit*). Kohtuasja liigi alusel kindlaks määratud pädevus on alati ülimalik hagi hinnal põhineva pädevuse suhtes.

Esimese astme kohtutel on kohtuasja liigi alusel sisuline pädevus näiteks enamikus perekonnaõigust või üüriküsimusi käsitlevates vaidlustes, liidumaa kohtutel aga sellistes vaidlustes, mille eset reguleeritakse tuumavastutuse seaduse (*Atomhaftpflichtgesetz*), riigivastutuse seaduse (*Amtshaftungsgesetz*), andmekaitse seaduse (*Datenschutzgesetz*) ning konkurentsi ja autoriõigust käsitlevate õigusaktidega. Hagi hinnal põhinev pädevus on esimese astme kohtutel asjades, mille korral hagi hind ei ületa 15 000 eurot, ja liidumaa kohtutel asjades, mille korral hagi hind on suurem kui 15 000 eurot.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Igaühel on üldise kohtualluvuse järgne kohus, mis määratakse kindlaks tulenevalt tema isiklikust seosest kohturingkonnaga. Reeglina esitatakse hagiavaldused kostja suhtes üldise pädevusega kohtule. Eraisiku üldise kohtualluvuse järgne kohus määratakse tavaliselt kindlaks tema alalise või tavapärase elukoha alusel ning ühel isikul võib olla mitu üldise kohtualluvuse järgset kohut. Juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne kohus määratakse tavaliselt kindlaks isiku registrijärgse asukoha alusel.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Mõnel juhul võib hagiavalduse esitada kas kostja üldise kohtualluvuse järgsele kohtule või võidakse valida erinev kohus (valikuline kohtualluvus). Ainuüksi tsiviilkohtumenetlustega seoses on kohtualluvust käsitlevate Austria õigusaktidega ette nähtud üle 20 erineva valikulise kohtualluvuse järgset kohut, kus menetletakse erinevaid lepingulisi ja lepinguväliseid suhteid ning erinevaid asjaõigusest tulenevaid nõudeid; samuti on ette nähtud menetluse laadi alusel kindlaks määratud valikulise pädevusega kohtud. Need võivad näiteks hõlmata lepingu täitmise koha või arvel märgitud asukoha järgset kohut, vaidluse eseme asukoha järgset kohut (*forum rei sitae*), kahju tekitamise koha järgset kohut või seda kohut, kellele esitatakse vastuhagi. Valikulist kohtualluvust käsitlevad õigusnormid võivad märkimisväärselt erineda muudest võrreldavatest kohtualluvust käsitlevatest õigusnormidest Euroopas või teistes liikmesriikides.

Austria õigusega on järgmiste nõuete korral ette nähtud näiteks järgmine kohtualluvus.

Lepingutest (v.a töölepingutest) tulenevate nõuete korral: hagi, mille eesmärk on kindlaks teha lepingu olemasolu, hagi, millega taotletakse lepingu täitmist või kehtetuks tunnistamist, ning kahjunõudeid käsitlevad hagi lepingu täitmata jätmise või nõuetevastase täitmise eest võib esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas pidi kostja poolte kokkuleppe alusel lepingut täitma (lepingu täitmise koha järgne kohus). Seda kokkulepet tuleb dokumentaalselt tõendada.

Elatisnõuete korral: vt teabeleht „Elatisnõuded – Austria“.

Kahju hüvitamise nõuete korral: hagi, mille raames soovitakse kahju hüvitamist ühe või mitme isiku surma põhjustamise, ühele või mitmele isikule vigastuste tekitamise või ebaseadusliku vabadusevõtmise, samuti materiaalse vara kahjustamise eest, võib samuti esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kahju tekitati (kahjustava sündmuse toimumiskoha järgne kohus). Kuriteost tulenevate tsiviilõiguslike kahjunõudeid võib lisaks esitada sellele kohtule, kus kriminaalmenetlust toimetatakse (tsiviilhagi kriminaalmenetluses).

Abielulahutust käsitlevate kaebuste või avalduste korral: vt teabeleht „Lahutus – Austria“.

Hooldusõigusega seotud avalduste korral: vt vanema hooldusõigust Austrias käsitlev teabeleht.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Mõnel juhul on ette nähtud erilist laadi kohtualluvus, mille raames on hagejal kohustus esitada hagiavaldus konkreetsele kohtule, ning mis välistab nii üldise kohtualluvuse kui ka valikulise kohtualluvuse. Juhul kui pooled ei saa sellist erandlikku kohtualluvust (*ausschließlicher Gerichtsstand*) muuta ka kohtualluvuse kokkuleppe sõlmimisega (kui selline muutmine on võimalik, siis peab see olema kokkuleppes sõnaselgelt sätestatud), on tegemist kohustusliku kohtualluvusega (*Zwangsgerichtsstand*). Erandlik kohtualluvus on ette nähtud peamiselt (kuid mitte ainult) abielu- ja perekonnaasjade korral. Sellist kohtualluvust kohaldatakse näiteks abieluvaidluste või registreeritud kooselust tulenevate vaidluste ning pärimisasjade suhtes, kohustuslikku kohtualluvust aga võlakirjadest tulenevate või äriühingute vaheliste vaidluste suhtes. Sellist laadi kohtualluvust käsitlevad õigusnormid võivad märkimisväärselt erineda muudest võrreldavatest kohtualluvust käsitlevatest õigusnormidest Euroopas või teistes liikmesriikides.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Juhul kui kohustuslikku kohtualluvust (vt punkt 2.2.2.2) ei ole ette nähtud, võivad pooled sõnaselgelt kokku leppida, et hagid esitatakse ühele või mitmele konkreetset nimetatud esimese astme kohtule, või nad võivad harilikult pädevate konkreetsete kohtute pädevuse välistada. Kokkulepe peab olema sõlmitud konkreetse vaidluse kohta või konkreetsest vaidlusest või õigussuhtest tulenevate vaidluste kohta. Kohtualluvuse kokkulepete sõlmimisele ei ole kehtestatud mingeid kohustuslikke vorminõudeid, kuid kokkulepet peab olema võimalik dokumentaalselt tõendada, kui see menetluse raames vaidlustatakse. Kohtualluvuse kokkulepe võimaldab pooltel muuta seaduses sätestatud (sisulist või territoriaalset) kohtualluvust, mida vastasel korral kohaldataks. Sellised kokkulepped võib sõlmida enne menetluse alustamist või menetluse alguses. Juhul kui liidumaa kohtul on pädevus hagi hinna alusel, on võimalik sõlmida kokkulepe, millega antakse liidumaa kohtu sisuline pädevus üle esimese astme kohtule, samuti on võimalik anda kokkuleppe alusel üldkohtu pädevus üle kaubandusasu arutavale kohtule.

Territoriaalset pädevust võib muuta, kui see ei ole sõnaselgelt välistatud. Kohustuslikku kohtualluvust kohaldatakse juhul, kui õigusaktides on sätestatud, et kohtualluvust ei saa muuta. Territoriaalset kohtualluvust ei saa muuta või saab muuta üksnes piiratud määral juhul, kui kohtualluvus on kindlaks määratud vastavalt tarbijakaitse seaduse (*Konsumentenschutzgesetz* – KSchG) paragrahvile 14, kohtualluvust käsitlevate eeskirjade (*Jurisdiktionsnorm* – JN) paragrahvidele 83a või 83b, tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Zivilprozessordnung* – ZPO) paragrahvile 532, töö- ja sotsiaalkohtuid käsitleva seaduse (*Arbeits- und Sozialgerichtsgesetz* – ASGG) paragrahvile 9, täitemenetluse seadustiku (*Exekutionsordnung* – EO) paragrahvile 51 või pankrotiseadustiku (*Insolvenzordnung* – IO) paragrahvile 253.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tsiviilasjades on ainult Viinis kaubandusasu menetlevad erikohtud, nimelt esimese astme kaubanduskohus (*Bezirksgericht für Handelssachen*) ja Viini kaubanduskohus (*Handelsgericht Wien*), ning spetsiaalne tsiviilkohus selliste asjade menetlemiseks, mis hõlmavad töövaidlusi ja sotsiaalkindlustusküsimusi, nimelt Viini töö- ja sotsiaalkohus (*Arbeits- und Sozialgericht Wien*). Kõigis muudes ringkondades menetlevad kaubandusasu ning töövaidlusi ja sotsiaalkindlustusküsimusi üldkohtud. Territoriaalne pädevus kaubandusajade ning töövaidluste ja sotsiaalkindlustusküsimuste korral on seega reguleeritud tsiviilkohtumenetluse üldnormide alusel.

Viimati uuendatud: 05/06/2023

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [pl](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid: [en](#) on juba tõlgitud.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Poola

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Poolas menetletakse tsiviilasju üldkohtutes (*sądy powszechne*) ja Poola kõrgeimas kohtus (*Sąd Najwyższy*) (vt „Kohtukorraldus liikmesriikides – Poola”), välja arvatud juhtudel, mil need kuuluvad erikohtute pädevusse.

Kohtualluvust käsitlevad sätted sisalduvad tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Kodeks Postępowania Cywilnego*) artiklites 16–18 ja artiklites 27–46.

Rajoonikohtutes (*sądy rejonowe*) arutavad tsiviilasju järgmised kolleegiumid:

tsiviilkolleegium;

perekonna- ja alaealiste asjade kolleegium (perekonnaasjade kohtud, *sądy rodzinne*) – perekonna- ja eestkostetasjad, alaealiste moraalse rikutuse ja nende sooritatud karistatavate tegudega seotud kohtuasjad, alkoholi-, narkootikumide või psühhotropsete ainete sõltlaste ravi puudutavad kohtuasjad ning muud kohtuasjad, mis kuuluvad muude õigusaktide kohaselt eestkostekohtu pädevusse;

töövaidluste ja sotsiaalkindlustuskolleegium (töökohtud, *sądy pracy*) – tööõiguse ja sotsiaalkindlustusega seotud kohtuasjad;

kaubanduskolleegium (kaubanduskohtud, *sądy gospodarcze*) – majandusüksustevahelised äritegevust puudutavad äriõigusealased ja tsiviilvaidlused, ettevõtjatevahelisi suhteid või partnerlussuhteid käsitlevad kohtuasjad, äriühingute juhatuse liikmete vastu algatatud kohtuasjad, mis puudutavad juhatuse liikmete poolt riiklikule kohturegistrile esitatud valeandmetega seotud nõudeid; majandusüksuste vastu algatatud kohtuasjad seoses keskkonnakahju tekitamise lõpetamise määru tegemisega ning pankrotiasjad;

kinnistusosakond – kinnistusregistri pidamine ja muude kinnistusameti toimingutega seotud tsiviilasjade menetlemine.

Poola regionaalsetes kohtutes (*sądy okręgowe*) on samasugused kolleegiumid, välja arvatud kinnistusosakond ning perekonna- ja alaealiste asjade kolleegium. Poola regionaalsetes kohtutes on perekonnaasjade kolleegium, mis menetleb eelkõige lahutus-, lahuselu- ja lahuselu lõpetamise asju, abielu kehtetuks tunnistamist, abielu või selle puudumise tuvastamise asju ning välisriikide kohtute otsuste täitmisele pööramise tunnistamise küsimusi perekonnaasjades.

Lisaks sellele kuuluvad Varssavi regionaalse kohtu struktuuri järgmised üksused:

konkurentsi- ja tarbijakaitse kohus (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), mille pädevusse kuuluvad monopolse tegevuse ärahoidmisega seotud kohtuasjad ning energeetikavaldkonna reguleerimisega seotud kohtuasjad;

ühenduse kaubamärgi ja tööstusdisainilahenduste kohus (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), mis lahendab kohtuvaidlusi, mis puudutavad tööstusdisainilahenduste ja kaubamärkide õiguste rikkumist, võimalikku rikkumist või rikkumise puudumist, ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamist, kaubamärgi aegumist või kehtetuks tunnistamist ning kaubamärgi õiguste rikkumise mõju.

1. jaanuaril 2010 määrati Lublini kohalik kohus pädevaks lahendama teiste kohalike kohtute pädevusse kuuluvaid elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud kohtuasju, mis on seotud maksetega.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Üldjuhul on kohalike kohtute pädevuses lahendada esimese astmena tsiviilasju. **Rajoonikohtute** (*sądy rejonowe*) pädevusse kuuluvad kõik kohtuasjad, välja arvatud need, mis kuuluvad seaduse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 16 ja 507) alusel regionaalsete kohtute pädevusse.

Regionaalsed kohtud (*sądy okręgowe*) on pädevad lahendama esimese astmena tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 17 loetletud asju, mis puudutavad järgmist:

- 1) mittevaralised õigused ja nende õigustega kaasnevad omandinõuded, välja arvatud [lapse põlvnemise tuvastamine või vaidlustamine, isaduse omaksvõtu tühistamine ja lapsendamise tühistamine](#);
- 2) [autoriõiguse](#) ja sellega kaasnevate õiguste kaitse ning [leiutiste, kasulike mudelite](#), tööstusdisainilahenduste, kaubamärkide, geograafiliste tähiste ja integraallülituste topoloogia ning muud intellektuaalomandiõiguse kaitsega seotud kohtuasjad;
- 3) [ajakirjandusseaduse](#) alusel esitatud nõuded;
- 4) varalised õigused, kui vaidluse eseme väärtus ületab 75 000 zlotti, välja arvatud kohtuasjad, mis on seotud [hoolduskohustusega](#), [valduse rikkumisega](#), [abikaasade varalahususe kehtestamisega](#), [kinnistusregistri andmete vastavusse viimisega](#) tegeliku õigusliku seisundiga ning [elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud maksetega](#) seotud kohtuasjad;
- 5) majandusüksuste jagamise kohta kohtuotsuse tegemine vastava otsuse asemel;
- 6) juriidiliste isikute juhtorganite ja selliste organisatsiooniliste üksuste otsuste kehtetuks tunnistamine, tühistamine ja nende puudumise tuvastamine, mis ei ole juriidilised isikud, kuid kellele on seadusega antud juriidilise isiku staatus;
- 7) ebaausa konkurentsi ärahoidmine ja selle vastu võitlemine;
- 8) [ebaseaduslikust lõplikust kohtuotsusest tingitud kahju](#) hüvitamine;
- 9) isikuandmete kaitse õigusnormidest tulenevate õiguste rikkumisega seotud nõuded.

Lisaks sellele kuuluvad **regionaalsete kohtute** pädevusse näiteks:

- 1) teovõimetusega seotud kohtuasjad;
 - 2) riigiettevõtete tegevust puudutavate vaidluste lahendamine, mis on tekkinud ettevõtte juhatuse ja direktori vahel, ettevõtte juhtorganite ja asutavate organite vahel ning juhtorganite ja ettevõtte üle järelevalvet teostava organi vahel;
 - 3) välisriigi kohtute otsuste tunnustamine ja nende täitmisele pööramine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 11481 ja 11511).
- Omandiõigusega seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama hagiavalduses vaidluse eseme väärtuse, välja arvatud juhul, kui vaidluse esemeks on juba kindel rahasumma.

Rahaliste nõuete puhul on vaidluse eseme väärtuseks konkreetne rahasumma ka juhul, kui nõue esitatakse muu nõude alternatiivina.

Muudes varaga seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama vaidluse eseme väärtuse, nimetades asjaomase rahasumma hagiavalduses vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitele 20–24.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vt punkt 2.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Poola tsiviilkohtumenetluse seadustikus eristatakse nelja liiki kohtualluvust: üldine (artiklid 27–30), valikuline (artiklid 31–37), erandlik (artiklid 38–42) ja erikohtualluvus (artiklid 43–46).

Territoriaalset kohtualluvust kirjeldatakse põhjalikult punktides 2.2.1–2.2.3.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldine territoriaalne kohtualluvus

Hagi tuleb esitada sellele esimese astme kohtule, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 27).

Tsiviilseadustiku artikli 25 kohaselt on füüsilise isiku alaline elukoht asula, kus isik viibib kavatsusega viibida seal alaliselt. Kui kostja ei ela Poolas, määratakse üldine kohtualluvus tema viibimiskoha alusel ja kui see pole teada või ei asu Poolas, tuleb hagi esitada kostja viimase alalise elukoha järgsele kohtule Poolas.

Hagid riigikassa vastu tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on asjast puudutatud üksuse registreeritud asukoht. Kui riigikassat esindab Poola Vabariigi finantsprokuratuur (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), tuleb hagi esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle finantsprokuratuuri haru registreeritud asukoht, mis vastutab asjast puudutatud üksuse eest.

Hagid teiste juriidiliste isikute ja muude üksuste vastu, mis ei ole juriidilised isikud, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on nende isikute registreeritud asukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 30).

2.2.2 Erandid

Vt punkt 2.2.2.1.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline territoriaalne kohtualluvus võimaldab hagejal kohut teataval juhudel valida. Hageja võib esitada hagi üldise pädevusega kohtule või mõnele muule tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 32–371 täpsustatud kohtule.

Valikuline territoriaalne kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

- elatisnõuded ja lapse põlvnemise tuvastamine ning sellega seotud nõuded – hagi võib esitada õigustatud isiku elukoha järgsele kohtule;
- omandinõuded majandusüksuse vastu – hagi võib esitada majandusüksuse peakorteri või filiaali asukoha järgsele kohtule, kui nõue on seotud peakorteri või filiaali tegevusega. Seda ei kohaldata siiski juhtudel, kus seaduse kohaselt esindab riigikassat finantsprokuratuur;
- lepingu olemasolu tuvastamine, lepingu täitmine, lõpetamine või kehtetuks tunnistamine ning lepingu täitmatajätmisest või nõuetekohasest täitmatajätmisest tuleneva kahju hüvitamine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub vaidlusaluse lepingu täitmise koht; kahtluse korral tuleb esitada lepingu täitmise kohta kinnitav dokument;
- lepinguvälise kahju nõuded – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitanud sündmus aset leidis;
- asjaga tegelemise eest tasumisele kuuluva summa maksmine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas esindaja asjaga tegeles;
- kinnisasja üürile- või rendileandmisega (*najem* või *dzierżawa*) seotud nõuded – hagi võib esitada kinnisasja asukoha järgsele kohtule;
- nõuded lihtveksli või tšekiga kohustuse võtnud isiku vastu – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub maksekoht. Mitu lihtveksli või tšekiga kohustuse võtnud isikut võib kaevata koos kohtusse, mille tööpiirkonnas asub maksekoht, või üldise pädevusega kohtusse, mille tööpiirkonnas asub vekslid või tšeki aktsepteerinud maksja või selle väljaandja asukoht;
- tööõigusega seotud asjad – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas tööd tehakse, tehti või pidi tehtama, või kohtule, mille tööpiirkonnas asjaomane asutus, ettevõtte vms asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 461 lõige 1).

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kohtu ainupädevus (erandlik kohtualluvus) tähendab seda, et asja võib arutada ainult seadustikus kindlaks määratud kohus. Erandlik kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

omandiõigus või muud asjaõigused kinnisasja suhtes ning kinnisvara valdamisega seotud küsimused – hagi võib esitada ainult kinnisasja asukoha järgsele kohtule; kui vaidluse ese on maa servituut, määratakse kohtualluvus kindlaks koormatud kinnisasja asukoha järgi;

pärimine, pärandi sundosa ning annak, surma puhuks tehtavad korraldused – hagi võib esitada ainult testaatori viimase hariliku viibimiskoha järgsele kohtule ja kui testaatori elukohta Poolas ei ole võimalik kindlaks teha, siis pärandi või selle osa asukoha järgsele kohtule;

ühistu, ühingu, äriühingu või sidusühingu liikmesus – hagi võib esitada ainult registreeritud asukoha järgsele kohtule;

abielulised suhted – hagi võib esitada ainult kohtule, mille tööpiirkonnas abikaasad viimati elasid, kui see on endiselt vähemalt ühe abikaasa alaline elukoht või harilik viibimiskoht. Sellise aluse puudumisel on ainupädev kohus kostja alalise elukoha järgne kohus ja kui puudub ka see alus, siis hageja alalise elukoha järgne kohus;

vanemate ja laste ning lapsendaja ja lapsendatava suhted – hagi võib esitada ainult hageja alalise elukoha järgsele kohtule, tingimusel et puudub põhjus hagi esitamiseks üldise kohtualluvuse sätete alusel.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Erikohtualluvus tähendab seda, et kohtualluvust võib eriseadustes kindlaks määratud juhtudel tõlgendada erinevalt.

Õigus kohut valida on antud hagejale.

See kehtib juhul, kui mitme kohtu pädevus on õigustatud või kui hagi on esitatud mitme poole vastu, kelle puhul on üldise kohtualluvuse sätete kohaselt pädevad asja arutama eri kohtud. Sama kehtib ka juhul kui kinnisasi, mille alusel kohtualluvust määratakse, asub mitme kohtu tööpiirkonnas.

Õigus kohut valida on antud mõlemale poolele kokkuleppe või ühise taotluse alusel.

Pooled võivad kirjalikult kokku leppida, et annavad juba tekkinud vaidluse või kindlaks määratud õigussuhtest tulevikus tuleneda võivad vaidlused lahendada esimese astme kohtule, millel ei ole seaduse kohaselt territoriaalset pädevust. See kohus on sellisel juhul ainupädev, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud või kui hageja ei ole esitanud hagiavaldust elektrooniliste vahendite kaudu maksetega seotud asjas. Pooled võivad kirjaliku kokkuleppega ka piirata hageja õigust valida nende vaidluste puhul mitme pädeva kohtu vahel.

Pooled ei saa erandlikku kohtualluvust siiski muuta.

Kohtualluvust käsitlevad kokkulepped peavad olema kirjalikus vormis. Kokkulepped võivad olla materiaaõigusliku kokkuleppe osa (kohtualluvuse klausel) või iseseisvad kokkulepped.

Tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asjades võib pädev kohus poolte ühisel taotlusel anda kohtuasja üle teisele samasugusele tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse küsimustega tegelevale kohtule, kui see on otstarbekas.

Pädeva kohtu määrab kõrgema astme kohus või ülemkohus.

Kui pädev kohus ei saa takistuse tõttu asja arutada ega võtta muid meetmeid, määrab kõrgema astme kohus uue kohtu. Selline määramine on põhjendatud üksnes selliste takistuste puhul, mille tõttu pole võimalik asja arutada, nt kohtuniku taandamine või vääramatud jõud.

Ülemkohus on kohustatud määrama kohtu, kelle poole tuleb pöörduda, kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik kohtuasja asjaolude põhjal seadustiku kohaselt kindlaks määrata (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 45).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtud on halduskohtud (*sądy administracyjne*) ja sõjakohtud (*sądy wojskowe*).

Sõjakohtute tööd reguleeritakse 21. augusti 1997. aasta sõjakohtute seadusega (*Prawo o ustroju sądów wojskowych*). Üldjuhul arutavad need kohtud Poola relvajõudude kriminaalasju. Muud kohtuasjad võib anda nende lahendada üksnes seadusega.

Halduskohtute tööd reguleeritakse 25. juuli 2002. aasta halduskohtute seadusega (*Prawo o ustroju sądów administracyjnych*). Halduskohtud mõistavad õigust, valvates riiklike haldusasutuste tegevuse järele ning lahendades kohalike omavalitsuste ja valitsusasutuste vahelisi pädevust ja võimupiire käsitlevaid vaidlusi. Erandjuhtudel võib halduskohus teha riiklike haldusasutuste tegevuse järele valvamise kohustuse raames otsuse ka tsiviilasjas.

Viimati uuendatud: 08/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õigusliku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid: [en](#) [pt](#) on juba tõlgitud.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Portugal

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Esmalt tuleb märkida, et sellel teabelehel esitatud vastustes käsitletakse ainult Portugali üldkohtuid (*tribunais comuns*). Lisaks üldkohtutele on olemas ka muude kategooriate kohtud: konstitutsioonikohus, halduskohtud, kontrollikoda (*Tribunal de Contas*). Samuti tegutsevad rahukohtunikud (*Julgados de Paz*) ja vahekohtud (*Tribunais arbitrais*).

Pädeva asutuse väljaselgitamisel kehtib järgmine reegel: üldkohtud on pädevad lahendama asju, mis ei ole määratud mõnda teise kategooriasse kuuluvale kohtule.

Lisaks tasub märkida, et üldkohtute kategoorias ei ole erikohtu vastandiks tsiviilasju lahendav üldkohus. Erikohtu vastandiks on üldpädevusega kohus. Valik erikohtu pädevusega kohtumaja (*juízo*) või erikohtu ja üldkohtu pädevusega kohtumaja või üldkohtu vahel oleneb hagi esemest ja teatavatel allpool nimetatud juhtudel ka nõude summast.

Kohaldatakse järgmisi seadusi:

26. augusti 2013. aasta seadus nr 62/2013, mille viimase versiooniga saab tutvuda aadressil http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1974&tabela=leis;

27. märtsi 2014. aasta dekreet-seadus nr 49/2014, mille viimase versiooniga saab tutvuda aadressil http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=2075&tabela=leis&ficha=1&pagina=1&so_miolo=&;

Esimese astme üldkohtud jagunevad üldjuhul ulatuslikuma territoriaalse pädevusega kohtuteks (*Tribunais de competência territorial alargada*) ja piirkondlikeks kohtuteks (*Tribunais de comarca*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 33).

Selleks et saada teada, millisesse esimese astme kohtusse pöörduma peaks, tuleb arvesse võtta ka järgmisi asjaolusid.

Ulatuslikuma territoriaalse pädevusega kohtud on eripädevusega üldkohtud, mille pädevus hõlmab kogu riigi territooriumi või mitmest piirkonnast koosnevat territooriumi osa. Portugalis on järgmised ulatuslikuma territoriaalse pädevusega kohtud: merekohus (*Tribunal marítimo*), intellektuaalomandikohus (*Tribunal da propriedade intelectual*), konkurentsi-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kohus (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*), karistuste täitmisele pööramise kohus (*Tribunal de execução das penas*) ja keskne eeluurimiskohus (*Tribunal central de instrução criminal*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 83).

Piirkondlikud kohtud jagunevad eripädevuse, üldpädevuse ja kohaliku pädevusega kohtuteks (seaduse nr 62/2013 artikkel 81).

Keskkohtumajad on kõik spetsialiseerunud ning nende kategooriad on järgmised: tsiviilasjade keskkohtumajad, kriminaalasjade keskkohtumajad, eeluurimise keskkohtumajad, kaubandusajade keskkohtumajad, täitmisasjade keskkohtumajad, perekonna- ja alaealiste asjade keskkohtumajad ning tööasjade keskkohtumajad.

Kohalikud kohtumajad jagunevad järgmiselt: kohalikud tsiviilkohtumajad, kohalikud kriminaalkohtumajad, kohalikud pisikuritegevuse kohtumajad, kohalikud üldkohtu pädevusega kohtumajad ja kohalikud lähikonna kohtubürood.

Kohalikud lähikonna kohtubürood tegutsevad piirkondlike kohtute osakondadena: nende ülesanne on üksnes vastu võtta asjaomase piirkonna pädevates kohtumajades või kohtutes algatatud kohtuasjadega seotud dokumente, esitada teavet, korraldada videokonverentse ja toetada menetlust. Kohtuasju kohalikud lähikonna kohtubürood aga ei aruta ning põhimõtteliselt ei tohi neile hagisid esitada (seaduse nr 62/2013 artikli 130 lõiked 5 ja 6).

Erijuhtudel tuleb menetlus algatada ja asja arutada muus asutuses kui üldkohtus. Olenevalt asjast edastatakse need menetlused teatavas etapis pädevale kohtule: kui teatavad otsused vaidlustatakse, kaevatakse edasi või need on vaja heaks kiita. See kehtib järgmiste menetluste puhul.

Väljatõstmise erimenetluse avaldus tuleb esitada elektrooniliselt Portos asuvas riiklikus üüriküsimuste büroos (*Balcão Nacional do Arrendamento*), mille tööpiirkond hõlmab kogu Portugali. Lisateave on kättesaadav [siin](#).

Maksekäsmenetluse avaldus võla sissenõudmiseks tuleb esitada elektrooniliselt Portos asuvas riiklikus maksekäsubüroos (*Balcão Nacional de Injunções*), mille tööpiirkond hõlmab kogu riigi territooriumi. Lisateave on kättesaadav [siin](#).

Pärandvara inventuuri tuleb mõnel juhul taotleda üldkohtus, kuid mõnikord võib selle algatada kohtus või siis notaribüroos.

Pädeva kohtu juures tegutseva prokuröri ülesanne on teha otsus järgmiste avalduste kohta: vabastus nõusoleku andmise nõudest (kui avaldus on seotud isiku teovõimetuse või puudumisega), teovõimetu isiku seaduslikule esindajale toimingute tegemise loa andmine, teadmata kadunud isiku vara võõrandamiseks või koormamiseks loa andmine, teovõimetu isiku esindaja tehtud toimingute kinnitamine ning seadusliku esindaja teavitamine teovõimetule isikule tehtud kingete vastuvõtmisest või tagasilükkamisest.

Menetlus poolte vahel kokkuleppele jõudmiseks järgmistes küsimustes tuleb algatada perekonnaseisumaterias: elatise maksmine täiskasvanud või täieliku teovõimega alaealistele lastele, elatise maksmine alaealistele lastele mõlema vanema kokkuleppel, perekonna eluaseme saaja, abikaasa perekonnanime (de) kasutamise õiguse äravõtmine, endise abikaasa perekonnanime(de) kasutamise lubamine, kooselu lõpetamine ja abielu lahutamine vastastikusel kokkuleppel ühisvara olemasolul või puudumisel, isikute lahuselu ja vara jagamise muutmine abielulahutuseks, alaealiste laste hooldusõiguse määramine või muutmine.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selles vastuses mõistetakse kohalike tsiviilasju lahendavate üldkohtute all piirkondlike kohtute kohalikke tsiviilkohtumaju ja üldkohtu pädevusega kohtumaju.

Nendel kohtutel on pädevus vaikimisi, st juhul, kui ühelgi teisel kohtu kolleegiumil või erikohtul ei ole pädevust. Samuti on neil pädevus väikese rahalise väärtusega kohtuasjades.

Seepärast tuleks piirkondliku kohtu kohaliku tsiviilkohtumaja või selle puudumisel üldkohtu pädevusega kohaliku kohtumaja poole pöörduda järgmistes asjades:

tavalised tsiviilõiguslikud tuvastushagid, mille hind on kuni 50 000,00 eurot;

kohtuasjad, mida ei ole määratud teistele, ulatuslikuma pädevusega kohtumajadele või kohtutele;

täitemenetlused, kui täitmisasjade kohtumaja või muu pädev erikohtumaja või erikohus puudub;

alaealiste tsiviileestkoste, haridusliku eestkoste ning kasvatamisega seotud kiireloomulised toimingud, isegi kui on olemas selliste hagide puhul pädev

perekonna- ja alaealiste asjade kolleegium, kui see kolleegium asub teises linnas/vallas;

määrused, kirjad, teatised ja teated, mida tuleb järgida kohalikul tasandil teiste kohtute või pädevate asutuste taotlusel;

muud õigusega ette nähtud asjad;

kaebused merendusküsimustega seotud haldusrikkumise menetluses sadamakapteni tehtud otsuste peale ja tavalised tuvastushagid, mille hind on kuni 50 000,00 eurot ja mis kuuluvad merekohtu sisulisse pädevusse kohtupiirkondades, mis ei kuulu merekohtu territoriaalsesse pädevusse;

11. juuli 2007. aasta määruses (EÜ) nr 861/2007 sätestatud väiksemad nõuded.

Selleks et saada teada, kas peaksite pöörduma kohaliku tsiviilkohtumaja, üldkohtu pädevusega kohaliku kohtumaja või erikohtu pädevusega keskkohtumaja poole, vt ka vastus 3. küsimusele „Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?”

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Hierarhiat käsitlevate pädevusnormide kohaselt jagunevad üldkohtud esimese astme kohtuteks, apellatsioonikohtuteks (*Tribunais da Relação*) (ehk teise astme kohtud) ja Portugali kõrgeimaks kohtuks (*Supremo Tribunal de Justiça*), mis on viimase astme kohus (seaduse nr 62/2013 artikkel 42).

Seaduses on sätestatud juhtumid, mil apellatsioonkaebuse vastuvõetavus sõltub kohtutele kehtestatud piirmääradest:

apellatsioonikohtud võivad välja mõista kuni 30 000,00 eurot;

esimese astme kohtud (*Tribunais de primeira instância*) võivad välja mõista kuni 5 000,00 eurot (väärtused teabelehe viimatisel ajakohastamise seisuga); üldjuhul arutab Portugali kõrgeim kohus apellatsioonkaebusi, mille hind ületab apellatsioonikohtutele ette nähtud piirmäära, ja apellatsioonikohtud arutavad apellatsioonkaebusi, mille hind ületab esimese astme kohtutele ette nähtud piirmäära (seaduse nr 62/2013 artikkel 44).

Hagid tuleb esitada ja hagimenetlus algatada esimese astme kohtutes. Lisaks sellele on esimese astme kohtud pädevad arutama notarite ja registripidajate otsuste ning muude õigusega ette nähtud otsuste peale esitatud kaebusi. Selleks et teha kindlaks pädev esimese astme kohus, tuleb kohaldada hagi eset, hinda ning territooriumi käsitlevaid pädevusnorme, mida on kirjeldatud allpool esitatud küsimuste vastustes.

Apellatsioonikohtud arutavad põhimõtteliselt üksnes esimese astme kohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi. Õiguse kohaselt on neil

erandjuhtudel pädevus arutada teatavaid kohtuasju esimeses astmes. Apellatsioonikohtud lahendavad ka esimese astme kohtute vahelisi

jurisdiktsioonikonflikte ja esimeses astmes tehtud määruste peale esitatud kaebusi ning vaatavad läbi välisriigi kohtute otsuseid tsiviil- ja kaubandusajades.

Portugali kõrgeim kohus arutab apellatsioonikohtute otsuste peale esitatud kassatsioonkaebusi. Seaduses sätestatud erijuhtudel lahendab ta esimese astme kohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi. Seadus annab talle erandlikult pädevuse arutada teatavaid asju ainsa kohtuastmena. Portugali kõrgeim kohus lahendab ka apellatsioonikohtutevahelisi kohtualluvuse konflikte ja erakorralisi kaebusi kohtupraktika ühtlustamiseks.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Esimese astme kohtud

Portugalis on 23 piirkondlikku kohut (*tribunais judiciais de comarca*):

Assooride piirkondlik kohus;

Aveiro piirkondlik kohus;

Beja piirkondlik kohus;

Braga piirkondlik kohus;

Bragança piirkondlik kohus;
Castelo Branco piirkondlik kohus;
Coimbra piirkondlik kohus;
Évora piirkondlik kohus;
Faro piirkondlik kohus;
Guarda piirkondlik kohus;
Leiria piirkondlik kohus;
Lissaboni piirkondlik kohus;
Põhja-Lissaboni piirkondlik kohus;
Lääne-Lissaboni piirkondlik kohus;
Madeira piirkondlik kohus;
Portalegre piirkondlik kohus;
Porto piirkondlik kohus;
Ida-Porto piirkondlik kohus;
Santarémi piirkondlik kohus;
Setúbali piirkondlik kohus;
Viana do Castelo piirkondlik kohus;
Vila Real piirkondlik kohus;
Viseu piirkondlik kohus

(seaduse nr 62/2013 artikkel 33).

Lisaks neile kohtutele on olemas ulatuslikuma territoriaalse pädevusega kohtud, millest järgmisel kolmel on pädevus ka tsiviil- ja kaubandusasjades: merekohus (*Tribunal marítimo*), intellektuaalomandikohus (*Tribunal da propriedade intelectual*), konkurents-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kohus (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 83).

Apellatsioonikohtud

Teises kohtuastmes on viis apellatsioonikohut, mis on nimetatud nende asukohalinna järgi:

Lissaboni apellatsioonikohus,
Porto apellatsioonikohus,
Coimbra apellatsioonikohus,
Évora apellatsioonikohus,
Guimarães apellatsioonikohus

(seaduse nr 62/2013 I lisa, nagu on osutatud seaduse artikli 32 lõikes 1).

Viimane kohtuaste

Portugali kõrgeim kohus, mis asub Lissabonis.

(seaduse nr 62/2013 artikkel 31).

Portugali kõrgeim kohus on pädev kogu Portugali territooriumil. Apellatsioonikohtud ja esimese astme kohtud on pädevad oma tööpiirkonnas, mis on kindlaks määratud kohtukorralduse seaduses (26. augusti 2013. aasta seadus nr 62/2013). Selleks et saada teada, kas pädev on A või B linna kohus, tuleb tutvuda nimetatud kohtukorralduse seaduse I, II ja III lisaga.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Füüsilised isikud

Kui erinormis või allpool esitatud normides ei ole sätestatud teisiti, on pädev kostja alalise asukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 80).

Kui kostjal ei ole harilikku viibimiskohta või kui tema elukoht ei ole teada või ta on teadmata kadunud, esitatakse hagiavaldus hageja alalise asukoha järgsele kohtule.

Avaldus teadmata kadunud isiku vara ajutise või alalise haldamisõiguse saamiseks esitatakse selle isiku viimase Portugalis teadaoleva alalise asukoha järgsele kohtule.

Kui kostja alaline asukoht ja elukoht on teises riigis, on pädev kostja asukoha järgne kohus.

Kui kostja ei viibi Portugalis, on pädev hageja alalise elukoha järgne kohus. Kui ka hageja asub teises riigis, on pädev kohus Lissaboni kohus.

Juriidilised isikud ja äriühingud

Kui kostjaks on riik ning kohtuasjas oleks pädev kostja alalise asukoha järgne kohus, läheb pädevus üle hageja alalise asukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse artikkel 81).

Kui kostjaks on teine juriidiline isik või äriühing, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on kostja registrijärgne asukoht või filiaali, agentuuri, tütarettevõtja, delegatsiooni või esinduse asukoht, olenevalt sellest, kas hagi esitatakse juriidilise isiku või viimati nimetatud üksuste vastu.

Selliste välisriigi juriidiliste isikute või äriühingute vastu, kellel on Portugalis filiaal, agentuur, tütarettevõtja, delegatsioon või esindus, võib aga hagi esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas on nende üksuste registrijärgne asukoht, isegi kui hagiavaldus esitatakse peakontori vastu.

Mitu kostjat ja kumulatiivsed nõuded (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 82)

Kui samas kohtuasjas on enam kui üks kostja, tuleb nende kõigi vastu hagi esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub enamiku kostjate alaline asukoht. Kui eri alalistes asukohtades on samal arvul kostjaid, võib hageja valida mis tahes kostja alalise asukoha järgse kohtu.

Kui hageja esitab mitu nõuet, mille puhul oleks territoriaalne pädevus eri kohtutel, võib ta hagi esitada ükskõik millisele kohtule neist.

Ainsaks erandiks on juhtumid, mil kohus on võimeline omal algatusel hindama, kas tal puudub mõne hagiavalduse puhul pädevus territoriaalsetel või hinnaga seotud põhjustel või lepingu alusel. Kui kohus leiab, et see nii on, tuleb hagi esitada sellele kohtule, kes on pädev asjaomast hagiavaldust menetlema. Nii on see näiteks teatavatel juhtudel, kui mõne hagiavalduse arutamise pädevus sõltub kinnisvara asukohast või kohustuse täitmise kohast. See kehtib ka järgmiste kohtuasjade puhul: kaitsemääruse (*providência cautelar*) või ettevalmistusmeetmetega (*diligência antecipada*) seotud kohtuasjad, kohtuasjad, mille pooleks on kohtunik või mõni tema sugulane, teatavad täitemenetlused, teiste kohtuasjadega liidetavad kohtuasjad, kohtuasjad, milles ei saadeta kostjale enne otsuse tegemist kohtukutset, ja kohtuasjad, milles kohtul puudub pädevus hagi hinna tõttu.

Olukorras, kus esitatud on mitu hagiavaldust ning need on sõltuvus- või alluvussuhtes, tuleb hagiavaldus esitada kohtule, kes on pädev arutama põhihagi.

Hagid, mille üks pool on kohtunik, kohtuniku abikaasa või sugulane (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 84)

Kui hagi pooleks on kohtunik, kohtuniku abikaasa, kohtuniku alaneja või üleneja sugulane või tema leibkonda kuuluv elukaaslane ning hagiavaldus tuleb esitada selle kohtuniku tööpiirkonna kohtusse, on pädev kohus kohtuniku tööpiirkonnale lähima kohtupiirkonna peamine kohus.

Kui hagiavaldus esitatakse kohtupiirkonnas, kus kohtunik, kellel esineb takistus, teostab oma pädevust, või kui selline kohtunik määratakse sinna siis, kui kohtuasja juba menetletakse, edastatakse kohtuasi arutamiseks lähima kohtupiirkonna kohtusse.

Eespool kirjeldatud norme ei kohaldata kohtupiirkondades, kus on rohkem kui üks kohtunik, sest sel juhul määratakse hagi või antakse see üle teisele kohtunikule samas kohtupiirkonnas.

Apellatsioonkaebuste menetlemine

Apellatsioonkaebused tuleb esitada kohtule, kes on hierarhias kõrgemal sellest kohtust, kes tegi otsuse, mille suhtes kaebus esitatakse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 83).

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Alljärgnev on ühine vastus neile kolmele küsimusele.

Vara asukoha järgne pädevus

Kinnisasjaga seotud asjaõigusi ja isiklike kasutusõigusi, ühisomandis oleva vara jagamist, väljatõstmist, eelisostuõigust ja sundvõõrandamist käsitlevad hagitid ning ka hüpoteegi restruktureerimise, asendamise, vähendamise või vara hüpoteegi alt vabastamisega seotud hagitid tuleb esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asjaomane vara asub.

Laevadele või õhusõidukitele seatud hüpoteekide restruktureerimise, asendamise, vähendamise või vara hüpoteegi alt vabastamisega seotud hagi esitatakse siiski sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas on asjaomane vara registreeritud. Kui hüpoteegiga on kaetud eri kohtupiirkondades registreeritud laevad või õhusõidukid, võib hageja valida, mis kohtupiirkonnas asuva kohtu poole ta pöördub.

Kui hagi on seotud samale isikule kuuluva ja samaks otstarbeks mõeldud vallasvara kogumiga, kinnis- ja vallasasjade kogumiga või eri kohtupiirkondades asuvate kinnisasjade kogumiga, esitatakse hagi sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kõige väärtuslikum kinnisasi. Kinnisasja väärtuse kindlakstegemiseks kasutatakse kinnistusraamatusse kantud väärtusi. Kui hagi esemeks olev kinnisasi asub rohkem kui ühes kohtupiirkonnas, võib hageja esitada hagi ükskõik millises neist piirkondadest (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 70).

Kohustuse täitmise koha järgne pädevus

Hagi, mille eesmärk on nõuda kohustuste täitmist, hüvitist kohustuste täitmata jätmise või mittetäieliku täitmise eest või lepingu lõpetamist kohustuste täitmata jätmise tõttu, esitatakse kostja alalise asukoha järgsele kohtule.

Võlausaldaja võib otsustada pöörduda selle kohtu poole, kelle tööpiirkonnas kohustus täitmisele kuulus, kui kostja on juriidiline isik või kui võlausaldaja alaline asukoht on Lissaboni või Porto linnapiirkonnas ja kostja alaline asukoht on samas linnapiirkonnas.

Hagi puhul, mille eesmärk on tuvastada õigusvastasest teost või riskist tulenev tsiviilvastutus, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas tegu aset leidis (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 71).

Lahutus ja lahuselu

Lahutuse ja lahuseluga seotud menetlustes on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on hageja alaline asukoht või elukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 72).

Tasude maksmise hagitid

Esindajate või õigusekspertide tasude ja kliendile ettemakstud summade sissenõudmise hagitid puhul on pädev teenuse osutamise koha järgne kohus.

Tasude maksmise hagitid liidetakse kohtuasjaga, mille eest teenust osutati.

Kui kohtuasi, mille raames teenus osutati, algatati appellatsioonikohtus või Portugali kõrgeimas kohtus, menetleb tasude maksmise hagi võlgniku alalise asukoha järgne piirkondlik kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 73)

Üldavarii kahjude kindlakstegemine ja jaotus

Laeval olnud lastiga seotud üldavarii kahju on pädev kindlaks tegema ja jaotama selle sadama asukoha järgne kohus, kuhu laeva last kohale toimetati või oleks pidanud olema kohale toimetatud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 74).

Laevade kokkupõrkest tulenev kahju

Hagiavalduse seoses kahjuga, mis tekkis laevade kokkupõrke tagajärjel, võib esitada õnnetuse toimumiskoha järgsesse kohtusse, teisele laevale otsa sõitnud laeva omaniku alalise asukoha järgsesse kohtusse, laeva asukoha järgsesse kohtusse või selle sadama asukoha järgsesse kohtusse, kuhu kahjustatud laev esimesena sisenes (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 75).

Kahjuhüvitis laevade päästmise või abistamise korral

Laevade päästmise või abistamisega seotud kahju hüvitamise hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas sündmus aset leidis, mille tööpiirkonnas on päästetud esemete omaniku alaline asukoht või mille tööpiirkonnas on päästetud laev registreeritud või leitud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 76).

Laeva merivõla lõppemine

Hagiavaldus, millega soovitakse tasuta või tasu eest soetatud laeva tunnistamist vabaks merivõlgadest, tuleb esitada selle sadama asukoha järgsesse kohtusse, kus laev seisab ankrus soetamise hetkel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 77).

Esialgse õiguskaitse abinõud ja ettevalmistavad meetmed

Kaupade arestimise ja konfiskeerimise avaldused võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas tuleb algatada vastav menetlus või mille tööpiirkonnas vara asub; kui vara asub mitme kohtu tööpiirkonnas, esitatakse avaldus ühes neist piirkondadest asuval kohtule.

Selleks et taotleda keeldu, millega peatatakse kohe uued ehitustööd (*embargo de obra nova*), on pädev kohus, mille tööpiirkonnas kavatakse ehitustööd teha.

Muude esialgse õiguskaitse abinõude puhul on pädev see kohus, kellele tuleb esitada hagiavaldus vastavas asjas.

Ettevalmistavaid meetmeid tõendite kogumiseks tuleb taotleda sellelt kohtult, kelle tööpiirkonnas neid meetmeid kavatakse võtta.

Esialgse õiguskaitse abinõude ja tõendite kogumiseks ettevalmistavate meetmete kohaldamise menetlused liidetakse vastava hagiga ja edastatakse vajaduse korral kohtusse, kus hagi esitati (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 78).

Kohtudokumendid

Kohtudokumentide kättetoimetamise avaldused esitatakse kohtule, mille tööpiirkonnas saaja elab (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 79).

Täitmine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 89)

Üldjuhul on täiteasja puhul pädev võlgniku alalise asukoha järgne kohus, kui konkreetsetes õigusnormis või allpool kirjeldatud normides ei ole sätestatud teisiti. Täitmist taotlev pool võib otsustada pöörduda selle kohtu poole, mille tööpiirkonnas kohustus täitmisele kuulub, kui pool, kelle vastu täitmist taotletakse, on juriidiline isik või kui täitmist taotleva poole alaline asukoht on Lissaboni või Porto linnapiirkonnas ning pool, kelle vastu täitmist taotletakse, asub samas linnapiirkonnas.

Kui täitemenetluse eesmärk on saada tagasi kaubad või tegemist on pandiga tagatud nõudega, on vastavalt pädev kas eseme või pandiga koormatud vara asukoha järgne kohus.

Kui täitemenetlus tuleb algatada selle poole alalise asukoha järgses kohtus, kelle vastu täitmist taotletakse, ja sellel poolel ei ole Portugalis alalist asukohta, kuid tal on Portugalis varasid, on täitemenetluse puhul pädev varade asukoha järgne kohus.

Vara asukoha järgne kohus on pädev ka siis, kui täitemenetlus tuleb algatada Portugali kohtus, sest see on seotud sellise äriühingu / muu juriidilise isiku asutamise/likvideerimise kehtivusega või tema organite otsuste kehtivusega, kelle registrijärgne asukoht on Portugalis, ning ei esine ühtki täitemenetluse suhtes kohaldatavates eespool või allpool kirjeldatud normides osutatud olukorda.

Kohtuasjades, mis hõlmavad mitut täitemenetlust ja need täitemenetlused kuuluvad eri kohtute territoriaalse pädevuse alla, on pädev selle poole alalise asukoha järgne kohus, kelle vastu täitmist taotletakse.

Portugali kohtu otsuse täitmise korral esitatakse täitmisavaldus selle menetluse osana, milles otsus tehti, ja selle kohta tehakse märke sama kohtuasja toimikusse. Kui otsus kaevati edasi, tehakse täitmise kohta märke tõestatud ärakirja. Kui täitmise puhul on pädev erikolleeegium, tuleb kohtuotsuse äraakiri, avaldus, mille alusel täitemenetlus algatati, ja kaasnevad dokumendid sellele erikolleeegiumile saata niipea kui võimalik.

Kui otsuse tegid vahekohtunikud Portugalis toimunud vahekohtumenetluse tulemusena, on täitmisel pädev see piirkondlik kohus, mille tööpiirkonnas vahekohtumenetlus toimus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 85).

Kui hagi esitati apellatsioonikohtule või Portugali kõrgeimale kohtule, on pädev selle poole alalise asukoha järgne kohus, kelle vastu täitmist taotletakse. Kui pool, kelle vastu täitmist taotletakse, on kohtunik või kohtuniku sugulane, kohaldatakse eespool punktis „*Hagid, mille üks pool on kohtunik, kohtuniku abikaasa või sugulane*“ osutatud norme. Tuvastusmenetlusega seotud toimik või selle äraakiri saadetakse igal juhul kohtule, kes on täitmise puhul pädev (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 86).

Pahatahtlikest menetlustest tulenevate kulude, trahvide või hüvitistega seotud täitemenetluse puhul on pädev kohus, kelle menetlusest tulenevalt teatati asjaomasest arvest või arveldusest. Kulude, trahvide või hüvitistega seotud täitemenetlus liidetakse asjaomase kohtuasjaga.

Kui kulud, trahvid või hüvitise mõistis välja apellatsioonikohus või Portugali kõrgeim kohus, toimub täitemenetlus selles esimese astme kohtus, kelle tööpiirkonnas asjaomast kohtuasja menetleti (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 87 ja 88).

Välisriigi kohtu otsuse täitmise puhul on pädev kostja alalise asukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 86 ja 90).

Euroopa maksekäsu (12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, mida on muudetud määrusega (EL) 2015/2421) korral on pädev Porto piirkonna esimese astme kohtu 1. tsiviilkolleeegium.

Tööõigus

Üldjuhul tuleb hagi esitada kostja alalise asukoha järgses kohtus. Tööandjate, kindlustusandjate ja sotsiaalkindlustusasutuste alaliseks asukohaks loetakse ka kohta, kus neil on filiaal, agentuur, delegatsioon või esindus (töökohtuid reguleeriva seaduse artikkel 13).

Selliste töölepinguga seotud hagide korral, mille töötaja algatab tööandja vastu, võib hagiavalduse esitada sellele kohtule, mille tööpiirkonnas asjaomast tööd tehakse, või töötaja alalise asukoha järgsele kohtule.

Kui hagejaid on mitu, on pädev kohus, mille tööpiirkonnas tööd tehakse, või ükskõik millise hageja alalise asukoha järgne kohus.

Kui tööd tehakse enam kui ühes kohas, võib töölepinguga seotud hagi esitada ükskõik millise asjaomase koha kohtule (töökohtuid reguleeriva seaduse artikkel 14).

Tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud hagid tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas õnnetus aset leidis või kus haige isik töötas, kui ta täitis viimast korda ametiülesandeid, mille tõttu haigus võis tekkida.

Kui õnnetus juhtus välisriigis, tuleb hagi esitada Portugalis sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kannatanu alaline asukoht.

Kui soodustatud isikuid on mitu, on pädev kohus, kelle tööpiirkonnas elab kõige suurem arv hagejaid; kui eri piirkondades elab võrdne arv hagejaid, on pädev kohus, kelle tööpiirkonnas elab esimesena hagi esitanud isik.

Kui vigastatud või haigeks jäänud töötaja või soodustatud isik **on registreeritud meremehena või lennumeeskonna liikmena ning õnnetus leiab aset või haigus avastatakse sõidu ajal**, on asjaomast kohtuasja pädev menetlema ka see kohus, mis asub esimeses Portugali territooriumil paiknevas kohas, kuhu laev või õhusõiduk jõuab, või siis laeva või õhusõiduki registreerimiskoha järgne kohus (töökohtuid reguleeriva seaduse artikkel 15).

Kollektiivse koondamise korral tuleb ajutiste peatamismeetmete võtmise avaldus ja vastuväited esitada sellele kohtule, mille tööpiirkonnas asub tegevuskoht, kus tööd tehakse.

Kui kollektiivne koondamine mõjutab mitme tegevuskoha töötajaid, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas asub kõige suurema koondatud töötajate arvuga tegevuskoht (töökohtuid reguleeriva seaduse artikkel 16).

Maksejõuetus

Maksejõuetusmenetluse puhul on olenevalt kohtuasjast pädev kohus, mille tööpiirkonnas on võlgniku registrijärgne asukoht või alaline asukoht või pärandaja registrijärgne asukoht või alaline asukoht surma kuupäeval.

Samuti on pädev kohus, mille tööpiirkonnas asub võlgniku põhihuvide kese. Selle all mõistetakse kohta, kus võlgnik tegeleb regulaarselt oma huvide realiseerimisega ja mis on seetõttu kolmandate isikute poolt tuvastatav (ettevõtete maksejõuetust ja saneerimist käsitleva seadustiku artikkel 16)

Välisriigis maksejõuetusmenetluse algatamise kohta tehtud otsuse avaldamist ja avalikus registris registreerimist vastavalt nõukogu 29. mai 2000. aasta määruse (EÜ) nr 1346/2000 artiklitele 21 ja 22 tuleb taotleda sellelt Portugali kohtult, mille tööpiirkonnas on võlgniku tegevuskoht. Juhul kui võlgnikul ei ole Portugalis tegevuskohta, tuleb taotlus esitada Lissaboni kaubanduskolleeegiumile, kui pankrotivara hõlmab äriühingut. Kui pankrotivara ei hõlma äriühingut, on pädev Lissaboni tsiviilkolleeegium.

Eespool osutatud pädevusnormi kohaldatakse **välisriigi kohtuasjas tuvastatud maksejõuetuse tunnustamisse suhtes** (ettevõtete maksejõuetust ja saneerimist käsitleva seadustiku artikkel 288).

Pärandvara inventuur

Pärandvara inventuuri tegemise pädevuse kohta teabe saamiseks vaadake teabelehte pärimise kohta.

Elatise täiskasvanutele ja alaealistele ning vanema hooldusõiguse määramine

Täiskasvanutele ja alaealistele elatise maksmisega seotud tuvastushagide, elatise sissenõudmise menetluste ja vanema hooldusõiguse määramisega seotud hagide puhul pädeva kohtu kohta teabe saamiseks vaadake teabelehte ülalpidamise/elatise kohta.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Jah, teatavate piirangutega.

Riigisisestes kohtuasjades võivad pooled sõnaselge kokkuleppega otsustada territoriaalse pädevuse normidest mitte kinni pidada. Seda nimetatakse **kohtualluvuse kokkuleppeks** (*competência convencional*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 95).

Kohtualluvuse kokkulepet ei saa kasutada selliste kohtuasjade puhul, milles kohus võib omal algatusel tuvastada, et tal puudub territoriaalne pädevus. Nii on see näiteks juhul, kui kohtu pädevus sõltub kinnisasja asukohast või kohustuse täitmise kohast või kui tegemist on kaitsemääruse või ettevalmistavate meetmetega. Samuti kehtib see hagide puhul, mille pooleks on kohtunik või tema sugulane, teiste kohtuasjadega liidetavate kohtuasjade puhul ning selliste

kohtuasjade puhul, kus kostjale ei saadeta enne otsuse tegemist kohtukutset. Nende kohtuasjade puhul ei saa territoriaalset pädevust sellise kokkuleppega muuta.

Hagi eseme, hierarhia ja hinnaga seotud pädevusnormidest ei saa poolte soovil ühelgi juhul kõrvale kalduda.

Kokkuleppel põhinev pädevus, kui see on lubatud, on sama kohustuslik kui seadusest tulenev pädevus. Selline kokkulepe peab vastama lepingu kui kohustuse allika vorminõuetele. Igal juhul tuleb kokkulepe vormistada kirjalikult ning selles tuleb täpsustada asjaomased küsimused ja kriteerium, mille alusel pädev kohus kindlaks tehakse.

Rahvusvahelistes kohtuasjades võivad pooled kokku leppida, milline on teatava vaidluse või teatavast õigussuhtest tuleneda võivate vaidluste puhul pädev kohus, kui asjaomasel õigussuhtel on seos rohkem kui ühe õigussüsteemiga. Neile juhtudele viidatakse kui **eraõiguslikele kohtualluvuse kokkulepetele** (*pactos privativos e atributivos de jurisdição*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 94).

Kohtualluvuse kokkulepe võib hõlmata ainupädevuse andmist või sellega võidakse kindlaks määrata alternatiivne pädevus Portugali kohtute pädevuse kõrval, kui see on olemas. Kahtluse korral arvatakse valitud kohus ainupädevaks.

Kohtualluvuse kokkulepe on kehtiv ainult juhul, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:

see on seotud võõrandatavate õigustega;

valik on valitud kohtu tegevust reguleeriva õiguse kohaselt vastuvõetav;

valik on põhjendatud ühe või mõlema poole olulise huviga, tingimusel, et sellega ei kaasne teisele poolele märkimisväärsed ebamugavusi;

ese ei ole seotud Portugali kohtute ainupädevusse kuuluvate küsimustega;

valik tuleneb kirjalikust või kirjalikult kinnitatud kokkuleppest, milles peab olema sõnaselgelt nimetatud pädev kohus.

Nii kohtualluvuse kokkuleppe (riigisestse kohtuasjade puhul) kui ka eraõigusliku kohtualluvuse kokkuleppe (rahvusvahelise kohtuasjade puhul) korral käsitatakse kirjaliku kokkuleppena mis tahes dokumenti, mille pooled on allkirjastanud või mis tuleneb kirjavahetusest, teleksitest, telegrammidest või pärineb muudest sidevahenditest, mis võimaldavad saada kirjalikke tõendeid, olenemata sellest, kas need vahendid sisaldavad kokkulepet ennast või sätet viitega muule kokkulepet sisaldavale dokumendile.

Töökohtutes on õigusega ette nähtud territoriaalset pädevust välistavad kokkulepped või sätted õigustühised (töökohtuid reguleeriva seaduse artikkel 19).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Nagu juba märgitud, on Portugalis esimese astme erikohtuteks iga piirkondliku kohtu keskkohumajad, kohalikud tsiviilkohtumajad ja ulatuslikuma pädevusega kohtud.

Allpool kirjeldatakse iga vastava kohtumaja sisulist pädevust, et anda teavet selle kohta, kuhu avaldus olenevalt vaidluse esimest esitada. Nagu juba selgitatud, algab kohtuasja menetlemine üldjuhul esimese astme kohtus ja see edastatakse kõrgema astme kohtutesse üksnes edasikaebamise korral.

Tsiviilasjade keskkohumajad (seaduse nr 62/2013 artikkel 117)

Tavalised tsiviilhagid, kus taotletav summa on üle 50 000,00 euro;

tsiviilõiguslikud täitemenetlused, mille hind on üle 50 000,00 euro, kohtupiirkondades, mis ei kuulu muu kolleegiumi või kohtu pädevusse;

nende pädevusse kuuluvate hagidega seotud esialgse õiguskaitse abinõude kohaldamise menetlused;

tavaliselt kaubanduskolleegiumi pädevusse kuuluvad hagid, täitemenetlused ja esialgse õiguskaitse abinõud piirkondades, kus selline kaubanduskolleegium puudub;

kohalikes kohtumajades pooleliolevad kohtuasjad, mille hind on muutunud ja on vähemalt 50 001,00 eurot;

menetlused, mis on seotud alaealise kasvatamisega väljaspool perekonna- ja alaealiste asjade kohtute pädevusse kuuluvaid piirkondi;

tavalised tuvastushagid, mille hind on kuni 50 001,00 eurot ja mille ese kuulub merekohtu sisulisse pädevusse, kohtupiirkondades, mis ei kuulu merekohtu territoriaalse pädevuse alla.

Perekonna- ja alaealiste asjade keskkohumajad

(*perekonnaseis ja perekonnaasjad*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 122)

Abikaasadevahelised hagita menetlused;

hagita menetlused mitteabielulise kooselu korral või seoses ühte leibkonda kuuluvate elukaaslastega;

lahuselu ja lahutusega seotud hagid;

seadusliku abielu tühisteks või kehtetuks tunnistamise hagid;

abikaasa heausksuse kohtulik tuvastamine tühisteks tunnistatud putatiivse abielu korral;

abikaasale ja endisele abikaasale elatise maksmise ja elatise sissenõudmise hagid;

muud isikute perekonnaseisu ja perekonnaasjadega seotud hagid;

hagid, mis kuuluvad kohtute pädevusse lahuselu, lahutuse või seadusliku abielu tühisteks või kehtetuks tunnistamise tõttu algatatud inventuuri korral, ning konkreetsed vara jagamise kohtuasjad, mille suhtes kohaldatakse sellist menetlust reguleerivaid norme.

(*Alaealised ja täiskasvanud lapsed*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 123)

Eestkoste määramine ja vara haldamine;

alaealise nimel tegutsema volitatud isiku määramine ja alaealist vanema hooldusõigusega seotud kohtuvälistes küsimustes esindama volitatud eestkostja (*curador-geral*) määramine;

lapsendamise otsustamine;

otsuse tegemine vanema hooldusõiguse teostamise kohta ja sellega seotud küsimuste lahendamise;

alaealistele ja täiskasvanud või täieliku teovõimega alaealistele lastele tasumisele kuuluvate elatismaksete kindlaksmääramine, kui elatismaksed on kohtuotsusega kindlaks määratud siis, kui nad olid alaealised;

elatise sissenõudmise täitemenetlusega tegelemine;

lapsendatava lapse ajutine paigutamine hoolekandenasutusse (*confiança judicial de menores*);

selliste meetmete määramine, millega paigutatakse laps lapsendamiseks valitud isiku juurde või hoolekandenasutusse edasiseks lapsendamiseks;

alalise perepõhise hoolduse (*apadrinhamento civil*) kindlaksmääramine ja selliste otsuste kehtetuks tunnistamine;

alaealise esindajale teatavate toimingute tegemise loa andmine, loata tehtud toimingute heakskiitmine ja kingete vastuvõtmisega seotud korralduste tegemine;

otsuste tegemine seoses tagatisega (*caução*), mille vanemad peavad alaealise lapse kasuks andma;

vanema hooldusõiguse täielik või osaline äravõtmine ja selle õiguse kasutamise piiramine;

emaduse ja isaduse tuvastamine omal algatusel ning emaduse ja isaduse vaidlustamise ja uurimiste menetlemine;

alaealise ees- ja perekonnanime(de) üle otsustamine, kui vanemad ei jõua kokkuleppele;

eestkoste või vara haldamise korral eestkostja või varahaldaja tasu kindlaksmääramine; eestkostja, varahaldaja või perenõukogu (*conselho de família*) liikme tagasiastumise, ametist vabastamise või tagandamise arutamine; aruannete nõudmine ja hindamine; seadusliku hüpoteegi (*hipoteca legal*) asendamise

lubamine ning korralduse andmine antud tagatise suurendamiseks või asendamiseks; erieestkostja määramine alaealise esindamiseks kohtuvälistes küsimustes;

erieestkostja määramine alaealise esindamiseks kõigis eestkostemenetlustes;

lapsendamise muutmine, tühistamine ja läbivaatamine, lapsendajalt aruannete nõudmine ja nende hindamine ning lapsendatu ülalpidamiseks vajaliku sissetuleku summa kindlaksmääramine;

alaealiste laste kasuks antud tagatise suurendamise või asendamise otsustamine;

vanematelt aruannete nõudmine ja nende hindamine;

muude küsimuste lahendamine eelmises punktis osutatud menetlustes;

teiste üksuste tehtud otsuste uuesti hindamine juhtudel, kui mõni eelmises kuues alapunktis osutatud volitustest on õiguse alusel antud sellistele üksustele. (*Hariduslik ja kaitse-eestkost*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 124)

Alaealise kasvatamisega seotud menetluste ettevalmistamine ja hindamine ning nende kohta otsuse tegemine;

alaealise kasvatamisega seotud meetmete kohaldamine ja nende rakendamise järelevalve, kui laps või nooruk on ohus ja lastekaitsekomisjon ei saa sekkuda;

haridusliku eestkoste uurimisega (*inquérito tutelar educativo*) seotud kohtutoimingute tegemine;

12–16-aastase alaealise toime pandud ja õiguse kohaselt kuriteoks kvalifitseeruvate tegude hindamine eestkostemeetmete kohaldamise eesmärgil;

eestkostemeetmete rakendamine ja läbivaatamine;

eestkostemeetmete lõppenuks või kehtetuks tunnistamine;

varem vabadusekaotuslikku karistust kandnud alaealiste suhtes distsiplinaarmeetmete kohaldamise otsuste peale esitatud kaebuste arutamine.

Märkus

Perekonna- ja alaealiste asjade kesikkohtumaja pädevus haridusliku ja kaitse-eestkoste küsimustes lõpeb, kui 16–18-aastase alaealise toime pandud kuriteo tõttu algatatud kriminaalmenetluse järel kohaldatakse reaalsest vabadusekaotuslikku karistust või alaealine saab enne esimese astme kohtu otsuse kuupäeva 18-aastaseks.

Töösajade kesikkohtumajad

(*Tsiviilasjad*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 126)

Vaidlused, mis on seotud töötingimuste kollektiivseks reguleerimiseks ette nähtud mittehalduslike instrumentide kehtetuks tunnistamise ja tõlgendamisega;

vaidlused, mis tulenevad tööandja ja töötaja vahelistest suhetest ning suhetest, mis on loodud eesmärgiga sõlmida tööleping;

vaidlused, mis tulenevad tööõnnetustest ja kutsehaigustest;

vaidlused, mis on seotud õendusteenuste, statsionaarse ravi, ravimite manustamisega raviteenuste osutamisel, proteeside ja ortopeediliste seadmete ning mis tahes muude teenustega, mida osutati või mille eest maksti tööõnnetuste ohvrite või kutsehaigust põdevate isikute kasuks;

hagid, millega soovitakse kehtetuks tunnistada aktid ja lepingud, mille mis tahes vastutav organ on allkirjastanud eesmärgiga hoiduda kõrvale selliste kohustuste täitmisest, mis tulenevad ametiühinguid või tööhõivet käsitlevate õigusaktide kohaldamisest;

vaidlused, mis tulenevad õiguse kohaselt töölepingutega võrdsustatavatest lepingutest;

vaidlused, mis tulenevad töökohapõhise õppe ja praktikalepingutest;

vaidlused, mis hõlmavad sama üksuse palgatud töötajaid ning on seotud õiguste ja kohustustega, mis tulenevad ühisest tegevusest nende tööülesannete täitmisel või mis tulenevad ühe isiku ebaseaduslikust tegevusest nende tööülesannete täitmisel või nende ülesannete tõttu; sellisel juhul on kriminaalvastutusega seotud tsiviilvastutuse küsimustes pädevus kriminaalkohtutel;

sotsiaalkindlustushüvitisi või peretoetusi andvate asutuste ja kõnealuste hüvitiste või toetuste saajate vahelised vaidlused, mis on seotud kummagi poole õiguslike, regulatiivsete või seadusest tulenevate õiguste, volituste ja kohustustega; see ei mõjuta haldus- ja maksukohtute pädevust;

vaidlused, mis tekivad ametiühingute ja nende liikmete või nende esindatavate isikute või nende otsustest mõjutatud isikute vahel seoses nende isikute õiguslike, regulatiivsete või seadusest tulenevate õiguste, volituste ja kohustustega;

sotsiaalkindlustusasutuste või ametiühingute liitude varade realiseerimise ja jagamisega seotud hagid, kui puuduvad õigussätted, mis seda välistavad;

vaidlused, mis tekivad sotsiaalkindlustusasutuste või ametiühingute liitude vahel seoses kummagi poole õiguslike, regulatiivsete või seadusest tulenevate volituste või kohustuste olemasolu, ulatuse või laadiga, kui need volitused või kohustused võivad mõjutada teist poolt;

nende kohtute enda tehtud otsuste täitmine või täitmine muude täitekorralduste alusel, kusjuures tunnustatakse teistele kohtutele antud pädevust;

vaidlused, mis tekivad töösuhte poolte vahel või ühe sellise poole ja kolmanda isiku vahel, kui need vaidlused tulenevad suhetest, mis on seotud töösuhtega, ning kui hagi esitatakse koos teise hagi, millega seoses on kohtul otsene pädevus;

elmises alapunktis osutatud hagi seotud vastuhagid, v.a hüvitise korral, mille puhul selline seos ei ole nõutav;

streikidega seotud tsiviilasjad;

vaidlused, mis tekivad töötajate komiteede ja asjaomaste koordineerimiskomiteede, äriühingu või äriühingu töötajate vahel;

kõik ametiühingute liitude, tööandjate liitude ja töötajate komiteede asutamise, põhikirja (sh selle muudatuste), toimimise ja lõpetamise seaduslikkuse kontrolliga seotud küsimused;

muud õigusega ettenähtud küsimused.

(*Seoses haldusrikkumistega*)

Selliste kaebuste arutamine, mis on esitatud haldusasutustes töö- ja sotsiaalkindlustusküsimustega seotud haldusrikkumiste menetlemisel tehtud otsuste peale.

Kaubandusajade kesikkohtumajad (seaduse nr 62/2013 artikkel 128)

maksejõuetust ja saneerimist puudutavad erimenetlused;

äriühingu põhikirja kehtetuks ja õigustühiseks tunnistamise ning tühistamise hagid;

äriühingus õiguste teostamisega seotud hagid;

äriühingu otsuste täitmise peatamise ja nende otsuste tühistamise hagid;

äriühingute sundlõpetamise hagid;

Euroopa äriühingu likvideerimise hagid;

valdusettevõtjate likvideerimise hagid;

äriregistri seadustikus osutatud hagid;

krediidiastutuse või finantssektori äriühingu likvideerimise hagid;

elmistes alapunktides nimetatud hagide ja kohtuasjadega seotud küsimused, liidetud menetlused ja otsuste täitmisele pööramine;

kaebused äriregistri pidajate otsuste peale;

kaebused registripidajate selliste otsuste peale, mille nad on teinud äriühingu likvideerimiseks elluviidava haldusmenetluse raames.

Täitmisasjade keskohtumajad (*Juízos centrais de execução*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 129)

Tsiviiltäitemenetlused, v.a intellektuaalomandikohtu, konkurentsi-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kohtu, merekohtu, perekonna- ja alaealiste asjade kohtumajade, töösajade kohtumajade ja kaubandusajade kohtumajade pädevusse kuuluvad asjad ning nende kriminaalasjade kohtumaja otsuste täitmisele pööramine, mida ei või kriminaalmenetlusnormide kohaselt menetleda tsiviilasjade kohtumaja.

ULATUSLIKUMA PÄDEVUSEGA KOHTUD

Intellektuaalomandikohus (*Tribunal da propriedade intelectual*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 111)

Autoriõiguse ja sellega seotud õigustega seotud hagid;

tööstusomandiga seotud hagid;

tööstusomandi seadustikus sätestatud kehtetuks tunnistamise ja tühistamishagid;

kaebused riikliku tööstusomandiinstituudi (*Instituto Nacional da Propriedade Industrial, I. P.*) selliste otsuste peale, millega antakse või keeldutakse andmast tööstusomandiõigusi või mis on seotud üleandmistega, litsentside või aegunuks tunnistamisega või mille esemeks on tööstusomandiõigusi mõjutavad, muutvad või lõpetavad toimingud;

riikliku tööstusomandiinstituudi tasandil haldusrikkumiste menetlemisel tehtud otsuste – või muude seaduslikult vaidlustatavate meetmete – edasikaebamine ja läbivaatamine;

domeeninimedega seotud tuvastushagid;

kaebused .pt domeeninimede registreerimise eest vastutava riikliku arvutiteaduse sihtasutuse (*Fundação para a Computação Científica Nacional*) selliste otsuste peale, millega registreeritakse, keeldutakse registreerimast või võetakse ära .pt domeeninimi;

ärinimedega seotud hagid;

kaebused registrite ja notariaalasjade instituudi (*Instituto dos Registos e do Notariado, I. P.*) selliste otsuste peale, mis on seotud ärinimede vastuvõetavusega riikliku juriidiliste isikute registrit (*Registo Nacional de Pessoas Colectivas*) käsitlevate õigusnormide alusel;

hagid, mis käsitlevad tööstusomandiga seotud ebauus konkurentsi;

tõendite kogumise ja säilitamise ning teabe esitamise meetmed, kui need on vajalikud intellektuaalomandiõiguste ja autoriõiguse kaitseks;

eelmistes alapunktides nimetatud hagide ja edasikaebustega seotud küsimused, liidetud menetlused ja otsuste täitmisele pööramine.

(Konkurentsi-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kohus) (*Tribunal da concorrência, regulação e supervisão*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 112)

Haldusrikkumiste menetlemisel tehtud selliste seaduslikult vaidlustatavate otsuste, määruste ja muude meetmete edasikaebamine, läbivaatamine ja täitmine, mille on teinud/määranud:

konkurentsiamet,

riiklik sideamet,

Portugali keskpang,

väärtpaberiturukomisjon,

meediareguleerimisamet,

Portugali kindlustusinstituut,

muud sõltumatud haldusasutused, kellel on reguleerimis- ja järelevalveülesanded;

järgmiste otsuste edasikaebamine, läbivaatamine ja täitmine:

konkurentsiameti otsused, mis on tehtud konkurentsialaste õigusnormide kohastes haldusmenetlustes;

ministri otsus, millega antakse erandkorras luba äriühingute koondumiseks, mis on konkurentsiameti otsuse kohaselt keelatud;

muud konkurentsiameti otsused, mida on võimalik edasi kaevata, nagu on sätestatud konkurentsialastes õigusnormides;

kõikide eelmistes alapunktides osutatud edasikaebuste, kohtuasjade, hagide ja läbivaatamisega seotud küsimused, liidetud menetlused ja otsuste täitmisele pööramine.

Merekohus (*Tribunal marítimo*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 113)

Laevade, paatide ja muude ujuvvahendite tekitatud või nendele tekkinud kahju hüvitamine või sellise kahju hüvitamine, mis tulenes nende kasutamisest merenduses üldiste õigusnormide kohaselt;

laevade, paatide ja muude ujuvvahendite ehitamise, remontimise ning ostu- ja müügilepingutega seotud küsimused, tingimusel, et need ujuvvahendid on ette nähtud merenduses kasutamiseks;

mereveolepingute või kombineeritud või mitmeliigilise transpordi lepingutega seotud küsimused;

jõe- või kanalitranspordilepingutega seotud küsimused merekohtu tööpiirkonda jäävate siseveeteede ning asjakohaste seaduses määratletud sängide ja kallaste piires;

laevade, paatide ja muude ujuvvahendite (st nende, mis on ette nähtud prahtimiseks ja kapitalirendiks) merenduses kasutamise lepingutega seotud küsimused;

merenduses kasutamiseks ettenähtud laevade, paatide ja muude ujuvvahendite ning nende lastiga seotud kindlustuslepinguid puudutavad küsimused;

laevade ja paatidega seotud hüpoteekide ja merivõlgade ning ujuvvahenditele ja nende lastile antud asjaõiguslike tagatistega seotud küsimused;

laevade, paatide ja muude ujuvvahendite ning nende lastiga seotud erimenetlused;

esialgse õiguskaitse abinõude kohaldamise menetlused, mis on seotud laevade, paatide ja muude ujuvvahendite, nende lasti ja sularaha ning laevade, paatide ja muude ujuvvahenditega seotud muu varaga; samuti sadamakaptenitele esitatud esialgsed avaldused eesmärgiga peatada sellise vara äraviimine, millele need meetmed on suunatud;

üld- või eriavariiga, sealhulgas teistele merenduses kasutamiseks ettenähtud ujuvvahenditele tekitatud kahjuga seotud küsimused;

mere- ja päästeabiga seotud küsimused;

pukseerimis- ja lootsimislepingutega seotud küsimused;

rusude kõrvaldamisega seotud küsimused;

tsiviilvastutus seoses mere ja kohtu tööpiirkonnas asuvate muude veekogude reostamisega;

püügiseadmete või -vahendite või mereandide, molluskite ja meretaimede saagi koristamiseks mõeldud muude seadmete, ankrute, veoseadeldiste, vahendite, varustuse ja muude navigeerimiseks või kalapüügiks kasutatavate esemete kasutamine, kaotamine, leidmine või õigusvastane omandamine, samuti selliste esemetele või nende esemete tekitatud kahju;

üldkasutatavas merealas asuvale varale tekitatud kahju;

kaldale uhutud kaupade ja esemete omandiõigus ja valdus või merepõhjas asuvate või siseveekogude põhjast välja tulevate või siseveekogude põhjas olevate jäänuste omandiõigus ja valdus, kui nende kaupade ja esemete suhtes on merenduslane huvi;

vara arestimine;

kõik üldised küsimused, mis on seotud kaubandusliku mereõigusega;

kaebused sadamakapteni selliste otsuste peale, mis on tehtud merendusküsimustega seotud haldusrikkumiste menetlemisel; eelmistes alapunktides nimetatud hagide ja kohtuasjadega seotud küsimused, liidetud menetlused ja otsuste täitmisele pööramine.

KÕRGEMAD KOHTUD

Apellatsioonikohtud (seaduse nr 62/2013 artikkel 67)

Apellatsioonikohtutes (teise astme kohtud) on tsiviil-, kriminaal-, sotsiaal-, perekonna- ja alaealiste asjade, kaubandus-, intellektuaalomandi- ning konkurents-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kolleegiumid. Sotsiaal-, perekonna- ja alaealiste asjade, kaubandus-, intellektuaalomandi- ning konkurents-, reguleerimis- ja järelevalveasjade kolleegiumi loomine oleneb siiski teenuse mahust ja keerukusest.

Portugali kõrgeim kohus (*Supremo Tribunal de Justiça*) (seaduse nr 62/2013 artikkel 47)

Portugali kõrgeimas kohtus (viimase astme kohus) on tsiviil-, kriminaal- ja sotsiaalasjade kolleegium.

Asjaomased õigusaktid

 [Tsiiviikohtumenetluse seadustik](#)

 [Seadus nr 62/2013](#)

 [Töökohtuid reguleeriv seadus](#)

 [Ettevõtete maksejõuetust ja saneerimist käsitlev seadustik](#)

Hoiatus

Sellel teabelehel esitatud teave ei ole kontaktpunktile, kohtutele ega muudele üksustele ja asutustele siduv. Tuleb tutvuda ka kehtivate õigusaktidega ja nende hilisemate muudatustega.

Viimati uuendatud: 25/01/2022

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid: on juba tõlgitud.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Rumeenia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Rumeenias on lisaks üldkohtutele erikohtuosakonnad ja erikohtukoosseisud teatavates küsimustes tekkinud vaidluste lahendamiseks.

Vastavalt kohtukorralduse seadusele nr 304/2004 on kassatsioonikohtul (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) neli koda – I tsiviilasjade koda, II tsiviilasjade koda, kriminaalasjade koda ning haldus- ja maksuvaidluste koda –, üheksaliikmeline kohtukoosseis ja ühiskojad, millest igaühel on oma pädevus.

Apellatsioonikohtutel, üldkohtutel (*tribunalul*) ja vajaduse korral esimese astme kohtutel (*judecătoria*) on eriosakonnad ja erikohtukoosseisud, mis lahendavad tsiviilasju, kriminaalasju, alaealistega seotud ja perekonnaasju, haldus- ja maksuvaidlusi ning töövaidlusi ja sotsiaalkindlustuse, ettevõtluse, äriregistri, maksejõuetuse, ebaausa konkurentsi ning mere- ja siseveeteedega seotud asju. Eespool nimetatud asjades otsuste tegemiseks võib vajaduse korral asutada erikohtuid.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud tsiviilkohtuasjade tavapärane menetluskord. Seadustiku sätteid kohaldatakse ka muude küsimuste suhtes, kui neid reguleerivates seadustes ei ole sätestatud teisiti.

Tsiviilkohtute pädevus on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 94–97.

Esimese astme kohtud (*judecătoria*) menetlevad *esimeses astmes* järgmisi asju, mis on seotud nõuetega, mida saab (ei saa) rahaliselt hinnata:

asjad, mis kuuluvad tsiviilseadustiku kohaselt eestkoste- ja perekonnaasjade kohtu pädevusse;

perekonnaseisuregistris registreerimisega seotud asjad;

ühismajade, neis asuvate korterite või mitme isiku omandis olevate ruumide haldamisega või koduomanike ühenduste poolt füüsiliste või juriidiliste isikutega sõlmitud õigussuhetega seotud asjad;

väljatõstmise nõuded;

nõuded, mis puudutavad järgmist: ühisseinad või -kraavid, ehitiste või rajatiste vaheline kaugus, läbipääsuõigus, servituut või muud piirangud omandiõigusele;

piiride muutmise ja mahanägemisega seotud nõuded;

vara kaitsega seotud nõuded;

nõuded, mis on seotud kohustusega viia ellu teatav tegevus või mitte ellu viia teatavat tegevust, kui kohustust ei saa rahaliselt hinnata;

kohtuliku jagamise nõuded, olenemata nõude väärtusest;

isiku kohtu poolt surnuks kuulutamise taotlused;

pärandiga seotud nõuded, olenemata nõude väärtusest;

igamisega seotud nõuded, olenemata nõude väärtusest;

maaga seotud nõuded, v.a nõuded, mis eriseaduste kohaselt jäävad muude kohtute pädevusse;

mis tahes muud rahaliselt hinnatavad nõuded, mille väärtus on kuni 200 000 leud, olenemata asjaomaste poolte staatusest.

Esimese astme kohtud (*judecătoria*) arutavad pädevate avaliku sektori asutuste ja muude pädevate asutuste otsuste peale esitatud kaebusi. Lisaks arutavad nad veel muid seadusega nende pädevusse kuuluvaid asju.

Üldkohtud (*tribunalul*) menetlevad

esimese astme kohtutena kõiki asju, mis ei kuulu seaduse alusel teiste kohtute pädevusse;

apellatsioonikohtutena kohtunike poolt esimeses astmes tehtud otsuste peale esitatud appellatsioonkaebusi;

kassatsioonikohtutena seaduses ette nähtud kohtuasju;

muid asju, mis on seaduse kohaselt nende pädevuses.

Apellatsioonikohtud (*curtea de apel*) menetlevad

esimese astme kohtutena haldus- ja maksuvaidlustega seotud asju;

apellatsioonikohtutena esimese astme kohtu otsuste peale esitatud appellatsioonkaebusi;

kassatsioonikohtutena seaduses ette nähtud kohtuasju;

muid asju, mis on seaduse kohaselt nende pädevuses.

Kassatsioonikohus (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) menetleb apellatsioonikohtu ja muude otsuste peale esitatud kassatsioonkaebusi seaduses ette nähtud asjades; põhimõttelise õigusküsimuse lahendamiseks esitatud edasikaebusi; nõudeid seoses esialgse otsusega täpsustada teatavaid õigusküsimusi; muid asju, mis on seaduse kohaselt tema pädevuses.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Rumeenia tsiviilkohtusüsteemis eristatakse madalama ja kõrgema astme kohtuid, kusjuures kohtuasja esemega seotud kohtualluvus määratakse erineva astme kohtute hulgas kindlaks toimimiskriteeriumide (ülesannete liik) ja menetluslike kriteeriumide (vaidluse väärtus, ese või laad) alusel.

Tsiviilkohtumenetluse seadustikuga on muudetud kohtualluvust ja üldkohtutest (*tribunalul*) on saanud kohtud, millel on täielik pädevus lahendada asi sisuliselt esimeses astmes. Esimese astme kohtute (*judecătoria*) pädevusse kuuluvad väikesed ja/või vähem keerukad nõuded, mida esineb praktikas väga sageli.

Apellatsioonikohtud on pädevad arutama peamiselt apellatsioonkaebusi ning kassatsioonikohus (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) tagab õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise riigi tasandil.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Rumeenia tsiviilkohtusüsteemis on territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 107 jj.

Üldjuhul esitatakse hagiavaldus kostja alalise elukoha või registrijärgse asukoha järgsesse kohtusse.

2.2.2 Erandid

Territoriaalse kohtualluvuse kohta on kehtestatud näiteks järgmised erinormid:

kui kostja alaline elukoht / registrijärgne asukoht ei ole teada, tuleb hagiavaldus esitada kostja elukoha / esinduse asukoha järgsele kohtule, ja kui ka see ei ole teada, siis kohtule, mille tööpiirkonnas asub hageja alaline elukoht / registrijärgne asukoht / peamine elukoht / esinduse asukoht;

hagiavaldused eraõigusliku juriidilise isiku vastu võib esitada ka kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle iseseisva õigusvõimeta filiaal;

hagiavaldused ühenduse, äriühingu või muu iseseisva õigusvõimeta üksuse vastu võib esitada selle isiku üldise kohtualluvuse järgsele kohtule, kellele on liikmete nõusolekul usaldatud selle juhtimine või haldamine; sellise isiku puudumise korral võib hagiavalduse esitada asjaomase üksuse mis tahes liikme üldise kohtualluvuse järgsele kohtule;

hagiavaldused riigi, kesk- ja kohalike asutuste ja institutsioonide ning teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute vastu võib esitada hageja alalise elukoha / registrijärgse asukoha järgsele kohtule või kostja registrijärgse asukoha järgsele kohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Rumeenia tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud mitu normi valikulise kohtualluvuse kohta (artiklid 113–115). Seega on territoriaalne pädevus ka järgmistel kohtutel:

hageja elukoha järgne kohus (põlvnemise tuvastamise hagi);

hageja / ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha järgne kohus (ülalpidamiskohustus);

kohus, mille tööpiirkonnas tuleb lepingust tulenevaid kohustusi täita;

kinnisasja asukoha järgne kohus (rendi- või üürilepingud, kinnistusraamatusse kandmine / kannete põhjendamine / kannete parandamine);

kohus, mille tööpiirkonnas asub saabumis-/väljumiskoht (transpordilepingud);

kohus, mille tööpiirkonnas makse tehti (käskvekslid, tšekid, lihtvekslid ja muud tagatised);

tarbija elukoha järgne kohus (tarbijale tekitatud kahju hüvitamine spetsialistiga sõlmitud lepingu puhul);

kohus, mille tööpiirkonnas õigusvastane tegevus aset leidis või kahju tekitati, kui hagiavaldus puudutab sellisest tegevusest tulenevaid kohustusi.

Kui kostja tegeleb korrapäraselt ametialase tegevusega / põllumajanduse, äri-, tööstusliku või muu samase tegevusega väljaspool oma elukohta, võib pöörduda ka kohtusse, mille tööpiirkonnas see tegevus toimub, kui on tegemist seal tekkivate või seal täidetavate rahaliste kohustustega.

Kindlustusajade puhul võib esitada kahju hüvitamise hagi ka kohtule, mille tööpiirkonnas asub kindlustatud poole elukoht või registrijärgne asukoht, mille tööpiirkonnas asuvad kindlustatud poole varad või mille tööpiirkonnas kindlustatud risk realiseerus.

Kohtu valik lepingu alusel loetakse tühiseks, kui see on tehtud enne hüvitise saamise õiguse tekkimist, ning kohustusliku tsiviilvastutuskindlustusega seoses võib kolmandast isikust kannatanu esitada hagi otse kohtule, mille tööpiirkonnas asub tema elukoht / registrijärgne asukoht.

Füüsiliste isikute kaitse taotluste puhul, mis kuuluvad tsiviilseadustiku kohaselt eestkoste- ja perekonnakohtu pädevusse, teeb otsuse territoriaalse kohtualluvuse kohta kaitstud isiku elukoha/asukoha järgne kohus. Juhtudel, mil eestkoste- ja perekonnakohus taotleb teatavate (kinnisasjaga seotud) õigustoimingute tegemist, on pädevus ka kohtul, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub. Sellisel juhul esitab otsuse teinud eestkoste- ja perekonnakohus otsuse koopia eestkoste- ja perekonnakohtule, mille tööpiirkonnas on kaitstud isiku elukoht/asukoht.

Abielulahutushagi kuulub selle esimese astme kohtu (*judecătoria*) pädevusse, mille tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine elukoht. Kui ühine elukoht puudub või kui kumbki abikaasa ei ela enam selle esimese astme kohtu (*judecătoria*) tööpiirkonnas, kus asub abikaasade ühine elukoht, on pädev esimese astme kohus see, mille tööpiirkonnas asub kostja elukoht. Kui kostja ei ela Rumeenias ja Rumeenia kohtutel on rahvusvaheline pädevus, on pädev kohus see kohus, mille tööpiirkonnas asub hageja elukoht. Kui hageja ega kostja ei ela Rumeenias, võivad pooled kokku leppida, et esitavad abielulahutushagi ükskõik millisele esimese astme kohtule Rumeenias. Kui sellist kokkulepet ei ole sõlmitud, esitatakse abielulahutushagi Bukaresti 5. piirkonna kohtule (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 915).

Hagiavaldused individuaalsete tööalaste vaidluste lahendamiseks tuleb esitada sellele üldkohtule (*tribunalul*), mille tööpiirkonnas asub hageja elukoht / töökoht (seaduse nr 53/2003 – tööseadustik – artikkel 269).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Erandliku territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 117–121. Seega:

kinnisasjaõigust puudutavad nõuded tuleb esitada üksnes kohtule, mille tööpiirkonnas kinnisasi asub. Kui kinnisasi asub mitme kohtu tööpiirkonnas, tuleb hagiavaldus esitada kostja elukoha/asukoha järgsele kohtule, kui see asub ühes sellises piirkonnas, või kui see nii ei ole, siis mis tahes kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub.

Sätteid kohaldatakse ka valdusega seotud hagidele ning nõuetele, mis puudutavad piiride märkimist, kinnisasjaõiguse piiramist ja kinnisasja kohtulikkust jagamist, kui jagamata kaasomand ei tulene pärimisest; pärimisasjades on kuni jagamata kaasomandi reaalosadeks jagamiseni surnud isiku viimase elukoha järgsel kohtul ainupädevus menetleda nõudeid, mis puudutavad järgmist:

viimse tahte avalduse kehtivus või täitmine;

pärandvara, sellega kaasnevad maksud ja maksud, mis on seotud pärijate võimalike nõuetega üksteise vastu;

surnud isiku annakusaajate/võlasaldajate nõuded pärijate/testamenditajita vastu;

äriühingutega seotud nõuete puhul on äriühingu likvideerimiseni / registrist kustutamiseni ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub äriühingu peamine asukoht;

üldkohtul, mille tööpiirkonnas asub võlniku registrijärgne asukoht, on ainupädevus menetleda nõudeid, mis on seotud maksejõuetuse / võlausaldajatega sõlmitud kokkulepetega;

spetsialisti nõude tarbija vastu võib esitada ainult tarbija elukoha järgsele kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad kirjalikult kokku leppida või pooleliolevate vaidluste puhul suuliselt kohtus kinnitada, et varade ja muude võimalike õigustega seotud asju arutavad muud kui territoriaalse pädevusega kohtud, välja arvatud juhul, kui neil on ainupädevus. Tarbijate õiguste kaitset puudutavates vaidlustes ja muudes seadusega ettenähtud asjades võivad pooled pädevas kohtus kokku leppida alles pärast seda, kui on tekkinud õigus hüvitisele, ning teistsugused kokkulepped loetakse tühiuks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 126).

Lisa- või kõrvalnõuded jäävad selle kohtu alluvusse, mille pädevuses on põhinõude arutamine, isegi juhul, kui need kuuluvad teise kohtu sisulisse või territoriaalsesse pädevusse, välja arvatud maksejõuetuse või võlausaldajatega sõlmitud kokkulepetega seotud nõuded. Neid sätteid kohaldatakse ka juhul, kui põhinõude arutamise pädevus on seaduse kohaselt erikohtuosakonnal või erikohtukoosseisul. Kui kohtul on ainupädevus ühe poole suhtes, on tal ainupädevus kõikide poolte suhtes (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 123).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 124 kohaselt on kohus, mis on pädev otsustama põhinõude üle, pädev otsustama ka vastuväidete ja erandite üle, välja arvatud eelkõmsimused ja teise kohtu ainupädevusse kuuluvad asjad, samal ajal kui menetlusküsimusi arutab see kohus, kus need tõstatatakse. Kohtute pädevuse üldise puudumise küsimuse võivad pooled või kohtunik tõstatada kohtumenetluse mis tahes etapis. Avaliku korraga seotud sisulise ja territoriaalse pädevuse puudumise küsimus tuleb tõstatada esimese astme kohtu esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud, samal ajal kui erasfääris kehtiva korraga seotud pädevuse puudumise küsimuse võib tõstatada üksnes kostja oma vastuses või, kui kaitsja vastus pole kohustuslik, hiljemalt esimese astme kohtu esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud. Kui pädevuse puudumine ei ole seotud avaliku korraga, ei saa pool, kes pöördus pädevust mitteomavasse kohtusse, taotleda kohtu pädevuse puudumise tunnistamist (uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 130).

Rumeenia kohtutel on ainupädevus piiriülese mõjuga tsiviilvaidlustes Rumeenia seaduste alusel pooltele vabalt kättesaadavate õigustega seotud asjades, kui pooled on õiguspäraselt kokku leppinud, et Rumeenia kohtud on pädevad tegema otsuseid nende õigustega seoses tekkinud vaidlustes või võimalikes tulevastes vaidlustes. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on Rumeenia kohus, kuhu kostja on kutsutud, jätkuvalt pädev läbi vaatama hagi, kui kostja ilmub kohtusse ja esitab kohtuasja sisuliste asjaolude kohta vastuväited – esitamata sealjuures vastuväidet seoses pädevuse puudumisega – hiljemalt tõendite kogumise etapi lõpus kohtuasjas, mida arutab esimese astme kohus. Kahes eespool nimetatud olukorras võib Rumeenia kohus, kelle poole asjaga on pöördutud, hagi rahuldamata jätta, kui juhtumi kõikidest asjaoludest ilmneb selgelt, et vaidlusel ei ole Rumeeniaga märkimisväärset seost (uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 1067).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vt vastused küsimustele 1, 2, 2.1., 2.2., 2.2.2.1. ja 2.2.2.2.

Viimati uuendatud: 16/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkevõrsioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Sloveenia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohusse)?

Sloveenias on nõudeid käsitlevaid tsiviilvaidlusi esimeses astmes pädevad arutama kohalikud kohtud (*okrajna sodišča*) ja ringkonnakohtud (*okrožna sodišča*). Nad on pädevad lahendama kõiki tavapäraseid tsiviilõiguse küsimusi ja vaidlusi (hüvitise määramine, varalised vaidlused, perekonnavaidlused jms). Pädevuse jaotust kohalike ja ringkonnakohtute vahel käsitletakse allpool.

Kaubandusõigusega seotud asju on seevastu esimeses astmes pädevad arutama ja lahendama ainult ringkonnakohtud. Kaubandusvaidlused on vaidlused, milles tsiviilasja mõlemaks pooleks on äriühing, institutsioon (sealhulgas avaliku sektori institutsioon), ühistu, riik või kohalik omavalitsus.

Kaubandusvaidlused on ka need vaidlused, mis on seotud ühelt poolt äriühingu, institutsiooni (sealhulgas avaliku sektori institutsiooni), ühistu, riigi või kohaliku omavalitsuse ja teiselt poolt füüsilisest isikust ettevõtja vaheliste õigussuhetega, mis tulenevad ettevõtja tasustatud tegevusest.

Seaduse kohaselt on töövaidlusi pädevad lahendama töökohtud (*delovna sodišča*) ja sotsiaalkohtud (*socialna sodišča*) ning seda ka juhul, kui kohtuasi hõlmab tsiviilvaidlust, Töövaidlused on seotud tööandja ja töötaja vaheliste suhetega ning töösuhetest tulenevate õiguste ja kohustuste rikkumisega.

Töökohtud on pädevad lahendama individuaalseid töövaidlusi (töösuhetest tulenevad vaidlused, selliste suhetega seotud omandiõigusi käsitlevad vaidlused), kollektiivseid töövaidlusi (vaidlused, mille üks pool on tavaliselt ametiühing või muu töötajaid esindav institutsiooniline organ), streikide seaduslikkusega seotud vaidlusi ning vaidlusi, mis on seotud Sloveenia õigusaktides sätestatud töötajate õigusega osaleda ettevõtte juhtimises. Sotsiaalkohtud teevad otsuseid õigusi käsitlevates kohtuasjades, mis on seotud töövõimetuse- ja pensionikindlustuse, tervisekindlustuse ja töötuskindlustusega, ning kohtuasjades, mis on seotud õigusega saada pere- ja sotsiaaltoetusi.

Kuna kohtualluvuse küsimus kerkib päevakorda üksnes pärast hagi või nõude kohtule esitamist (enne seda, kui kohus hakkab asja arutama ja lahendama, teeb ta esmalt kindlaks, kas kõnealune asi kuulub tema pädevusse), siis on põhjendamatu viivituste vältimiseks soovitatav eelnevalt konsulteerida advokaadiga. Kohus peab kõigis oma menetlustes alati pöörama tähelepanu oma pädevuse küsimusele ja tagama, et kohtuasjas ei oleks pädevust ühelgi teisel organil (nt haldusasutusel). Juhul kui kohus leiab, et see on siiski nii, peaks ta hageja nõude tagasi lükkama. See toob poolele kaasa põhjendamatu ajakao ja suurendab tema kulusid.

Teavet kohtute korralduse, asukoha ja pädevuse kohta leiab ka Sloveenia Vabariigi ülemkohtu (Vrhovno sodišče Republike Slovenije) ametlikult veebisaidil <http://www.sodisce.si/>.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Hagi võib esitada mis tahes kohtule Sloveenia Vabariigis, kuid hagi esitaja peaks võtma arvesse sisulist pädevust (*ratione materiae*; s.t millisel kohtul on pädevus kohtuasja sisu üle) ja territoriaalset pädevust. Põhiline teave – sealhulgas Sloveenia kõigi kohalike ja ringkonnakohtute aadressid – on kättesaadav Sloveenia Vabariigi ülemkohtu veebisaidil <http://www.sodisce.si/>.

Sloveenias on sisuline pädevus esimeses kohtuastmes või kohtu võimalus teha otsus poole esitatud konkreetse nõude kohta jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel. Kui otsustatakse selle üle, milline kohus asja lahendama hakkab, võetakse aluseks järgmised kaks kriteeriumi: hagi hind (vaidluse ese) ja vaidlusaluse suhte õiguslik alus (vaidluse sisu ja ese).

Üldreegel on, et tähtsamaid vaidlusi, kus vaidluse ese on suure väärtusega, vaidlusel on oluline mõju poole elule või tegemist on keeruka õigusvaidlusega, lahendab ringkonnakohtus, sest kohtud on oma otsust tehes kohustatud kohaldama õigusnorme, mis käsitlevad keerukaid ja tundlikke õigusküsimusi (nt lahutus, lapse ülalpidamine).

Üldise kohtualluvusega kõrgemad kohtud (*višja sodišča*), mida Sloveenias on neli, teevad otsuseid teises astmes. Otse sellise kõrgema kohtu poole pöörduda ei ole võimalik. Kõrgemad kohtud lahendavad kohalike kohtute ja ringkonnakohtute otsuste peale esitatud apellatsioonid. Samuti lahendavad nad vaidlusi, mis on seotud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahelise pädevusega riigi selles piirkonnas, mis kuulub nende tööpiirkonda.

Sloveenia Vabariigi ülemkohus on pädev menetlema apellatsioonid, mis on esitatud kõrgemate kohtute otsuste peale, eelkõige nende otsuste peale, mis on seotud lühivahetustega ja õiguspärasuse kaitset käsitlevate taotlustega. Kui kohtu poole pööratakse erakorraliste õiguskaitsevahendite kasutamiseks, peab huvitatud isikut abistama advokaat. Seaduse kohaselt võib õiguslikult kehtivaid menetlustoiminguid ülemkohtus teha ainult kvalifitseeritud advokaat.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Nagu eelmises punktis märgitud, on esimese astme pädevus jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel, kuid need kaht liiki kohtud ei ole rangelt hierarhilises suhtes. Kohtute pädevus on sätestatud seaduses, kuid üldjuhul kehtib põhimõte, et ringkonnakohtud menetlevad harilikult õiguslikult ja faktiliselt keerukamaid juhtumeid.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses (*Zakon o pravdnem postopku – ZPP*) on sätestatud, et kohalikud kohtud (Sloveenias on neid kokku 44) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus ei ületa 20 000 eurot;

valdusõiguse rikkumist käsitlevad vaidlused;

servituudi ja koormatise seadmist käsitlevad vaidlused;

rendi- ja üürisuhteid käsitlevad vaidlused.

Kohalikud kohtud menetlevad ka õigusabijuhtumeid. Teistele kohtutele seda pädevust seadusega antud ei ole. Samuti menetlevad kohalikud kohtud muid seaduses sätestatud juhtumeid.

Ringkonnakohtud (Sloveenias on neid 11) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus on üle 20 000 euro;

isaduse või emaduse kindlaksmääramist või vaidlustamist käsitlevad vaidlused;

abielluvavaidlused;

seadusliku ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused;

laste kaitsmise ja kasvatamisega seotud vaidlused;

vaidlused, mis käsitlevad laste suhtlemist oma vanemate ja teiste isikutega, kui neid vaidlusi lahendatakse koos laste kaitsmist ja kasvatamist käsitlevate vaidlustega;

autoriõigusega seotud vaidlused ning vaidlused, mis on seotud leiutiste ja kaubamärkide kaitsmise või kasutamise või ärinime kasutamise õigusega, ning konkurentsikaitse eeskirjadega seotud vaidlused;

kaubandusvaidlused;

pankrotimenetlusest tulenevad vaidlused.

Intellektuaalomandi õigusi käsitlevate vaidluste lahendamine kuulub esimeses astmes Ljubljana ringkonnakohtu erandlikku territoriaalsesse pädevusse.

Ringkonnakohtud on pädevad lahendama ka rahvusvahelise õigusabi taotlusi ja välisriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamise menetlusega seotud õigusabitaotlusi ning menetlema muid seaduses sätestatud juhtumeid.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Põhimõtteliselt võib Sloveenias hagi esitada eespool esitatud punktides nimetatud mis tahes esimese astme kohtule. Kohus, kellele pool hagi esitab, peab enne asja arutamist tegema otsuse selle kohta, kas ta on pädev asja menetlema. Juhul kui kohus leiab, et tal ei ole konkreetse asjaga seoses territoriaalset pädevust, võib ta seda tunnistada ja usaldada asja menetlemise teisele kohtule. Kohtul on õigus toimida nii ainult juhul, kui vastaspool juhib kohtu tähelepanu kohtualluvuse puudumisele, kuid kui teisel kohtul on erandlik territoriaalne pädevus, siis on kohus kohustatud nii toimima. Sellest olenemata on olemas mõned üldeeskirjad, mida kohaldatakse kohtute territoriaalse pädevuse kindlaksmääramisel ja mida võetakse arvesse eesmärgiga tagada kulude kokkuhoid ja menetluste võimalikult kiire lõpuleviimine.

Tsiviilkohtumenetluse seadus sisaldab eeskirja üldise ja erandliku territoriaalse pädevuse kohta. See määratakse kindlaks vaidluse eseme ja poolte alusel.

Üksikasjad on esitatud allpool.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldreegliga on ette nähtud, et füüsilise või juriidilise isiku vastu hagi esitamisel tuleb hagi esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, kus on kostja alaline elukoht või kus asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht. Kui hagi esitatakse mitteresidentist füüsilise või juriidilise isiku vastu, on üldine territoriaalne pädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonda kuulub see piirkond, kus on asjaomase füüsilise isiku elukoht Sloveenias või kus asub asjaomase juriidilise isiku filiaal.

2.2.2 Erandid

Teatavate juhtumite korral antakse tsiviilkohtumenetluse seadusega pooltele võimalus esitada hagi kohtule, mis ei ole üldreegli kohaselt üldise territoriaalse pädevusega kohus. Konkreetselt kindlaksmääratud juhtudel (vaidluse esemest või sisust tulenevalt) võib pool esitada hagi üksnes sellele kohtule, kellel on ainupädevus teha otsuseid kõnealuses küsimuses. Sellisele pädevusele osutatakse kui erandlikule territoriaalsele pädevusele.

Juhul kui hageja esitab hagi kohtule, kellel puudub territoriaalne pädevus, siis kohus tunnistab seda ja asi edastatakse arutamiseks muule pädevale kohtule, kus menetlust jätkatakse selliselt, nagu oleks seda alustatud seal.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Nagu eespool märgitud, võib territoriaalne pädevus olla teatavatel juhtudel samaaegselt kahel kohtul. Sellisel juhul võib menetlusosaline valida, millisele kohtule hagi esitada (**valikuline kohtualluvus**).

Seda liiki kohtualluvus on määratletud tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklites 49–65. Sellepärast on allpool esitatud ainult kõige olulisemad juhtumid ja sellised juhtumid, mis on poolte elu seisukohast kõige tähtsamad.

Abikaasade ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu kohtualluvusse, vaid samuti ka selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja (elamise saaja) alaline elukoht. Ka abielluvavaidluste pooltel (lahutusjuhtumid) on võimalus pädevat kohut valida. Sellisel juhul on asja pädev arutama see kohus, kelle tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine alaline elukoht. Isaduse või emaduse kindlaksmääramise või vaidlustamisega seotud vaidluste korral on lisaks pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle lapse alaline või ajutine elukoht, kellel on Sloveenia õigusnormide kohaselt õigus hagi esitada. Juhul kui selline vaidlus kuulub Sloveenia kohtu pädevusse – tulenevalt asjaolust, et hageja alaline elukoht on Sloveenias –, on territoriaalne pädevus ka hageja alalise elukoha järgsel kohtul. Lepinguvälistes hüvitist käsitlevates vaidlustes (enamasti

on need seotud liiklusõnnetustega) on lisaks üldise territoriaalse pädevusega kohtule pädevad ka need kohtud, kelle tööpiirkonnas kahjujuhtum aset leidis (nt liiklusõnnetuse toimumise koht) või kelle tööpiirkonnas ilmnedid tekitatud kahju tagajärjed. Juhul kui kahjujuhtumi tagajärjel põhjustati isiku surm või tekitati raske vigastus, on lisaks pädev ka see kohus, kelle tööpiirkonnas asub hageja alaline või ajutine elukoht. Poolte lepingulistest suhetest tulenevate vaidluste korral on pädev ka see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, mida loetakse lepinguliste suhete täitmise piirkonnaks. Sarnast põhimõtet kohaldatakse käskveksleid või tšেকে käsitlevate vaidluste korral (maksekohajärgne kohus).

Lisaks eelnevale kohaldatakse valikulist kohtualluvust tarbija lepingulistest suhetest tulenevates vaidlustes, kui hageja on tarbija (füüsiline isik). Sellised vaidlused ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu kohtualluvusse, vaid samuti selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas asub tarbija alaline või ajutine elukoht. Juhul kui tarbija lepingulistest suhetest tulenevas vaidluses on hagejaks äriühing, on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub tarbija alaline või ajutine elukoht. Teistsugust territoriaalset kohtualluvust saab kohaldada vaid siis, kui tarbija ja äriühing sõlmivad lepingu pärast vaidluse tekkimist või kui nad sõlmivad lepingu, millega lubatakse tarbijal täiendavalt algatada kohtumenetlus muudes kohtutes. Kindlustussuhetest tulenevad vaidlused, milles kostja on kindlustusandja, ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu ja selle kohtu kohtualluvusse, mille tööpiirkonnas paikneb kindlustusandja filiaali registrijärgne asukoht, vaid samuti selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas on hageja alaline või ajutine elukoht või registrijärgne asukoht. Kindlustussuhetest tulenevate vaidluste korral võib kindlustusandja esitada nõude ainult sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas on kostja ehk siis kindlustusvõtja, kindlustatud isik või soodustatud isiku alaline või ajutine elukoht või registrijärgne asukoht. Teistsugust territoriaalset kohtualluvust saab kohaldada vaid siis, kui vaidluse pooled sõlmivad lepingu pärast vaidluse tekkimist või kui nad sõlmivad lepingu, millega lubatakse kindlustusvõtjal, kindlustatud isikul või soodustatud isikul täiendavalt algatada kohtumenetlus muudes kohtutes.

Muud valikulise kohtualluvuse juhtumid on kindlaks määratud tsiviilkohtumenetluse seaduses.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Konkreetsete juhtumite korral on seadusega ette nähtud spetsiaalne territoriaalne pädevus ja seaduses on sätestatud, millisel kohtul on ainupädevus konkreetset juhtumit menetleda. Seda nimetatakse **erandlikuks territoriaalseks pädevuseks** ja seda kohaldatakse järgmiste vaidluste korral:

omandiõigusega, valdusõigusega ning vara rentimise ja liisimisega seotud vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas vara asub;

mere- või õhusõidukiga seotud asjaõigusi käsitlevate vaidluste (ja asjaomaste mere- või õhusõidukite rentimisega seotud vaidluste) korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas peetakse registrit, kuhu asjaomane mere- või õhusõiduk on kantud;

kohtulike või halduslike täitemenetluste käigus või selliste menetluste tulemusena tekkivate vaidluste korral ning pankrotimenetluse käigus või sellise menetluse tulemusena tekkivate vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas asjaomast täite- või pankrotimenetlust läbi viiv kohus asub.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Sloveenia õigusaktide kohaselt on pooltel teataval juhul võimalik leppida kokku, millisel esimese astme kohtul on nende asjas pädevus (**territoriaalset kohtualluvust käsitlev kokkulepe**). Poolte kokkuleppega võib näha ette teistsuguse kohtualluvuse kui see, mis on sätestatud seaduses, ent tuleb rõhutada, et pooled ei saa sõlmida kokkulepet sisulise pädevuse (*ratione materiae*) kindlaksmääramiseks – see pädevus on kindlaks määratud seadusega (vt eespool esitatud selgitus).

Pooled võivad kokku leppida, et nende asja võib arutada selline esimese astme kohus, kellel vastasel korral territoriaalne pädevus puuduks. Pooled peavad järgima aluspõhimõtet, mille kohaselt peab sellisel kindlaks määratud kohtul olema pädevus teha otsus kohtuasja sisu kohta või et tal peab olema sisuline pädevus (*ratione materiae*) (vt pädevuse jaotus kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel). Kokkuleppe sõlmimine ei ole lubatud juhul, kui seadusega on kindlaks määratud erandliku territoriaalse pädevusega kohus (vt eelmine punkt).

Poolte kokkulepe tuleb vormistada kirjalikult ja see peab olema seotud konkreetse vaidlusega või tulevase vaidlusega, mis tekib või võib tekkida poolte konkreetsest õigussuhtest. Hageja peab lisama kokkulepet sisaldava dokumendi hagiavaldusele, millega algatatakse menetlus asjaomases kohtus. Oluline on märkida, et territoriaalset pädevust käsitlevat kokkulepet ei saa enam sõlmida menetluse ajal, s.t siis, kui hagi on juba kohtule esitatud ja hagiavaldusele ei ole lisatud sellist kokkulepet.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Sloveenia kohtusüsteem ei hõlma tsiviil- ja kaubandusõiguse valdkonna erikohtuid (nt perekonnaasjade erikohus abieluga seotud vaidluste või vanemate ja laste vaheliste vaidluste lahendamiseks), sest kõiki tsiviilvaidlusi menetletakse kohalikes ja piirkonnakohtutes või nende kohtute tsiviil- ja kaubandusasjade osakondades. Kohtud on korraldatud osakondadena (tsiviilasjad, perekonnaasjad, kaubandusasjad, täitmisele pööramine, hagita menetlused, pärandiküsimused). Üldiselt menetlevad neis osakondades kohtuvaidlusi ja teevad kohtuotsuseid spetsialiseerunud kohtunikud.

Erikohtud on olemas vaid töö- ja sotsiaalvaidluste jaoks ning nende kohtute pädevust ja korraldust on kirjeldatud sissejuhatavas osas.

Lingid

 <http://www.sodisce.si/>

 <http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

 <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

 <http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Viimati uuendatud: 08/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Slovakkia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilasju on esimeses astmes pädevad arutama põhimõtteliselt üldkohtud, mis tähendab, et enamikul juhtudel on pädevus ringkonnakohtutel (*okresný súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilný sporový poriadok*) § 12) ja erandjuhtudel piirkonnakohtutel (*krajský súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Teatavatel juhtudel tuleb pöörduda erikohtute poole (vt vastus 3. küsimusele).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Sisulise kohtualluvuse all mõistetakse kohtuasja kuulumist eri liiki esimese astme kohtute pädevusse. See määrab ära, kas esimese astme kohtuna peaks kohtuasjas otsuse tegema ringkonna- või piirkonnakohtus. Üldiselt on tsiviilasja esimeses astmes arutamise pädevus ringkonnakohtul (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Seaduses kindlaks määratud juhtudel on asju pädevad esimeses astmes lahendama piirkonnakohtud (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Peamine kriteerium kohtualluvuse kindlaksmääramisel on kohtuasja laad.

Kohtumenetlus põhineb kohtuistungite pidamisel esimese astme kohtus. Kõiki kohtuasju tuleb esmalt arutada esimese astme kohtus. Sisulise kohtualluvuse kindlaksmääramisel on otsustavaks menetluse algatamise hetkel, st hagi/avalduse kohtusse saabumise päeval eksisteerinud asjaolud. Asjaolude muutumine menetluse käigus ei mõjuta juba kindlaksmääratud sisulist kohtualluvust.

Sisuline kohtualluvus on kohtu üks peamisi menetlusnõudeid. Kohus kontrollib, kas seda nõuet on järgitud *ex officio* menetluse kõikides etappides ja kõikides kohtu astmetes. Seega ei ole vaja sisulise kohtualluvuse puudumise tõttu vastuväidet esitada. Kui kohus leiab, et tal puudub vaidluse lahendamiseks sisuline pädevus, on ta kohustatud andma kohtuasja üle kohtule, kellel on sisuline pädevus. Kohus teavitab sellest hagejat/avaldajat. Kui hagi/avaldus on kostjale /asjast puudutatud isikule kätte toimetatud, peab kohus teavitama teda ka asja üleandmisest kohtule, kellel on sisuline pädevus. Vaidlus sisulise kohtualluvuse üle võib tekkida ainult kohalike ja piirkondlike kohtute vahel, kuna ülemkohtul (*Najvyšší súd*) ei ole esimeses kohtuastmes sisulist pädevust. Vaidluse ringkonna- ja piirkonnakohtu sisulise pädevuse üle lahendab ülemkohus, kes seisab pädevuse kohta otsuste tegemisel mõlemast kohtust kõrgemal.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Slovaki Vabariigi õigussüsteem on kolmeastmeline: ringkonnakohtud, piirkonnakohtud ja ülemkohus. Ringkonnakohtud on pädevad arutama tsiviilasju esimeses astmes (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Piirkonnakohtud on pädevad menetlema asju teises astmes, mis tähendab seda, et nende ülesandeks on lahendada ringkonnakohtute otsuste peale esitatud kaebusi. Erandiks on tarbijaküsimustes abstraktsest kontrollist tekkivad vaidlused, mida piirkonnakohtud (Bratislava piirkonnakohus, Banská Bystrica piirkonnakohus ja Košice piirkonnakohus) lahendavad oma tööpiirkonnas esimese astme kohtuna (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Territoriaalset kohtualluvust reguleerivad võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik ja mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Civilný mimosporový poriadok*). Territoriaalse kohtualluvuse eeskirjades on kindlaks määratud, milline esimese astme kohus, st milline konkreetne kohus kõikidest sisulise pädevusega kohtutest peaks kohtuasja arutama ja selles otsuse tegema. Kohaldatavates õigusnormides eristatakse üldist territoriaalset kohtualluvust ja konkreetset territoriaalset kohtualluvust. Konkreetne territoriaalne kohtualluvus on kohtu territoriaalse pädevuse määramisel esmatähtis. Kui pädevust ei saa sel viisil kindlaks määrata, kohaldatakse üldist territoriaalset kohtualluvust. Territoriaalne kohtualluvus võib olla valikuline või erandlik. Kui territoriaalne kohtualluvus on valikuline, võib hageja valida, kas esitada hagi kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule või mõnele muule võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud kohtule. Territoriaalne kohtualluvus on erandlik teatavatel loetletud juhtudel, kus territoriaalne pädevus on mõnel muul kohtul kui kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. See tähendab seda, et teataval kohtul on pädevus olenemata sellest, et tegemist ei ole kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtuga ja hoolimata võimalusest valida asjaomases asjas kohut oma äranägemise järgi.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Võistlev menetlus

Võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete kohaselt on territoriaalne pädevus alati kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul, kui ei ole sätestatud teisiti (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 13).

Füüsilise üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku alaline elukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 14).

Juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 1). Välisriigi juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 2).

Kui selle alusel ei ole võimalik üldkohut kindlaks määrata, on üldkohus see kohus, mille tööpiirkonnas asus füüsilise või juriidilise isiku viimane alaline elukoht või registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis; kui selline kohus puudub, on asja pädev lahendama kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 16).

Kui menetluspooleks on riik, on üldkohtuks kohus, mille tööpiirkonnas nõude aluseks olev sündmus toimus (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 17).

Mittevõistlev menetlus

Mittevõistleva menetluse puhul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 3) on territoriaalne pädevus seadusega määratud kohtul. Kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik selle alusel kindlaks määrata, on territoriaalne pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline kohtualluvus (vabatahtlik kohtualluvus) kajastab hageja õigust valida kostja üldkohtu asemel kohus, kellel on pädevus võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 19 alusel. Lisaks kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule on territoriaalne pädevus ka kohtul, mille tööpiirkonnas:

- a) asub vastavalt töölepingule kostja töökoht;
- b) toimusid kahjunõudele alust andnud sündmused;
- c) asub kostjast juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht, kui vaidlus on seotud selle filiaaliga;
- d) asub tarbijast hageja alaline elukoht, kui tegemist on tarbijavaidlusega või kui menetlus puudutab tarbijaasja vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi;
- e) asub diskrimineerimist puudutava vaidluse puhul hageja alaline elukoht või registreeritud asukoht või, välisriigi juriidilise isiku puhul, hageja organisatsioonilise üksuse registrijärgne asukoht.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Erandlik kohtualluvus tähendab **võistleva menetluse** puhul hageja kohustust valida kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtu asemel kohus, millel on pädevus vastavalt võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 20. See tähendab seda, et kohtuasja lahendamise territoriaalne pädevus on kohtul, mille tööpiirkonnas:

- a) asub kinnisvara, kui vaidlus on seotud kinnisvara asjaõigusega;
- b) toimub pärimismenetlus, kui vaidlus on seotud pärimismenetlusega;
- c) toimub täitemenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust;
- d) toimub pankroti- või restruktureerimismenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust, välja arvatud jagamatu abieluvara asjus kokkulepete sõlmimisega seotud menetlused;
- e) asub vahekohus, kui menetlus puudutab vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi, välja arvatud tarbijaasjade vahekohtumenetluste puhul; kui vahekohus asub väljaspool Slovaki Vabariiki, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht; kui kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht ei ole Slovaki Vabariigis, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub hageja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht.

Erandlik kohtualluvus tähendab **mittevõistleva menetluse** puhul seda, et üldkohtu asemel on pädevus järgmistel kohtutel.

Abielu lahutamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asus abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus hageja elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 92).

Abielu kehtetuks või tühisteks tunnistamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asus abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus ühe abikaasa elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 101).

Alaealise kohtuliku kaitsega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub alaealise elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 112 lõige 1).

Lapsendamisega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub lapse elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele. Kui sellist kohut pole olemas, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas laps elab (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 136).

Menetlusteovõimega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kelle teovõimet hinnatakse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 232).

Isiku meditsiiniuasutusse paigutamise ja seal hoidmise lubatavusega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, kelle tööpiirkonnas meditsiiniuasutus asub (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 252).

Kontohalduri määramisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub asjaomase isiku elukoht; kui selline kohus puudub, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 273).

Surnuks tunnistamisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus surnuks tunnistatava isiku üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 220).

Pärandiga seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas:

- a) asus testatori alaline elukoht surma hetkel;
 - b) asub testatori vara, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a;
 - c) testator suri, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a või b (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 158).
- Järgneva pärimismenetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mis lõpetas eelneva pärimismenetluse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 159).

Kui kohus peab pärimismenetluse raames heaks kiitma pärijast alaealise õigustoimingu, on pädev seda tegema kohus, kes pärimisasja menetleb (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §160 lõige 1).

Notariaalse **hoiule võtmisega** seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub raha, esemeid või väärtpabereid hoiule võtnud notari registrijärgne asukoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 334).

Panga või välisriigi panga filiaali väljastatud ja seejärel kaotatud väärtpaberi kohtuliku asendamisega seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub panga või välisriigi panga filiaali registrijärgne asukoht. Muul juhul on dokumendi kohtuliku asendamise menetluste puhul pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. Kui hageja üldise kohtualluvuse järgne üldkohus ei asu Slovaki Vabariigis, on pädevaks kohtuks kohus, mille tööpiirkonnas asub maksekoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 311).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei või.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtute pädevust reguleeritakse mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-dega 22–33; erikohtute pädevusse kuuluvad:

- a) vekslite ja tšekkidega seotud menetlused;
- b) töövaidlused;
- c) pankroti- ja restruktureerimismenetlused;
- d) tööstusomandiga seotud vaidlused;
- e) ebaausa konkurentsi ja autoriõigusega seotud vaidlused;
- f) majanduslikust konkurentsisist tulenevad vaidlused;
- g) vahekohtumenetlusega seotud vaidlused;
- h) börsilepingutest tulenevad vaidlused;
- i) lepingute, kontsessioonilepingute või raamlepingute kehtetuse tuvastamisega seotud vaidlused;
- j) tarbijaküsimustes tehtavast abstraktsest kontrollist tulenevad vaidlused;
- k) tuumakahjustuste hüvitamisega seotud vaidlused;
- l) kohtuasjad, mis on seotud teises ELi liikmesriigis tsiviilasjades määratud kaitsemeetmetega.

Viimati uuendatud: 22/04/2022

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Soome

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Soomes menetlevad tsiviiliasja üldkohtud. Erikohtute poole pöördutakse üldjuhul apellatsiooniga või neis menetletakse selliseid juhtumeid, millega seoses ei ole kohtu poole pöördunud füüsilisest isikust kodanikud.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilasjade korral on esimese astme üldkohus Soomes piirkonnakohtus (*käräjäoikeus*). Apellatsioonikohtud (*hovioikeus*) menetlevad peamiselt apellatsioone.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kehtib põhireegel, et hagiavaldus esitatakse kostja elu- või asukohajärgsele esimese astme üldkohtule. See kehtib ka olukordades, kus kostja on juriidiline isik. Vaid väike osa hagiavaldustest menetletakse mujal.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

See on muu hulgas võimalik allpool loetletud juhtudel.

Hagiavaldused, mis on seotud abielu lahutamise, kooselu lõpetamise, abielu kehtivuse või vara jagamisega muudel juhtudel kui pärast abikaasa surma, võib esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asub ühe abikaasa elukoht või alaline asukoht.

Kostjaks oleva juriidilise isiku filiaali, osakonna, esinduse või muu tegevuskoha tegevusega või kostjaks oleva füüsilisest isikust ettevõtja tegevuskoha tegevusega seotud hagiavalduse võib esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asjaomane tegevuskoht asub.

Hagiavaldust, mille tarbija on esitanud kaupleja vastu, võib samuti menetleda selle piirkonna esimese astme kohus, kus asub asjaomase tarbija elukoht või alaline asukoht.

Turukohus (*markkinaoikeus*) toimib esimese astme kohtuna tööstusomandi õiguste ja autoriõigustega seotud vaidluste, avalduste ja kaebuste korral.

Töölepinguga seotud hagiavalduse võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asjaomase lepinguga hõlmatud tööd tavaliselt tehakse. Kui tööd ei tehta tavaliselt samas piirkonnas, võib hagiavaldust, mille töötaja on esitanud oma tööandja vastu, menetleda ka selle piirkonna esimese astme kohus, kus asub tööandja tegevuskoht.

Muudel kui lepingulistel alustel makstava hüvitisega seotud hagiavalduse võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus tehti toiming või esines hooletus, mis andis alust nõude esitamiseks, või kus kanti kaasnev kahju. Eespool nimetatud liiki hagiavaldused võib esitada ka hageja elu-või asukohajärgsele esimese astme kohtule, kui nõue põhineb liikluskindlustuse seadusel (*liikennevakuutuslaki*), patsiendikahju seadusel (*potilasvahinkolaki*), tootevastutuse seadusel (*tuotevastuulaki*), keskkonnakahju vastu kindlustamise seadusel (*laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) või raudteeliiklusega seotud vastutust käsitleval seadusel (*raideliikennevastuulaki*).

Kinnisvaraga seotud hagiavaldused võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus kinnisvara asub.

Elatist käsitlevad hagiavaldused võib esitada ka hageja või elatise saaja elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Rahvusvaheliste juhtumite korral võidakse kohaldada neid kohtualluvust käsitlevaid eeskirju, mis on sätestatud ELi õigusaktides või välislepingutes.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Pädev kohus ei ole alati kostja elukohajärgne kohus. Näiteks võib tuua järgmised juhtumid.

Isaduse tuvastamisega seotud hagiavaldused tuleb esitada ema või lapse elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule. Isaõiguste äravõtmisega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapse elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Lapse hooldusõiguse ja külastusõigusega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapse elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Hooldusõiguse saamist ja külastusõigust käsitlevate kohtumääruste täitmisele pööramisega seotud hagiavaldused tuleb esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asub lapse või kostja elukoht või ajutine viibimiskoht.

Eestkostja määramise, hooldusõiguse lõppemise, ning õigus- ja teovõime piiramise või selliste piirangute kõrvaldamise või muutmisega seotud hagiavaldused tuleb esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus on selle isiku elukoht, kelle õigus- ja teovõimet piiratakse.

Lapsendamise kinnitamisega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapsendaja elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule.

Pärimise ja pärandvaraga seotud hagiavaldused tuleb esitada lahkunu elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Tsiviiliasjade korral (kuid mitte hagita menetluste korral) võivad huvitatud isikud teatavatel tingimustel valida mõne muu kohtu peale tavapäraselt pädeva kohtu (esimese astme kohus).

Tarbijate, töötajate või elatist taotlevate või saavate füüsiliste isikute õigust esitada hagiavaldus kohtumenetluse seadustikus (*oikeudenkäymiskaari*) osutatud kohtule ei saa piirata kohtualluvuse kokkulepetega, välja arvatud juhul, kui sellised kokkulepped on sõlmitud pärast vaidluse tekkimist.

Kohtualluvuse kokkulepped tuleb koostada kirjalikult ning neid võidakse kohaldada ainult konkreetsete vaidluste suhtes või need kokkulepped võivad hõlmata mis tahes hilisemaid vaidlusi, mis tulenevad konkreetsetest õigussuhetest.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Turukohus (*markkinaoikeus*) toimib esimese astme kohtuna tööstusomandi õiguste ja autoriõigustega seotud vaidluste, avalduste ja kaebuste korral. Muudel juhtudel kasutatakse erikohtute süsteemi Soomes kohtumenetluste läbiviimiseks ainult erandjuhtudel.

Lingid

Soome kohtud

Viimati uuendatud: 19/04/2024

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Roots

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilvaidlusi arutab tavaliselt üldkohus. Kohtuasi tuleb algatada pädevas piirkonna kohtus (*tingsrätt*).

Olemas on kaks erikohtu, kes arutavad teatavat liiki tsiviilasju. Nendeks kohtuteks on töökohus (*Arbetsdomstolen*) ja turukohus (*Marknadsdomstolen*).

Samuti on olemas teatavad piirkonnakohtud, kes menetlevad konkreetset liiki kohtuasju. Nende kohtute pädevuse kohta leiate teavet [küsimusele nr 3 antud vastusest](#).

Lisateavet üldkohtute kohta leiate [siit](#) ja erikohtute kohta [siit](#).

Teatavaid tsiviilvaidlusi arutavad organid, mis ei ole tegelikult kohtud. Kiirmenetluse raames lihtsustatud menetlust kasutades võivad täitevasutused nõuda isikult makse tegemist või võtta muid meetmeid. Ametiasutuste otsuseid saab vaidlustada piirkonnakohtus. Üüri- või rendisuhetest tulenevaid teatavat liiki vaidlusi lahendavad üüriküsimuste tribunali (*hyresnämnder*) või rendiküsimuste tribunali (*arrendenämnder*).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Peaaegu kõik tsiviilasjad tuleb kõigepealt algatada madalaima astme kohtus, nimelt piirkonnakohtus (*tingsrätt*).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul tuleb hagiavaldus esitada kostja alalise elukoha järgsele kohtule. Füüsilist isikut käsitatakse selle koha alalise elanikuna, kus ta on kantud elanikeregistrisse. Rootsi maksuamet (*Skatteverket*) võib anda teavet selle kohta, kus on isik kantud elanikeregistrisse (tel +46 (0)8 5648 5160). Juriidiliste isikute residentsus määratakse tavaliselt kindlaks selle alusel, kus asub nende registrijärgne asukoht.

Kohtuasja võib olla võimalik algatada Rootsi kohtus ka juhul, kui isik ei ela Rootsis. Juhul kui kostjal puudub Rootsis alaline elukoht, võib kohtuasja algatada tema viibimiskohas või mõnel juhul tema viimases elu- või viibimiskohas. Teatavate tsiviilvaidlustega seoses võib kohtuasja algatada Rootsis ka juhul, kui kostja elab välisriigis. Kui kostjal on kinnisvara Rootsis või ta on sõlminud Rootsis lepingulised suhted, on see kohtualluvuse kindlaksmääramisel otsustava tähtsusega.

Piiriüleste asjade korral on oluline meele pidada, et Rootsi õigusaktide sätteid kohtualluvuse kohta saab kohaldada üksnes juhul, kui asi kuulub Rootsi kohtute pädevusse. Enamikul juhtudel kuulub asi Rootsi kohtute pädevusse siis, kui Rootsi kohtul on pädevus siseriiklike kohtualluvust käsitlevate õigusnormide alusel. Samuti tuleb sellega seoses arvesse võtta mis tahes kohaldatavaid välislepinguid. Rootsi jaoks on neist kõige olulisemad Brüsseli I määrus, Brüsseli konventsioon ja Lugano konventsioon – nende välislepingutega reguleeritakse kohtualluvust sellistes olukordades, kus kostja on määruise või konventsiooniga hõlmatud riigi resident. Eelkõige juhitakse nendes tähelepanu ka sellele, et ELi liikmesriigi või konventsiooniosalise riigi residentide suhtes ei saa kohaldada neid kohtualluvuse sätteid, mille kohaselt võib võlanõude esitada seal, kus kostjal on kinnisvara.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Rootsis on mitmeid kohtualluvust käsitlevaid reegleid, mille kohaselt võib kohtuasja algatada muus kohtus peale kostja elukohajärgse kohtu. Mitmes välislepingus, näiteks Brüsseli I määruises ning Brüsseli ja Lugano konventsioonis, on samuti kehtestatud eeskirjad valikulise kohtualluvuse kohta.

Valikulist kohtualluvust käsitlevad peamised eeskirjad on Rootsis järgmised.

Kahju kandnud isik võib pöörduda hagiga selle kohtu poole, kelle tööpiirkond hõlmab kahju tekitamise või tekkimise kohta. Põhimõtteliselt ei kohaldata seda sätet lepingu rikkumise korral. Kuriteost tulenevad kahjunõuded võib esitada kuriteoga seoses algatatud kriminaalasja raames.

Kohtuasja, mis on seotud tarbijaõiguste rikkumisega ja mille puhul nõude summa on väike, võivad tarbijad algatada ettevõtja vastu oma elukohajärgses kohtus.

Lepingulistest suhetest tulenevaid võlanõudeid hõlmavaid kohtuasju saab mõnel juhul algatada lepingu sõlmimise koha järgses kohtus. Teisalt ei sisalda Rootsi õigusaktid sätteid, mille kohaselt saaks pädevuse üle anda sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas hakatakse lepingut täitma.

Äritegevusega seoses tekkinud vaidlust hõlmava kohtuasja võib ettevõtja vastu esitada mõnel juhul ettevõtja tegevuskohajärgsele kohtule.

Lapse hooldusõigust, elukohta ja külastusõigust käsitlevaid kohtuasju arutatakse tavaliselt lapse elukohajärgses kohtus (vt ka vanema hooldusõigust Rootsis käsitlev teabeleht).

Lapsele makstavat elatist käsitlevad hagid esitatakse tavaliselt kostja elukohajärgsele kohtule, kuid isaduse tuvastamist, abieluvaidlusi ja vanema hooldusõigust (laste hooldusõigust ja laste elukohta) käsitlevaid asju võib arutada ka muus kohtus.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Rootsi õigusaktid sisaldavad mitmeid erandliku kohtualluvuse eeskirju, mille kohaselt tuleb kohtuasi algatada konkreetses kohtus. Ka mitmes välislepingus, näiteks Brüsseli I määruises ning Brüsseli ja Lugano konventsioonis, on kehtestatud eeskirjad erandliku kohtualluvuse kohta. Juhul kui nende eeskirjadega reguleeritud kohtuasja algatamiseks pöördutakse muu kui erandliku pädevusega kohtu poole, ei ole sellel kohtul lubatud asja arutada.

Erandlikku kohtualluvust käsitlevad peamised eeskirjad on Rootsis järgmised.

Enamiku omandiõigusega seotud vaidluste lahendamiseks tuleb pöörduda vara asukohajärgse kohtu poole.

Teatavaid varaga seotud vaidlusi peab menetlema kinnisvaraasjadele spetsialiseerunud kohus (*fastighetsdomstol*) või üüri- või rendiküsimuste tribunal (*hyresnämnd* või *arrendenämnd*). Kohtualluvus määratakse taas kindlaks vara asukoha alusel.

Pärimisõigusega seotud asju peab arutama see kohus, kelle tööpiirkonnas lahkunu elas.

Abieluvaidlusi ja vara jagamist abikaasade vahel käsitlevaid vaidlusi tuleb arutada ühe poole elukohajärgses kohtus.

Kui tegemist on vaidlusega, mida tuleb arutada töökohtus (*Arbetsdomstolen*) või turukohtus (*Marknadsdomstolen*), ei saa selle asjaga seoses pöörduda kostja elukohajärgse üldkohtu poole.

Enamiku keskkonnanäisade, mereõiguse asjade ja intellektuaalomandiõiguse asjade jaoks on kehtestatud erieeskirjad, millega antakse nende menetlemise pädevus ainult ühele kohtule.

Svea apellatsioonikohtul (*Svea hovrätt*) on ainupädevus menetleda teatavaid avaldusi, mis käsitlevad välisriigi kohtute tehtud otsuste täitmist.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad sõlmida kokkuleppe, mille kohaselt võib vaidlust lahendada või peab seda tegema teatavas kohtus. Sellist kokkulepet nimetatakse kohtualluvuse kokkuleppeks ja see tuleb sõlmida kirjalikult. Kokkuleppega võidakse ette näha ühe kohtu ainupädevus. Samuti võidakse kokku leppida, et pädev on see kohus, kellel ei oleks pädevust tavapäraste kohtualluvust käsitlevate eeskirjade alusel. Pooled võivad samuti anda pädevuse rohkem kui ühele kohtule.

Põhimõtteliselt peab pooltevahelise kokkuleppega pädevaks kohtuks määratud kohus nõustuma talle esitatud asju menetlema. See ei kehti siiski juhul, kui kokkulepe on vastuolus erandlikku kohtualluvust käsitlevate mis tahes eeskirjadega. Juhul kui üks menetlusosaline väidab, et kohtualluvuse kokkulepe on kehtetu, peab kohus uurima ka seda väidet. Selle tulemusena võidakse jõuda järeldusele, et kohtul pädevus puudub.

Kohus, kellel ei oleks pädevust tavapäraste kohtualluvust käsitlevate eeskirjade alusel, võib siiski olla pädev asja menetlema juhul, kui kostja ei väida, et asja arutab vale kohus (seda nimetatakse vaikivaks kohtualluvuse kokkuleppeks). See ei ole nii aga juhul, kui kohaldatakse erandlikku kohtualluvust käsitlevaid eeskirju. Kohus peab seda küsimust kaaluma omal algatusel. Kohus ei uuri siiski automaatselt küsimust, kas asi on kohtule esitatud vastuolus üldreegli, valikulise kohtualluvuse eeskirjade või kohtualluvuse kokkuleppega. Igasugused väited selle kohta, et kohtul pädevus puudub, tuleb esitada siis, kui pooled väljendavad esmakordselt oma seisukohta kohtuasja raames. Juhul kui kostja ei esita mingeid seisukohti ja kohus peab tegema tagaseljaotsuse, peab kohus siiski kontrollima, kas tal on pädevus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Olemas on kaks erikohut, kes arutavad tsiviilvaidlusi. Nendeks kohtuteks on töökohus (*Arbetsdomstolen*) ja turukohus (*Marknadsdomstolen*). Töökohus arutab töövaidlusi, s.t töandja ja töötaja vaheliste suhetega seotud vaidlusi. Turukohus arutab konkurentsioigusest ja turundustegevust käsitlevatest õigusnormidest tulenevaid vaidlusi.

Teatavat liiki tsiviilasju menetlevad teatavad piirkonnakohtud (*tingsrätter*). Rootsi viie piirkonnakohtu juures tegutsevad ka maa- ja keskkonnakohtud (*mark- och miljöödomstolar*). Need kohtud menetlevad keskkonnaseadustiku (*miljöbalken*) kohaseid asju ning sundvõõrandamist ja maa kruntideks jagamist käsitlevaid asju. Mereõiguse asju arutavad seitsme piirkonnakohtu juurde loodud merekohtud (*sjörättsdomstolar*). Intellektuaalomandiõiguse kohaldamisest tulenevate vaidluste, eelkõige patendivaidluste jaoks on kehtestatud erieeskirjad, millega antakse neis asjades ainupädevus Stockholmi piirkonnakohtule (*Stockholms tingsrätt*).

Viimati uuendatud: 12/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Inglismaa ja Wales

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töö vaidluste kohtusse)?

Vaidluse lahendamiseks pädeva kohtu määramisel on otsustav vaidluse laad. Tsiviilkohtuvaidlused algatatakse tavaliselt kas krahvkonnakohtus (*County Court*) või kõrges kohtus (*High Court*); määravad tegurid on nõude väärtus ja vaidluse keerukus. Riigi ja üksikisiku vahelisi vaidlusi, aga ka teatavaid täpselt piiritletud valdkondi (näiteks tööõigus) hõlmavaid vaidlusi arutatakse tavaliselt erikohtutes (*tribunals*). Teavet erikohtute kohta leiab [Justiitsministeeriumi](#) veebisaidilt.

Mõni krahvkonnakohtu istungikeskus on pädev menetlema ainult tsiviilasju, samas kui teistel on „eripädevus“, mis võimaldab neil lahendada vara- ja omandi-, kaubandus- või tehnoloogia- ja ehitusõigust käsitlevaid asju. Lisaks sellele on muidu Londonis asuval kõrgel kohtul piirkondlikud kantseleid paljudes riigi põhi piirkondades. Piirkondlikud kantseleid võimaldavad kõrge kohtu menetlusi algatada ja arutada sobiva kvalifikatsiooniga kohtuniku juhtimisel väljaspool Londonit. Halduskolleegium (*Administrative Court*) hoiab teatavates piirkonnakeskustes täisajaga töös kõrge kohtu esindusi^[1]. Kõrge kohtu täielikum kirjeldus on esitatud allpool.

Kuna kohtualluvuse küsimus on sageli keeruline – nt mõnda tööõiguse küsimust arutatakse krahvkonnakohtus, mitte töökohtus –, on soovitatav enne kohtumenetluse algatamist nõu küsida. Lisateavet saab ka [Justiitsministeeriumi](#) veebisaidilt.

[1] Cardiff, Bristol, Birmingham, Leeds ja Manchester.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks on tsiviilasju reguleerivad menetlusnormid ehk [tsiviilkohtumenetluse reeglistik](#), mida toetavad praktilised juhendid, mis sisaldavad praktilisi nõuandeid reeglistiku tõlgendamise kohta. Tsiviilkohtumenetluse reeglistiku [7. osa](#) praktilises juhendis on sätestatud, millises kohtuastmes tuleks menetlus algatada. Krahvkonnakohtu ja kõrge kohtu alluvuse peamine erinevus seisneb nõude väärtuses ja keerukuses. Põhireegel on, et väiksem kui 100 000 naelsterlingi suurune nõue tuleb esitada krahvkonnakohtusse ja kõik suuremad nõuded kõrgesse kohtusse. Lisaks on tsiviilkohtumenetluse reeglistiku 8. osas ette nähtud muude kui rahaliste nõuete menetlus; siin näitab õige tee kätte hagi ese ja asja keerukus.

Rahalised nõuded suunatakse „eri menetlustesse“: kuni 10 000 naelsterlingi suurune nõue suunatakse „väikeste nõuete sissenõudmise menetlusse“ (*Small Claims Track*), samas kui 10 000 kuni 25 000 naelsterlingi suurune nõue kiirmenetlusse (*Fast Track*); kummagi nimetatud menetlusega hõlmamata nõuded suunatakse mitmeetapilisse sissenõudmise menetlusse (*Multi Track*). Olgu märgitud, et menetluse valimine on kohtu ülesanne ja miski eespool öeldust ei takista kohtunikku kasutamast volitusi, mis tal on kohtuasjade haldamisel, ja suunata asi mõnda konkreetseesse menetlusse, et see kuulata ära konkreetsetes kohtus. Täpsemad selgitused on esitatud [siin](#).

Kõrges kohtus on kolm osakonda, kus menetletakse eri liiki kohtuasju:

kuninglik osakond (*Queen's Bench Division*) käsitleb väga erinevaid tsiviilasju, sealhulgas kahju hüvitamise hagisid, mis tulenevad lepingu rikkumisest ja lepinguvälisest kahjust, laimamisest, kaubandusvaidlustest ja mereõigusega seotud juhtumitest (laevadega seotud tsiviilhagid, näiteks kokkupõrge, lastikahjustused ja päästetööd); lisaks hõlmab see nüüd riiklike vahekohtunike kohut (*Official Referees Court*), mis töötab [tehnoloogia- ja ehituskolleegiumi](#) koosseisus. Samuti teeb see halduskolleegiumi (*Administrative Court*) kaudu järelevalvet erinevate kohtute ja avalikke ülesandeid täitvate organite või isikute (sealhulgas valitsuse ministrite) üle, kasutades protsessi, mida nimetatakse kohtulikuks kontrolliks ja mis tagab, et nende organite või isikute otsused on tehtud nõuetekohaselt ja õiguspäraselt ega ületa volitusi, mis parlament on neile andnud;

varaliste vaidluste osakond (*Chancery Division*) menetleb eelkõige varalisi küsimusi, sealhulgas surnud inimeste pärandvara haldamist, testamentide tõlgendamist, maksejõuetust, maksupartnerlusi, patente ning äriühingute ja ühingutega seotud vaidlusi. Varaliste vaidluste osakonna alluvuses on ka hiljuti loodud [intellektuaalomandi ettevõtluskohus # joonealune märkus nr 1](#)^[1].

perekonnaasjade osakond (*Family Division*) menetleb abielulahutusi ja abieluasju, lastega seotud asju, näiteks lapsendamist, vaidlustamata testamente ja testamenti tegemata surnud inimeste pärandvara jagamist.

Üksikasjalik teave kõrge kohtu kohta on ka [Justiitsministeeriumi](#) veebisaidil.

Kui tekib kahtlus, milline on õige kohus, peaksite otsima õigusabi või külastama [Justiitsministeeriumi](#) veebisaiti.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Nagu eespool öeldud, jaotatakse krahvkonnakohtute nõuded nüüd keskselt ja kui kohtuistungid on vajalikud, saadetakse need seejärel istungikeskustesse. Tsiviilkohtumenetluse reegli 26.2A punkti 2 kohaselt tuleb asi üle anda krahvkonnakohtu sellele keskusele, mille asukohas kostja elab või tegeleb äritegevusega, teise võimalusena on kummalgi poolel õigus taotleda kohtuasja arutamist kindlas istungikeskuses. Mis puudutab eripädevuse küsimust, võib juhtuda, et kuna on vaja spetsialiseerunud kohtunikke, ei ole määratud keskus kummagi poole jaoks kohalik.

Lisaks on olemas teatavat tüüpi hagid, mis on asukohaga piiratud; näiteks maaomandiga seotud nõuded, nagu ka tarbijakrediidi seadusest (*Consumer Credit Act*) tulenevad nõuded või kauba tagasinõudmine. Sellisel juhul tuleb nõue esitada seal, kus elab või tegutseb isik, kelle valduses kaup on. Lisateave nende erandite kohta on esitatud Inglismaa ja Walesi [tsiviilkohtumenetluse reeglistiku](#) 7. ja 55. osas.

2.2.2 Erandid

Erand põhireeglist on see, et asja arutatakse kohtus, mis on asja arutamiseks kõige sobivam, võttes arvesse juhtumi olemust, kättesaadavaid kohtunikke ja poolte seisukohti sobiva koha küsimuses.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Põhireegel on, et kui kohtuistung on vajalik, antakse asi üle krahvkonnakohtu istungikeskusele, kus kostja elab või tegeleb äritegevusega. Täidetava suunava küsimustiku esitamisel võivad pooled siiski valida, millises kohtus nad soovivad asja arutada; otsuse selle kohta teeb aga kohus. Mõningaid Londoni kõrgesse kohtusse esitatud nõudeid võib arutada ühes mitmest kohalikust kohtukantseleist. Lisateavet kohtuasjade üleandmise kohta on võimalik leida [tsiviilkohtumenetluse reeglistiku](#) 30. osast.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Nagu eespool öeldud, määratakse kohus reeglina nõude väärtuse või keerukuse alusel. Ehkki pooled saavad suunava küsimustiku täitmisel koha kohta arvamust avaldada, langetab lõpliku otsuse kohus. Valikut, millises kohtus menetlus algatada, ei tee hageja. Lisaks on tsiviilkohtumenetluse reegli 2.7 kohaselt kohtul absoluutne kaalutusõigus arutada asju, mida ta peab asjakohaseks. Täpsem teave on esitatud [tsiviilkohtumenetluse reeglistikus](#).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Kõrge kohtu eri osakondade vastutusalala ja perekonnaasju käsitlevate kohtutega seotud üksikasju on kirjeldatud eespool.

Lisateave [krahvkonnakohtute](#) ja [kõrge kohtu](#) kohta on justiitsministeeriumi veebisaidil.

Seonduvad lingid

[Justiitsministeerium](#)

Viimati uuendatud: 16/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Põhja-Iirimaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Enamikku tsiviil- või kaubandusasju käsitletakse Põhja-Iirimaa kõrges kohtus (*High Court of Northern Ireland*) või krahvkonnakohtus (*County Court*).

Magistraadikohtutel (*magistrates' courts*) on pädevus teatavates tsiviilasjades, näiteks väiksemate võlgade sissenõudmisel ning perekonnaasjades ja olmeküsimustes.

On ka mitmeid seaduse alusel loodud kohtuid, kes tegelevad erinevate teemadega, nagu sisseränne, maksud, vaimne tervis, sotsiaaltoetused ja transport. Mõnel kohtul on kogu Ühendkuningriiki hõlmav pädevus ja teavet selle kohta võib leida Põhja-Iirimaa kohtuameti (*Northern Ireland Courts and Tribunals Service*) veebisaidilt. Teistel, näiteks õiglase tööhõive kohtul ja töökohtul, kes tegelevad teatavate tööhõiveküsimusega, on pädevus üksnes Põhja-Iirimaa.

Sageli ei ole kohtualluvuse küsimus lihtsate killast. Seepärast on alati soovitatav enne kohtumenetluse alustamist juristiga konsulteerida.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Peaksite alati küsima õigusnõu, et selgitada välja, milline on õige kohus kohtumenetluse algatamiseks.

Kui teie nõude summa on väiksem kui 30 000 naelsterlingit ja selle eesmärk on saada hüvitist hooletuse tagajärjel tekkinud kahju või lepingu rikkumise eest, tuleks menetlus algatada krahvkonnakohtus, kui teile ei soovitata teisiti. Kõik sellised nõuded, mille väärtus on üle 30 000 naelsterlingi, tuleks esitada kõrgesse kohtusse.

Krahvkonnakohtus võib arutada teatavaid nõudeid, mis ei ületa 3000 naelsterlingit, väikeste nõuete menetluses, mis pakub lihtsat ja mitteametlikku viisi vaidluste lahendamiseks, sageli ilma vajaduseta advokaadi järele. Teabeleht väikeste nõuete menetluse kohta on kättesaadav Põhja-Iirimaa kohtuameti veebisaidil.

Perekonna- ja olmeküsimusi võib olenevalt juhtumi iseloomust lahendada kas magistraadikohtus, krahvkonnakohtus või kõrges kohtus.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Magistraadikohtud ja krahvkonnakohtud teostavad oma pädevust kogu Põhja-Iirimaa. Piirkond, kus nende kohtute asju tavaliselt arutatakse, määratakse kolme halduskohtu osakondade alusel. Halduskohtu juhendi saab alla laadida Põhja-Iirimaa kohtuameti (NICTS) veebisaidilt <http://www.courtsni.gov.uk/en-GB/Documents/Single%20Jurisdiction%20Internet%20Info%20Agreed.pdf>.

Kõrge kohus kasutab oma pädevust kogu Põhja-Iirimaa.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Üldiselt tuleks menetlust alustada kohtus, kelle tööpiirkonnas kostja elab või tegeleb äritegevusega, või kohtus, kelle tööpiirkonnas toimus menetluse aluseks olev sündmus (ehkki tehniliselt saab menetluse algatada mis tahes osakonnas).

Lepingulised küsimused – kohtupidamise koht on lepingu liigist. Näiteks võib töölepinguga seotud vaidlus olla krahvkonnakohtu või töökohtu teema.

Perekonna ja omega seotud küsimusi, näiteks neid, mis puudutavad vanemlikku vastutust, arutatakse olenevalt asja iseloomust kas magistraadikohtus, krahvkonnakohtus või kõrges kohtus.

Lepinguvälise kahju nõudeid, nagu ka kriminaalmenetlusest tulenevaid tsiviilnõudeid, käsitletakse üldise kohtualluvuse reegli alusel. Siiski on olemas ka kuriteoohvrite hüvitise maksmise süsteem ja lisateavet selle kohta võib leida hüvitiste talituse veebisaidilt (vt link allpool).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Sellist nõuet ei ole. Menetlusi võib algatada igas halduskohtu osakonnas, olenemata menetluse sisust (ehkki üldiselt alustatakse neid osakonnas, mis hõlmab piirkonda, kus kostja elab või tegeleb äritegevusega, või piirkonda, kus toimus sündmus, mille tõttu hagi esitati).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled ei saa kohut ise määrata.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Teavet erikohtute kohta, kelle jurisdiktsioonis on kogu Ühendkuningriik, leiab Inglismaa ja Walesi kohtuameti ning justiitsministeeriumi veebisaidilt.

Teabelehed Põhja-Iirimaa kohtute ja enamiku erikohtute kohta on avaldatud Põhja-Iirimaa kohtuameti veebisaidil.

Töökohtuid ja õiglase tööhõive kohtu käsitlevat teavet võib leida töökohtute ja õiglase tööhõive kohtu veebisaidil.

Seonduvad lingid

[Põhja-Iirimaa kohtuamet](#)

[Kohtud](#) (kuninglik kohtuamet – Inglismaa ja Wales)

[Kohtud](#) (justiitsministeerium)

[Töökohtud ja õiglase tööhõive kohus](#)

[Hüvitiste talitused](#)

Viimati uuendatud: 14/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Šotimaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kaks Šotimaa peamist tsiviilkohut on esimese astme kohus (*Sheriff Court*) (hõlmab ka esimese astme apellatsioonikohut) ja kõrge tsiviilkohus (*Court of Session*). Siiski on mõned erikohtud, mille pädevuses on ainult teatavad nõuded. Nende hulka kuuluvad näiteks: aadliküsimuste kohus (*Court of the Lord Lyon*), maksu- ja finantsasjade kohus (*Court of Exchequer*), valimiskaebuste kohus (*Election Petition Court*), ülešotimaaline isikukahjukohus (*Sheriff Personal Injury Court*) (mis on esimese astme kohtu osa) ja Šotimaa põllumajanduskohus (*Scottish Land Court*). On ka mitu seaduse alusel asutatud kohtu.

Kohtud

2007. aasta kohtute ja täitemenetluse seadusega loodi üks ühtne struktuur enamiku kogu Ühendkuningriiki hõlmavate kohtute jaoks, mis jagunevad esimese astme (*First-tier*) kohtuks ja kõrgemaks kohtuks (*Upper Tribunal*). Esimese astme kohtul ja kõrgemal kohtul on kummalgi eraldi kojad, mis käsitlevad sarnaseid pädevusvaldkondi ühendavaid teemasid. Täpsem teave kohtute kohta on esitatud [kuningliku kohtuameti](#) veebisaidil.

Ka on mitu Šotimaale delegeeritud kohtu. Iga kohtu eesotsas on oma eesistuja või esimees ja igal kohtul on erinevad täitevolitused. Kohtute pädevuses on lahendada kaebusi alates parkimistrahvidest kuni sundravini ja raske vaimse haigusega patsientidele piirangute seadmiseni. Šotimaa kohtute tehtud otsuste peale esitatud kaebusi arutavad Šotimaa tsiviilkohtud ning neid võivad arutada esimese astme kohus (*Sheriff Court*) ja kõrge tsiviilkohus (*Court of Session*).

2014. aasta (Šotimaa) kohtute seadusega luuakse Šotimaa ühtne esimese astme kohus (*First-tier Tribunal for Scotland*) ja delegeeritud kohtute ülene Šotimaa kõrgem kohus (*Upper Tribunal for Scotland*). Šotimaa kõrgeim kohtunik, lordpresident, on Šotimaa kohtute juht ja ta on delegeerinud erinevaid ülesandeid kohtute esimehele, kes juhib Šotimaa kohtuid, mille struktuur on sarnane eespool kirjeldatud Ühendkuningriigi mudeliga. Šotimaa kõrgem kohus vastutab enamiku esimese astme otsuste peale esitatud apellatsioonkaebuste läbivaatamise eest, võttes seeläbi teiselt kohtutelt selle pädevuse. Esimesed kohtud lähevad uuele struktuurile üle 2016. aasta detsembris. Šotimaa esimese astme kohtu ja Šotimaa kõrgema kohtu haldamist korraldab Šotimaa kohtuamet (*Scottish Courts and Tribunals Service*).

Lisateave on [Šotimaa kohtuameti](#) veebisaidil ja [Šotimaa valitsuse](#) veebisaidil.

Aadliküsimuste kohus (*Court of the Lord Lyon*)

Lord Lyon King of Arms on Šotimaa Kuningriigi ametnik ning kuninglik nõunik vapi-, genealoogilistes ja tseremoniaalküsimustes. Ta teostab kogu krooni jurisdiktsiooni aadliküsimustes, pöörab täitmisele relvaseadust ning teeb otsuseid nime, perekonna esindamist ja juhtimist puudutavates küsimustes.

Maksu- ja finantsasjade kohus (*Court of Exchequer*)

Tulusid käsitlevates kohtuasjades tuleb kõrge tsiviilkohus Šotimaal kokku maksu- ja finantsasjade kohtu koosseisus. Põhiosa kohtuasjadest on apellatsioonkaebused õigusaktide peale ja tulenevad tulumaksu erivolinike määramisest maksukohustuse küsimustes.

Valimiskaebuste kohus (*Election Petition Court*)

Selle kohtu koosseisus on kaks kõrge tsiviilkohtu kohtunikku ja kohus lahendab kaebuseid, mis on esitatud parlamendiliikmete ja Šoti parlamendi liikmete valimise ebaseaduslikkuse või kohatute tavade kohta.

Šotimaa põllumajanduskohus (*Scottish Land Court*)

Kohus lahendab peamiselt vaidlusi, mis on seotud põllumajanduses rendiõiguse ja väiketalurentnikega (väikeste maavalduste vorm). Selle kohtu esimees ja aseesimees on õiguslase haridusega ja kaks ülejäänud liiget on praktiseerivad põllumehed. Kohtul võidakse paluda kehtestada põllumajandusettevõtete ja väiketalude rendihinnad ning ta käsitleb väiketalude rentimist reguleerivalt asutuselt saadud kaebusi. Kohus käsitleb ka kaebusi, mis on esitatud Šotimaa valitsuse otsuste peale, millega määratakse karistusi põllumajandustootjatele, kes saavad toetusi ELi ühise põllumajanduspoliitika raames, ning kaebusi, mis käsitlevad teatavaid keskkonnaküsimusi.

Šotimaa maavalduskohus (*Lands Tribunal for Scotland*)

Kohtul on esimees ja kolm liiget, kellel on tunnustatud eksperditeadmised õiguse ja geodeesia alal. Kohtu esimees on ka Šotimaa põllumajanduskohtu eesistuja.

Peamised töövaldkonnad on järgmised:

omandiga seotud tingimuste tühistamine või muutmine

üürnike õigus osta endale maja, kus nad elavad ja mis kuulub avalikule sektorile

vaidlustatud hüvitis maa sundostmise või maa väärtuse vähenemise eest riiklike ehitustööde tõttu

hindamise mitteametlikkuse klassifitseerimiseks

apellatsioonkaebused Šotimaa registrite pidaja vastu

kaebused maa hindamise kohta eesõigusega ostu korral

vabatahtlikud või ühised taotlused, milles kohus tegutseb vahekohtunikuna

Ülešotimaaline isikukahjukohus (*Sheriff Personal Injury Court*)

Ülešotimaaline isikukahjukohus on isikukahju juhtumitega tegelev kohtuasjade riiklik eksperdikeskus. Isikukahju juhtumi võib esitada Edinburghis asuvasse kahjudele spetsialiseerunud kohtusse, kui nõude summa on suurem kui 5000 naelsterlingit. Pooled võivad esitada isikukahju nõudeid ka kohaliku esimese astme kohtusse, olenemata nõude väärtusest. Töökohal aset leidnud isikukahju juhtumite kohta on ette nähtud erisätted: üle 1000 naelsterlingi suurused nõuded võib esitada otse ülešotimaalisse isikukahjukohusse, samas kui alla 1000 naelsterlingi suurused töökohaga seotud juhtumid võib kohtusse anda, kui kohalik kohtunik (*sheriff*) leiab, et need on piisavalt olulised või keerukad. Kõrge tsiviilkohus ei aruta enam isikukahjunõudeid, mille suurus jääb alla 100 000 naelsterlingi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Šotimaal tegutsevad tsiviilkohtumenetluses esimese astme kohtuna nii *Sheriff Court* (madalama astme kohus) kui ka *Outer House of the Court of Session* ehk kõrge tsiviilkohus esimese astme kohtuna (kõrgema astme kohus).

Esimese astme kohtu tsiviilkohtualluvus on lai ja hõlmab kõiki võla- või kahjunõudeid ilma rahalise ülempiirita. Hagid, mille väärtus ilma intresside ja kuludeta ei ületa 100 000 naelsterlingit, tuleb esitada esimese astme kohtusse. Alates 2015. aasta septembrist suurendati esimese astme kohtu ainupädevuse piiri 5000 naelsterlingilt 100 000 naelsterlingini.

Kohtuniku (*sheriff*) pädevusest välja jäävad ja kõrgele tsiviilkohtule reserveeritud teemad on haldusotsuste kohtulik läbivaatamine, hagi lahendamise (asja koormamise teel asjaõigusega), tühistamishagid (kuid ainult rahalist vaidlust puudutava lahendi õiguslike tagajärgede tühistamise osas), ning kaebused selliste äriühingute likvideerimise kohta, mille sissemakstud kapital ületab 120 000 naelsterlingit. Rahvusvahelise lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva Haagi konventsiooni kohaldamisalasse kuuluvaid juhtumeid arutatakse kõrges tsiviilkohtus.

Kohtuasja poole algatusel võib esimese astme kohus edastada kohtuasja kõrgesse tsiviilkohtusse, kui kohtunik leiab, et see on juhtumi tähtsuse või keerukuse tõttu asjakohane. Kõrge tsiviilkohus võib omakorda lubada, et menetlus suunataks talle „näidatud põhjusel“.

Samamoodi võib mõne kohtuasja saata kõrgest tsiviilkohtust esimese astme kohtusse.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireeglid

Enamikus tsiviilkohtumenetluse klassides reguleerib kohtualluvuse küsimusi 1982. aasta tsiviilkohtualluvuse ja kohtuotsuste seadus. Šotimaa kohtualluvuse reeglite keskne põhimõte on, et hagi juriidiliste või füüsiliste isikute vastu tuleb esitada nende alalise elukoha või asukoha kohtusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lisaks eespool esitatud põhireeglile võib olla võimalik ka valida, millises kohtus menetlus algatada.

Näiteks

Leping

Isiku võib kaevata ka asjaomase kohustuse täitmise koha kohtusse.

Lepinguväline kahju

Isiku võib kaevata ka selle koha kohtusse, kus kahjustav sündmus aset leidis või võib aset leida.

Ülalpidamine

Ülalpidamisega seotud küsimustes on kohus pädev, kui see on selle koha kohus, kus on ülalpidamist saama õigustatud isiku alaline elukoht või harilik viibimiskoht, või kui ülalpidamissoo on lisatud selles kohtus arutatavale menetlusele, mis käsitleb isiku staatust, ja kui kohus on pädev neid kohtuasju menetlema.

Filiaali, esinduse või muu asutuse tegevusest tulenevad vaidlused

Pädevus on kohtutel, kus filiaal/esindus asub.

Perekonnaõigus

Sellistes küsimustes nagu lahutus, lastega suhtlemise õigus ja laste elukoht ning vanemlikud kohustused ja õigused järgitakse Šotimaa territoriaalse pädevuse reegleid, st juhtumit arutatakse seal, kus on lapse alaline elukoht, tavaliselt esimese astme kohtus. Siin võib aga olla erinevusi, eriti kui ühel või mõlemal pool on seos muu kohtualluvusega kui Šotimaa. Kui arvate, et see on nii, peaksite alati kaaluma, kas küsida sellistes kohtualluvuse küsimustes õigusnõu.

Isikukahju

Alates 2015. aasta septembrist kehtib ülesõitimaalise isikukahjukohtu, esimese astme kohtu ja kõrge tsiviilkohtu puhul uus kohtualluvuse kord. Üksikasjad leiata selle teabelehe teistest osadest.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Teatavates menetlusklassides on kohtul ainupädevus, olenemata elukohast või muudest kohtualluvuse reeglitest. Need on järgmised:

menetluste puhul, mille esemeks on kinnisasjaõigus või kinnisasja üür või rent, on ainupädevus selle koha kohtul, kus asjaomane asi asub. Ehkki juhul, kui üürimine on ette nähtud ajutiseks isiklikuks kasutamiseks kuni kuueks kuuks, on pädevus ka kostja alalise elukoha kohtul, kui üürileandja ja üürnik on füüsilised isikud, kelle alaline elukoht on samas riigis;

menetluste puhul, millega on vaidlustatud äriühingute või teiste juriidiliste või füüsiliste isikute ühingute asutamise või likvideerimise õiguspärasus, on ainupädevus sellel kohtul, kus on äriühingu, juriidilise isiku või ühingu asukoht;

menetluste puhul, millega on vaidlustatud kanded avalikes registrites, selle koha kohtud, kus registrit peetakse;

menetluste puhul, mis seonduvad kohtuotsuste täitmisega, selle koha kohtud, kus otsus on täidetud või kuulub täitmisele.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kohtualluvust võib laiendada, kui isik pöördub kohtu poole kas sõnaselge kokkuleppe alusel või ilمودes kohale kohtukutse peale, esitamata nõude suhtes kohtualluvuse puudumise vastuväidet.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Šotimaal on erikohtute kasutamine väga piiratud ja vastuses esimesele küsimusele on täpsustatud, mis liiki juhtumeid nad menetlevad. Paljudel juhtudel arutatakse tsiviilõiguslikke vaidlusi kas esimese astme kohtus või kõrges tsiviilkohtus. Igal juhul on soovitatav küsida kohtusse pöördumise kohta õiguslikku nõu, sealhulgas ka selle kohta, kas küsimus võib olla sobiv erikohtus arutamiseks.

Üldist teavet Šotimaa kohtute kohta leiata Šotimaa kohtuameti veebisaidilt.

Seonduvad lingid

 Šotimaa kohtuamet

Viimati uuendatud: 13/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? - Gibraltar

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Enamik tsiviil- ja kaubandusajutuleks algatada Gibraltar kõrgeimas kohtus (*Supreme Court of Gibraltar*). Kõrgeimas kohtus on töö jagatud pädevuse järgi, kuid Gibraltar suuruse tõttu on registreid üks. (Mõnes perekonnaasjas on piiratud pädevus magistraadikohtul.)

Mõnes tööõigusega seotud küsimuses võite pöörduda töökohtusse. Muud erikohtud on loodud sellistes valdkondades nagu vaimne tervis, tulumaksuga seotud kaebused ja sotsiaalkindlustusega seotud kaebused.

Täpsemat teavet saab kõrgeima kohtu kantseleist (aadressil 277 Main Street, Gibraltar) või telefoni teel ((+350) 2007 5608).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Peamiselt tegeleb tsiviiliasjadega üksnes Gibraltar kõrgeim kohus. (Mõnes perekonnaasjas on piiratud pädevus magistraadikohtul.)

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Gibraltar suuruse tõttu ei teki riigisisese territoriaalse pädevuse küsimust.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Gibraltariil on ainult üks kõrgeim kohus.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Gibraltariil on ainult üks kõrgeim kohus.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Gibraltaril on ainult üks kõrgeim kohus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtud moodustatakse seadusega. Kui arvate, et saaksite esitada nõude erikohtusse, peaksite küsima nõu kohalikult õigusnõustajalt või kodanike nõustamise büroost.

Viimati uuendatud: 15/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.